ॲड. आशिष जयस्वाल : अध्यक्ष महोदय, माननीय उपमुख्यमंत्री सभागृहात उपस्थित आहेत. हे वर्ष महाराष्ट्र राज्याचे सुवर्णमहोत्सवाचे आहे. आम्ही आमदार झालो, तेव्हा आमदारांचा स्थानिक विकास निधी ५० लाख रुपये होता आणि खासदारांचा स्थानिक विकास निधी १ कोटी रुपये होता. तो निधी २ कोटी रुपयांवरून डायरेक्ट ५ कोटी रुपये झाला. देशामध्ये महाराष्ट्र राज्याचा प्रथम क्रमांक लागतो असे आपण सातत्याने सांगतो. लोकशाही व्यवस्थेमध्ये असे भाषण करतो. माननीय उप मुख्यमंत्र्यांनी लक्ष द्यावे. आपण दिनांक १८ फेब्रुवारीच्या शासन निर्णयामध्ये आमदार निधीतून असंख्य कामे अनुज्ञेय केली आहेत. माझी विनंती आहे की, आपण सन्माननीय सदस्यांच्या भावना लक्षात घ्याव्यात. अध्यक्ष महोदय, आपण देखील सर्वप्रथम आमदार आहात, माननीय मुख्यमंत्री देखील सर्वप्रथम आमदार आहेत, माननीय उपमुख्यमंत्री देखील सर्वप्रथम आमदार आहेत. केंद्र शासनाने खासदारांचा स्थानिक विकास निधी २ कोटी रुपयांवरून ५ कोटी रुपये केला, त्या धर्तीवर आपण आमदार निधी अडीच कोटी रुपये करावा. आता आपण तो दीड कोटी रुपये केलेलाच आहे. महाराष्ट्र राज्याचे हे ५० वे वर्ष आहे. जनतेमध्ये चांगला मेसेज जाईल.

अध्यक्ष : मी सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, आता आपण पुढे गेलो आहोत.

ॲड. आशिष जयस्वाल : अध्यक्ष महोदय, आपल्याला नंतर बोलता येईल, असे म्हणाला म्हणून आम्ही सर्वजण शांत बसलो होतो. आपण आमदारांचे ....

अध्यक्ष : मी आपणाला सांगू इच्छितो की, आपण मुद्दा नीट लक्षात घ्या. शासनाला ज्यावेळी कोणताही आर्थिक निर्णय घ्यावा लागतो, त्यावेळी त्यामुळे येणारे सर्व बर्डन सुद्धा बघावे लागते. माननीय अर्थमंत्र्यांनी आताच ५० लाख रुपये वाढवून दिलेले आहेत, डोंगरी भागालासुद्धा निधी देण्याचा निर्णय घेतला आहे. सभागृहाची आणखी जर मागणी असेल तर आपण माननीय अर्थमंत्र्यांशी खाजगीत चर्चा करू, शासनाला वाटले तर शासन तसे करील.

ॲड. आशिष जयस्वाल : अध्यक्ष महोदय, आपण नंतर चर्चा कराल, तो विषय नाही. परंतु, आजच्या दिवशी ही घोषणा झाली, तर बरे होईल.

अध्यक्ष : सन्माननीय सदस्यांना याबाबतची पद्धत माहीत आहे. असे चालत नाही. मी पुढे जात आहे.

सन २०११-१२ च्या अनुदानाकरिता मागण्या

(१) गृह विभाग

(२) कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

अध्यक्ष : आता गृह, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांच्या मागण्या, म्हणजे मागण्या क्रमांक बी-१, बी-२, बी-३, बी-४, बी-५, बी-६, बी-७, बी-८, बी-९, बी-१०, बी-११, डी-२, डी-३, डी-४, डी-५, डी-६, डी-७, डी-८, डी-९, डी-१०, डी-१२ चर्चेला घेण्यात येतील. या मागण्यांचा तपशील कार्यक्रमपत्रिकेबरोबर वितरित केला आहे.

महाराष्ट्र विधानसभा

गुरुवार, दिनांक ३१ मार्च २०११ रोजीच्या दिवसाच्या कामकाजाचे जोडपत्र

सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील मागण्यांवर चर्चा व मतदान

प्राथम्यक्रमानुसार अर्थसंकल्पावरील मागण्यांवर चर्चा झाल्यानंतर मतास टाकावयाच्या मागण्यांची सूची

अ. क्र. (१)	मागणी क्रमांक (२)	प्रभारी मंत्री (३)	मुख्य लेखाशीर्ष (४)	रक्कम (५)
			गृह विभाग	रुपये
१०	बी-१	गृहमंत्री	२०१४, न्यायदान २०५५, पोलीस २०७०, इतर प्रशासनिक सेवा	... ५४,३७,१९,४८,०००
११	बी-२	राज्य उत्पादन शुल्क, अपारंपरिक ऊर्जामंत्री	२०३९, राज्य उत्पादन शुल्क	... ६४,४८,५९,०००
१२	बी-३	मा. मुख्यमंत्री	२०४१, वाहनांवरील कर ३०५५, मार्ग परिवहन ३०५६, अंतर्देशीय जल परिवहन २०४५, विक्रेय वस्तू व सेवा यांवरील इतर कर व शुल्क	.. ५,२०,०२,०५,०००
१३	बी-४	गृहमंत्री	२०५२, सेक्रेटरिएट-सर्वसाधारण सेवा २०७५, संकीर्ण सर्वसाधारण सेवा	... २४,५४,३८,०००
१४	बी-५	--कित्ता-	२०५६, तुरुंग	... १,३९,१७,७२,०००
१५	बी-६	--कित्ता--	२२१७, नगर विकास २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण २२५०, इतर सामाजिक सेवा	... २,९२,५०,०००
१६	बी-७	उद्योग बंदरे, रोजगार व स्वयंरोजगार मंत्री	३००१, भारतीय रेल्वे धोरणनिश्चिती, संचालन, संशोधन व इतर संकीर्ण संघटना ३०५१, बंदरे व दीपगृहे	... ७७,८१,४९,०००
१७	बी-८	--कित्ता--	३६०४, स्थानिक संस्था व पंचायत राज्य संस्था यांना नुकसान भरपाईच्या व अभिहस्तांकित रकमा देणे.	२४,१६,६७,०००
१८	बी-९	गृहमंत्री	२७११, पूर नियंत्रण ४०५५, पोलिसांवरील भांडवली खर्च	... ८३,०००

सूची--चालू

अ. क्र.	मागणी क्रमांक	प्रभारी मंत्री	मुख्य लेखाशीर्ष		रक्कम
(१)	(२)	(३)	(४)		(५)
			गृह विभाग--चालू		
१९	बी-१०	--कित्ता--	४०७०, इतर प्रशासनिक सेवा यावरील भांडवली खर्च. ५०५५, मार्ग परिवहन यावरील भांडवली खर्च	...	५,६५,७२,२९,०००
२०	बी-११	--कित्ता--	६२१६, गृहनिर्माणासाठी कर्जे ७६१०, शासकीय कर्मचारी, इत्यादींना कर्जे	...	५३,८२,१५,०००
			कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग		
३०	डी-२	पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय मंत्री	२२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण	...	१,०२,२०,०००
३१	डी-३	कृषी व पणन मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व फलोत्पादन मात्री	२४०१, पीकसंवर्धन २४०२, मृद व जलसंधारण २४१५, कृषिविषयक संशोधन व शिक्षण	...	२०,४०,९२,६९,०००
३२	डी-४	पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय मंत्री	२४०३, पशुसंवर्धन	...	५,१०,७६,६४,०००
३३	डी-५	--कित्ता--	२४०४, दुग्धव्यवसाय विकास	...	५,८६,०४,०२,०००
३४	डी-६	--कित्ता--	२४०५, मत्स्यव्यवसाय	...	१,००,३८,१४,०००
३५	डी-७	कृषि व पणन मंत्री	२७०२, लहान पाटबंधारे ३४५१, सेक्रेटरिएट-आर्थिक सेवा	...	९,५६,१५,०००
३६	डी-८	--कित्ता--	४४०१, पीकसंवर्धनावरील भांडवली खर्च	...	१,००,०००
३७	डी-९	पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय मंत्री	४४०३, पशुसंवर्धनावरील भांडवली खर्च	...	२१,००,५८,०००
३८	डी-१०	--कित्ता--	४४०५, मत्स्यव्यवसायावरील भांडवली खर्च ६४०५, मत्स्यव्यवसायासाठी कर्जे	...	५२,८३,००,०००
३९	डी-१२	--कित्ता--	७६१०, शासकीय कर्मचारी, इत्यादींना कर्जे	...	२३,५२,२३,०००

अध्यक्ष : मान्य करण्यात आलेल्या कपात सूचनांच्या विभागनिहाय याद्या सन्माननीय सदस्यांना टपालखणाद्वारे (पिजन होल) वितरित करण्यात आल्या आहेत. कपात सूचना न मांडता मान्य करण्यात आलेल्या कपात सूचनांची उत्तरे मंत्री महोदयांच्या स्वाक्षरीने तीस दिवसांच्या कालावधीत सदस्यांना पाठविण्याची प्रथा जुलै, २०१० पासून मान्य झाली असल्यामुळे, आता कोणीही कपात सूचना मांडणार नाही, असे मी गृहीत धरतो.

या चर्चेसाठी तीन तास वेळ देण्यात येईल. या तीन तासांपैकी सत्तारूढ पक्षास संबंधित मंत्र्यांच्या उत्तरासह निम्मा वेळ व विरोधी पक्षास निम्मा वेळ देण्यात येईल. आपण वेळेच्या बाबतीत नंतर ठरवूच. सन्माननीय सदस्य वेळेचे बंधन पाळून मला सहकार्य करतील, अशी मी अपेक्षा व्यक्त करतो. प्रत्येक सन्माननीय सदस्याने भाषण सुरू करण्याच्या वेळी विभाग, बाब क्रमांक, विवरणपत्रातील पृष्ठ क्रमांक यांचा उल्लेख करावा. पुरवणी मागण्यांवरील चर्चा संबंधित बाबींपुरतीच मर्यादित असल्यामुळे, सदस्यांना मूळ अनुदान अथवा मूळ मागणी यावर चर्चा करता येणार नाही. आता प्रथेप्रमाणे सन्मामाननीय विरोधी पक्षनेते चर्चेला सुरुवात करतील. त्यानंतर इतर सन्माननीय सदस्यांची भाषणे होतील. सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांचे भाषण संपल्यानंतर कामकाज सल्लागार समितीची बैठक होईल.

अनेक सन्माननीय सदस्य : अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्यांची नावे वाचून दाखविण्यात यावीत.

अध्यक्ष : मी सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, आपण याबाबत सन्माननीय गटनेत्यांना विचारावे, नावे वाचण्यात वेळ घालविण्यात अर्थ नाही.

श्री. गिरीश बापट : अध्यक्ष महोदय, माननीय गृहमंत्री सभागृहात उपस्थित नाहीत.

अध्यक्ष : माननीय गृहमंत्री सभागृहात येत आहेत. सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी भाषणास सुरुवात करावी. विनाकारण सभागृहाचा वेळ जात आहे. असे केल्यामुळे, सन्माननीय सदस्यांना नंतर २ मिनिटांत बोलावे लागते.

श्री. गिरीश बापट : अध्यक्ष महोदय, आपण वेळ जातो असे म्हणता. वेळ जातो म्हणून माननीय गृहमंत्री सभागृहात नसताना सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी भाषण करायचे का ? अध्यक्ष महोदय, गृह विभागाला दोन मंत्री असून देखील सभागृहात एकही मंत्री उपस्थित नाही.

श्री. सुरेश धस : अध्यक्ष महोदय, आपण म्हणालात की, नावे वाचण्यामध्ये वेळ घालविण्यात अर्थ नाही. परंतु, आमची अडचण होत आहे. कारण आमच्या प्रतोदांनी आमची नावे दिली आहेत की नाहीत, हे आम्हाला माहीत नाही. त्यामुळे आम्ही नावे विचारत आहोत.

अध्यक्ष : ठीक आहे. मी चर्चेत भाग घेणाऱ्या सन्माननीय सदस्यांची नावे या ठिकाणी वाचून दाखवितो.

भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेस-सर्वश्री. असलम शेख, ओमप्रकाश पोकर्णा, प्रशांत ठाकूर, कृष्णा हेगडे, अमीन पटेल, अनिल बावनकर, अशोक जाधव, मधू चव्हाण. राष्ट्रवादी कॉंग्रेस पक्ष-सर्वश्री. जितेंद्र आव्हाड, दीपक केसरकर, अशोक पवार, कृषिभूषण साहेबराव पाटील, किसन कथोरे, संजय सावकारे मानसिंग नाईक, सुरेश धस. भारिप बहुजन महासंघाकडून श्री. हरिदास भदे, अपक्ष श्री. बच्चू कडू, शिरीष चौधरी, प्रशांत बंब. भारतीय जनता पक्षातर्फे श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील), श्रीमती

[अध्यक्ष]

पंकजा पालवे-मुंडे, सरदार तारासिंह, सर्वश्री. चंद्रकांत बावनकुळे, प्रमोद जठार, विजय देशमुख, संजय भेगडे, प्रकाश अण्णा शेंडगे, ॲड. चिंतामण वनगा, श्री. राजकुमार बडोले. शिवसेना पक्षातर्फे सर्वश्री. एकनाथ शिंदे, सूर्यकांत दळवी, अनिल राठोड, रवींद्र वायकर, विवेक पंडित, चंद्रजित नरके, कॅ. अभिजीत अडसूळ, सर्वश्री. संजय जाधव, विनोद घोसाळकर, संजय राठोड. महाराष्ट्र नवनिर्माण सेनेतर्फे सर्वश्री. नितीन सरदेसाई, बाळा नांदगावकर, राम कदम, ॲड. उत्तमराव ढिकले. शेतकरी कामगार पक्षातर्फे मीनाक्षी पाटील, विवेक पाटील, समाजवादी पक्षातर्फे श्री. अबू आझमी यांची नावे आलेली आहेत.

अपक्षांकडून आणखी काही नावे आलेली आहेत. मला वाटते आता आपण चर्चा सुरू करू या.

श्री. गिरीश बापट : अध्यक्ष महोदय, माननीय गृहमंत्री आणि माननीय कृषीमंत्री अद्याप सभागृहात उपस्थित झालेले नाहीत.

अध्यक्ष : ठीक आहे. मी सभागृहाची बैठक १० मिनिटांसाठी स्थगित करतो.

(सभागृहाची बैठक दुपारी ३ वाजून २६ मिनिटांनी १० मिनिटांसाठी स्थगित झाली.)

(स्थगितीनंतर)

(अध्यक्षस्थानी माननीय उपाध्यक्ष)

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) (विरोधी पक्षनेता) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभाग, कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय या विभागाच्या मागण्या आज चर्चेला आहेत. आता गृहमंत्री महोदय सभागृहात आले आहेत, तर पशुसंवर्धन मंत्री महोदय सभागृहाच्या बाहेर गेले आहेत.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागाच्या मागण्यांवर बोलत असताना गृह विभागासाठी अर्थसंकल्पात अत्यंत अत्यल्प अशी तरतूद करण्यात आलेली आहे. गेल्या पाच वर्षांत साडेसहा टक्के इतकी तरतूद करण्यात येत होती. परंतु या वर्षी फक्त साडेतीन टक्के इतकीच तरतूद करण्यात आलेली आहे. गृह खात्यासमोरील आव्हाने व ताण दिवसेंदिवस वाढत आहे. हे राज्य आर्थिक दिवाळखोरीत चालले आहे. त्यामुळे अनेक खात्यांवर कमीतकमी तरतूद करण्यात येत आहे. सर्वोच्च प्राधान्य हे सुरक्षेला दिले गेले पाहिजे. सुरक्षा असेल तर विकास होऊ शकतो. सर्वसामान्य माणसाला सुरक्षा मिळाली तर त्या सुरक्षेच्या माध्यमातून तो विकास करू शकतो. विकासासाठी सुरक्षेचे वातावरण अत्यावश्यक आहे. सुरक्षा असेल तर गुंतवणूक अधिक होऊ शकते. दुर्दैवाने या खात्यावर नेमकी कमी तरतूद करण्यात येते. गृहमंत्री महोदयांनी पोलिसांची भरती करण्याची घोषणा केली, नवीन शस्त्रे घेण्याची घोषणा केली. परंतु निधी नसल्यामुळे, या घोषणांची कार्यवाही पुढे होत नाही.

(अडथळा)

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, आता घोषणा बंद केल्या असे ते सांगत आहेत. मी असे म्हणेन की, आपण चांगला निर्णय घेतला आहे. गृहमंत्री महोदय, हे प्रामाणिक आहेत, घोषणा केली तर त्याची अंमलबजावणी झाली पाहिजे, अशी त्यांची प्रामाणिक इच्छा असते. त्यांचे दुर्दैव असे आहे की, त्यांनी ज्या घोषणा केल्या त्या त्यांना पूर्ण करता आल्या नाहीत.

अध्यक्ष महोदय, दुसरा महत्त्वाचा मुद्दा असा आहे की, या राज्यात आज महिला सुरक्षित नाहीत, सर्वसामान्य माणूस सुरक्षित नाही. त्यांची मालमत्ता सुरक्षित नाही, राज्यातील भांडवलदार व्यापारी सुरक्षित नाहीत. सराफ दुकानदार सुरक्षित नाहीत. मोठ्या प्रमाणात दरोडे पडत आहेत. या राज्यात बँका लुटल्या जात आहेत. खंडणीसाठी व्यापाऱ्यांना धमक्या येत आहेत. या राज्यात कोणीच सुरक्षित नाही, अशी परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. मागील काळात काही घटना घडल्या आहेत. राज्यात काही ठिकाणी मोठे दरोडे पडत आहेत. दरोडे घातल्यावर हे चोर पळून जात आहेत, या चोरांना पकडण्यामध्ये गृह विभागाला अपयश आलेले आहे. राज्यातील चोर, दरोडेखोर यांना पकडण्याचे प्रमाण फार कमी आहे. राज्यातील कायदा व सुव्यवस्था अबाधित राहावी म्हणून राज्यात पोलीस विभागाचे १०२ घटक आहेत. १० पोलीस आयुक्तालये, १ गुन्हा अन्वेषण विभाग, १ राज्य गुप्तवार्ता विभाग, ८ परिक्षेत्र व ३४ पोलीस जिल्हे, मुंबईतील २ जिल्हे, १५ राज्य राखीव पोलीस दल गट, १ मोटार परिवहन विभाग, १६ प्रशिक्षण संस्था, १ राज्य पोलीस बिनतारी संदेश यंत्रणा, राज्यात एकूण १,०१४ पोलीस ठाणे आहेत. त्यांच्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी पोलीस महासंचालक व पोलीस महानिरीक्षक, पोलीस महासंचालक-अँन्टीकरप्शन ब्युरो, पोलीस महासंचालक-होमगार्डस व गृह संरक्षण दल, व्यवस्थापकीय संचालक-महाराष्ट्र पोलीस हौसिंग कॉर्पोरेशन ही पदे आहेत. पोलीस महासंचालकांच्या मदतीस अपर पोलीस महासंचालक-गुन्हे अन्वेषण विभाग, आयुक्त व अपर पोलीस महासंचालक-राज्य गुप्तवार्ता विभाग, अपर पोलीस महासंचालक-प्रशिक्षण व खास पथके, अपर पोलीस महासंचालक-वाहतूक, अपर पोलीस महासंचालक-लोहमार्ग, अपर पोलीस महासंचालक-राज्य राखीव पोलीस दल, अपर पोलीस महासंचालक-दहशतवाद विरोधी पथक, अपर पोलीस महासंचालक-अँन्टी नक्षलाईट ऑपरेशन, अपर पोलीस महासंचालक-नियोजन व समन्वय, अपर पोलीस महासंचालक- आस्थापना, संचालक व अपर पोलीस महासंचालक-पोलीस बिनतारी संदेश यंत्रणा, संचालक-महाराष्ट्र पोलीस ॲकॅडमी, संचालक-विशेष कमांडो पथक-फोर्स वन कमांडो पथक ही पदे आहेत. महासंचालकांच्या अखत्यारीत एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर पदांची निर्मिती करून यंत्रणा उभी करण्यात आलेली आहे. राज्यातील गुन्ह्यांचे प्रमाण दिवसेंदिवस का वाढत आहे, अन्य राज्यांच्या तुलनेमध्ये महाराष्ट्रातील गुन्हेगारी वाढत आहे ? मग या राज्यातील पोलीस यंत्रणा नेमके कोणते काम करते ?

अध्यक्ष महोदय, राज्यातील गुन्ह्यांचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणावर आहे. खून, खुनाचा प्रयत्न, दरोडा, दरोड्याची तयारी, जबरी चोरी, खंडणी, घरफोडी दिवसा / रात्री, पाकिटमारी, सोनसाखळी / मंगळसूत्र चोऱ्या, भोसका-भोसकीची प्रकरणे, दुखापतीची प्रकरणे, दंगल, बलात्कार यामध्ये महाराष्ट्र अग्रेसर होत आहे.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्राच्या आर्थिक पाहणी अहवालावरून असे दिसते की, राज्यातील स्त्रियांवरील अत्याचारांमध्ये वाढ झालेली आहे. ती संख्या सन २००७ मध्ये १६,६१० होती, सन २००८ मध्ये ती १७,५१०, सन २००९ मध्ये ती १६,६२० होती आणि सन २०१० मध्ये ती १८,००० च्या आसपास पोहोचलेली आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यातील बालकांवरील अत्याचाराच्या प्रमाणामध्ये वाढ झालेली आहे. बालकांवरील अत्याचाराच्या प्रमाणामध्ये का वाढ होत आहे ? महिलांवर होणाऱ्या अत्याचाराची टक्केवारी बघितली तर बलात्कार ६.९ टक्के, महिलांचे अपहरण व पळवून नेणे ३.६ टक्के, हुंडाबळी ४.१, पती व त्याच्या नातेवाईकांकडून झालेला अत्याचार ८.६, विनयभंग ८.३, लैंगिक अत्याचार छेडछाड १० टक्के, अनैतिक व्यापार प्रतिबंधक कायद्यामध्ये ११ टक्के आणि इतर ८ टक्के अशा स्वरूपाची वाढ या संदर्भात झालेली आहे.

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्राच्या आर्थिक पाहणीमध्ये इतर राज्यांची तुलना केलेली आहे. महाराष्ट्र राज्य बिहार राज्यापेक्षाही गुन्ह्यांच्या बाबतीत वरच्या क्रमांकावर गेलेला आहे. ही तुम्ही दिलेल्या आर्थिक पाहणीतील आकडेवारी आहे. आपण एकेकाळी महाराष्ट्राची बिहारबरोबर तुलना करीत होतो की, बिहारमध्ये गुंडगिरी, अत्याचाराचे प्रमाण जास्त आहे. बिहारमध्ये चोऱ्या, दरोड्यांचे प्रमाण जास्त आहे असे आपण सांगत होतो. परंतु या आर्थिक पाहणी अहवालावरून असे दिसते की, बिहारमधील हे प्रमाण अत्यल्प झालेले असून, यामध्ये महाराष्ट्र बिहारच्या पुढे गेलेला आहे.

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्रातील हद्दपार केलेल्या व्यक्तींची संख्या ४५२ आहे. परंतु नेमके किती लोक हद्दपार झाले आणि किती लोकांची हद्दपारी रद्द झाली, याची आकडेवारी यामध्ये दिलेली नाही. राष्ट्रीय सुरक्षा कायदा, १९८० अन्वये स्थानबद्ध केलेल्या व्यक्तींची संख्या किती आहे, महाराष्ट्र कायदा, १९८१ अन्वये स्थानबद्ध केलेल्या व्यक्ती किती आहेत, तस्करी कायदा, १९७४ अन्वये स्थानबद्ध केलेल्या व्यक्ती किती आहेत ? खोट्या सह्यांची, बनवाबनवीची, दंडणीय विश्वासघाताची, परदेशी नोकरीचे आमिष दाखवून लुबाडणाऱ्या टोळ्यांची, विश्वासघाताची किती प्रकरणे उघडकीस आलेली आहेत ? तसेच गर्द, चरस, मॅन्ड्रेक्स गोळ्या, मॅन्ड्रेक्स पावडर, अफू, गांज्या, भांग, कोकेन, हेरॉईन, केमिकल पावडर, मॅस्किलिन पावडर, मॉरफिन, कॅनाबिज या अंमली पदार्थांच्या विक्रीचा महाराष्ट्र राज्यात सुळसुळाट झालेला आहे. या राज्यात मोठ्या प्रमाणावर अंमली पदार्थ येण्यास सुरुवात झाली व त्याची प्रत्येक गल्लीबोळामध्ये विक्री सुरू झाली आहे. अंमली पदार्थाच्या संदर्भात केवळ गुन्हेगारच अग्रेसर आहेत असे नाही, तर पोलीस खात्यातील पोलीस अधिकारी सुद्धा गुन्हेगारांना मदत करीत आहेत. याबाबत श्री. अशोक ढवळे यांचे आपल्यासमोर उदाहरण आहे. त्यांच्या खिशात अंमली पदार्थ सापडले होते. गेल्या ४-५ वर्षांपासून ते अंमली पदार्थाचा व्यवसाय करीत असल्याचे आपल्या निदर्शनास आले. अशा प्रकारे पोलीस यंत्रणा इतकी किडली आहे की, विभागातील अधिकारी अंमली पदार्थांची स्वत: विक्री करीत असल्यास, ही तस्करी आपण कशी रोखणार आहात ?

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, राज्य गुन्हे अन्वेषण विभागाने प्रसिद्ध केलेल्या अहवालामध्ये गेल्या ५ वर्षांत राज्यात १८ टक्के गुन्हेगारी वाढली आहे. महिलांवरील अत्याचाराच्या गुन्ह्यात ३० टक्क्यांनी वाढ झाली आहे. आर्थिक फसवणुकीच्या गुन्ह्यांमध्ये ५ टक्के वाढ होऊन, ६२५.७१ कोटी रुपयांची फसवणूक झाल्या प्रकरणी गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत. मे, २०१० पर्यंत २७६.१६ कोटी रुपयांची फसवणूक झाल्याबद्दल गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत. बीड, गडचिरोली, औरंगाबाद, जालना आणि नांदेड जिल्ह्यांत मोठ्या प्रमाणात गुन्हेगारी वाढली आहे. तेथे खून, खुनाचा प्रयत्न, बलात्कार व हुंडाबळींच्या गुन्ह्यांत मोठ्या प्रमाणावर वाढ झाली आहे.

महोदय, राज्यात बलात्कार व हुंडाबळींच्या गुन्ह्यांची संख्या ७,२७८ इतकी असून अपहरण, लैंगिक छळ या सारख्या गुन्ह्यांची संख्या २,४९४ इतकी आहे. अनुसूचित जातींच्या लोकांवरील अत्याचारांच्या गुन्ह्यात ११ टक्क्यांनी वाढ झाली आहे. बालगुन्हेगारीमध्ये सहभागी असलेल्या एकूण गुन्हेगारांपैकी ६२ टक्के मुले १६ ते १८ वयोगटातील आहेत. रस्त्यांवरील अपघातात १२,६१६ जण मरण पावले आहेत. यात मद्यपान करून वाहन चालविण्यास काही प्रमाणात कारणीभूत असल्याचे अहवालात नमूद करण्यात आले आहे. एक लक्ष लोकसंख्येमागे १७ टक्के गुन्हेगारीचे प्रमाण आहे. चित्रपटातील हिंसाचाराचा प्रभाव तरुणांना गुन्हेगारी प्रवृत्तीकडे वळविला जात असल्याचे अहवालात नमूद केलेले आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात सायबर गुन्हेगारी मोठ्या प्रमाणावर वाढत आहे. सायबर गुन्ह्यांची माहिती पुढील प्रमाणे आहे. सन २००७ मध्ये ६४६, सन २००८ मध्ये ७७५, सन २००९ मध्ये १,५७५ व सन २०१० मध्ये १,९३३ सायबर गुन्हे घडलेले आहेत. यासाठी शासनाकडे स्वतंत्र यंत्रणा कार्यरत असताना सुद्धा या गुन्ह्यांवर प्रतिबंध घालता आला नाही.

महोदय, मुंबईतील गुन्ह्यांच्या संख्येचा विचार केल्यास, सन २०१० मध्ये मुंबईत घरफोड्यांचे ३,०४९ गुन्हे घडलेले आहेत, त्यापैकी ९७३ गुन्हे उलगडलेले आहेत. सोनसाखळी चोरीचे २,०४४ गुन्हे घडलेले आहेत, त्यापैकी ७८७ गुन्हे उलगडलेले आहेत. वाहनचोरीचे ४,१६७ गुन्हे घडलेले आहेत, त्यापैकी १,०३३ गुन्हे उलगडलेले आहेत. लुटमारीचे ३८४ गुन्हे घडलेले आहेत, त्यापैकी ३१८ गुन्हे उलगडलेले आहेत. चोरीचे ६,८०० गुन्हे घडलेले आहेत, त्यापैकी २३२ गुन्हे उलगडलेले आहेत. महिलांवरील अत्याचारांचे प्रमाण वाढलेले आहे. दुर्दैवाची बाब म्हणजे गुन्हेगारांच्या संख्येत सातत्याने वाढ होत असताना, गुन्हेगार तपासाचे प्रमाण अतिशय कमी आहे. याबाबतची कारणे शासनाने शोधली आहे का ? अध्यक्ष महोदय, राज्यात कायदा व सुव्यवस्था राहिलेली नाही. सर्वकाही इश्वराच्या भरवशावर सुरू आहे. भगवान भरोसे राज्य चल रहा है, आर. आर. पाटील साहब के भरोसे राज्य नहीं चल रहा है. अशा परिस्थितीत पोलीस स्टेशनमध्ये तक्रार नोंदविण्यासाठी गेल्यानंतर, त्यांच्याकडून न्याय मिळण्याची आशा राहिलेली नाही. पोलीसच गुन्हेगारांना मोठ्या प्रमाणात संरक्षण देत असल्याचे चित्र मोठ्या प्रमाणावर दिसत आहे.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, या राज्यात मोठ्या प्रमाणावर गुन्हेगारांना पकडले जाते. परंतु गेल्या ७ वर्षांत कारागृहात शिक्षा भोगत असताना, जामिनावर किंवा पॅरोलवर बाहेर गेलेले अनेक कैदी परत आलेले नाहीत. पोलिसांनी कैद्यांना पकडल्यानंतर, जामिनावर असलेले, पॅरोलवर बाहेर गेलेले तसेच कस्टडीतून पळून गेलेल्या कैद्यांची संख्या जवळपास २३,००० इतकी आहे. अशा प्रकारे २३,००० कैदी फरार आहेत. राज्यातील पोलीस यंत्रणा काय करीत आहे ? पोलिसांच्या ताब्यात असणारे २३,००० कैदी फरार झाले आहेत. हे पोलीस निष्क्रीय असल्याचे लक्षण आहे. राज्यातील कैद्यांची संख्या वाढत आहे. सुशिक्षित बेरोजगार चोरांची संख्या देखील वाढत असल्याचे दिसून येत आहे. तसेच मुंबई सारख्या राज्याच्या आर्थिक राजधानीमध्ये खंडणी वसूल करणाऱ्या सुशिक्षितांचे प्रमाण वाढत आहे. सन २०१० मध्ये १९८ प्रकरणे आढळून आली. राज्यात महिला असुरक्षित आहेत. आज महिला गुन्हेगारांची संख्या देखील वाढत असल्याचे दिसून येत आहे. असे चित्र सध्या संपूर्ण राज्यात निर्माण झालेले आहे.

अध्यक्ष महोदय, चंद्रपूर, गडचिरोली या नक्षलग्रस्त भागामध्ये लक्षलवाद्यांनी धुमाकूळ घातला आहे. तर दुसरीकडे संपूर्ण राज्यात चोरी, दरोडे या सारख्या घटनांचे प्रमाण वाढत आहे. अशा वेळी राज्यातील नागरिक कसे काय सुरक्षित राहतील ? गुन्हेगार, कच्चे गुन्हेगार, तक्रारदार यांना पोलिसांकडून मारहाण केली जाते. पोलिसांनी मारहाण केल्यामुळे मरण पावलेल्या लोकांचे प्रमाण देखील वाढत असल्याचे दिसून येत आहे. लोकांना मारहाण करण्याचा अधिकार या पोलिसांना कोणी दिला ?

अध्यक्ष महोदय, जळगाव जिल्ह्यामध्ये शंकरराव या नावाचे एक डीवायएसपी होते. एका शेतकऱ्याचे शेत एका शाळेला लागून होते. तो शेतकरी आपल्या शेतामध्ये काम करीत असताना, या पोलीस अधिकाऱ्याने विद्यार्थ्यांना कॉपी पुरविल्याचा आरोप करून त्या शेतकऱ्याला मारहाण केली. त्या शेतकऱ्याला न सांगता, न समजावता त्याला मारहाण केली गेली. यानंतर त्या शेतकऱ्याचा तत्काळ मृत्यू झाला. वर्दीतील पोलिसांना मारहाण करण्याचा अधिकार कोणी दिला ? अशी मुजोरी पोलिसांमध्ये आहे. सर्व जनतेच्या समोर पोलीस खून करीत आहेत, हत्या करीत आहेत. अशा अधिकाऱ्याला निलंबित करण्याचे धैर्य देखील माननीय गृहमंत्र्यांनी दाखविले नाही. त्या दिवसापासून आतापर्यंत दीड महिन्याचा काळ उलटला. या कालावधीमध्ये सदर पोलीस अधिकारी जेलमध्ये आहे. मात्र मला यापेक्षा अधिक धक्कादायक गोष्ट समजली. सदर प्रकरणी डॉक्टरांनी दिलेल्या रिपोर्टमध्ये त्या शेतकऱ्याचा मृत्यू हृदयविकारामुळे झाला असल्याचे नमूद केले गेले. ही बातमी मी वर्तमानपत्रामध्ये वाचली. एखादा डीवायएसपीसारखा अधिकारी एखाद्या व्यक्तीला मारतो. मात्र किमया एवढी मोठी आहे की, त्या व्यक्तीचा मृत्यू हृदयविकारामुळे झाल्याचे प्रमाणपत्र तो मिळवू शकतो. अशा प्रकारची ॲडजस्टमेंट पोलीस अधिकाऱ्यांच्या माध्यमातून होत आहे.

अध्यक्ष महोदय, दोंडाईचा येथील योगेश धनगर या व्यक्तीचा पोलिसांनी मारहाण केल्यामुळे मृत्यू झाला. याबाबत मी आपल्याला पुरावा देऊन सांगू इच्छितो. हे प्रकरण तपासाकरिता पोलीस निरीक्षक श्री. इंगळे यांच्याकडे देण्यात आले. त्यांनी काही ॲडजस्टमेंट केली. डॉक्टरांना पैसे दिले. पोलिसांनी मारहाण केल्यामुळे मृत्यू झाला असून देखील डॉक्टरांनी हृदयविकारामुळे मृत्यू झाल्याचे प्रमाणपत्र दिले.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

यानंतर आपल्याकडे मागणी केल्यानंतर या प्रकरणाचा तपास सीआयडीकडे देण्यात आला. त्यावेळी श्री. इंगळे यांनी तपास कामात दबाव आणला, त्यांनी १० लाख रुपये घेतले. त्यापैकी ८ लाख रुपये त्यांनी वरिष्ठांना दिले व सीआयडी इंगळे यांना पकडून जेलमध्ये टाकले. एका व्यक्तीला मारल्यामुळे आता हा डीवायएसपी जेलमध्ये आहे.

अध्यक्ष महोदय, हिंगोली जिल्ह्यामध्ये हातभट्टीवर धाडीत मारहाणीमध्ये एका महिलेचा मृत्यू झाला. मात्र सदर महिलेचा मृत्यू हृदयविकारामुळे झाला असे प्रमाणपत्र डॉक्टरांनी दिले. सर्वांसमोर पोलीस मारहाण करतात. त्यावेळी ५० साक्षीदार होते. तरी देखील हृदयविकारामुळे मृत्यू झाल्याचे प्रमाणपत्रात उल्लेख केलेला आहे. आणि मग ते सुटून जातात. अशा प्रकारच्या अनेक घटना या राज्यामध्ये घडल्या. माझा या ठिकाणी असा प्रश्न आहे की, पोलिसांनी मारहाण केल्यामुळे, एखाद्याचा मृत्यू होऊन, त्याचा संसार उघड्यावर आला असेल, एखाद्याची लहान मुले उघड्यावर आली असतील, तर अशा ठिकाणी काय केले जाणार आहे ? आमचे पालक मंत्री श्री. गुलाबराव देवकर येथे बसले आहेत. शासनाने सांगितले होते की, त्यांना २५ लाख रुपयांची मदत केली जाईल. त्यांच्या मुलाला नोकरीवर लावले जाईल. पोलिसांच्या हातून जर अशा प्रकारे एखाद्याची हत्या झाली असेल, तर त्याच्या कुटुंबास आर्थिक मदत दिलीच पाहिजे. एखाद्या घटनेबाबत २५-२५ लाख रुपयांपर्यंत मदत देण्याची भूमिका मुंबईसारख्या शहरात घेतलेली दिसून येते. एक अधिकारी जिवंत जाळून टाकला, त्या मालेगावला. त्याच्या कुटुंबाला २५ लाख रुपये व घर वगैरे देण्याची भूमिका घेतली जाते. परंतु पोलिसांच्या हातून जेव्हा हत्या होते, तेव्हा ज्याची हत्या झाली, त्याच्या कुटुंबास मदत करण्यास सरकार का पुढे येत नाही ? काय मदत केली जाणार आहे, या सगळ्या गोष्टींमध्ये ? अशी अनेक प्रकरणे आहेत की, ज्यामध्ये पोलिसांच्या माध्यमातून हत्या झाली व त्याचे कुटुंब उघड्यावर पडले. तुमच्यामुळे त्यांचे कुटुंब उघड्यावर पडले. निर्दोष व्यक्तीची हत्या करण्याचे पाप तुमच्या पोलिसांनी केले. जो पीडित आहे, त्याला मदत करण्याची भूमिका का पार पाडली जात नाही ? जर तुमच्या चुकीमुळे त्याची हत्या झाली असेल, तर त्याच्या कुटुंबीयांना २५ लाख रुपयांची मदत दिली पाहिजे. ज्या सवलती सोनावणे कुटुबीयांना दिल्या, त्याच सवलती या सर्व व्यक्तींना देण्याची आवश्यकता आहे. मुळामध्ये, मला हे समजत नाही की, या पोलिसांना मारहाण करण्याचे अधिकार कोणी दिले ? इतक्या बेदम रितीने मारावयाचे आणि अशा स्वरूपाचे वर्तन करावयाचे, हे बरोबर नाही.

पोलीस किती पुढे गेले आहेत, याचे एक उदाहरण मी सांगतो. मु.पो. धोटी, ता. इगतपुरी, जि. नाशिक येथे भरत जगताप या इसमाने पोलिसांविरुद्ध तक्रार केली की, रॉकेल माफिया आहेत. येथे मटक्याचे अड्डे जोरात चालतात व सारा मटका या तीन तालुक्यांतून येथे चालविला जातो. त्याच्या तक्रारीची वरिष्ठांनी दखल घेतली नाही. माझ्याकडे याबाबत ज्यावेळेस तक्रार आली व माननीय आबांकडे आली, त्यावेळस येथून फोन गेले आणि आबा, पोलिसांनी त्याला काय सांगावे, त्याची व्हीडियो सीडी मी तुम्हाला देणार आहे. पोलीस म्हणतात, कशाला नादाला लागता मटकेवाल्यांच्या ? दारुवाले, मटकेवाले इतके मोठे आहेत की, तुम्हाला कोठे ना कोठे मारहाण करतील. त्या व्हिडीओ सीडीमध्ये तुमचा अधिकारी म्हणतो आहे की, " हमाम में सब नंगे हैं यह पैसा तो हमें ऊपर तक देना पड़ता

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

है.'' ही सीडी आपण पहावी व ज्या अधिकाऱ्याने असे म्हटले आहे, त्याला तत्काळ सस्पेंड करावे. या लोकांची विभागीय चौकशी करा. पोलीसच जर असे स्टेटमेंट द्यायला लागले तर, आम्हाला वरपर्यंत पैसे द्यावे लागतात, तर वरचा माणूस कोण आहे, याचा शोध घ्यावा लागेल. या पोलिसांवर नियंत्रण राहिलेले नाही. उलट ज्याने तक्रार केली, त्या भरत जगतापवर गुन्हा दाखल करून, त्याला तुरुंगात टाकण्यात आले. सर्वांच्या हस्तक्षेपामुळे जेव्हा तथ्य समोर आले, तेव्हा त्याला तुरुंगातून बाहेर काढण्यात आले. पोलिसांकडून वारंवार अशा प्रकारची वर्तणूक होत आहे.

आपल्याशी मी काल बोललो की, माझ्या मतदारसंघातील एक महिला ठाण्याला वर्तकनगरला राहते. स्टेट बँक ऑफ इंडियामध्ये काम करणारी ही महिला आहे. तिचा नवराही तेथे ऑफिसर आहे. तेथील एक अर्धघाऊक रॉकेल विक्रीचे लायसन्स असणारा माफिया भरदिवसा, दुपारी साडेबारा-एक वाजता तिच्या घरी गेला व तिच्या लहानलहान मुले व नवऱ्यासमोर त्याने तिच्यावर अत्याचार केला, बलात्कार केला. दिवसाढवळ्या बलात्कार करण्याचे धैर्य ज्यावेळेस यांच्यामध्ये येते, तेव्हा पोलिसांचा धाक नसतो. ज्याने बलात्कार केला, त्याला लोकांनी मारहाण केली. दुर्दैवाने ही महिला ज्या वेळेस पोलीस स्टेशनला गेली तेव्हा तिची तक्रार ताबडतोब घेतली गेली नाही. दिनांक ४ फेब्रुवारी २०११ रोजी वर्तकनगर पोलीस ठाण्यामध्ये तिने याबाबत तक्रार केली. आबा, याबाबत चौकशी झाली पाहिजे की, त्या आरोपीला पकडून आणण्यास पोलिसांनी टाळाटाळ केलीच, पण त्यानंतर पोलीस ठाण्यामध्ये ज्यावेळेस ती महिला गेली तेव्हा तिची तक्रार ६ तास उशिरा नोंदविण्यात आली. वर्तकनगर पोलीस ठाण्याचे ड्युटी ऑफिसर श्री. जावळे, वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक श्री. काकड यांनी सहा तासानंतर बलात्काराचा गुन्हा नोंदविला व त्या पीडित महिलेस २२ तासानंतर सिव्हिल हॉस्पिटलमध्ये नेले. तोपर्यंत त्या महिलेला पोलीस ठाण्यामध्ये बसविले. तेथील महिला पोलीस अधिकारी त्या महिलेला सरळसरळ म्हणतात की, तो फार मोठा गुंड आहे. श्रीमंत आहे. त्याचा भाऊ देखील असाच गुंड आहे. ह्यांच्या नादी तू लागू नकोस. दहा-बारा लाख रुपये द्यायला तो तयार आहे. तू दाखल केलेला गुन्हा मागे घे आणि हे ठाणे शहर सोडून जा. पोलीस ठाण्याचा निरीक्षक, उपनिरीक्षक आणि महिला पोलीस शिपाई असे बोलत असतील तर या राज्यामध्ये दाद कोणाकडे मागायची, मदत कोणाकडे मागायची. एका महिलेवर अत्याचार होत असेल आणि पोलीस ठाण्यामध्ये अशा प्रकारचे कॉमेंटस् ऐकविले जात असतील तर तिने दाद कोणाकडे मागायची. त्या पीडित महिलेला गुन्हा मागे घेण्यासाठी दहा-बारा लाख रुपयांची ऑफर दिली जात असेल तर तिने दाद कोणाकडे मागायची. अशा प्रकारचे गुन्हे पोलिसांच्या मदतीनेच होत असतील, तर मग संरक्षण कशा पद्धतीने करणार ? या प्रकरणात ज्या ज्या पोलिसांनी हलगर्जीपणा केला असेल, गुन्हा दाखल करण्यात हलगर्जीपणा केला असेल, वैद्यकीय तपासणी करण्यासाठी हलगर्जीपणा केला असेल, अशांना तातडीने निलंबित करून त्यांची विभागीय चौकशी केली पाहिजे. महिलेने महिलेला सावरून घ्यायला पाहिजे. पण महिला कॉन्स्टेबल त्या पीडित महिलेला सांगते की, जे काही झाले ते विसरून जा आणि ठाणे शहर सोडून जा. बँक ऑफ इंडियामध्ये काम करणारी ती सुशिक्षित महिला आहे. सुशिक्षित महिलांवर अशा प्रकारचे वर्तन होत असेल, तर ते दुर्दैव आहे. आज त्या महिलेला

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

धमक्या येत आहेत. धमकीसाठी पोलीस ठाण्यामध्ये तक्रार केली. यानंतर देखील काही कारवाई होत नाही. बलात्कार करणाऱ्या गुंडाला पोलिसांनी पकडले. पण आज दोन महिने झाले, तो तेथील थ्री स्टार हॉटेलमध्ये ए.सी. रूममध्ये रहात आहे. अंतरिम जामीन मिळण्यासाठी पोलिसांनी जाणूनबुजून वेळ घेतलेला आहे. त्याचा अंतरिम जामीन रद्द करण्यासाठी शासन वरच्या कोर्टामध्ये का जात नाही. दिवसाढवळ्या बलात्काराचा गुन्हा घडलेला असताना देखील अंतरिम जामीन रद्द करण्यासाठी कार्यवाही का केली जात नाही. अशा पद्धतीने पोलीस गुन्हेगारांना मदत करीत आहेत. हा गंभीर गुन्हा आहे. महिलांच्या अत्याचाराच्या प्रमाणात आज मोठ्या प्रमाणावर वाढ होत आहे. ही वाढ पोलिसांच्या मदतीनेच होत आहे. हे गुन्हे इथेच घडत आहेत असे नाही. राज्यात महिलावंर अत्याचाराचे सर्वात जास्त प्रमाण पुण्यात आहे. पुण्यामध्ये ५६५ गुन्हे महिलांवर झालेल्या अत्याचाराचे नोंदविण्यात आलेले आहेत. गुन्हा घडल्यानंतर, गुन्हेगाराला कठोर शासन होण्याकरिता आपण प्रयत्न केले पाहिजेत. महिलांवर झालेल्या अत्याचाराचे खटले लवकर निकालात निघण्यासाठी, गुन्हेगारांना तातडीने शासन व्हावे म्हणून आपण फास्ट ट्रॅक कोर्टाची स्थापना करू शकतो. या खटल्यांचा निकाल लवकर लागावा यासाठी प्रयत्न केला तर एक प्रकारचा धाक बसू शकेल. असे करण्याची तयारी राज्य शासनाची दिसत नाही.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात वाळू माफिया मोठ्या प्रमाणावर वाढले आहेत. या वाळू माफियांना पोलिसांचे संरक्षण आहे काय, असे चित्र दिसत आहे. सोलापूर जिल्ह्यातील शेवरा येथील श्री. विकास म्हस्के नावाच्या व्यक्तीला चोरीच्या गुन्हामध्ये अटक करण्यात आली होती. मात्र पोलीस निरीक्षक श्री. प्रभाकर शिंदे यांच्याकडून त्याच्याविरुद्ध प्रतिबंधात्मक कारवाई करण्यात आली नाही. हा गुन्हेगार होता. येथील वाळूचा ठेका ह्याच गुन्हेगाराने घेतला. वाळूच्या ठेक्यासाठी तेथील पोलीस पाटलाच्या भावाने विरोध केल्यामुळे, गाडी खाली चिरडून त्याला मारण्यात आले. श्री. विकास म्हस्के हा वाळू माफिया माढा कोर्टातून जामिनावर सुटल्यावर त्याने त्याचा भाऊ श्री. अरुण मस्के याला मारहाण केली. त्याचा भाऊ अरुण म्हस्के यांनी टेंभुर्णी पोलीस स्टेशनमध्ये पोलीस पाटलाच्या विरोधात असत्य तक्रार दिली. परंतु पोलीस पाटील यांनी त्यांच्या विरोधात तक्रार दिली असता, त्यांची तक्रार न घेता उलट त्यांच्यावर तक्रार दाखल करण्यात आली. त्याला सांगण्यात आले की, " तू नीट रहा, अन्यथा तुला मारुन टाकण्यात येईल " आणि दुसऱ्या दिवशी त्याच्या अंगावर ट्रक घालून त्याला ठार मारण्यात आले. तेथील पोलीस निरीक्षक श्री. प्रभाकर शिंदे याचा इतिहास तपासून घेतला पाहिजे. अक्कलकोट येथे निवडणुकीच्या काळात दंगल झाली, गोळीबार झाला, त्यावेळी श्री. प्रभाकर शिंदे तेथे होते. त्यानंतर त्यांची बदली टेंभुर्णी येथे झाली. टेंभुर्णी येथे त्यांच्या विरोधात अनेक तक्रारी आल्यानंतर त्यांची पुन्हा अक्कलकोट येथे बदली झाली. पुन्हा टेंभुर्णी येथे सहा महिन्यात त्यांची पोस्ट अपग्रेड करण्यात आली. हा पोलीस अधिकारी कोणा राजकीय व्यक्तीचा नातेवाईक आहे, म्हणून त्याला खास संरक्षण दिले जाते. ही घटना फार गंभीर आहे. राजकीय हस्तक्षेपामुळे आणि राजकीय संरक्षणामुळे त्या ठिकाणी अशा स्वरूपाची घटना घडली. तेव्हा या घटनेची चौकशी करावी अशी माझी मागणी आहे.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महाराज, राज्यात १८ ते २२ वयोगटातील मुले मोठ्या प्रमाणावर बेपत्ता होत आहेत आणि त्यांचा शोध देखील लागत नाही. या संदर्भात माननीय उच्च न्यायालयात केस दाखल झाली असता, माननीय उच्च न्यायालयाने सरकारला सांगितले की, " २५ टक्के पोलीस यंत्रणा बेपत्ता झालेल्या व्यक्तींचा शोध घेण्यासाठी कामाला लावली पाहिजे. " परंतु या बेपत्ता व्यक्तींचा शोध लागत नाही. यामध्ये एक मोठी टोळी सक्रीय आहे. मानवी अवयव काढण्याचा व्यवसाय सुरू असल्याची शंका येते. माननीय उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायमूर्ती श्री. अजय खानविलकर यांनी राज्य शासनाची खरडपट्टी काढून २५ टक्के पोलीस यंत्रणा बेपत्ता झालेल्या व्यक्तींचा शोध घेण्यासाठी लावावी, असे आदेश दिलेले आहेत. एखादी केस कोर्टामध्ये गेल्यावर, त्यावर माननीय न्यायालय सरकारची खरडपट्टी काढते आणि सरकार देखील आपल्याला कोणत्याही प्रकारची संवेदना नसल्यासारखे वागते.

अध्यक्ष महाराज, राज्यात दुचाकी वाहने जाळण्याच्या प्रकारामध्ये वाढ झालेली आहे. मुंबई आणि नाशिकमध्ये हे प्रमाण जास्त आहे. मुंबई शहरात गुन्ह्यांचे प्रमाण वाढत आहे. सोशल नेटवर्किंग साईटवर बनावट प्रोफाईल करणाऱ्यांची संख्या २२ टक्के आहे, क्रेडिट कार्डद्वारा पैसे लुटणाऱ्यांची संख्या १६ टक्के आहे. मुंबई शहरात गेल्या वर्षभरात १,९३३ सायबर गुन्हे घडले आहेत. लॉटरीचे आमिष दाखवून लुटमार केल्याच्या गुन्ह्यांची टक्केवारी ८ आहे आणि त्याबरोबरीला तस्करी वाढत आहे. राज्यात माफिया राज सुरू आहे. तासगाव तालुक्यामध्ये देखील वाळू माफिया आहेत. सर्वच जिल्ह्यांमध्ये कमी अधिक प्रमाणात माफिया आहेत. अशा प्रकारे राज्यात वाळू आणि तेल तस्करी सुरू आहे. राज्यात तेलाची तस्करी होत आहे. राज्याचे पोलीस महासंचालक सांगत आहेत की, " या तस्करीच्या संदर्भात पोलिसांना अधिकार नाहीत." तेव्हा या संदर्भातील अधिकार कोणाकडे आहेत हे या ठिकाणी स्पष्ट झाले पाहिजे. यामध्ये पोलिसांची जबाबदारी जास्त आहे. कारण सर्वजण अशा बाबींमध्ये कारवाई करण्यासंदर्भात पोलिसांकडे पाहत असते.

अध्यक्ष महाराज, राज्यात पोलिसांची संख्या अपुरी आहे. एक लाख लोकसंख्येमागे फक्त १६३ पोलीस आहेत. तेव्हा पोलिसांच्या संख्येत वाढ झाली पाहिजे. निव्वळ पोलिसांच्या संख्येत वाढ करून उपयोगाचे नाही, तर त्यांना चांगल्या प्रकारचे प्रशिक्षण देऊन अत्याधुनिक प्रकारची शस्त्रास्त्रे दिली पाहिजेत. त्यामध्ये गुणात्मक वाढ होण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महाराज, पोलिसांना पूर्वी जे पगार होते, ते आता कमी करीत आहात. मला वाटते की, चौथ्या आणि पाचव्या वेतन आयोगाच्या वेळी तहसीलदार व पोलीस यांना असलेला पगार सहाव्या वेतन आयोगाने कमी केला. म्हणजे आता महागाई आहे की, स्वस्ताई आहे ? शासनाने या संदर्भात ठोस भूमिका घेतली पाहिजे. तुम्ही प्रयत्न करीत आहात, मी देखील करीत आहे. तुम्ही सभागृहात पोलिसांचे पगार वाढविण्यासंदर्भात वारंवार आश्वासन दिलेले आहे. आता ही फाईल श्री. बक्षीसाहेबांकडे, वेतन त्रुटी समितीकडे आहे. मी सातत्याने गेल्या १० महिन्यांपासून या संदर्भात पाठपुरावा करीत आहे. माझी विनंती आहे की, त्यांच्या पगारातील तफावत दूर झाली पाहिजे. मी पोलीस शिपाई पदासाठी ग्रेड-पे वाढविण्याबाबत आपली भेट घेतली. पोलीस शिपाई पदासाठी चारशेने, पोलीस नाईक पदासाठी दोनशेने, पोलीस हवालदार पदासाठी चारशेने, सहायक पोलीस उपनिरीक्षक या पदासाठी दोनशेने

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

ग्रेड-पे वाढवून दिला पाहिजे. पोलीस निरीक्षक पदासाठी ९,३००-३४,८०० असा असलेला वेतन बँड १५,६०० ते ३९,१०० असा मंजूर करण्यासंदर्भातील फाईल आहे. आपण पोलिसांकडून सगळ्या अपेक्षा करतो. वारंवार पोलिसांवर टीकाही करतो. पोलिसांमधील ज्या काही अनिष्ट, वाईट प्रवृत्ती आहेत, त्यावर प्रहारही करतो. परंतु अध्यक्ष महोदय, पोलिसांना सोयीसवलती देण्यासाठी शासनाने प्रयत्न करण्याची गरज आहे. आजही पोलिसांच्या निवासाची व्यवस्था नाही. पोलिसांना पोलीस निवासस्थाने नाहीत. पोलीस स्टेशनला वाहने नाहीत. वाहनांची संख्या मर्यादित आहे. वाहने आहेत, ती जुनाट आहेत. काही पोलीस मोटरसायकलवर फिरतात. आपण त्यांना गुन्हेगार पकडा असे सांगतो.

अध्यक्ष महोदय, आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगार मुंबईत येत आहेत, त्यांच्याशी मुकाबला करण्यासाठी आवश्यक त्या सोयी पोलिसांना पुरविणे, ही शासनाची जबाबदारी आहे. दहशवाद्यांशी लढा देण्यासाठी पोलिसांना सैन्यदलाच्या तोडीचे प्रशिक्षण दिले पाहिजे व त्यासाठी नवीन प्रशिक्षण केंद्रे उभारणे आवश्यक आहे.

अध्यक्ष महोदय, परदेशी कंपन्यांकडून ऑनलाईन गुंतवणूक होताना नागरिकांची फसवणूक होत आहे, लोकांना त्यापासून वाचविण्यासाठी वेगळी यंत्रणा उभी करण्याची गरज आहे. राज्यात वाहतूक अपघातात मरण पावलेल्यांची संख्या फार मोठी आहे. परिवहन विभाग, गृह विभाग यांच्या माध्यमातून ते कसे कमी करता येईल, यासाठी उपाययोजना करण्यासाठी प्रयत्न करण्याची आवश्यकता आहे. वाहतुकीमध्ये वेगवेगळ्या ठिकाणी १६ हजार लोक मरण पावले आहेत. ही फार मोठी संख्या आहे. १४,२०० ही आकडेवारी सरकारी पुस्तकामध्ये आहे, क्राईम इन महाराष्ट्र या दुसऱ्या अहवालात आकडेवारी १६,००० आहे. अध्यक्ष महोदय, तुमच्या पुस्तकावर विश्वास का ठेवावा ? मी म्हटले की, १,००० कोटी रुपये ओव्हरड्राफ्ट काढला, तर आपण ओव्हरड्राफ्टला नाही असे म्हणता. पुस्तकात छापता आणि नाही असे म्हणता.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात दहशतवाद माजविण्यासाठी मोटारसायकल जाळण्याच्या घटना घडत आहेत. माहितीच्या अधिकाराखाली माहिती घेणाऱ्या कार्यकर्त्यांवर दिवसेंदिवस हल्ले होत आहेत, त्यामध्ये अनेक कार्यकर्ते मरण पावत आहेत. सतीश शेट्टीची हत्या झाली, त्या हल्लेखोराचा अजून देखील तपास लागलेला नाही. लागोपाठ ७ जणांवर हल्ले झाले आहेत.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात विनापरवाना सुरू असलेल्या सुरक्षा एजन्सी, अंमली पदार्थांची तस्करी, शाळा-कॉलेजच्या परिसरात तंबाखूजन्य पदार्दा व अंमली पदार्थ विकण्याचे प्रमाण, बलात्कार, महामार्गांवरील तस्करी, स्फोटके, राज्यात हत्यांराची अवैध वाहतूक, तस्करी, राज्यात मोठ्या प्रमाणात मसाजच्या नावाखाली सुरू असलेला वेश्याव्यवसाय, मोठ्या शहरातील वाहतुकीची कोंडी या सर्व बाबी सोडविण्यामध्ये पोलिसांना येत असलेले अपयश, इंडियन मुजाहिद्दीन व सिमीच्या कार्यकर्त्यांनी राज्यात घातलेला धुमाकूळ, त्यामुळे यामध्ये मोठ्या प्रमाणात शासनाने लक्ष देण्याची आवश्यकता आहे.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, लाच घेण्यामध्ये मुंबई पोलीस आघाडीवर आहेत. वर्षभरात लाच घेणाऱ्या १६ पोलीस अधिकाऱ्यांना प्रत्यक्षात पकडण्यात आले आहे. लाच घेणाऱ्या पोलिसांची संख्या मोठी आहे. पोलीस खात्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात रिक्त पदे आहेत. पोलीस महासंचालक या पदापासून ते पोलीस शिपाई या पदापर्यंत मोठ्या प्रमाणात रिक्त पदे आहेत. आपण ती कधी भरणार आहात ? राज्य शासनाने ४ टप्प्यांत ४४,०८४ पदे निर्माण केली आहेत, ती आपण कधी भरणार आहात ? त्या संदर्भात काय कार्यवाही झाली ?

अध्यक्ष महोदय, आज पोलीस महासंचालक ते पोलीस शिपाई या सर्व संवर्गातील एकूण १२,५९९ इतकी पदे रिक्त आहेत. या १२,५९९ पदांमध्ये किती पदोन्नतीची पदे व सरळभरतीची पदे किती, याबाबत आपण अजून ठरविलेले नाही, ते ठरविले पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, स्टेट कॅडरमधील, महाराष्ट्र पोलिसांमधील जवळपास ३ वर्षांपासून आयएएस नॉमिनेशन व्हायचे आहेत. आयएएस नॉमिनेशनची प्रकरणे अजून पूर्ण नाहीत. अध्यक्ष महोदय, या ठिकाणी आयएएसच्या जवळपास ३४ जागा रिक्त आहेत. ही पदे महाराष्ट्र केडरमधून भरता येण्यासारखी आहेत. अनेक पोलीस अधिकारी आयपीएस होण्याची वाट बघत आहेत. काही अधिकारी निवृत्त झाले किंवा वयोमानाने पुढे गेले आहेत. कारण आयपीएस नॉमिनेशनसाठी वय वर्षे ५५ ची मर्यादा आहे. पोलीस अधिकारी या वयोमर्यादेपलीकडे गेले तर त्यांना आयपीएस दर्जा मिळणार नाही. म्हणून आयपीएस नॉमिनेशनच्या संदर्भामध्ये शासन किती दिवसांमध्ये प्रक्रिया पूर्ण करणार आहे, असा माझा प्रश्न आहे. कारण आज मराठी माणसावर अन्याय होत आहे. या महाराष्ट्रामधील किंवा मुंबईमधील जो पोलीस अधिकारी आहे, त्याला आयपीएस नॉमिनेशन मिळण्यासाठी एवढा विलंब का लागावा ? बाहेरचा आयपीएस अधिकारी आला, तर त्याला तातडीने आपल्याला सेवेमध्ये घ्यावे लागते आणि महाराष्ट्रातील जो पोलीस अधिकारी वर्षानुवर्षे काम करतो, त्यांना आयपीएस दर्जा मिळण्यास विलंब लागण्याची कारणे काय आहेत, हे आम्हाला समजले पाहिजे. किती कालावधीमध्ये, किती महिन्यांमध्ये प्रक्रिया पूर्ण करून आयपीएस दर्जा देण्याची कार्यवाही होईल ? शेवटी संपूर्ण आयुष्य ज्याने पोलीस दलात घालविले, त्यांना अपेक्षा असते. त्यांनाही असे वाटते की, आपल्याला नॉमिनेशन मिळावे. माननीय गृहमंत्र्यांच्या अखत्यारितील हा विषय आहे. त्यांनी ठरविले, प्रयत्न केला, तर एक महिन्याच्या आत ही प्रक्रिया ते पूर्ण करून घेऊ शकतील आणि या महाराष्ट्रातल्या, या मातीमध्ये जन्माला आलेल्या पोलीस अधिकाऱ्याला न्याय मिळू शकेल.

अध्यक्ष महोदय, पोलीस दलातील बिनतारी संदेश यंत्रणेतील रिक्त पदे भरण्याची गरज आहे. पोलीस दलावर वाढत्या कामाचा ताण आहे. पोलिसांच्या वारंवार होणाऱ्या आत्महत्या ही एक चिंतेची बाब आहे. अनेक ठिकाणी पोलिसांच्या आत्महत्या होत आहेत. या आत्महत्या का होत आहेत, याची कारणे शोधली पाहिजेत. त्यांच्यावर कामाचा अतिरिक्त ताण पडतो की, त्यांची कौटुंबिक स्थिती बिघडली आहे, हे कोणीतरी बघितले पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, जेलमध्ये ठरलेल्या संख्येपेक्षा कितीतरी अधिक कैदी ठेवले जातात. त्यामुळे जेलची क्षमता वाढविण्याची आवश्यकता आहे.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, जर्मन बेकरीच्या संदर्भामध्ये अनलॉफुल ॲक्टिव्हिटीज प्रिव्हेंशन ॲक्टनुसार आरोपींविरुद्ध चार्जशीट दाखल केले आहे. पण हे चार्जशिट दाखल करण्यापूर्वी केंद्र सरकारची परवानगी घ्यावी लागते. अशी परवानगी न घेतल्यामुळे ही केस कमजोर होईल की काय, असे चित्र निर्माण झाले आहे.

अध्यक्ष महोदय, नक्षलवादी जिल्ह्यांकडे अधिक लक्ष देण्याची गरज आहे. शासनाने वेगवेगळे आयोग नेमलेले आहेत. पण त्याबाबत पुढील कार्यवाही होत नाही. सन १९९० मध्ये हिंगणा एमआयडीसी परिसरात पोलिसांनी केलेल्या गोळीबाराच्या चौकशी आयोगाचा अहवाल अद्याप शासनाच्या विचाराधीन आहे. सन १९९० पासून आतापर्यंत याबाबत कोणतीही माहिती मिळालेली नाही. दिनांक २६ ऑक्टोबर २००१ रोजी मालेगाव शहरात उसळलेल्या दंगलीबाबत न्यायमूर्ती पाटील आयोगाचा अहवाल प्राप्त झाला आहे. दिनांक २६ नोव्हेंबर २००१ रोजी आयोगाची नियुक्ती झाली होती. परंतु आयोगाच्या शिफारशी अद्याप शासनाच्या विचाराधीन आहेत. न्यायमूर्ती राणे चौकशी आयोगाचा अहवाल अद्याप विचाराधीन आहे. हा आयोग दिनांक २५ जून २००१ रोजी गठीत करण्यात आला होता. पुणतांबा, तालुका राहता येथील आदिवासी भूमी हक्क समितीने विविध मागण्यांसाठी आयोजित केलेल्या मोर्चावर पोलिसांनी केलेला लाठीमार व गोळीबाराबाबत दिनांक ५ मार्च २००२ रोजी आयोगाची नेमणूक झाली होती. पण अहवाल अद्याप प्रलंबित आहे. न्यायमूर्ती कोचर चौकशी आयोग दिनांक २५ जानेवारी २००५ रोजी मांढरदेवी, तालुका वाई येथील काळेश्वरी देवीच्या यात्रा उत्सवात झालेल्या चेंगराचेंगरीबाबत नेमण्यात आला होता. परंतु, अहवाल अद्याप प्रलंबित आहे. वारंवार आपण न्यायमूर्तींच्या नियुक्त्या करतो, त्यांचे वस्तुस्थितीदर्शक अहवाल शासनाकडे येतात. पण या संदर्भात पुढील कार्यवाही शासन करीत नाही.

अध्यक्ष महोदय, मुंबईमध्ये २६-११ ची घटना घडली. मोठ्या प्रमाणावर त्या संदर्भात चर्चा झाली. प्रधान समितीचा अहवाल प्राप्त झाला. त्यावर आणखी एक अहवालही प्राप्त झाला. परंतु या अहवालांमध्ये सुचविण्यात आलेल्या सुधारणांच्या संदर्भात राज्य शासनाने कोणते निर्णय घेतले ? या संदर्भातील कोणत्याही व्यवस्था का केल्या नाहीत ? अत्याधुनिक शस्त्रे आणू, फोर्स-१ ची कार्यवाही करू, असे सांगितले गेले. फोर्स-१ ची स्थापना देखील करण्यात आली आणि त्यामधील कमांडोंना प्रशिक्षण देण्याचे काम सुरू झाले. पण या प्रशिक्षण केंद्रासाठी मुंबईमध्ये आपण जागा उपलबध करून दिली नाही. फोर्स-१ च्या संदर्भात वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची कल्पना काय आहे ? अधिकारी याकडे दुर्लक्षित वृत्तीने पाहतात. परवा वर्तमानपत्रात मी एक वृत्त वाचले. मुंबई पोलीस आयुक्त, माननीय श्री. पटनाईक असे म्हणाले की, " फोर्स-१ कोई काम का नहीं है, एनएसजी बुलाओ. " ते पुढे असेही म्हणाले की, " आमच्याकडे नॅशनल सुरक्षा गार्ड असताना फोर्स-१ चे काय काम आहे ? " जब मेरे पास मर्सडीज है तो मैं फिएट में क्यों बैठूं. फोर्स-वन बद्दल जर अधिकाऱ्यांची अशा स्वरुपाची भावना असेल तर मोठ्या प्रमाणावर फोर्स-वन ची घोषणा केली. ती कुचकामी ठरली की काय अशी शंका येते. २६/११ च्या घटनेनंतर जे रिपोर्ट आले त्यानुसार गृह खात्याने काय कारवाई केली आहे, याची माहिती मला मिळाली पाहिजे. आणखी एखाद्या २६/११ सारख्या घटनेची वाट गृहखाते पाहत आहे काय ? मुंबई शहरातील सुरक्षेच्या

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

संदर्भात, सागरी सुरक्षेच्या संदर्भात काय उपाययोजना केली आहे. स्पीड बोट आणू, सागरी किनाऱ्यावर पोलीस ठाण्यांची निर्मिती करू, यापैकी किती स्पीड बोटी व पोलीस ठाणी कार्यान्वित झाली आहेत. इंटेलिजन्स मजबूत करण्याच्या संदर्भात सांगण्यात आले होते की, अशा व्यवस्था किती ठिकाणी करण्यात आली आहे. अशा स्वरूपाची व्यवस्था होत नसेल तर अतिरेकी येतील किंवा अन्य कोणी येतील व या ठिकाणी ते केव्हाही नुकसान पोहचवू शकतील, अशी परिस्थिती महाराष्ट्राची झालेली आहे.

अध्यक्ष महोदय, २ एप्रिल २०११ रोजी महाराष्ट्रात क्रिकेटचा वर्ल्डकप सामना होत आहे. या क्रिकेट वर्ल्डकपच्या संदर्भात इंटेलिजन्सने रिपोर्ट दिला आहे की, अतिरेकी या भागात येण्याची शक्यता आहे, मुंबईला धोका पोहचण्याची शक्यता आहे. ज्यावेळी अशा प्रकारची शक्यता आहे, असे सूचित करण्यात येते, त्यावेळी आपली यंत्रणा सतर्क असते काय ? आपली यंत्रणा सतर्क झाली, तरी तिच्याकडे अत्याधुनिक शस्त्रे आहेत काय ? त्या पोलिसांकडे अत्याधुनिक व्यवस्था आहे काय ? अस्तित्वात असलेल्या परिस्थितीत लढल्यामुळे ५००/१००० पोलीस मरतील, त्यासाठी नंतर सरकार आयोग नेमेल अशी परिस्थिती आहे. त्यामुळे कोणतीही व्यवस्था गृहखात्याच्या माध्यमातून सक्षम करण्यात आलेली नाही. मुंबईमध्ये क्रिकेटचा वर्ल्डकप सामना आयोजित करीत असताना गृहमंत्री महोदयांकडे माझी मागणी आहे की, योगायोगाने भारत अंतिम सामन्यात पोहचला आहे. २ एप्रिल, २०११ रोजी हा सामना होणार आहे. या वर्ल्डकप सामन्यासाठी गृहविभागाने किती सुरक्षा पुरविली आहे, याची माहिती महाराष्ट्रातील व मुंबईतील जनतेला दिली पाहिजे. हा सामना शांततेत व सुरळितपणे पार पडेल याची काळजी घेतली आहे काय ? त्यासाठी कोणत्या सुरक्षा व्यवस्था नेमण्यात आल्या आहेत ?

अध्यक्ष महोदय, काल-परवापासून या विधानसभेतील सर्व सन्माननीय सदस्य मागणी करीत आहेत की, आम्हाला या सामन्याची किमान तिकिटे तरी उपलब्ध करून देण्यात यावीत. अशी तिकिटे देण्याच्या संदर्भात आपण निर्णय घ्यावा. या राज्यात मुंबईत क्रिकेटचा वर्ल्डकप सामना होत आहे. आम्ही त्याचे स्वागत केले आहे. भारत जिंकला तर त्याचे अभिनंदनही केले आहे. अशा प्रकारचे वर्ल्डकप सामने होत असताना, या राज्य सरकारने विविध स्वरूपाचे कर माफ केले आहेत. आमच्या राज्यात सामने होत असल्यामुळे, ते आम्ही कर माफ करण्यास परवानगी दिली आहे. असे सामने या राज्यात होत असताना त्या संदर्भातील व्यवसाय कर व करमणूक कर बुडाला आहे. सामने होत असल्यामुळे मुंबई शहरात वाहतुकीची कोंडी होईल, पण सामने मुंबईत होत असल्यामुळे, तेही आम्ही सहन करू. मुंबईच्या जनतेने सर्व त्रास सहन करावयाचा, ५०० कोटी रुपयांचा टॅक्स सोडून द्यावयाचा. परंतु या वर्ल्डकप सामन्याचे तिकीट विकत मागितले, तरी ते आम्हाला मिळत नाही. या राज्याची एवढीही प्रतिष्ठा नाही काय ? हे राज्य सरकार साधे तिकीट आमदारांना किंवा अन्य माणसांना उपलब्ध करून देऊ शकत नाही. आमचे म्हणणे असे आहे की, या संदर्भात आम्हाला तिकीट फुकट नको, पास नको, पैसे देऊन तिकीट आम्हाला पाहिजे. टॅक्सरूपाने मिळणारे ५०० कोटी रुपये ज्यावेळी सरकार सोडून देत आहे, त्यावेळी क्रीडा मंत्री महोदय, साधी तिकिटाची व्यवस्था करू शकत नाही. मला क्रीडा मंत्री सांगत होते की, मलाही अजून तिकीट दिलेले नाही.

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

अध्यक्ष महोदय, मला गृहमंत्री महोदयांना, विनंती करावयाची आहे की, या वर्ल्डकप सामन्यासांठी किती कोटी रुपये टॅक्स सरकारच्या तिजोरीत जमा होणार होता ? सुरक्षेचा खर्च राज्य सरकार करते. पोलीस बळ राज्य सरकारचे आहे. राज्य सरकारने मोकळ्या मनाने यासंदर्भातील सर्व टॅक्स सोडून दिलेला आहे.

आम्हाला त्याचा आनंद आहे, स्वाभिमान आहे. टॅक्सचे पैसे सोडून दिले म्हणून आम्ही तक्रार करणार नाही. परंतु माननीय गृहमंत्री महोदय, माननीय आमदारांना पैसे देऊन सुद्धा क्रिकेटच्या सामन्याचे तिकीट मिळत नाही. आम्हाला पास नको आहेत. आम्हाला फुकट तिकीट नको आहे. उद्या जर सभागृहामध्ये टॅक्सच्या संदर्भातील विषय चर्चेला आला तर सर्व आमदार एकमताने म्हणतील की, त्यांच्याकडून ५०० कोटी रुपये टॅक्स वसूल करा. तुम्ही आम्हाला २५० रुपयांचे तिकीट उपलब्ध करून देऊ शकत नाही. (...अडथळा...) गृह विभागाच्या आशीर्वादाने १ हजार रुपयांचे तिकीट ८० हजार रुपयांना विकले जात आहे. माननीय गृहमंत्री महोदय, आपण माननीय अर्थमंत्र्यांशी चर्चा करावी आणि सर्व माननीय आमदारांना क्रिकेटचे विकत तिकीट उपलब्ध करून देण्याची व्यवस्था करावी.

अध्यक्ष महोदय, राज्यातील कायदा व सुव्यवस्थेच्या संदर्भात अत्यंत चिंताजनक परिस्थिती आहे. आज कायद्याचे राज्य राहिलेले नाही. गल्लोगल्ली अशा स्वरूपाची उदाहरणे घडत आहेत. पोलिसांचा धाक राहिलेला नाही. गृहमंत्री महोदयांनी डान्सबारचे उदाहरण दिलेले आहे. मी सांगू इच्छितो की, डान्सबारमध्ये सुद्धा मोठ्या प्रमाणावर खून झाल्याची उदाहरणे आहेत. आता डान्सबार बंद करू नका. ते सुरू करा, अशी मागणी करण्याची वेळ आलेली आहे. नाही तरी डान्सबार सुरूच आहेत. आम्ही डान्सबारचा विषय कित्येक वर्षापासून उपस्थित करीत आहोत. आता त्या म्हाताऱ्या झाल्या असतील, अशी स्थिती आहे.

अध्यक्ष महोदय, मी शासनाला विनंती करणार आहे की, शासनाचे ४१,५०० कोटी रुपयांचे बजेट आहे. मग माननीय अर्थमंत्र्यांनी गृह विभागासाठी तरतूद करण्यास एवढी कंजुषी का केली ? उद्या जर नवीन पोलीस ठाण्यांची निर्मिती करावयाची असेल, पोलिसांना प्रशिक्षण द्यावयाचे असेल तर त्यासाठी तरतूद का केली जात नाही.

अध्यक्ष महोदय, जे अंडरवर्ल्डशी संबंधित लोक आहेत त्यांच्या विरुद्ध कोणती कारवाई करण्यात आलेली आहे ? माननीय गृहमंत्री, जर्मन बेकरीच्या संदर्भात त्यांच्या उत्तरामध्ये खुलासा करतील. मी सांगू इच्छितो की, तुम्ही श्री. भरत शहा याला मोक्का लावला. मुंबई उच्च न्यायालयाने पुराव्याच्या आधारावर मोक्का लावता येणार नाही, असा निर्णय दिला. तुम्ही श्री. भरत शहा याचे अंडरवर्ल्डशी संबंध आहेत हे कशावरून शोधून काढले ? त्याच्या संभाषणावरून तुम्ही ते शोधून काढले. त्यांचे अंडरवर्ल्डशी संभाषण झालेले आहे म्हणून तुम्ही त्याला मोक्का लावला. हायकोर्टाने तो नाकारला. त्यानंतर शासन सर्वोच्च न्यायालयामध्ये गेले. सर्वोच्च न्यायालयाने दिनांक १० सप्टेबर, २००८ रोजी राज्य शासनाच्या बाजूने निकाल दिला. सर्वोच्च न्यायालयाने श्री. भरत शहा यांना मोक्का लावता येईल आणि त्यांना जामीन दिला असेल तर तो रद्दही करता येईल, असा निर्णय दिला. मग सन २००८ पासून श्री. भरत शहा यांच्यावर का कारवाई झाली नाही ? हे सुद्धा माननीय गृहमंत्र्यांनी त्यांच्या उत्तरामध्ये सांगावे. श्री. भरत शहा यांचे अंडरवर्ल्डशी संभाषण झालेले आहे, म्हणून त्याला मोक्का लावला.

[**श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)**]

अध्यक्ष महोदय, मी परवा अनेक दूरचित्रवाहिन्यांवर बघितले की, श्री. विनोद गोयंका दाऊदच्या भावाच्या लग्नामध्ये आलिंगन घालताना, दाऊद बरोबर वावरताना, स्वागत करताना दिसत आहे. मग श्री. गोयंका यांच्यावर का कारवाई होत नाही. अंडरवर्ल्डशी संभाषण झाले म्हणून श्री. भरत शहा यांच्यावर कारवाई होते तर मग दाऊदशी संबंध असणाऱ्या श्री. गोयंका यांच्यावर का कारवाई होत नाही ? श्री. गोयंका दाऊदच्या भावाच्या लग्नामध्ये उपस्थित होते, ते दाऊद बरोबर बसलेले होते, त्यांनी तेथे जेवण केले, ते तेथे स्वागत करीत होते अशा स्वरूपाचे चित्र आहे. श्री. गोयंका हा माणूस मुंबईतील आहे. मग श्री. गोयंका यांचे संबंध कोणत्या राजकीय नेत्याशी आहेत ? श्री. गोयंका यांना का संरक्षण दिले जाते ? श्री. भरत शहाला तुम्ही दोन वर्षे मोक्का अंतर्गत का अटक करू शकला नाहीत ? श्री. गोयंकाचे उदाहरण तुमच्यासमोर आहे तरी सुद्धा तुम्ही त्याला अटक करू शकणार नाही. कारण राजनैतिक आशीर्वादामुळे राज्यातील काही लोक मोठे झालेल्याचे मी बघितलेले आहे. या दोन लोकांवर कारवाई करण्याचे धैर्य माननीय गृहमंत्री दाखविणार आहेत की नाही ?

अध्यक्ष महोदय, श्री. बलवा यांनी मुंबईमध्येच गुंतवणूक केलेली आहे. हसन अली व बलवा याच राज्यातील आहेत. त्यांच्याविरुद्ध पुढे कोणती कारवाई झाली ? त्यांच्या चौकशीमध्ये आपल्यासमोर कोणती माहिती आली, ही बाब आपण सभागृहाला सांगावी. आबा, आपण हसन अलीच्या संदर्भात सभागृहाला सांगितले की, श्री. देशभ्रतार यांनी एक कोटी रुपयांची लाच मागितली. माझा आपल्याला असा प्रश्न आहे की, श्री. देशभ्रतार यांनी सन २००८ साली एक कोटी रुपयांची लाच मागितली असल्याची बाब आपल्याला माहीत होती तर, ही गोष्ट इतक्या दिवस आपण मनामध्ये का ठेवली ? त्याचवेळी त्यांच्याविरुद्ध गुन्हा का दाखल केला नाही ? एखादा अधिकारी इतक्या मोठ्या प्रमाणावर लाच मागत असेल तर ही बाब योग्य नाही. परंतु त्यांनी सर्वोच्च न्यायालयात जाण्यासाठी परवानगी मागितल्यानंतर, त्याचवेळी त्यांच्यावर एक कोटी रुपयांची लाच मागितल्याचा आक्षेप कसा घेण्यात आला ? लाच मागणे हा गुन्हा आहे. या प्रकरणी श्री. देशभ्रतार यांना निलंबित का करण्यात आले ? आबा, आपण हसन अली व श्री. देशभ्रतार यांच्या संदर्भात सभागृहात जी माहिती दिली, त्याला पुरावा काय व ती माहिती कशाच्या आधारावर दिली आहे ? याबाबत सीआयडीने कशा प्रकारचा रिपोर्ट दिलेला आहे ? सीआयडी विभाग एखाद्या अधिकाऱ्याला निलंबित करा किंवा बडतर्फ करा, अशा प्रकारचा रिपोर्ट देऊ शकतो का ? अध्यक्ष महोदय, या बाबत निर्णय घेण्याचा अधिकार राज्य शासनाला आहे. सीआयडी विभाग, एखाद्या अधिकाऱ्याची चौकशी करा किंवा त्याच्याविरुद्ध कारवाई करावी अशा प्रकारचा रिपोर्ट देऊ शकते. याउलट अमुकअमुक कलमाविरुद्ध संबंधित अधिकाऱ्याला बडतर्फ करा, निलंबित करा, अशा प्रकारचा रिपोर्ट कसा देऊ शकते ?

अध्यक्ष महोदय, बलवा किंवा गोयंका असो, अशा सर्व लोकांना शासनाकडून संरक्षण देण्याचे काम केले जात आहे. शासनाने त्यांच्याविरुद्ध कारवाई करण्याचे धाडस दाखविले पाहिजे. बलवाला अटक करण्यात आली होती. परंतु या बलवाच्या विमानातून अनेक जण फिरलेले आहेत. ते सर्व जण बलवाच्या विमानातून भाड्याने गेले किंवा कसे ? या बाबत सभागृहाला माहिती मिळाली पाहिजे. अध्यक्ष महोदय, मी या संदर्भात आपल्याला यादी देऊ शकतो. दिनांक ८ फेब्रुवारी २०१० व १० एप्रिल २०१० रोजी

[**श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)**]

बलवाच्या खाजगी विमानाने काही पदाधिकारी दुबईला गेले होते. सदर रेकॉर्ड मी माहितीच्या अधिकारातून घेतलेले आहे. त्या विमानातून माननीय श्री. शरद पवार, माननीय शाहीद बलवा, प्रतिभा पवार, आय.एस. भिंद्रा, शशांक मनोहर, वर्षा मनोहर, अरुण लारजर, विनोद गोयंका इत्यादी लोकांनी प्रवास केला होता....

श्री. शशिकांत शिंदे : अध्यक्ष महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. एखादी सन्माननीय व्यक्ती या सभागृहाचा सदस्य नसेल, अशा सन्माननीय व्यक्तींचा त्यांच्या नावाने सभागृहात उल्लेख करायचा असल्यास त्यासंबंधी आपल्याकडे सूचना किंवा लेखी नोटिस देणे आवश्यक आहे. अध्यक्ष महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) यांनी ज्या व्यक्तींचा येथे उल्लेख केला आहे त्यांचा या सभागृहाशी कोणताही संबंध नाही. यासंबंधी माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी आपल्याकडे लेखी नोटीस दिली आहे का ? नसल्यास ही बाब रेकॉडवरून काढून टाकावी.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मी या संदर्भात कोणताही आरोप केलेला नाही, मी सभागृहाला प्रवासाला गेलेल्या व्यक्तींची माहिती दिली आहे. मी दिलेली माहिती ऑन रेकॉर्ड आहे. म्हणून रेकॉर्डवर ते माझे सदस्य, हे माझे सदस्य असे म्हटल्यास हसन अली या सभागृहाचा सदस्य आहे का ? त्यामुळे रेकॉर्डवरून हसन अलीचे नाव का काढायचे ? दाऊद या सभागृहाचा सदस्य आहे का ? मग त्याचे नाव रेकॉर्डवरून का काढायचे ? जी माहिती रेकॉर्डवर आहे ती बाब आपल्याला मान्यच करावी लागणार आहे. मे, २०१० मध्ये बलवाच्या विमानातून बंगलोरला जाण्यासाठी श्री. प्रफुल्ल पटेल, शाहीद बलवा आणि विनोद गोयंका यांनी एकत्रितपणे प्रवास केला होता. फेब्रुवारी, २०१० मध्ये नागपूरला जाण्यासाठी श्री. प्रफुल्ल पटेल व श्री. दिलीप देशमुख यांनी विमानातून प्रवास केला होता. दिनांक १ जानेवारी, २०१० रोजी दिल्लीला जाण्यासाठी श्री. जयंत पाटील व इतर यांनी विमानातून प्रवास केला होता. दिनांक १५ जानेवारी, २०१० रोजी तिरुपतीला जाण्यासाठी श्री. प्रफुल्ल पटेल, यांनी विमानाने प्रवास केला होता. दिनांक २० जानेवारी, २०१० रोजी श्री. प्रफुल्ल पटेल विमानाने दिल्लीला गेले होते. दिनांक २२ जून, २०१० रोजी पुण्याला जाण्यासाठी श्री. प्रफुल्ल पटेल व इतरांनी विमानाने प्रवास केला होता. दिनांक १४ एप्रिल २०१० रोजी गोंदिया येथे जाण्याकरिता श्री. प्रफुल्ल पटेल, श्रीमती वर्षा पटेल यांनी विमान प्रवास केला. दिनांक ८ मे २०१० रोजी दिल्ली येथे श्री. प्रफुल्ल पटेल व इतर दिनांक १६ ऑगस्ट २०१० रोजी जयपूर येथे माननीय केंद्रीय मंत्री श्री. शरद पवार व इतर यांनी प्रवास केला. दिनांक ५ फेब्रुवारी २०१० रोजी दिल्ली येथे श्री. प्रफुल्ल पटेल यांनी प्रवास केला तसेच दिनांक ६ जानेवारी २०१० रोजी नांदेड येथे श्री. जयंत शहा व इतर यांनी प्रवास केला आहे. विमानाने जाऊ नये, असे आमचे म्हणणे नाही. त्यांनी विमान भाड्याने घेतले असेल तर त्याचे भाडे देण्यात आले आहे की नाही, हे आपण सांगावे. मग आम्ही देखील भाड्याने विमाने घेऊ. या प्रकरणातील काही व्यक्ती आक्षेपार्ह आहेत. श्री. विनोद गोयंका दाऊद सोबत राहणारा आहे. श्री. विनोद गोयंका यांचा भाऊ दाऊदच्या लग्नामध्ये होता. अंडरवर्ल्डशी संबंध असणाऱ्या व्यक्तींबरोबर प्रवास केला आहे. त्यांचा या लोकांशी काय संबंध आहे, याची आम्हाला माहिती मिळाली पाहिजे. त्यांनी का प्रवास केला ? त्यावेळी विमान भाड्याने घेतले होते काय ? त्यांच्याबरोबर इतके

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

मोठे राजकारणी व्यक्ती असतील तर ती माहिती देखील समोर आली पाहिजे. हा आमचा अधिकार आहे. ज्यावेळी भरत शहा केवळ फोनवर बोलल्यामुळे त्याला मोक्का हा कायदा लावला गेला. या ठिकाणी प्रत्यक्ष बलवा सोबत काही राजकारण्यांनी प्रवास केलेला आहे. श्री. गोयंका यांच्या सोबत विमानाने प्रवास केला. त्यामुळे या संदर्भातील चौकशी होऊन उत्तर आम्हाला मिळाले पाहिजे. त्यांनी प्रवास केला होता, विमान भाडयाने घेतले होते काय, विमान कोणाच्या मालकीचे होते, ही माहिती समोर आली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, आज मुंबईमध्ये बिल्डर लॉबीकडे अंडरवर्ल्डचा मोठ्या प्रमाणात पैसा अडकलेला आहे. मुंबईमध्ये बिल्डर, बांधकाम व्यवसायाशी संबंधित, उद्योगपती यांचा अंडरवर्ल्डशी संबंध असतो. सिनेसृष्टीला देखील अंडरवर्ल्डकडून मोठ्या प्रमाणात धमकी दिली जाते व तशा प्रकारची नोंद पोलीस स्टेशनमध्ये केली गेलेली आहे. राजकारणी व्यक्तींचा या प्रकरणाशी काय संबंध आहे, याची आम्हाला माहिती मिळाली पाहिजे. विमान भाड्याने घेण्यात आले होते काय, तुम्ही अचानक तेथे कसे गेलात या सर्व गोष्टींची माहिती विचारण्याचा जनतेला अधिकार आहे. विमान भाड्याने दिले होते काय ? या संदर्भात माननीय गृह मंत्र्यांनी उत्तर द्यावे, अशी माझी विनंती आहे. अंडरवर्ल्डशी संबंध असताना कारवाई न झाल्यामुळे अंडरवर्ल्ड मजबूत होत चालले आहे. पुजारी गँगने किती तरी प्रकरणांमध्ये खंडणी मागितल्याचे समोर आलेले आहे. पोलीस अधिकारी बरेचदा अंडरवर्ल्डची मदत करीत आहेत, असे चित्र समोर यायला लागले आहे. हे राज्य कोण चालवित आहे ? हे राज्य सरकारचे आहे की, गुंडांचे आहे ? नियंत्रण कोणाचे असले पाहिजे ? या लोकांवर कडक कारवाई करण्याची भूमिका शासनाने घेणे आवश्यक आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात नक्षलवाद वाढत चालला आहे. मात्र त्या संदर्भात शासनाकडून उपाययोजना केली जात नाही. अत्याधुनिक शस्त्रास्त्रे पोलिसांना मिळत नाही. समोर येण्यास कोणीही तयार होत नाही. बंदुकीच्या धाकावर तेथील लोक आपले जीवन जगत आहेत. तेथील गरीब माणसाला मुख्य प्रवाहामध्ये आणण्यासाठी सोयी सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी अर्थसंकल्पातून निधी दिला जात नाही. या लोकांना रोजगार मिळाला पाहिजे. नक्षलग्रस्त भागामध्ये विशेष योजना गृह विभाग व वित्त विभागामार्फत सुरू करणे गरजेचे आहे. मात्र त्या संदर्भात शासनाकडून कार्यवाही होत असल्याचे दिसून येत नाही. मग हा नक्षलवाद कसा काय संपणार ? राज्यातील जनतेवर होणारे अन्याय, अत्याचार कसे कमी होणार ? या संदर्भात माननीय गृह मंत्र्यांनी आपली भूमिका स्पष्ट केली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, माननीय कृषी मंत्र्यांना मी विचारू इच्छितो. यंदाच्या वर्षी ६ हजार ४९ कोटी रुपयांचे बजेट सादर करण्यात आलेले आहे. त्यापैकी ८० ते ९० टक्के खर्च केंद्र शासनाच्या योजनांवर होणार असून केवळ १० टक्के खर्च राज्य शासनाच्या योजनांवर होणार आहे. ठिबक सिंचन व स्प्रिंकलर करिता शासनाने एक रुपयाची देखील तरतूद केलेली नाही. या वर्षी निधी नसल्यामुळे प्रस्ताव स्वीकारण्यात आलेले नाहीत. राज्यात ठिबक सिंचन, स्प्रिंकलर, ड्रिप इरिगेशन अधिकाधिक प्रमाणात वाढले पाहिजे. सभागृहात सांगण्यात आले होते की, शेतकऱ्यांना शेतामध्ये ठिबक सिंचन करण्यासाठी ९० टक्के अनुदान दिले जाणार आहे. आता शासन शेतकऱ्याना किती अनुदान देणार आहे, तुमचा शब्द तुम्ही पाळणार आहात की नाही ते प्रथम आम्हाला सांगावे. राज्यातील शेतकऱ्यांसाठी शासनाने चांगली व्यवस्था निर्माण करावी, एवढी विनंती करून मी माझे भाषण पूर्ण करतो. धन्यवाद.

श्री. जितेंद्र आव्हाड (मुंब्रा-कळवा) : अध्यक्ष महाराज, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह व कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय या विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महाराज, आयपीएस व आयएएस या संदर्भात जो मुद्दा माननीय, श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) यांनी मांडला, त्याचे मी समर्थन करतो. कोणत्याही राज्यामध्ये पोलीस कमिशनर किंवा डीजी यांच्या प्रमोशनबाबत ७ किंवा जास्तीत जास्त ८ वर्षांमध्ये आयपीएसचे प्रमोशन देणे, केडर पोस्टिंग करणे अशाप्रकारच्या तरतुदी असल्याचे आढळून येते. तामिळनाडू, कर्नाटक, उत्तर प्रदेश, मध्यप्रदेश, बिहार या प्रमुख राज्यांनी या तरतुदी केलेल्या आहेत. आपल्या राज्यामध्ये जर आयपीएस, आयएएस व्हावयाचे असेल म्हणजे जर डेप्युटी कलेक्टरची परीक्षा पास झाल्यानंतर, एखादा अधिकारी केडरमध्ये आला तर त्याची केडर पोस्टिंगची फाईल ५-५ वर्षे फिरविली जाते. आयएएस लॉबीची दिल्लीवर एवढी पकड असते की, दिल्लीला जाणारी फाईल २ वर्षे दिल्लीतच अडकून ठेवली जाते. त्यामुळे या राज्यातील ज्या अधिकाऱ्यांमध्ये आयएएस किंवा आयपीएस होण्याची कुवत आहे, त्यांना व्यवस्थितरित्या कात्री लावून डावलले जाते. सरकारची जर मानसिकता असेल तर, ज्याप्रमाणे मध्यप्रदेश, उत्तर प्रदेश किंवा तामिळनाडू, कर्नाटकमध्ये ७ वर्षांच्या स्पेसिफिक टायमिंगनंतर प्रमोशन दिली जातात, तशा प्रकारची प्रमोशन्स महाराष्ट्र पब्लिक सर्व्हिस कमिशन मधून आलेल्या अधिकाऱ्यांना दिली पाहिजेत. मग ते आयएएस असो किंवा आयपीएस. परंतु, या दोन सर्व्हिसेसना तरी खास करून न्याय देण्यात यावा अशी माझी मागणी आहे.

मला वाटते की, संपूर्ण सभागृह या गोष्टीला समर्थन देईल की, जो कलेक्टर असतो, त्याला त्या गावची भाषा समजली पाहिजे, अशी एक मानसिकता तेथील स्थानिकांची असते. कारण शब्दांतून व्यक्त होणारे दु:ख ज्याला आपली भाषा कळते त्यालाच समजते, कलेक्टर समोर गेले व त्याच्या समोर ७/१२ चे दु:ख व्यक्त केले की, त्याला समोरच्या माणसाच्या शब्दातून व्यक्त होणारे दु:खही समजत नाही. मी अनुभवाने सांगतो की, सामान्य माणसाला त्या कलेक्टरच्या पोस्टशी काही देणे घेणे नसते, तो विचारतो साहेब, आप कल कहा थे ? तो सांगतो, " रेव्हेन्यू सेक्रेटरीने बुलाया था," दुसऱ्या दिवशी विचारले तर सांगतो, " चीफ सेक्रेटरीके साथ मिटिंग था," तिसऱ्या दिवशी विचारले तर, सांगतो, " सीएमने बुलाया था " चौथ्या दिवशी विचारले तर, " रेव्हेन्यू मिनिस्टरके साथ मिटिंग थी " अशी कारणे सांगितली जातात. नंतर एखादा दिवशी अर्ध्या दिवस कलेक्टर ऑफिसला दिला तर दिला. तरुण आयएएस ऑफिसरांची ही भावना असते की, ठीक आहे, ही पोस्टिंग लॅडर पोस्टिंग आहे. आपल्याला वरती जायचे आहे, कलेक्टर व्हायचे आहे, थोडेसे मुंबईचे जमवून घेऊ म्हणजे मंत्रालयामध्ये उडी मारता येईल. त्यामुळे जे अधिकारी प्रमोटी आहेत जे आयएएस आयपीएस मधून जातात ते जास्त संवेदनशील असतात, आपल्या भागाला जास्त ओळखणारे असतात आणि त्यांच्यामध्ये मानवतेचा स्पर्श जास्त प्रमाणामध्ये असल्यामुळे, आपल्या लोकांना न्याय मिळण्याची शक्यता जास्त असते. त्यामुळे सरकारने या लोकांना ७-८ वर्षामध्ये स्पेसिफिक पोस्टिंग देण्याबाबत भूमिका घेण्याची गरज आहे.

[श्री. जितेंद्र आव्हाड]

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागावरील चर्चेच्या वेळी जर्मन बेकरीवर बोलताना केंद्राची परवानगी न घेता एक विशिष्ट कायदा लावला गेल्याबाबतचा उल्लेख केला गेला. मला या संबधात शासनाला विचारावयाचे आहे की, मालेगाव बॉम्बस्फोटाबाबत सांगितले गेले की, याची वेगळी चर्चा करूया. खरे तर पुरवणी मागण्यांवर बोलत असताना मालेगाव बॉम्बस्फोट हा विषय काढणे मला संयुक्तिक वाटत नाही. कारण एक वेगळी चर्चा या प्रश्नावर उभी राहिली पाहिजे. मालेगावचा बॉम्बस्फोट असो, २००६, २००८ चा बॉम्बस्फोट असो किंवा नांदेडचा २००२ चा बॉम्बस्फोट असो. या राज्यामध्ये जी काही दहशतवादी कृत्ये झालेली असोत, ती पाकिस्तानच्या प्रेरणेतून असोत की, नागपूरच्या प्रेरणेतून असोत, पण ही दृष्कृत्ये महाराष्ट्राला व देशाला बदनाम करणारी आहेत. त्यावर प्रतिबंध करण्यासाठी काय उपाययोजना केल्या आहेत, हे जाणून घेण्याची आमची इच्छा आहे. नांदेडच्या बॉम्बस्फोटमध्ये वापरलेले पाईप आणि नंतरच्या देशभरामध्ये झालेल्या बॉम्बस्फोटामध्ये वापरलेले पाईप हे समान आहेत असे तपासातून आता उघड होत आहे. मग जर हे सगळे होते तर, नांदेडच्या आरोपीचे, तेथील ब्लास्टच्या चौकशीचे काय झाले ?

(अध्यक्षस्थानी तालिका सभाध्यक्ष श्री. विवेक पाटील)

श्री. संभाजीराव पवार आम्हाला या गोष्टीचे वाईट वाटते की, या महाराष्ट्राने ज्यांचा चेहरा जनता पार्टीपासून जनता दलापर्यंत सर्व धर्म निरपेक्ष असा बघितला ते अचानक मनुवाद्यांकडे कसे गेले हे काय मात्र कळत नाही. Right to left, left to centre and centre to directly right. ही मानसिकता कशी बदलते. आपल्या सारख्या माणसाची मानसिकता कशी बदलते हे न कळणारे कोडे आहे. श्री. संभाजीराव भिडे यांचा इतका प्रभाव वाढला की, आपला विचार देखील ते विसरून गेले. याचे मला दु:ख वाटते. श्री. संभाजीराव पवार याचे आपण वाईट वाटून घेऊ नका. वैयक्तिक आपले काहीही नाही. ही विचारांची लढाई आहे. माझे आपल्या विरुद्ध काहीही म्हणणे नाही. आपण पोक्त आहात. फार मोठे आहात, महान आहात. आम्हाला चंद्रशेखर यांच्या बरोबरचा आपला चेहरा आठवतो. भाई वैद्यांबरोबरचा चेहरा आठवतो. अचानक आपण सुदर्शनजी बरोबर कसे काय जाऊन बसलात हे आम्हाला कळत नाही.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महाराज, सन्माननीय सदस्य श्री. संभाजी पवार यांच्यावर हेत्वारोप केला आहे. माननीय सदस्य श्री. आव्हाड साहेबांनी दुसऱ्याकडे बोट दाखविताना चार बोटे आपल्याकडे असतात हे विसरता कामा नये. आपला सुद्धा इतिहास सांगायला हरकत नाही. आपण देखील पूर्वी शिवसेनेमध्ये होता आणि त्यानंतर मग राष्ट्रवादीमध्ये गेला, हेच सांगण्याकरिता मी उभा आहे.

श्री. जितेंद्र आव्हाड : अध्यक्ष महाराज, मी सन्माननीय सदस्यांना सांगू इच्छितो की, जितेंद्र आव्हाड यांनी शिवसेनेची चार आण्याची पावती आतापर्यंत फाडलेली नाही. माझा इतिहास जाणून घ्यायचा असेल तर पहिली माझी संघटना ऑल इंडिया स्टुडंटस ऑर्गनायझेशन होती. श्री. बाळासाहेबांना पहिल्यांदा आव्हान देणारा भाटे याचा मी मित्र आहे.

[श्री. जितेंद्र आव्हाड]

अध्यक्ष महाराज, मालेगाव बॉम्बस्फोटासंबंधी असिमानंद यांनी वक्तव्य केलेले आहे. मालेगाव बॉम्बस्फोटानंतर उघडकीस आलेले संबंध, सनातन संस्थेवर बंदी येणार हे वृत्त आल्यानंतर त्याचे काय झाले, सनातन संस्थेवर बंदी घालता घालता अभिनव भारत बाजूला का गेले. खरे तर अभिनव भारतवर बंदी ही आमची प्रमुख मागणी आहे. लष्कर ए तैयबा, इंडियन मुजाहिद्दीन असो, या सगळ्या संघटना देशविरोधी आहे. सिमीवर बंदी घालण्यासाठी या राज्याने पुढाकार घेतला. तशीच बंदी या राज्याने अभिनव भारत आणि सनातन संस्था यावर घालावी. तशी मागणी रेटण्याची गरज आहे. हिमानी सावरकर ह्या अभिनव भारत संघटनेच्या अध्यक्षा आहेत. त्या जाहीरपणे निवेदन करतात की, या देशामध्ये बॉम्ब फोडले पाहिजेत. त्यांच्यावर कुठल्याही प्रकारची कारवाई होत नाही. सिंहगडाच्या पायथ्याशी बॉम्ब बनविण्याचे कोणी कोणाला प्रशिक्षण दिले. हे सगळे जाणून घेण्याची जनतेची मानसिकता आहे. सन २००४ मध्ये बजरंग दलाच्या शिबिरामध्ये ३०० स्वयंसेवकांना बॉम्ब कसा बनवायचा व तो फोडायचा इथपर्यंत प्रशिक्षण दिले. हे ३०० जण कोण होते. ही देखील माहिती जनतेला आता कळण्याची आवश्यकता आहे.

नागपूर येथे गरीब घरातील एक दलित मुलगी बलात्कारच्या केसमध्ये मारली गेली. (अडथळा) नागपूर मधील एक गरीब भगिनी कशाने मेली. ती का मेली. तिच्यावर बलात्कार का झाला ? पोस्ट मार्टेम रिपोर्ट का बदलले गेले ? गाड्यांचे नंबर का बदलले गेले ? सीआयडीने काय केले, हे जाणून घ्यायची आम्हाला गरज वाटते. या प्रकरणामध्ये सीआयडीची पुढे जाण्याची तयारी नसेल तर आमची मागणी आहे की, या प्रकरणाची चौकशी सीबीआयकडे सोपविण्यात यावी. गरीब घरातील एक मुलगी मारली जाते. तिचा पोस्ट मार्टेमचा रिपोर्ट येतो. या रिपोर्टमध्ये भलतेच येते. कोर्टमध्ये जो पंचनामा सादर केला जातो त्यामध्ये भलतेच येते. गाड्यांचे नंबर पंचनाम्यामध्ये घेतले जातात. ते नंबर कोर्टामध्ये बदलले जातात. यासंबंधीचे स्पष्ट पुरावे उपलब्ध असताना शासन त्याकडे डोळेझाक करणार असेल तर या देशातील गोरगरीब जनतेने खास करून दलितांनी कुठे जायचे, हा प्रश्न अनुत्तरीत राहतो. याठिकाणी शाहिद बलवांच्या नावाचा उल्लेख झाला. त्यांच्या विमानातून कोणी प्रवास केला यामध्ये मी जात नाही. परंतु मला १९९३ सालचा पेपर आठवतो. त्यावेळी दाऊदच्या नावाचा घोष करण्यात आला होता, पण आता त्यांना ते जमणार नाही. शाहिद बलवाच्या बापाचे ते विमान नाही. त्या विमानातून कोण कोण किती वेळा गेले याची चर्चा करावयाची झाली तर (अडथळा) ज्यावेळी शाहिद बलवा विमानातून गेला त्यावेळी त्याच्यावर एकही गुन्हा नव्हता. ते विमान कोणाच्या मालकीचे होते हे देखील मी सांगतो. अर्धवट माहितीच्या आधारे सभागृहाची दिशाभूल करून जनतेसमोर संभ्रम निर्माण करणे हा तुम्हा गोबेल्स स्वाधीयांचा जुना परिपाठ आहे. काहीही बोंबाबोंब करायची, ट्रकभर पुरावा आणू, डोंगरभर पुरावे आणून ठेवलेले आहेत, कधीही बॉम्ब फुटेल. पण ते काहीही करू शकत नाही. सन्माननीय सदस्य श्री. विनोद घोसाळकर यांना सांगू इच्छितो की, विमानातून कोणी कोणी प्रवास केले याची यादी फार मोठी आहे. ही यादी फोटोग्राफी पर्यंत जाऊ शकते. आमचे काहीही म्हणणे नाही. विमान, हेलिकॉप्टर्स प्रत्येक जण आपापल्या कंपनीच्या नावावर घेतात. त्यामध्ये कोणाचे तरी हितसंबंध असतात. कधी आपल्याला फोटोग्राफीसाठी आवश्यकता लागते. कधी आपल्याला फिरण्यासाठी विमान-हेलिकॉप्टर्स लागते. परंतु त्याचा अर्थ आपल्याशी त्याचा काही संबंध आहे, असा जोडणे योग्य नाही. (अडथळा)..

तालिका सभाध्यक्ष (श्री. विवेक पाटील) : मी सन्माननीय सदस्य श्री. जितेंद्र आव्हाड यांना सांगू इच्छितो की, आपल्या पक्षासाठी एकूण ३२ मिनिटे वेळ आहे आणि अजून आपल्या पक्षाच्या ८ सन्माननीय सदस्यांची नावे बोलण्यासाठी आलेली आहेत. आपण एकूण १२ मिनिटे भाषण केलेले आहे. आपणास वेळ वाढवून देण्यास माझी काही हरकत नाही, परंतु आपल्या पक्षातील इतर सन्माननीय सदस्यांना भाषणासाठी कमी वेळ मिळेल हे आपण कृपया ध्यानात घ्यावे.

श्री. शशिकांत शिंदे : अध्यक्ष महाराज, आपण वेळेचे वाटप करता. मघाशी माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी किती वेळ भाषण केले ? आपण प्रत्येक पक्षासाठी किती वेळ दिलेला आहे याची माहिती द्यावी. आपण सर्वांना समान न्याय द्यावा.

श्री. जितेंद्र आव्हाड : अध्यक्ष महाराज, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी सांगितले की, अंडरवर्ल्डचा पैसा मुंबईच्या बिल्डर्समध्ये फिरत आहे. ते फार चांगले बोलले. माझी खात्री आहे की, त्यांचा अंगुलिनिर्देश श्री. लोढा यांचेकडे आहे. (अडथळा) ..मी श्री. भरतचंद्र लोढा यांचे नाव घेतले आहे. मी सन्माननीय सदस्य श्री. मंगल प्रभात लोढा यांचे नाव घेतलेले नाही. सन्माननीय सदस्य डॉ. संजय कुटे उगाच अंगावर घेत आहेत. (अडथळा).. सन्माननीय सदस्यांनी माझे म्हणणे ऐकून घ्यावे,.. खरे म्हणजे एका मोठ्या विषयाला तोंड फुटले आहे. (अडथळा).. मुंबईचे बिल्डर्स अंडरवर्ल्डशी कनेक्टेड आहेत असे माननीय विरोधी पक्ष नेते सांगत आहेत, सर्व बिल्डर्सची चौकशी करावी अशी त्यांची मागणी आहे. तेव्हा शासनाने याची जरूर चौकशी करावी....

डॉ. संजय कुटे : अध्यक्ष महाराज, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. या ठिकाणी सन्माननीय सदस्य श्री. जितेंद्र आव्हाड यांनी श्री. लोढा यांचे नाव घेतले. त्यांनी कोणाचेही नाव घ्यावे. परंतु त्यांनी पूर्ण नाव घ्यावे जेणेकरून आम्हाला अर्थबोध होईल.

श्री. शशिकांत शिंदे : अध्यक्ष महाराज, मघाशी बलवा यांच्या बरोबर कोण कोण गेले होते याची नावे घेण्यात आली. (अडथळा)...

डॉ. संजय कुटे : अध्यक्ष महोदय, हा लोढा कोण आहे ? आपण त्यांचे पूर्ण नाव घ्यावे.

(अडथळा)

श्री. जितेंद्र आव्हाड : अध्यक्ष महोदय, हा लोढा कोण आहे, याची ते चौकशी करतील. ज्याला समजायचे आहे त्याला व्यवस्थित समजते. तुमचे अध्यक्ष म्हणाले की, कोणाची नावे पाहिजे ? हसन अली हा काय सभागृहाचा सदस्य आहे ? मग त्याचे नाव घेतले तर काय झाले ? तसे आम्ही लोढांचे नाव घेतले. (अडथळा) त्यामुळे आमची मागणी आहे की, ... (अडथळा) कोण तरी असेल. एवढ्या मोठ्या अंडरवर्ल्डचा बिल्डरशी संबंध जोडल्यावर कोण तरी लोढा, कोण तरी पटेल, कोण तरी शहा, कोणी तरी निघणार, याला आम्ही काय करायचे ? आता ते तुमच्याशी संबंधित असतील तर आम्ही काय करायचे ? (अडथळा) अध्यक्ष महोदय, त्यांना पाठीशी घालणाऱ्या सगळ्या राजकीय व्यक्तींची चौकशी करावी, अशी आग्रहाची मागणी आम्ही करतो.

(विरोधी पक्षातील अनेक सन्माननीय सदस्य मोठ्याने बोलण्याचा प्रयत्न करीत असतात.)

[श्री. जितेंद्र आव्हाड]

अध्यक्ष महोदय, तुम्ही बोलता ते आम्ही ऐकून घ्यायचे आणि आम्ही बोललो की ऐकायचे नाही, असे जमणार नाही. आपल्याला ऐकावे लागेल.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महोदय, आदर्शची देखील चौकशी करावी.

श्री. जितेंद्र आव्हाड : अध्यक्ष महोदय, महानगरपालिकेपासून सर्व बाबतीत चौकशी केली जाईल. मालेगावचा बॉंबस्फोट झाला. बॉंबस्फोटच्या चौकशी दरम्यान जे उघडकीस आले, त्या संदर्भात शासनाने व्यवस्थित चौकशी केली आहे, असे मी तर मानण्याचे कारण नाही. देशद्रोहाचा गुन्हा लागणे गरजेचे असताना तो लागलेला नाही, तो लावणे गरजेचे आहे. आम्ही यावर वेगळ्या चर्चेची मागणी केली आहे, ती आपण अध्यक्षीय आसनावरून मान्य करावी, अशी आमची मागणी आहे.

अध्यक्ष महोदय, पोलीस हाउसिंगकडे एका वेगळ्या दृष्टिकोनातून बघण्याची गरज आहे. वाढलेल्या आत्महत्या, स्ट्रेस, त्यांचे बिचाऱ्यांचे अपूर्ण राहिलेले शिक्षण याकडे पाहणे गरजेचे आहे. ठाण्यामधील पोलीस वसाहती, मग त्या वर्तकनगरमधील पोलीस वसाहती असोत किंवा इतर ठिकाणच्या पोलीस वसाहती असोत, सगळ्या वसाहतींमध्ये पाणी नाही, रस्ते नाहीत, रस्ते असले तर ते नादुरुस्त आहेत. जे पोलीस तुमचे रक्षण करण्यासाठी रस्त्यावर २४ तास काम करतात, त्यांच्या घरातील लोकांना आवश्यक तेवढ्या तरी सुविधा प्राथम्याने देण्याची गरज आहे. आपण तसे करावे, अशी आमची मागणी आहे. पोलिसांना सुविधा प्राथम्याने देण्याची गरज आहे. पोलिसांपासून डीजीपर्यंत सगळ्यांच्या शरीरयष्टीवर जरूर लक्ष ठेवावे. सगळे स्ट्रेस हेल्थ रिलेटेड आहे. एकीकडे घेर वाढला आहे आणि दुसरीकडे पोलिसांना १८ तास ड्युटी करावी लागत आहे. परिणामी, हृदयावर पडणारा ताण हृदयविकाराला कारणीभूत ठरत आहे, हे आपण लक्षात ठेवावे. त्यामुळे ४ पोलीस स्टेशनसाठी एक अत्याधुनिक जीम असावी, ज्यामध्ये जाऊन पोलीस व्यायाम करतील, थोडा घाम गाळतील. आपण एक डॉक्टर नेमा. पोलिसांच्या शरीरयष्टीकडे लक्ष द्यायचे असेल तर त्यांना काही थोडेसे अनुदान देऊ शकतो का, वाढीव पेमेंट देऊ शकतो का, याबाबत विचार करावा, अशी आमची मागणी आहे.

अध्यक्ष महोदय, शाळा-कॉलेजमध्ये पोलिसांच्या मुलांना खास आरक्षण असले पाहिजे. मुंबईच्या गॅंगवॉरमध्ये खूप मुले ही पोलिसांची मुले होती आणि त्याचे कारण असे की, वडील घरी नाहीत, आई अशिक्षित आजुबाजूचे वातावरण चांगले नाही. त्यामुळे पोलिसांची मुले वाममार्गाला जातात, असा एक साधारण निष्कर्ष काढला गेला. आपण मानवतेचा स्पर्श देत, माणुसकीच्या दृष्टीने, त्यांच्या घरच्यांशी निगडित हा प्रश्न आहे, या गोष्टीकडे आपण लक्ष द्यावे, अशी आम्ही मागणी करीत आहोत. मालेगावच्या प्रश्नासंदर्भातील चर्चेला आपण अध्यक्षीय आसनावरून वेळ द्यावा अशी पुन्हा एकदा विनंती करतो आणि माझे भाषण पूर्ण करतो. धन्यवाद !

श्री. एकनाथ शिंदे (कोपरी-पाचपाखाडी) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

[श्री. एकनाथ शिंदे]

अध्यक्ष महोदय, गृह खात्याला पूर्वी अतिशय कमी निधी मिळत होता. पण अर्थ आणि गृह खात्याचा अतिशय चांगला संबंध असल्यामुळे, माननीय गृह मंत्री, श्री. आर. आर. पाटील यांनी लढाई करून जास्तीत जास्त निधी गृह खात्याकडे खेचून आणला आणि केंद्राचा थोडाफार निधी मिळाला. गेल्या ३ वर्षामध्ये गृह (पोलीस) या विभागाचा निधी खर्च करण्याबाबतचा आढावा घेतला तर सन २००७-२००८ मध्ये १६६ कोटी रुपयांची अर्थसंकल्पीय तरतूद केली होती. प्रत्यक्षात ११५ कोटी रुपये खर्च झाले म्हणजे ५१ कोटी रुपये खर्च झाले नाहीत. सन २००८-२००९ मध्ये १७३ कोटी रुपयांची तरतूद केली होती. प्रत्यक्षात ९३ कोटी रुपये खर्च झाला आहे. म्हणजे ८१ कोटी रुपये खर्च झाले नाहीत. सन २००९-२०१० मध्ये २५१ कोटी रुपयांची तरतूद केली होती, प्रत्यक्षात ११७ कोटी रुपये खर्च झाला. म्हणजे जवळपास १३३ कोटी रुपये खर्च झाले नाहीत. ही माझी माहिती नसून माहितीच्या अधिकारान्वये मिळविलेली माहिती आहे. ही बाब अतिशय गंभीर आहे. तरतूद केलेल्या रकमेचा खर्च झाला नाही, याचा अर्थ, विभागाला या तरतुदीची आवश्यकता नव्हती काय ? मघाशी मी असे म्हणालो की, लढाई करून, प्रयत्न करून निधी आणण्याच्या युद्धात माननीय गृहमंत्र्यांनी जिंकायचे आणि तहामध्ये अधिकाऱ्यांनी हरायचे, अशी परिस्थिती निर्माण झाली आहे. मंजूर झालेला निधी, तरतूद केलेला निधी वापरायचा नाही, अशा प्रकारचे गृह खात्याचे काम आहे. कायदा व सुव्यवस्था राखण्याचे राज्याच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वाचे काम ज्या खात्यामार्फत चालत असते, त्या खात्यामध्ये अशी परिस्थिती आहे. त्यामुळे खर्च न करणाऱ्या अधिकाऱ्यांवर माननीय गृहमंत्र्यांनी कारवाई करावी, अशी माझी मागणी आहे.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागाला ४ जेटींची आवश्यकता आहे. २६ कोटी रुपयांचे प्रकल्प आजही रखडलेले आहेत. या ठिकाणी ज्यावेळी सागरी सुरक्षिततेचा विषय निघतो त्यावेळी अर्थसंकल्पामध्ये तरतूद असावयास पाहिजे, अमुक करावयास पाहिजे, अत्याधुनिक सुविधा पाहिजे, अशा प्रकारची चर्चा सभागृहात होते. मुंबईतील सागरी किनाऱ्यांवर ४ पोलीस स्टेशन्स आहेत. या ठिकाणी वडाळा, शिवडी, यलोगेट, सागरी किनारा पोलीस स्टेशन अशी पोलीस स्टेशन्स आहेत. वाशी खाडी, गेटवे ऑफ इंडिया, पश्चिम किनारा, भाईंदर आणि ठाणे खाडी असा विस्तीर्ण सागरी किनारा आहे. या विभागामध्ये १ हजार पोलीस कार्यरत आहेत. या ठिकाणी आज आणखी ११०० पोलिसांची आवश्यकता होती. याकडे गृह विभागाचे दुर्लक्ष झाले आहे, असा माझा आरोप आहे.

अध्यक्ष महोदय, एकट्या मुंबईमध्ये २४ बोटींची गरज आहे. त्यापैकी फक्त १३ बोटी उपलब्ध आहेत. त्यातील ४ नवीन आहेत व ९ जुन्या आहेत. या जुन्या बोटी काही दिवसात खराब होणार आहेत. आता पाण्यात आणि जमिनीवर चालणाऱ्या सीलेट प्रकारच्या २९ बोटी येणार आहेत. या बोटींमधील ३ बोटी फक्त मुंबईला मिळणार आहेत. उर्वरित बोटींपैकी प्रत्येक जिल्ह्याला १ बोट मिळणार आहे. हे प्रमाण देखील अतिशय अल्प आहे.

अध्यक्ष महोदय, माझगाव डॉकमध्ये जेटी आहे. सी लिंक मध्ये १ कामचलाऊ जेटी आहे. या विभागाने २६ कोटी रुपये खर्चाच्या ४ जेटींचा प्रस्ताव पाठविला आहे. चार जेटींसाठी २६ कोटी रुपयांची तरतूद करावी अशी मागणी करण्यात आलेली आहे. बांद्रा, मढ, कफ परेड या ठिकाणी जेटीसाठी कोणत्याही प्रकारची तरतूद करण्यात आलेली नाही. हे मी मुद्दाम नमूद करतो. त्या ठिकाणी कायमस्वरूपी जेटी

[श्री. एकनाथ शिंदे]

नसल्यामुळे गैरसोय होते, ज्यावेळी लो टाईट असते त्यावेळी समुद्रात जावयाचे असल्यास, त्यासाठी डिंगी बोटी असतात. त्यांच्या माध्यमातून समुद्रात जावे लागते. त्यामुळे तेथे जेटीची आवश्यकता आहे. जेटी तयार करण्यात आली तर त्या ठिकाणी पोलिसांना गस्त घालण्यास फार सोईचे होईल असे मी सभागृहाला सांगू इच्छितो.

अध्यक्ष महोदय, राज्यातील मुंबई, ठाणे व रायगड परिसरात महत्त्वाची ठिकाणे म्हणजे राज्यपाल निवास, मुख्यमंत्री महोदयांचा बंगला, भाभा अणुशक्ती केंद्र आणि फाईव्ह स्टार हॉटेल ही सागरी किनाऱ्याला लागून आहेत. सर्वात जास्त धोका या ठिकाणांना संभवतो. याचा अनुभव आपण घेतला आहे. त्यामुळे मुंबई-ठाणे किनाऱ्यावर इलेक्ट्रॉनिक सर्व्हेलन्स आवश्यक आहे. मी मुद्दाम सांगेन की, सोनार रडार सर्व्हेलन्स, रडार सर्व्हेलन्स आणि थर्मल इमेजिंग कॅमेरा, हे आजही आपणाकडे नाहीत. केवळ थर्मल इमेजिंग कॅमेऱ्यासाठी पर नॉटिकल माईकसाठी दोन कोटी रुपये खर्च येणार आहे. अशा प्रकारे संपूर्ण मुंबईसाठी ३०० कोटी रुपयांची आवश्यकता आहे. हे सर्व पैसे सरकारकडून घ्यावे लागतील. तरच खऱ्या अर्थाने सुरक्षेची उपाययोजना तेथे होऊ शकेल. राज्यात समुद्र किनाऱ्याची विभागणी पाहिली तर मुंबई, नवी मुंबई, ठाणे व रायगड हा परिसर एका बाजूला आणि दुसरीकडे रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग हा परिसर आहे. अशी विभागणी केली तर मुंबई परिसरात समुद्र किनाऱ्यावर सर्वात जास्त लोकसंख्या आहे. रत्नागिरी व सिधुदुर्ग किनाऱ्यावर तुरळक लोकवस्ती आहे. समुद्र किनाऱ्याच्या माध्यमातून २६/११ ची घटना घडली आहे. त्यासाठी गृह खात्याने समुद्र किनाऱ्यावरील सुरक्षिततेसाठी जास्तीत जास्त लक्ष दिले पाहिजे. राज्यात सुमारे २०० लॅन्डिंग पॉईंटस् आहेत. त्यापैकी एकट्या मुंबईत ५६ पॉईंटस् आहेत. ठाणे-मुंबईसह कोकण पट्टीमध्ये सागरी पोलीस ठाणी तसेच अत्याधुनिक यंत्रणा उभारणे गरजेचे आहे. सागरी सुरक्षा विभागाने असा प्रस्ताव दिला आहे की, राज्य व केंद्र सरकारकडे ज्या प्रमाणे गाड्यांचे रजिस्ट्रेशन असते तसे बोटींचे रजिस्ट्रेशन असावयास पाहिजे. महाराष्ट्रात एमएच तर गुजरातमध्ये जीजे असे असते. तसे राज्यागणिक रजिस्ट्रेशन व्हावे. अशा प्रकारचा प्रस्ताव त्या विभागाने दिला आहे. त्याचबरोबर या प्रत्येक बोटीवर ऑटोमॅटिक आयडेंटिफिकेशन सिस्टम ही यंत्रणा बसविली तर प्रत्येक बोटीला ८० हजार रुपये खर्च येतो. यामुळे समुद्रातील सर्व बोटींचे मॉनिटरिंग करता येते. अतिरेकी हल्ल्यात कोणती बोट सापडली आहे, ती कोठे गेली त्याचा थांगपत्ता लागू शकतो. त्याच बरोबर या ठिकाणी प्रशिक्षित कर्मचाऱ्यांची कमतरता आहे. यासंदर्भात मी दोन तीन सूचना करणार आहे.

अध्यक्ष महोदय, समुद्रात गेल्यानंतर उलटी व चक्कर येण्याचे प्रकार होतात, त्यामुळे त्या ठिकाणी प्रशिक्षित पोलीस असावयास पाहिजेत. बोटीतून फायरिंग करण्याचे विशेष प्रशिक्षण देण्याची आवश्यकता आहे. मी स्वत: त्या ठिकाणी जाऊन आलो आहे. त्यांना मी हे सर्व विचारले आहे. तसेच अतिरेक्यांच्या बोटीवर चाल करून ताबा मिळविण्याचे प्रशिक्षण तेथील कर्मचाऱ्यांना दिले पाहिजे. तसे प्रशिक्षण कर्मचाऱ्यांना नाही. अतिरेक्यांना शरण आणताना आपली बोट पलटी झाली तर समुद्रात टिकून राहण्यासाठी सर्व्हायव्हल प्रशिक्षणाची आवश्यकता आहे. या सर्व बारीक-सारीक गोष्टीचा विचार करण्याची गरज आहे. तरच २६/११ च्या घटनेची पुनरावृत्ती होणार नाही. २६/११ च्या हल्ल्याचे परिणाम आपण भोगले आहेत. यातून आपण बोध घ्यावयास पाहिजे. गृह खात्याला ताकद दिली पाहिजे.

[**श्री. एकनाथ शिंदे**]

त्यांची ताकद वाढविली पाहिजे. माननीय श्री. अजित पवार हे अर्थमंत्री आहेत, ते उदार आहेत, गृह खात्याला पैसे देतील. परंतु पैसे मिळाल्यानंतर मी मागील तीन वर्षाची आकडेवारी सांगितली तसा प्रकार होऊ नये याची दक्षता घेतली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, राम प्रधान समितीने प्रत्येक वर्षी एका पोलिसाने किमान ९ राऊंड फायरिंग करण्याचा सराव केला पाहिजे, अशी शिफारस केलेली आहे. सभागृहामध्ये या मुद्यावर चर्चा झालेली आहे. त्यावेळी असे निदर्शनास आले होते की, पोलीस विभागाकडे सरावासाठी तेवढ्या गोळ्या नसल्यामुळे पोलिसांना सराव करता येत नाही. माननीय गृहमंत्र्यांनी याकडे लक्ष द्यावे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, माननीय गृहमंत्री श्री. आर. आर. पाटील साहेब, ठाणे जेलची पाहणी करण्यासाठी आले होते. ठाणे जेलमध्ये अतिशय दुरवस्था आहे, पिण्याचे पाणी नाही. त्या जेलमध्ये कैद्यांची संख्या दुपटीपेक्षा जास्त आहे. ठाणे जेलमधील अधीक्षकांना शासकीय कामासाठी जाण्यासाठी गाडी नाही. ठाणे जेलमध्ये अशा प्रकारच्या गैरसोयी आहेत. ठाणे जेल ऐतिहासिक किल्ला असल्यामुळे तळोजा येथे जे नवीन जेल झालेले आहे, त्या ठिकाणी ठाणे जेल शिफ्ट करून हा किल्ला इतिहास प्रेमींसाठी खुला करावा, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, केंद्र शासन संरक्षण विभागासाठी मोठ्या प्रमाणावर निधीची तरतूद करते. त्याप्रमाणे राज्य शासनाने गृह विभागासाठी भरीव तरतूद केली पाहिजे. खरे म्हणजे गृह विभाग हा अतिशय संवेदनशील विभाग असल्यामुळे या विभागासाठी जास्तीत जास्त निधीची तरतूद करावी, अशी विनंती.

श्री. ओमप्रकाश पोकर्णा (नांदेड दक्षिण) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांना पाठिंबा देण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, मागील अर्थसंकल्पावरील चर्चेच्या वेळी मी एक सूचना केली होती. रस्त्यावर गंभीर अपघात होऊन एखाद्या व्यक्तीला गंभीर दुखापत झाली तर पोलीस कर्मचारी त्या व्यक्तीला शासकीय रुग्णालयामध्ये ॲडमिट करतात. पोलिसांकडे कोणत्याही प्रकारची व्यवस्था नसल्यामुळे अपघात झालेल्या व्यक्तीला रस्त्यावर पडून राहावे लागते. खर्चाची कोणतीही तरतूद नसल्यामुळे पोलीस कर्मचारी त्या व्यक्तीला जवळच्या खाजगी रुग्णालयामध्ये ॲडमिट करण्याऐवजी शासकीय रुग्णालयामध्ये ॲडमिट करतात. अपघात झालेल्या ठिकाणापासून शासकीय रुग्णालय १०० किलोमीटर अंतरावर असले तरी त्या व्यक्तीला शासकीय रुग्णालयामध्येच ॲडमिट केले जाते. माझी विनंती आहे की, प्रत्येक पोलीस स्टेशनच्या हद्दीमध्ये गंभीर अपघात झाल्यानंतर पोलिसांना जवळच्या खाजगी रुग्णालयामध्ये त्या व्यक्तीला ॲडमिट करता आले पाहिजे. अनेक वेळा शासकीय रुग्णालयामध्ये ॲडमिट करेपर्यंत रक्तस्त्राव होऊन त्या व्यक्तीचा जीव जातो. त्या व्यक्तीला खाजगी रुग्णालयामध्ये ॲडमिट करण्यासाठी ॲम्ब्युलन्सचा खर्च आणि औषधोपचाराच्या खर्चासाठी प्रत्येक पोलिस स्टेशनला १० हजार रुपयांचा निधी उपलब्ध करून दिला पाहिजे आणि तशी बजेटमध्ये तरतूद केली पाहिजे. परंतु ती तरतूद मागील वर्षाच्या बजेटमध्ये आणि यावर्षाच्या बजेटमध्ये करण्यात आलेली नाही. माझी गृह मंत्र्यांना विनंती आहे की, हा छोटा विषय

[श्री. ओमप्रकाश पोकर्णा]

आहे. परंतु अपघात झालेल्या व्यक्तीचा जीव जाऊ नये, त्या गरीब माणसाला ताबडतोब जवळच्या खाजगी रुग्णालयामध्ये ॲडमिट करता यावे म्हणून, त्याच्या औषधोपचारासाठी १० हजार रुपयांची तरतूद करावी, अशी माझी सूचना आहे.

अध्यक्ष महोदय, आमच्या नांदेड जिल्ह्यामध्ये मागील एक वर्षापासून बऱ्याच अधिकाऱ्यांची पदे रिक्त आहे. एस. पी., आय. जी. रिक्त पदे भरण्यासाठी प्रयत्न करतात. आमच्या जिल्ह्यातील २५ टक्के पोलीस स्टेशनमध्ये जबाबदार अधिकारी नसल्यामुळे गुन्हेगारीवर नियंत्रण ठेवण्यात पोलीस असमर्थ ठरत आहेत. त्यामुळे पोलीस खात्याची अब्रू जात आहे. आमच्या जिल्ह्यामध्ये पोलीस अधिकाऱ्यांची जी पदे रिक्त आहेत ती पदे भरावीत, अशी विनंती करून मी माझे दोन शब्द संपवितो.

श्री. नितीन सरदेसाई (माहिम) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, पूर्वी मुंबई शहरातील पोलिसांची तुलना स्कॉटलॅन्ड यार्ड बरोबर केली जात होती. परंतु आज तशी परिस्थिती नाही. सद्‌रक्षणाय आणि खलनिग्रहणाय म्हणजे चांगल्याचे संरक्षण आणि जे वाईट असेल त्याला शिक्षा करणे हे पोलीस विभागाचे काम आहे. परंतु आज तसे होताना कोठे दिसत नाही. माझ्या मतदार संघाच्या क्षेत्रात तीन पोलीस स्टेशन आहेत. त्या पोलीस स्टेशनच्या परिसरात जवळपास ४०० ते ५०० महिलांचे दागिने, मंगळसूत्र लुटण्याचे प्रकार घडलेले आहेत. परंतु पोलिसांनी अद्यापही सदर गुन्ह्यातील गुन्हेगारांना पकडलेले नाही, ही वस्तुस्थिती आहे. मुंबईमधील दादर सारख्या मध्यवर्ती ठिकाणी महिलांचे रस्त्यावरून चालणे कठीण झाले आहे. परिणामी महिला अतिशय असुरक्षित आहेत. या बाबत पोलिसांकडून कोणतीही कारवाई केली जात नाही. यासंबंधी शासन कोणती कार्यवाही करणार आहे ? एका बाजूला मुंबईतला नागरिक सुरक्षित नाही असे म्हटले जाते. दुसऱ्या बाजूला कोणताही पोलीस आयुक्त असो, तो कोणतीही सुरक्षा न घेता फिरत असे. मध्यंतरी मी वर्तमानपत्रातून असे वाचले की, गेल्या काही दिवसांपासून हल्लीचे पोलीस आयुक्त पाठीमागे व पुढे पोलीस जीप घेऊन फिरत असतात. यात शो बाजी आहे का ? किंवा खरोखरच पोलीस आयुक्तांना सुरक्षिततेची गरज भासायला लागली आहे का ? असल्यास ही बाब आपल्या दृष्टीने अतिशय दुर्दैवी आहे. महिलांवर होणारे अत्याचार, किंवा महिलांचे दागिने व मंगळसूत्र लुटण्याच्या अनेक गुन्ह्यांची नोंद केली जात आहे. यासंबंधी शासनाने तत्काळ कार्यवाही करणे अत्यावश्यक आहे.

अध्यक्ष महोदय, फक्त मुंबईच्या गुन्हेगारीचा विचार केल्यास मुंबईतून १४,४०२ गुन्हेगार फरारी असल्याचे घोषित केलेले आहे. १२,४१२ जामीनदारांची कोणतीही माहिती पोलिसांकडे उपलब्ध नाही. अशा प्रकारे लेखी कामकाजामध्ये सुद्धा पोलीस विभाग अतिशय कमकुवत झाला आहे. मध्यतंरी झालेल्या एका जाहीर सभेमध्ये आबांनी एक गोष्ट कबूल केली होती की, महाराष्ट्रामध्ये घडणाऱ्या गुन्ह्यांमध्ये परराज्याचा खूप मोठा वाटा आहे. अशा परिस्थितीत आम्ही पर राज्यातून येणारे लोंढे व त्यामधून येणाऱ्या गुन्हेगारांना थांबविण्याची मागणी केल्यास, आम्ही संकुचित मनोवृत्तीचे असल्याचे दर्शविले जाते.

[**श्री. नितीन सरदेसाई**]

महोदय, गेल्या काही वर्षांचा विचार केल्यास सायबर गुन्हे किंवा संगणकांच्या संदर्भात वेबसाईट हॅक करणे इत्यादी गुन्ह्यांमध्ये तीन पटीने वाढ झाली आहे. सन २००७ मध्ये ६०० जणांविरुद्ध सायबर गुन्हे दाखल झाले होते. सन २०१० ही संख्या जवळपास २००० पर्यंत वाढली आहे. या गुन्ह्यांमध्ये तरुण वर्गाचा मोठ्या प्रमाणावर समावेश आहे. ही चिंतेची बाब आहे.

अध्यक्ष महोदय, सर्व बाबतीत पोलिसांच्या उणिवा दाखवित असताना, त्यांना येणाऱ्या विविध अडचणी लक्षात घेणे आवश्यक आहे. मघाशी माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) यांनी त्यांच्या भाषणात एक लाख लोकांसाठी १६३ पोलीस कर्मचारी असल्याचा उल्लेख केला होता. अशा प्रकारे आज ६१३ माणसांसाठी एक पोलीस कर्मचारी कार्यरत आहे. पोलिसांकडे कोणत्याही प्रकारची शस्त्रास्त्रे व सोयीसुविधा नसल्यामुळे तो कशा प्रकारे काम करू शकेन ? पोलिसांच्या ड्युटी तास पाहिल्यास त्यांना १२ तासांऐवजी २४ तास किंवा ४८ तास काम करावे लागते. कधी कधी त्यांना ३,३ - ४,४ दिवस घरी जाता येत नाही. अशा परिस्थितीत त्यांनी कशी कामे करायची ? या संदर्भात पोलीस कर्मचाऱ्यांची वाढ करायची झाल्यास, सध्या राज्यात १३,००० पोलिसांची पदे रिक्त आहेत. ही रिक्त पदे कधी भरणार आहात ? रिक्त पदे लवकरात लवकर न भरल्यास, सतत वाढणाऱ्या लोकसंख्येचा विचार करता भविष्यात ६१३ माणसांऐवजी १००० माणसांसाठी एक पोलीस कर्मचारी कार्यरत राहीन. परिणामी गुन्ह्यांच्या संख्या कमी होण्याची शक्यता नाही.

अध्यक्ष महोदय, पोलीस कर्मचाऱ्यांसाठी नव्याने ६००० घरे बांधण्याचे शासनाकडून सांगण्यात आले. ही घरे पोलिसांना केव्हा मिळणार आहेत ? अनेक वर्षांपासून आम्ही अशा प्रकारच्या घोषणा ऐकत असतो. मुंबईत बीआयटी व बीडीडी चाळीत अनेक पोलीस कर्मचारी राहतात. माझा मतदारसंघ असलेल्या माहिम येथील पोलीस वसाहतीमध्ये १००० पोलिसांची कुटुंबे राहत आहेत. सध्या त्यांच्या घरांची अवस्था अतिशय वाईट आहे. पोलीस त्या ठिकाणी कशा प्रकारे जीवन जगत आहेत, हेच मला समजत नाही.

अध्यक्ष महोदय, या अर्थसंकल्पामध्ये किनाऱ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी १० कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे. ही तरतूद मुंबईत असलेल्या किनाऱ्यांच्या सुरक्षिततेसाठी पुरेशी नाही. संपूर्ण महाराष्ट्राला मोठ्या प्रमाणावर किनारपट्टी लाभलेली आहे. त्यामुळे १० कोटी रुपयांमध्ये संपूर्ण राज्याच्या किनारपट्टीची कशा प्रकारे सुरक्षा केली जाणार आहे ? १० कोटी रुपयांमध्ये काहीही होऊ शकणार नाही. अशा प्रकारे शासन लोकांच्या डोळ्यात धूळ फेकण्याचे काम करीत आहे.

महोदय, २६/११ च्या घटनेनंतर शासनाने काही बोटी घेतल्या होत्या. त्यापैकी निम्म्या बोटी नादुरुस्त अवस्थेत आहेत. त्या बोटींसाठी प्रशिक्षित कर्मचारी नेमणे आवश्यक असताना, तेथे प्रशिक्षित कर्मचाऱ्यांची नेमणूक करण्यात आली नव्हती. खिलजा बोटीचा अपघात झाला त्यावेळी रमेश मोरे नावाची व्यक्ती तेथे गेला असता, त्याचा बुडून मृत्यू झाला. अशा प्रकारे प्रशिक्षित नसलेल्या कर्मचाऱ्यांना कशी ड्युटी दिली जाते ? बोटींवर काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना पोहता येत नसेल, किंवा तेथे प्रशिक्षित स्टाफ नसल्यास, तेथे एखाद्या पोलीस कर्मचाऱ्याचा अपघात होऊन मृत्यू झाल्यास त्याला कोण जबाबदार राहणार आहे ? या बाबत माननीय मंत्री महोदयांनी सविस्तरपणे उत्तर देणे गरजेचे आहे. अशा प्रकारे एखाद्या पोलीस कर्मचाऱ्याला पोहता येत नसताना त्याला बोटीवर ड्युटीसाठी पाठविल्यानंतर अपघातात

[श्री. नितीन सरदेसाई]

त्याचा मृत्यू झाला तर त्यासाठी त्यांना तेथे पाठवणारे शासन नक्की जबाबदार आहे, असे मला वाटते. वाळू माफिया, तेल माफिया यांच्या विषयी नेहमीच चर्चा केली जाते. मात्र आज राज्यामध्ये नवीन प्रकारचे काही माफिया तयार होत आहेत. वाळू माफिया, तेल माफियाच्या संदर्भात खालच्या पातळीवर काम करणारे लोक अशिक्षित असून ते पोटासाठी अशा प्रकारचे काम करीत असतात. अर्थात त्याचे कोणीही समर्थन करू शकत नाही. मात्र आता राज्यामध्ये तयार होणारे नवीन माफिया सुशिक्षित आहेत, टाय घालणारे आहेत. माननीय मुख्यमंत्री महोदयांच्या कऱ्हाड, सातारा या भागामध्ये मोठ्या प्रमाणात पवनचक्क्या निर्माण होत आहेत. या पवनचक्क्यांची किंमत १ ते ५ कोटी रुपयांपासून १५ ते २० कोटी रुपयांपर्यंत असते. पवनचक्क्या उभारण्यासाठी शेतकऱ्यांची जमीन बळकावण्याचा प्रकार तेथे मोठ्या प्रमाणात सुरू आहे. त्यांना विरोध करण्याचा प्रयत्न केल्यास पोलिसांकडून त्यांच्यावर खोटे गुन्हे दाखल केले जातात. त्यांच्यावर चोरीचे व इतर गुन्हे दाखल केले जातात. असे प्रकार त्या भागामध्ये सर्रास सुरू आहेत. या प्रकारास कोणाचा वरदहस्त आहे ? माननीय मुख्यमंत्री महोदयांना, या प्रकाराबद्दल माहिती आहे की नाही, याची मला कल्पना नाही. सुझलॉन, मारुती विंडपार्थ या सारख्या मल्टिनॅशनल कंपन्या तेथे पवनचक्क्या उभारत आहेत. या मोठमोठ्या कंपन्यांमधील टाय घातलेले सुशिक्षित लोक माफिया होणार असतील तर त्या संदर्भात शासनाकडून कारवाई होणे अत्यंत गरजेचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, मध्यंतरी एका जिल्ह्यामध्ये एका व्यक्तीचा खून झाला. ते प्रेत रातोरात जाळून टाकले गेले. या गुन्ह्याची अद्यापही दखल घेतली गेली नाही. असे गुन्हे सांगली, सातारा या परिसरामध्ये होत आहेत. मात्र त्या प्रकाराची दखल घेतली जात नाही.

अध्यक्ष महोदय, आपल्या राज्यात ४ डिजिट लॉटरी सिस्टिम संगणकावर चालते. ४ डिजिट वरील लॉटरी मान्यताप्राप्त आहे. मात्र काही ठिकाणी संगणकावर २ डिजिट लॉटरी देखील सुरू झालेली आहे. यामध्ये निरनिराळ्या स्तरातील लोकांचा समावेश आहे. अशा प्रकारे सध्या राज्यात लॉटरी माफिया निर्माण होत आहेत. त्यांच्या माध्यमातून गरिबांना नाडण्याचे प्रकार होत आहेत. त्या संदर्भात कारवाई करण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महोदय, मध्यमवर्गीयांना लुटण्याचे प्रकार नेटवर्क मार्केटिंगच्या माध्यमातून होत आहे. तसेच काही ठिकाणी बोगस युनिव्हर्सिटी उघडली जाते. परराज्यातून लोक येथे येऊन युनिव्हर्सिटी उघडतात. हवाई सुंदरी होण्याकरिता प्रशिक्षण देण्यासाठी खोट्या संस्था उघडल्या जातात. यामुळे मध्यमवर्गीयांची मोठ्या प्रमाणात फसवणूक होत आहे. या लोकांकडून हजारो, लाखो रुपये लुटले जात आहेत. मात्र शासनाकडून त्याची काहीही दखल घेतली जात नाही. या खोट्या कंपन्या रातोरात बंद होतात. अशा प्रकारांवर नियंत्रण करण्यासाठी कायदा आणण्याची आवश्यकता आहे. या संदर्भात शासनाने कारवाई करण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महोदय, वाळू, तेल, रॉकेल इ. माफियापेक्षा पवनचक्क्या माफिया सर्वात वाईट आहे. त्यांना पोलिसांकडून पूर्ण सहकार्य मिळते. कोणत्याही शेतकऱ्याने जमीन देण्यास विरोध केला किंवा शेतातून गाड्या जाऊ देण्यास विरोध केला तर त्या शेतकऱ्यांना २ ते ३ दिवस त्यांच्या गाड्यांमध्ये डांबून ठेवले जाते. माननीय मंत्री महोदयांना हे सर्व डिटेल्स देण्याची माझी तयारी आहे. या प्रकरणांमध्ये सुझलॉन, मारुती विंडपार्थ अशा मोठ्या कंपन्यांचा समावेश आहे. मात्र त्यांच्या पाठीशी कोण

[**श्री. नितीन सरदेसाई**]

आहे ? मला असे वाटते की, त्या संदर्भात मंत्री महोदयांनी पाहणी केली, चौकशी केली तर यामध्ये कोणते राजकारणी, नेते पाठीशी घालत आहे, ते कळू शकेल. या संदर्भात लवकरात लवकर दखल घ्यावी. माझ्याकडे जी माहिती उपलब्ध आहे, ती मी आपल्याकडे पाठवतो. एवढे बोलून मी माझी भाषण संपवतो.

श्रीमती मीनाक्षी पाटील (अलिबाग) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या पुरवणी मागण्यांवर बोलण्यास उभी आहे.

अध्यक्ष महोदय, भारत हा जगातील सर्वात जास्त दूध निर्माण करणारा देश होण्याचे श्रेय श्री. वर्गीस कुरियन यांचे आहे. आपल्या देशामध्ये भगवान श्रीकृष्ण यांच्या गोकुळात दही-दुधाची परंपरा होती. भगवान श्रीकृष्ण पहिले मार्केटिंग ऑफिसर होते, असे म्हटले तर ते योग्य होईल. भगवान श्रीकृष्णाच्या देशामध्ये दूध ही चैनीची गोष्ट व्हावी, ही गोष्ट सर्वात जास्त खटकणारी आहे. माजी कृषी मंत्री श्री. अण्णा शिंदे यांच्या प्रयत्नाने देशामध्ये धवल क्रांती झाली. त्याचा जास्तीत जास्त फायदा महाराष्ट्र राज्याला झाला. याचे कारण श्री. अण्णा शिंदे महाराष्ट्रातील होते.

अध्यक्ष महाराज, आशिया खंडामध्ये सर्वात अधिक दूध निर्माण करणारे राज्य म्हणून आपल्या महाराष्ट्राची ख्याती होती. आपण त्यामध्ये गुजरातलाही मागे टाकले होते.

माननीय मंत्री, श्री. गुलाबराव देवकर यांना मी सांगू इच्छिते की, अशाप्रकारे अण्णासाहेब शिंदे व वर्गीस कुरियन यांच्या प्रयत्नामुळे या राज्याला प्रथम क्रमांक मिळाला होता. ७० च्या दशकामध्ये आम्ही लहान होतो. तेव्हा दुधासाठी रांगा लागायच्या, दूध सेंटरवर दूध बॉटलमध्ये मिळत असे. परंतु, अण्णासाहेब शिंदे यांनी एका आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर केला. या महाराष्ट्रातील शेतकऱ्याची जर खऱ्या अर्थाने आर्थिक प्रगती व्हावयाची असेल तर, शेतीच्या धंद्याला उद्योगाची जोड दिली पाहिजे या दृष्टिकोनातून दूध व्यवसायाकडे त्यांनी अतिशय आत्मीयतेने पाहिले पाहिजे.

महाराष्ट्र राज्याने गायी, तंत्रज्ञान जे जे काही मागितले ते ते केंद्र शासनाने पुरविले आणि या महाराष्ट्रामध्ये दुधाचा पूर आला. माननीय मंत्री, श्री. बंटी पाटील मला आपल्याला सांगावयाचे आहे की, त्यावेळेस दुधाचा एवढा पूर आला की, महानंद डेअरीला वरळीच्या समुद्रामध्ये दूध फेकून द्यावे लागले. याबाबतचे फोटोही वर्तमानपत्रात प्रसिद्ध झाले होते. ही वस्तुस्थिती आहे. फूड कार्पोरेशन या संस्थेच्या मते शेतकऱ्याकडे एक गाय असल्यास त्याची १६ टक्के प्रगती होते व १ म्हैस असेल तर त्याची २८ टक्के आर्थिक प्रगती होते व तेवढ्या प्रमाणात त्याचे दारिद्र्य कमी होते.

अध्यक्ष महाराज, या राज्यामध्ये धवल क्रांती झाली, कृषी क्रांती झाली, फळांसाठी अनेक योजना या महाराष्ट्रामध्ये पवार साहेबांनी आणल्या. ज्याप्रमाणे अनेक सन्माननीय सदस्यांनी अमुक माफिया तमुक माफिया असा उल्लेख केला त्याप्रमाणे मध्यंतरीच्या काळामध्ये शुगर लॉबी तयार झाली होती. त्यांच्याबद्दल बोलावयाचे झाले तर सभागृहाचे कितीतरी तास जातील. ही शुगर लॉबी नंतर दुधाकडे वळली. माननीय मंत्री श्री. बंटी पाटील मी जर चुकत नसेन, तर मला असे वाटते की, तुमच्या

[श्रीमती मीनाक्षी पाटील]

कोल्हापूरमध्ये मिल्क लॉबी तयार झाली आहे. काळ्या बाजाराचे प्रचंड पेव या महाराष्ट्रामध्ये आले की, जो महाराष्ट्र दूध उत्पादनामध्ये एक नंबरवर होता, तो दूध माफिया झाला. गेल्या ५-१० वर्षांमध्ये या शुगर लॉबीने मिल्क लॉबी निर्माण केली. काळाबाजारवाल्यांना प्रोत्साहन दिले, आज बाजारामध्ये जवळपास २०० ट्रेडमार्कस आहेत त्यामधून पिशवीतील दूध विकले जाते. या कंपन्यांमध्येही आता स्पर्धा सुरू झाली आहे. त्याच्यामध्ये आता रासायनिक भेसळ व्हायला लागली असून भेसळयुक्त दूध आता आपल्याला प्यावे लागत आहे. यावर उपाययोजना केली पाहिजे. अध्यक्ष महाराज, आता महाराष्ट्रामध्ये वर्गीस कुरियन पुन्हा होणे ही मोठी कठीण बाब आहे. वर्गीस कुरियन पुन्हा महाराष्ट्रात होणे शक्य नाही. जर ते झाले तर ते स्वत:च दूध, साय, लोणी सारे काही पिऊन टाकतील आणि सन्माननीय सदस्य श्री. संभाजीराव पवार आपल्याला मडकेही मिळणार नाही असे मला वाटते.

माननीय मंत्री, श्री. गुलाबराव देवकर माझ्याकडे जी आकडेवारी आहे ती किती खरी आहे व किती खोटी मला माहीत नाही. परंतु, या आकडेवारीनुसार राज्यातील पशुधनाच्या आकडेवारीमध्ये ११ लाखांनी घट झालेली आहे. आर्थिक पाहणीमधील हा आकडा आहे तो माझ्या पदरचा नाही. कृत्रिम रेतनाचे लक्ष्य दोन वर्षे पूर्ण करण्यात आलेले नाही. दुधावर प्रक्रिया करून तयार करण्यात येणाऱ्या दूध पावडर, लोणी या ज्या इतर गोष्टी आहेत त्यांचे प्रमाण ९१ टक्क्यांनी घटलेले आहे. राष्ट्रीय पातळीवर दुधाचे उत्पादन ११२ दशलक्ष मेट्रिक टन होते ते २४ दशलक्ष मेट्रिक टन झाले. राज्यामध्ये सन २००९ मध्ये दुधाचे दरडोई उत्पादन ७०७ दशलक्ष मेट्रिक टन होते. त्यापैकी दुधाचे दरडोई दैनिक उत्पादन १९० ग्रॅम होते. कोकणामध्ये आम्ही या दुग्ध व्यवसायाकडे वळलो होतो. परंतु, तेथे चारा उपलब्ध होत नाही. शासनाच्या कृषी विभागाने याकडे दुर्लक्ष केलेले दिसते. या व्यवसायाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन जोपर्यंत शासन बदलणार नाही तो पर्यंत दुधाचा काळाबाजार असाच चालेल. आपला देश कृषी प्रधान आहे. असे जरी असले तरी आज आपले कृषिचे उत्पादन घटत आहे. याबद्दल स्वामीनाथन यांना काय वाटत असेल. अण्णासाहेब शिंदे यांना किती दु:ख होत असेल. सन २०१०-२०११ मध्ये कृषी उत्पन्नाची आकडेवारी २.५९ वर गेली आहे. २०११-२०१२ मध्ये ही आकडेवारी २.६ वर आली आहे. हरितक्रांतीला प्रेरणा देणारा अर्थसंकल्प असे म्हणत आहात. दिवसेंदिवस आपली प्रगती पाहिली तर ती फार वाईट आहे असे मला वाटते. स्वामीनाथन समितीने शिफारशी केल्या आहेत. त्यांच्या शिफारशी सरकार मान्य करीत नाही तो पर्यंत या राज्यातील शेतकऱ्याला आर्थिक स्थैर्य प्राप्त होईल असे मला वाटत नाही. कोकणातील शेतकऱ्याचे प्रमुख पीक भात आहे. एकेकाळी आमचा रायगड जिल्हा भाताचे कोठार होते. २००१ साली भात पिकाचे उत्पादन क्षेत्र १५०० हजार हेक्टर होते. ते २०११ मध्ये १४७० वर आले. आज जवळ जवळ ३० ते ४२ हजार हेक्टर भाताचे क्षेत्र कमी झालेले आहे. हे क्षेत्र वाढविण्यासाठी शासनाकडून कुठलाही प्रयत्न केला जात नाही. आज कोकणातील ३० लाख १२ हजार जमिनीपैकी ८ लाख ३२ हजार जमीन अद्याप ओसाड आहे. अन्नधान्याचे उत्पादन खरोखर वाढवावयाचे असेल तर वेस्ट लॅण्ड डेव्हलपमेंट बोर्डाने ज्या शिफारशी केल्या आहेत, त्याची अंमलबजावणी जोपर्यंत करत नाही, तो पर्यंत उत्पादन क्षमताही वाढणार नाही. कृषीचे क्षेत्र देखील वाढणार नाही. अन्नधान्याचे देखील उत्पादन वाढणार नाही. या अर्थसंकल्पाचे सर्वांनी स्वागत केले व चांगल्या गोष्टींना सर्वांनी पाठिंबा दिला. ८३ कोटी रुपयांची तरतूद माननीय वित्त मंत्र्यांनी पीक विमा योजनेसाठी केली आहे.

[**श्रीमती मीनाक्षी पाटील**]

गेल्या पाच वर्षामध्ये या पीक विमा योजनेतून शेतकऱ्यांना किती पैसे मिळाले, शेतकऱ्यांना किती फायदा झाला, किती कोटी रुपये खर्च केले, याचा अहवाल या सदनाला मिळत नाही, तो पर्यंत आम्ही सदस्य या योजनेवर विश्वास ठेवायला तयार नाही. ८३ कोटी रुपयांची तरतूद आहे आणि २६ लाख शेतकऱ्यांना त्याचा फायदा होईल असे सांगितले जाते. आपण जर आकडेवारी पाहिली तर सन २००९-२०१० मध्ये फक्त ६०.८७ टक्के रक्कम खर्च झाली आहे. आता ते प्रमाण फक्त ९ टक्क्यांवर आले आहे. म्हणजे हे ८३ कोटी रुपये कुठे जाणार हे काहीही कळत नाही. सबसिडीची देखील तीच गत आहे. ५२ कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे. गेल्या तीन वर्षामध्ये राज्यात खताचा साठा भरपूर असताना देखील गेल्या वर्षी प्रचंड प्रमाणावर खताचा काळाबाजार झाला. कित्येक ठिकाणी गोळीबार झाला. शेतकऱ्यांना रांगाच्या रांगा लावायला लागल्या. खताचा काळाबाजार करणाऱ्यांवर कंट्रोल ठेवणारी शासनाची यंत्रणा आहे, ती निश्चितपणे कार्यक्षम नाही. त्यामुळे काळाबाजार करणाऱ्यांचे फावते. त्यामुळे ५२ कोटी रुपये हे काळाबाजार करणाऱ्यांनाच मिळतील. ते शेतकऱ्यांना मिळणार नाहीत. तेव्हा या गोष्टीकडे आपण गांभीर्याने लक्ष दिले पाहिजे.

स्वामीनाथन आणि वर्गिस कुरियन यांनी या देशाला अन्नधान्याच्या बाबतीत स्वयंपूर्ण केले. या देशातील शेतकऱ्यांना आर्थिक स्थैर्य देण्याचा प्रयत्न केला. ते आर्थिक स्थैर्य सोडा पण तो बळीराजा कसा नष्ट होतो आहे हे बघत आहात.

समुद्र किनाऱ्याचे संरक्षण करण्यासाठी नौका दिल्या आहेत. पण त्या नौकांना डिझेल मिळत नाही. डिझेलसाठी तरतूद नाही. स्टाफसाठी तरतूद नाही. परतावा पण नाही. ७२० कि.मी.लांबीचा किनारा या महाराष्ट्राला लाभला आहे. येथे मत्स्य व्यवसाय मोठ्या प्रमाणात होतो. सर्वाधिक परकीय चलन मिळवून देणारे समुद्रातील सोने म्हणजे मासे आहेत. रत्नागिरीत कोकण कृषी विद्यापीठ आहे. त्यामुळे ठाणे-रायगड जिल्ह्यासाठी मत्स्य विद्यापीठ स्थापन करावे अशी मी विनंती करीत आहे.

अध्यक्ष महाराज, ठाणे, रायगड व रत्नागिरी मिळून एका मत्स्य विद्यापीठाची स्थापना करावी अशी माझी मागणी आहे. आमच्या मासेमारी करणाऱ्या युवकांना मासेमारीचे चांगले प्रशिक्षण दिले पाहिजे. परंतु त्यांना तशाप्रकारचे प्रशिक्षण मिळत नाही. १२ नॉटीकल मैलाच्या पलीकडे मासेमारी करताना त्यांना ज्या समस्यांना तोंड द्यावे लागते त्यापासून त्यांना वाचवावयाचे असेल तर आपण त्यांना प्रशिक्षित करण्याची आवश्यकता आहे. तेव्हा माझ्या सर्व सूचनांचा शासनाने विचार करावा अशी विनंती करून माझे भाषण पूर्ण करते.

श्रीमती पंकजा मुंडे-पालवे (परळी) : अध्यक्ष महाराज, मी सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह विभाग आणि कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्य व्यवसाय विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी उभी आहे.

अध्यक्ष महाराज, हा अर्थसंकल्प शेतकऱ्यांची उन्नती आणि शेती उद्योग वाढीला चालना असा उद्देश डोळ्यासमोर ठेवून आखला गेलेला आहे, असा माननीय उपमुख्यमंत्री तथा वित्त मंत्री यांनी अर्थसंकल्प सादर करताना दावा केला. परंतु या अर्थसंकल्पामध्ये अनेक गोष्टींचा समावेश केलेला नाही.

[श्रीमती पंकजा मुंडे-पालवे]

अध्यक्ष महाराज, आपण शेतीवर आयकर लावत नाही. परंतु ज्याठिकाणी शासन प्रेरित उद्योधंदे वा प्रकल्प येतात त्या प्रकल्पांसाठी शेतकरी आपली शेती देतात आणि त्या जमिनीचा शेतकऱ्यांना मोबदला मिळतो. हा मोबदला शेतकऱ्याने बँकेत ठेवला तर त्यावर त्यांना आयकर भरावा लागतो. शेतकऱ्यांनी प्रकल्पासाठी आपली शेती दिल्यानंतर त्यावर मिळणारा मोबदला हा शेतीचे उत्पन्न आहे असे समजून त्यावर कर आकारू नये अशाप्रकारची भूमिका सरकारने घेतली पाहिजे. तरच शेतकऱ्यांना न्याय मिळू शकेल.

अध्यक्ष महाराज, या अर्थसंकल्पामध्ये ३१ लाख कृषीपंपाची ६०० कोटी रुपयांची वीज देयकांची थकबाकी शिल्लक आहे असा उल्लेख आहे. या कृषीपंपाना दिवसा ८ तास आणि रात्री १० तास वीज उपलब्ध करून देण्यात येईल असे माननीय वित्त मंत्र्यांनी सांगितलेले आहे. प्रत्यक्षात शेतकऱ्यांना दिवसा चार-पाच तास देखील वीज मिळत नाही. शेतकऱ्यांना रात्री-बे-रात्री कृषी पंप चालू करावे लागतात. त्यामुळे त्यांच्या कृषी उत्पन्नावर वाईट परिणाम होत आहे. तेव्हा माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी पुढील काळात शेतकऱ्यांना सकाळी ८ तास आणि रात्री १० तास वीज देण्याचे सांगितलेले आहे त्याची पूर्तता करावी अशी मी आपल्यामार्फत विनंती करते.

अध्यक्ष महाराज, अनुदान आणि अनुशेष या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. आपण शेतकऱ्यांना एखाद्या गोष्टीसाठी प्रोत्साहन देण्यासाठी कर्ज रूपाने अनुदान देतो आणि शेतकरी त्या कर्जाच्या थकबाकीमध्ये अडकून जातो. डिसेंबर, २०१० अखेरपर्यंत शेतकऱ्यांची वीज बिल थकबाकी रुपये ५९०० कोटी आहे. त्यातील रु. २९३० कोटी हे निव्वळ व्याज आहे, तर ५९ हजार कोटी रुपये ही विलंबाची रक्कम आहे. अध्यक्ष महाराज, शेतकऱ्यांना बी-बियाणे घेणे परवडत नाही. त्यांना योग्य बी-बियाणे मिळत नाहीत. त्यांना वेळेवर खते मिळत नाहीत. खतांसाठी रांगा लावाव्या लागतात. खते मिळविताना त्यांना गोळीबाराला सामोरे जावे लागते. जो खत पुरवठा केला जातो तो ठेवण्यासाठी रेल्वे स्टेशनमध्ये जागा नसते. माझ्या परळी भागामध्ये अशी घटना घडलेली आहे. त्याठिकाणी खतांची पोती ठेवण्यासाठी रेल्वे यार्डमध्ये जागा उपलब्ध नव्हती. त्यामुळे खतांची पोती पावसाच्या पाण्यात भिजून खराब झाल्या. अशाप्रकारच्या अनेक अडचणींमुळे शेतकऱ्यांच्या उत्पादनावर परिणाम होतो. त्यामुळे शेतकऱ्यांना विजेची देणी देता येत नाहीत. त्यांची देणी शिल्लक राहतात. तेव्हा याबाबींचा विचार झाला पाहिजे.

अध्यक्ष महाराज, शासनाने कृषी संजीवनी योजना लागू केली आहे. त्यामध्ये शेतकऱ्यांनी मुद्दल भरल्यास व्याज माफ करण्यात येईल अशी ही योजना आहे. परंतु जे शेतकरी ५० ते ७५ टक्के मुद्दल भरतील त्या शेतकऱ्यांचा देखील या योजनेमध्ये समावेश करावा अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, या अर्थसंकल्पामध्ये शेतीला प्राधान्य देण्यात आलेले आहे असे सांगण्यात आले. माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांनी त्यांच्या भाषणात सांगितले की, " या अर्थसंकल्पामध्ये ठिबक सिंचन योजनेचा अजिबात उल्लेख केलेला नाही." येणाऱ्या उन्हाळ्यामध्ये कमी पाण्यामध्ये शेती करणे तसेच अत्याधुनिक पद्धतीने शेती पद्धतीला प्रोत्साहन देण्याची गरज आहे, असे मला वाटते. ठिबक सिंचन योजना ही अतिशय महत्त्वाची योजना आहे. या योजनेला अनुदान दिले पाहिजे. परंतु याचा अर्थसंकल्पामध्ये उल्लेख केलेला नाही.

[श्रीमती पंकजा मुंडे-पालवे]

अध्यक्ष महाराज, राष्ट्रीय कृषी विकास योजनेसाठी ४१५ कोटी रुपयांची तरतूद केलेली आहे. नवीन प्रकारची शेती करणाऱ्यांना प्राधान्य दिले जाईल, त्यांना प्रोत्साहन दिले जाईल असे सांगितले गेले. मी दरवेळी या गोष्टीचा आग्रह धरते की, सामूहिक शेती, गट शेती, शेड नेट लावून केलेली शेती, कमी पाण्यामध्ये आणि कमी जमिनीमध्ये जास्त पीक घेणाऱ्या प्रयोगाची शेती असेल तर त्यांना प्राधान्य दिले पाहिजे, अनुदान दिले पाहिजे. अशी शेती करणाऱ्या शेतकऱ्यांना कर्जही लवकरात लवकर उपलब्ध करून दिले पाहिजे, याकडे शासनाचा कल असला पाहिजे. सन्माननीय सदस्या श्रीमती मीनाक्षीताई पाटील यांनीसुद्धा त्यांच्या भाषणात सांगितले की, " सामूहिक शेतीमध्ये शासनाच्या पडीक जमिनीचा देखील समावेश केला पाहिजे." बचत गटांना ही जमीन दिली तर बचत गटांतील महिला शेती करून धान्याच्या उत्पादनात नक्कीच वाढ करण्यास मदत करू शकतील.

अध्यक्ष महोदय, मी यापूर्वीही कृषी संलग्न कामांचा उल्लेख केला. आपल्याकडे शेती करणारा शेतकरी आहे. पूर्वी आपण शेती उत्तम, व्यापार मध्यम, नोकरी कनिष्ठ असे समजत होतो. आता लोकांची विचारसरणी पूर्णपणे उलट झाली आहे. नोकरी उच्च आहे, व्यापार मध्यम आहे आणि शेती कनिष्ठ असा विचार लोक करायला लागले आहेत. आपण आर्थिक पाहणी अहवाल पाहिला तर आपल्याला असे दिसेल की, कृषी संलग्न कामे कमी झाली आहेत, शेतीमध्ये काम करणारा वर्ग ३१ टक्क्यांवरून ११ टक्क्यांवर आला आहे. शेतीमध्ये कृषी संलग्न आणि शेती करणाऱ्यांचा टक्कासुद्धा ३० टक्क्यांवरून २४ टक्क्यांकडे कमी होत गेला आहे. शेतीवर मजुरी करणारे, मासेमारी करणारे, शेती संलग्न व्यवसाय करणाऱ्यांची टक्केवारी २५.९ वरून २० एवढी घसरलेली आहे.

अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्या श्रीमती मीनाक्षीताई पाटील यांनी आपल्या भाषणात पशुधनाविषयी विस्तृतपणे सांगितले. आपण आर्थिक पाहणी अहवालामधील पशुधन संख्या आतापर्यंत पाहिली तर आपल्याला दिसेल की, पशुधन हे सन २००० पासून बऱ्याच लाखांनी त्याची घट झाली आहे. गेल्या १-२ वर्षांत पशुधन ३९,६३८ वरून ३५,९५५ एवढे झाले आहे. उलट आपण पाहिले तर आपल्याला दिसेल की, कोंबड्या व बदके यांची संख्या वाढली आहे आणि तरीही अर्थसंकल्पात कुक्कुटपालनाला प्रोत्साहन दिले गेले आहे. दुग्ध व्यवसाय वाढविण्यासाठी गायी, म्हशी गरिबांना, शेतकऱ्यांना, अल्पभूधारकांना देण्यासंदर्भात प्राधान्य दिले पाहिजे. आपण या संदर्भात प्रोव्हिजन केली तर पशुधनामध्ये नक्कीच वाढ होईल आणि दूध माफियांचे प्रमाण कमी होईल. पशुधनामध्ये आज घट झाली आहे याचे कारण येथील चारा कमी आहे. उन्हाळ्यामध्ये छावण्या लावल्या जातात. गायी, म्हशींकडे योग्यप्रकारे लक्ष दिले पाहिजेत. उन्हाळ्याच्या काळात उन्हामुळे, पाण्याअभावी, चाऱ्याअभावी पशु मरण पावत आहेत. परिणामी त्यांची संख्या कमी होत आहे. पशुंवर इलाज करण्यासाठी दवाखाने नाहीत. माझ्या स्वत:च्या मतदारसंघात परळीमध्ये पशु वैद्यकीय दवाखान्यांची अवस्था खराब आहे, इमारत मोडकळीस आली आहे. मोडकळीस आलेल्या पशु वैद्यकीय दवाखान्यांना नीट करायचे असेल तर आम्हाला २० ते २५ लाख रुपयांचा खर्च अपेक्षित आहे. आपण पशुवैद्यकीय दवाखान्याच्या बांधकाम व दुरुस्तीसाठी २७ कोटी ठेवले आहेत. मला असे वाटत नाही की, ही रक्कम त्यासाठी पुरेशी आहे. किमान ९० ते १०० कोटी एवढा नियतव्यय ठेवला गेला पाहिजे, असे मला वाटते. खरे तर गृह व कृषी या दोन्ही खात्यांवर बोलण्याची माझी तयारी होती. परंतु, मी वेळेअभावी येथेच थांबते व माझे भाषण पूर्ण करते. धन्यवाद !

श्री. रमेश सिंह ठाकूर (कांदिवली पूर्व) : अध्यक्ष महोदय, मैं सन २०११-२०१२ के बजट का समर्थन करते हुए गृह विभाग की अनुदान मांगों पर अपने विचार व्यक्त करने के लिए खड़ा हुआ हूं. मैं माननीय मुख्यमंत्री जी एवं उनके मंत्री मंडल के माननीय मंत्रियों का अभिनंदन करता हूं. अध्यक्ष महोदय, मैं मुंबई में हो रहे क्राईम के बारे में बोलना चाहता हूं. मुंबई में क्राईम इतना बढ़ता जा रहा है कि वह कंट्रोल के बाहर होता जा रहा है. मुंबई में हो रहे क्राईम पर थोड़ा लगाम लगाने की जरुरत है. महाराष्ट्र में जो आईपीएस लॉबी है, उसे कंट्रोल करना बहुत जरुरी है. ये लोग ऑफिस में बैठकर आदेश देते रहते हैं और नियम दिखाते रहते हैं लेकिन अगर वह फील्ड में जाकर देखेंगे तो उन्हें वहां की परिस्थिति पता चलेगी.

अध्यक्ष महोदय, मुंबई में महिलाओं की चेन खींचने की घटनायें हो रही हैं. महिलाओं का मर्डर हो रहा है. मैं मंत्री महोदय, से जानना चाहूंगा कि इसमें से कितने केस आज तक डिटेक्ट हो चुके हैं ? इन घटनाओं के कारण पब्लिक में रोष व्याप्त है. मुंबई में जो क्राईम है, वह कंट्रोल के बाहर हो गया है. अध्यक्ष महोदय, हमारे सुनने में आया है कि पुलिस के साथ चोरों की मिली भगत है. मीरा रोड का चोर कांदिवली में चोरी कर रहा है और कांदिवली का चोर मीरा रोड और नाला सोपारा में जाकर चोरी कर रहा है. यह सब पुलिस को मालूम है लेकिन पुलिस द्वारा इस बारे में कोई कार्रवाई नहीं की जाती है और इसलिए आज तक एक भी केस डिटेक्ट नहीं हो पाया है. अध्यक्ष महोदय, अगर महिलायें पुलिस स्टेशन में शिकायत करने जाती हैं तो उनकी शिकायत नहीं लिखी जाती है. उनसे सिर्फ एक फॉर्म भरकर ले लिया जाता है और उनसे कह दिया जाता है कि पुलिस कार्रवाई कर रही है. आज तक कोई भी गुन्हेगार पकड़ा नहीं गया है. सरकार को इस पर ध्यान देने की जरुरत है.

अध्यक्ष महोदय, मैं मंत्री महोदय, को बोरीवली पुलिस स्टेशन की घटना के बारे में बताना चाहता हूं. आज की तारीख में सोसायटी के लॉ एंड ऑर्डर की जिम्मेदारी सोसायटी के चेयरमेन और सेक्रेटरी की रहती है. समता नगर पुलिस स्टेशन में बाहर के आदमी के द्वारा शिकायत करने पर सोसायटी के चेयरमेन और सेक्रेटरी के ऊपर केस दर्ज किया गया. ये दोनों अगले दिन कोर्ट में जाकर अपनी जमानत कराते उसके पहले बोरीवली पुलिस स्टेशन में इन लोगों के खिलाफ दोबारा शिकायत दर्ज की गई. मैं मंत्री महोदय, से निवेदन करता हूं कि इस मामले की जांच की जाय. इन लोगों के खिलाफ बार-बार केस दर्ज करने का मतलब क्या है ? वे लोग क्या क्रिमिनल हैं या गैंग से जुड़े हुए लोग है, इन लोगों के ऊपर कितने केस चल रहे हैं ? मैं यहां मंत्री महोदय, से कहना चाहता हूं कि अगर इन लोगों के ऊपर कोई केस नहीं हैं तो वहां के सीनियर पुलिस इंस्पेक्टर का तुरन्त ट्रांसफर किया जाय.

अध्यक्ष महोदय, बोरीवली में एक सोसायटी का मसला है, उस मसले में वहां का सीनियर पुलिस इंस्पेक्टर सौदेबाजी करता है. वह कहता है कि अगर उसे इतने फ्लैट दोगे तो वह मैटर को सॉल्व कर देगा. मैं मंत्री महोदय, से निवेदन करता हूं कि इस मामले की भी जांच की जाय.

[**श्री. रमेश सिंह ठाकूर**]

अध्यक्ष महोदय, मैं गृह मंत्री महोदय, को बताना चाहूंगा कि कुछ पुलिस स्टेशन्स पब्लिक ने बनाकर दिये हैं परन्तु आपका विभाग इन पुलिस स्टेशनों की मेन्टेनेंस नहीं करता है. कस्तूरबा पुलिस स्टेशन, समता नगर पुलिस स्टेशन, कुरार पुलिस स्टेशन, मालवणी पुलिस स्टेशन और दिंडोशी पुलिस स्टेशन की मेन्टेनेंस पुलिस विभाग द्वारा नहीं की जाती है. मैं मंत्री महोदय, से निवेदन करना चाहूंगा कि, ऐसे पुलिस स्टेशनों को गृह विभाग अपने कब्जे में ले और उनकी सही प्रकार से मेन्टेनेंस करे. दिंडोशी पुलिस स्टेशन सोसायटी की प्रिमाईसेस में बना हुआ है. वहां पर सोसायटी की शिकायतें आ रही हैं. वहां पर बहुत गंदगी फैली हुई है. मैं मंत्री महोदय, से निवेदन करना चाहूंगा कि अगर संभव हो सके तो इस पुलिस स्टेशन को दूसरी जगह पर शिफ्ट कर दिया जाय. इसके अलावा जो चार पुलिस स्टेशन हैं उनको गृह विभाग में समाविष्ट किया जाय क्योंकि ये पुलिस स्टेशन मेन्टेनेंस की वजह से पब्लिक के ऊपर भार साबित हो रहे हैं. इन पुलिस स्टेशनों का मेन्टेनेंस पीडब्ल्यूडी भी नहीं करता है. इन पुलिस स्टेशनों की मेन्टेनेंस का खर्चा पब्लिक को उठाना पड़ता है.

अध्यक्ष महोदय, इन पुलिस स्टेशनों के स्टाफ का पैसा भी सरकार की ओर से नहीं आता है. पुलिस स्टेशनों के स्टाफ एवं उनकी देखभाल का जो पैसा वहां जाना चाहिए वह वहां न जाकर ऊपर ही ऊपर बंट जाता है. मैं मंत्री महोदय, से निवेदन करता हूं कि इसकी जांच की जाय. अध्यक्ष महोदय, पुलिस कर्मचारियों को रात-दिन अपनी ड्यूटी करनी पड़ती है. उनके ऊपर बहुत प्रेशर रहता है. मैं मंत्री महोदय, से निवेदन करना चाहूंगा कि उनको सोसायटी के मार्फत या म्हाडा के द्वारा मुंबई में घर उपलब्ध कराये जायं. इतना कहते हुए मैं अपनी बात यहीं समाप्त करता हूं. धन्यवाद.

श्री. सूर्यकांत दळवी (दापोली) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, कृषी विभाग व मत्स्यव्यवसाय विभागावर माझे विचार मी मांडणार आहे. सन २०११-२०१२ चा अर्थसंकल्प वित्तमंत्री महोदयांनी या सभागृहात मांडला आहे. आतापर्यंत या विधानसभेच्या इतिहासात अर्थ मंत्र्याच्या अर्थसंकल्पीय भाषणाच्या वेळी कधीही गदारोळ, अडथळा किंवा गोंधळ झालेला नाही. अर्थसंकल्पावरील भाषणाला अर्थ मंत्री महोदयांनी सुरुवात करण्यापूर्वी अर्थ मंत्री महोदय, किंवा मुख्यमंत्री महोदयांनी सभागृहात उपस्थित झालेल्या प्रश्नांच्या अनुषंगाने आपले विचार मांडून सभागृह शांत करण्याचे आवाहन केले असते तर कदाचित पुढील गोंधळ टळला असता. परंतु हा गोंधळ त्यांना टाळावयाचा नव्हता. अर्थसंकल्पातून ते दिसून येत आहे. अध्यक्ष महोदय, अर्थसंकल्पातील आकडेवारी व त्यासंर्भातील पुस्तके वाचली तर राज्याच्या अर्थसंकल्पात कृषी विभागाचे स्थान २.६ टक्क्यापर्यंत खालावले आहे. कृषी विभागाचा दर्जा चार टक्के होता तो आता २.६ टक्क्यावर आलेला आहे. अशा प्रकारची परिस्थिती प्रत्येक खात्यामध्ये या अर्थसंकल्पातून पहावयास मिळत आहे. त्यामुळेच हा गदारोळ झालेला आहे. जनतेवर अन्याय करण्यात आलेला आहे, त्याचप्रमाणे लोकप्रतिनिधींवर सुद्धा अन्याय करण्यास हे सरकार मागे राहिले नाही. लोकप्रतिनिधीचे अधिकार कसे हिरावून घेण्यात आले,

[श्री. सूर्यकांत दळवी]

त्यासंदर्भातील अनुभव सभागृहात पहावयास मिळाला आहे. या अर्थसंकल्पावर अनेक सन्माननीय सदस्यांची भाषणे झाली आहेत. परंतु अर्थसंकल्पाच्या गोंधळात आमच्या ९ सन्माननीय सदस्यांना निलंबित करण्यात आले होते. त्यानंतर विरोधी पक्षातील सर्व सन्माननीय सदस्यांनी सभागृहाच्या कामकाजावर बहिष्कार टाकला होता. त्यानंतर सभागृह नियमित झाल्यानंतर वित्तमंत्री महोदयांनी आपली भूमिका मांडली आहे. अर्थ मंत्री महोदयांनी सकाळी सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पावरील आपले पहिले भाषण केले आहे. वित्त मंत्री महोदयांचे नाव दादा आहे. त्यामुळे त्यांनी अर्थसंकल्पाच्या उत्तराच्या भाषणात दादागिरी केलेली आहे. त्यांनी राजकीय भाषण केले आहे. असा अनुभव आम्हाला आलेला आहे. सन्माननीय सदस्यांनी ज्या मागण्या केल्या त्याचा विचार न करता, त्यांच्या प्रश्नांची उत्तरे न देता, वित्त मंत्री महोदयांनी राजकीय भाषण केले आहे. त्यांनी आपल्या भाषणात या राज्याला कसे पुढे नेता येईल, आर्थिक शिस्त कशी लावता येईल, आर्थिक परिस्थिती कशी सुधारता येईल, यासंदर्भातील विचार मांडले नाहीत, चिमटे काढून, टीकाटिपणी करून भाषण केले आहे.

श्री. संजय सावकारे : अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य कोणत्या विषयावर बोलत आहेत, त्यांनी मागण्यांवर भाषण करावे, अर्थसंकल्प सकाळी मंजूर झालेला आहे.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्यांची या सभागृहात पहिलीच टर्म आहे, माझी चौथी टर्म आहे त्यांना अजून अर्थसंकल्पाचा अनुभव आलेला नाही. ही विधानसभा म्हणजे * * * * झालेली आहे. या सरकारने * * * * केलेला आहे, अशी आमची भूमिका झालेली आहे.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महोदय, काय चुकीचे आहे ?

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. सूर्यकांत दळवी यांनी * * * * असा शब्द वापरलेला आहे. तो शब्द कामकाजातून काढून टाकण्यात यावा.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महोदय, आजपर्यंत अर्थसंकल्पावर माननीय अर्थ मंत्र्यांचे उत्तर झाल्यानंतर त्याच दिवशी मागण्यांवर कधीही चर्चा झालेली नाही. म्हणून मी * * * * हा शब्द वापरलेला आहे.

श्री. जयकुमार गोरे : अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. सूर्यकांत दळवी यांनी विधानसभेला * * * * असे म्हटलेले आहे. तो शब्द कामकाजातून काढून टाकण्यात यावा.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. जयकुमार गोरे, मी तो शब्द मघाशीच कामकाजातून काढून टाकलेला आहे. आपले सभागृहाच्या कामकाजामध्ये लक्ष नाही.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महोदय, या अर्थसंकल्पामध्ये कृषी विभागाला २.६ वर स्थान दिलेले आहे. त्यामुळे कृषी विभागाचा दर्जा ढासळलेला आहे. कृषी विभागाच्या संदर्भात सभागृहामध्ये लक्षवेधी सूचनेच्या माध्यमातून चर्चा झाली होती. शासनाने शेतकऱ्यांसाठी राष्ट्रीय पीक विमा योजना सुरू केलेली

---

* * * * आदेशानुसार विलोपित

[श्री. सूर्यकांत दळवी]

आहे. त्या योजनेमध्ये योग्य ती दुरुस्ती करूनही शेतकऱ्यांना त्या योजनेचा फायदा होत नाही. भारत कृषी प्रधान देश आहे. शेतकरी हा देशाचा कणा म्हणून ओळखला जातो. ज्या शेतकऱ्यांमुळे आपण या सभागृहामध्ये येतो त्या शेतकऱ्यांना स्वत:च्या पायावर उभे करण्यासाठी शासनाने मदत करण्याची आवश्यकता आहे. शेतकऱ्यांवर अनेक प्रकारची संकट येत असतात. म्हणून शेतकऱ्यांसाठी राष्ट्रीय पीक विमा योजना सुरक्षित असली पाहिजे. परंतु आजपर्यंत फक्त विमा कंपन्यांनाच त्या योजनेचा फायदा होत आहे. शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष त्या योजनेचा फायदा होत नाही, असा आमचा अनुभव आहे. राष्ट्रीय पीक विमा योजनेसंदर्भात माननीय अर्थ मंत्र्यांच्या भाषणामध्ये कोठेही उल्लेख करण्यात आलेला नसल्यामुळे मी नाराजी व्यक्त करतो.

अध्यक्ष महोदय, कोकणामध्ये एखादा वणवा पेटला तर बागायती शेती जळून खाक होते. गुरांना मोकाट सोडले जाते. गुरांना मोकाट सोडल्यानंतर शेतामध्ये असलेली पिके सुद्धा नष्ट होतात. राष्ट्रीय पीक विमा योजना शासन सुरू करणार नसेल तर शेतकरी आर्थिक दृष्ट्या स्वत:च्या पायावर कसा उभा राहील ?

अध्यक्ष महोदय, आपल्या राज्यामध्ये ४ कृषी विद्यापीठ आहेत. डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषी विद्यापीठ कोकणामध्ये आहे. अध्यक्ष महोदय, आपण त्या विद्यापीठाच्या कार्यकारी परिषदेचे सदस्य आहात. राज्यातील चारही विद्यापीठांमध्ये मागील २०-२२ वर्षांपासून रोजंदारीवर काम करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना कायम स्वरूपी नोकरीमध्ये सामावून घेण्यात आलेले नाही. विद्यापीठाने शेतकऱ्यांच्या जमिनी बळकावलेल्या आहेत. त्या अतिरिक्त जमिनी शेतकऱ्यांना परत केल्या जात नाहीत. त्या अतिरिक्त जमिनी शेतकऱ्यांना परत कराव्यात असा ठराव कार्यकारी परिषदेने करून शासनाकडे पाठविलेला आहे. परंतु अद्याप त्या अतिरिक्त जमिनी शेतकऱ्यांना परत देण्यात आलेल्या नाहीत. सुप्रीम कोर्टाच्या निर्णयाप्रमाणे शासनाने लिलाव करून त्या जमिनी शेतकऱ्यांना परत केल्या पाहिजेत. परंतु त्याचा उल्लेख माननीय अर्थ मंत्र्यांच्या भाषणात कोठेही झालेला नाही.

अध्यक्ष महोदय, शासन मीरा बंदराचे काम हाती घेईल, असा उल्लेख माननीय राज्यपालांच्या अभिभाषणामध्ये आहे. परंतु माननीय अर्थ मंत्र्यांच्या भाषणामध्ये त्यासंदर्भात कोठेही उल्लेख नाही. कोकणामध्ये एकच बंदर नाही. कोकणामध्ये अनेक बंदरे आहेत. हर्णे बंदराच्या ७५० कोटी रुपयांच्या कामाला मंजुरी मिळालेली आहे. परंतु शासनाने हर्णे बंदराच्या सुधारित अंदाजपत्रकाला अद्याप मंजुरी दिलेली नसल्यामुळे त्या बंदराचे काम सुरू होऊ शकत नाही.

अध्यक्ष महोदय, आंबा आणि मत्स्य व्यवसायातून शासनाला परकीय चलन मिळते. कोकणातील ७२० किलोमीटरच्या समुद्र किनाऱ्यावर शासन खरोखर बंदर उभारणार असेल तरच खऱ्या अर्थाने कोकणाला न्याय मिळू शकतो. अन्यथा कोकणाला न्याय मिळणार नाही.

तालिका सभाध्यक्ष : सभागृहाची वेळ सायंकाळी ६.०० वाजेपर्यंत होती. कामकाजपत्रिकेवर असलेले सर्व कामकाज संपेपर्यंत सभागृहाची वेळ वाढविण्यात येत आहे.

श्री. सूर्यकांत दळवी : अध्यक्ष महोदय, माननीय वित्त मंत्री यांनी या अर्थसंकल्पात चित्रनगरीला तरतूद करण्यासंबंधी अतिशय चांगला निर्णय घेतला. माननीय वित्त मंत्री श्री. अजित पवार यांनी त्यांच्या भाषणात असा उल्लेख केला की, आम्ही कोणाकडेही सूडाच्या भावनेने बघत नाही. ही बाब आम्हाला मान्य आहे. जेव्हा आम्ही त्यांच्याकडे एखाद्या कामानिमित्त जातो तेव्हा त्यांच्याकडून आम्हाला अतिशय चांगला प्रतिसाद मिळतो. परंतु या अर्थसंकल्पाबद्दल आम्हाला त्यांच्याबद्दल अतिशय कटू अनुभव आला, याची मला फार खंत वाटते. या अर्थसंकल्पात कोल्हापूर चित्रनगरीसाठी १० कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली. निसर्गाचे वरदान असलेले कोकण, म्हणून संपूर्ण देशाला कोकणाची ओळख आहे. अशा परिस्थितीत शासन कोकणामध्ये चित्रनगरीची एखादी शाखा का उघडू शकत नाही ? शासन कोकणाकडे सूडाच्या भावनेने का बघत आहे ? अध्यक्ष महोदय, कोल्हापूर येथे चित्रनगरी जरुर निर्माण करावी त्याबद्दल आमचे काही म्हणणे नाही. तसे करीत असताना कोकणामध्ये चित्रनगरीची दुसरी शाखा उभारण्यासाठी शासनाने याच अर्थसंकल्पात तरतूद करणे अत्यावश्यक आहे. अशी मी आपल्यामार्फत शासनाकडे मागणी करतो.

अध्यक्ष महोदय, या अर्थसंकल्पात गृह विभाग, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्य व्यवसाय विभागांसाठी अतिशय कमी प्रमाणात तरतूद करून राज्यातील ग्रामीण भागाला कमी प्रमाणात न्याय दिलेला आहे, याबद्दल मी नाराजी व्यक्त करतो व माझे भाषण पूर्ण करतो.

जय हिंद ! जय महाराष्ट्र !

श्री. दीपक केसरकर (सावंतवाडी) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह विभाग, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्य व्यवसाय विकास विभागांच्या अनुदानांच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी व या अर्थसंकल्पाला पाठिंबा देण्यासाठी मी या ठिकाणी उभा आहे.

महोदय, या अर्थसंकल्पात गृह विभागाच्या माध्यमातून अनेक नवीन बाबींसाठी चांगल्या तरतूदी केल्या असल्या तरी मी आपल्या मार्फत माननीय गृह मंत्री महोदयांना, सांगू इच्छितो की, आमच्या सारखा ग्रामीण भागात काम करणारा सामान्य कार्यकर्ता जेव्हा मुंबईला येतो व एखाद्या देवस्थानाच्या किंवा पर्यटनाच्या ठिकाणी जातो तेव्हा भिकाऱ्यांचा सर्वात जास्त त्रास होतो. मुंबई हे आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे शहर आहे. या शहराची आंतरराष्ट्रीय स्तरावर कशी प्रतिमा जात आहे, यासंबंधी आपण सर्वांनी विचार करणे आवश्यक आहे. अध्यक्ष महोदय, माझी आपल्याला विनंती आहे की, राज्यात भीक मागणाऱ्यांना बंदी घालणारा कायदा अस्तित्वात आहे. या कायद्याची अंमलबजावणी गृह विभागाकडून झाली पाहिजे. कदाचित समाजकल्याण विभागामार्फत बेगर्स होम चालविले जात असतील. परंतु यासंबंधी कारवाई करण्याची जबाबदारी गृह विभागाची आहे. या बाबत गृह विभागाने तातडीने कारवाई करावी. जेणेकरून मुंबई व महाराष्ट्राची प्रतिमा सर्व जगासमोर उंचविण्यास मदत होईन.

अध्यक्ष महोदय, कोकणासारख्या शांततामय असलेल्या भागात मोठ्या प्रमाणावर गुन्ह्यांमध्ये वाढ झाली आहे. विशेषत: सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात स्त्रियांवर झालेले बलात्कार आणि खुनाच्या ९ घटना घडलेल्या आहेत. त्यात सुहासिनी माळकर आणि सुजाता तळवडकर या दोन युवतींच्या खुनांच्या प्रकरणातील

[**श्री. दीपक केसरकर**]

गुन्हेगारांचा अद्यापही तपास लागलेला नाही. शासनाने कोकणासाठी विशेषत: बॉर्डरचा जिल्हा असलेल्या सिंधुदुर्ग जिल्ह्यासाठी विशेष कृती कार्यक्रम राबविण्यात यावा अशी मी माननीय मंत्री महोदयांना, विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागातंर्गत राज्य उत्पादन शुल्क, परिवहन, पोलीस व तुरुंग असे वेगवेगळे विभाग येतात. राज्य उत्पादन शुल्काच्या संदर्भात मी शासनाच्या एक बाब निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो की, कोकणात मोठ्या प्रमाणावर काजूचे उत्पादन होते. काजूच्या बोंडापासून दारू तयार केली जाते. मध्यंतरीच्या काळात शासनाने काजूच्या बोंडापासून तयार होणाऱ्या दारुवर बल्क लिटरच्या ऐवजी ग्रुप लिटरनुसार उत्पादन शुल्क आकारण्याचा निर्णय घेतला. याचा परिणाम असा झाला की, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यातून काजूच्या बोंडावर २ कोटी रुपयांचा महसूल जमा केला जात होता, तेथे सध्या एकही रुपयाचा महसूल शासनाला मिळत नाही. शासनाच्या निर्णयामुळे सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात काजूच्या बोंडापासून दारू निर्मिती करण्याची प्रक्रिया पूर्णपणे बंद झाली आहे. शेजारच्या गोवा राज्यात तयार होत असलेल्या दारुवर १५० टक्के आयात कर आकारल्यानंतर सुद्धा ती दारू महाराष्ट्र राज्यात स्वस्त दरात मिळते. कोकणात मोठ्या प्रमाणावर काजूचे उत्पादन होत असल्यामुळे शासन त्यासंबंधी सकारात्मक भूमिका घेणार आहे का ? याबाबत शासनाने गांभीर्याने विचार केला पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, गोवा हे पर्यटन राज्य आहे. तेथील एक्साईजचे रेट व सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात असलेल्या एक्साईजच्या रेटमध्ये फार मोठ्या प्रमाणात तफावत आहे. परिणामी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात मोठ्या प्रमाणावर दारूची चोरटी वाहतूक केली असते. यावर उपाय म्हणून राज्य शासनाने गोव्याच्या धर्तीवर सिंधुदुर्ग जिल्ह्यासाठी पॉलिसी स्वीकारण्याची गरज आहे. पर्यटन धोरणामध्ये असे नमूद केले आहे की, गोवा राज्यातून सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात जाणाऱ्या वाहनांना कर लावला जाणार नाही. मात्र तरी देखील ३ वर्षांपासून या निर्णयाची अंमलबजावणी होत असल्याचे दिसून येत नाही. माननीय गृह मंत्र्यांनी याची देखील दखल घ्यावी. केरळमध्ये आपल्याकडे बॅकवॉटर आहे. त्या प्रमाणे आपल्या राज्यामध्ये देखील नदी परिवहनाचा विचार झाला पाहिजे. मेरीटाईम बोर्ड १९९६ मध्ये स्थापन झालेले आहे. तसेच १९९७ मध्ये Inland Vessel Act तयार करण्यात आला होता. या कायद्यामध्ये आज पर्यंत काहीही सुधारणा करण्यात आलेली नाही. बॅकवॉटरमध्ये हाऊस बोट व तरंगती घरे आणली पाहिजेत. या कायद्यामध्ये काही सुधारणा केली जाणार आहे की नाही ? आज आपण कोठल्या काळामध्ये वावरतो आहोत ? मात्र तरी देखील १९९७ मध्ये तयार करण्यात आलेल्या कायद्यामध्ये कोणतीही सुधारणा केली गेली नाही, या बाबत शासनाने विचार केला पाहिजे.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्यांनी आपले भाषण लवकरात लवकर संपवावे.

श्री. दीपक केसरकर : अध्यक्ष महोदय, मी केवळ मुद्दे मांडत आहे. तसेच मुद्याची पुनरावृत्ती देखील करीत नाही. त्यामुळे आपण मला बोलण्याची संधी द्यावी. मी मंत्रिमहोदयांच्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो की, धूप प्रतिबंधक उपाययोजना रत्नागिरी जिल्ह्यामध्ये राबविण्यात येत आहे. ८४० कोटी रुपये केंद्र शासनाच्या मदतीने खर्च करण्यात येत आहेत. मात्र वेंगुर्ला येथील बंदरामध्ये साधे बॅक वॉटर देखील

[श्री. दीपक केसरकर]

नाही. साधारणपणे जून महिन्यामध्ये मच्छीमारीकरिता होड्या आतमध्ये आणल्या जातात. मात्र या ठिकाणी मार्च महिन्यातच शिवरात्री नंतर होड्या आणाव्या लागतात. या ठिकाणी बॅक वॉटर घालण्याची व्यवस्था शासन करणार आहे काय ?

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागाच्या मंत्री महोदयांना, मी सांगू इच्छितो की, यंदाच्या बजेटमध्ये खाजगीकरणाच्या संदर्भात चांगले निर्णय घेण्यात आलेले आहेत. बंदरांचे खाजगीकरण केले जात आहे. रेडी सारख्या बंदराचे खाजगीकरण केले. मात्र त्याचे टेंडर काढण्यात आले नाही. टेंडर न काढता नफ्यातील बंदरांचे खाजगीकरण केले जात आहे. तेथील उद्योगपती २ -२ वर्षे कोट्यवधी रुपयांचा नफा कमावीत आहेत. हे क्रीमीनल ॲक्ट आहे. यासंदर्भात चौकशी झाली पाहिजे. हे कशाप्रकारे सुरू आहे, त्यासंदर्भात सभागृहाला माहिती दिली पाहिजे. अशाप्रकारे बंदरांचे खाजगीकरण करता येते काय ? यामुळे महाराष्ट्र राज्याची प्रगती होणार आहे काय ? याचा विचार करण्याची गरज आहे.

अध्यक्ष महोदय, कृषी विभागाच्या संदर्भात मी या ठिकाणी बोलू इच्छितो. उत्कृष्ट फलोत्पादन करणारा कोकण विभाग आहे. कोकण कृषी विद्यापीठाने वेंगुर्ला येथे कोकण कृषी महाविद्यालय सुरू केले पाहिजे. या ठिकाणी आंबा, काजू या पिकांवर निरनिराळ्या प्रकारचे संशोधन केले जाते. कृषी विभागाकडे हा प्रस्ताव प्रलंबित आहे. त्याला न्याय मिळाला पाहिजे. शेतकरी, मच्छीमार यांना पर्यायी उत्पन्न मिळाले पाहिजे असे म्हटले जाते. दुष्काळ पडला तरी देखील शेतकरी, मच्छीमार हा वर्ग टिकला पाहिजे. पर्यटनाच्या माध्यमातून या वर्गाचे उत्पन्न वाढवण्यास मदत होऊ शकेल. कोकणामध्ये पर्यटनास वाव आहे. पर्यटन व मत्स्यव्यवसाय विभागाकडे प्रस्ताव दिलेला आहे. ॲग्रो टुरीझम कृषी विभागाने विचार करावा, अशी मी या ठिकाणी विनंती करतो व माझे भाषण संपवतो.

ॲड. उत्तमराव ढिकले (नाशिक पूर्व) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या गृह विभाग व कृषी पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी या ठिकाणी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, आज राज्यातील शेतीचे व शेतकरी वर्गाचे चित्र पाहिले तर आपल्याला दिसून येईल की, शेतकऱ्यांच्या गळ्याला कर्जाचा फास आहे. राज्यात अन्नधान्याच्या उत्पन्नाच्या संदर्भात सातत्याने चढउतार झालेला आहे. अनेकदा अन्नधान्य उत्पन्नामध्ये घट झाल्याचे दिसून येते. अर्थसंकल्पातील योजना केवळ कागदावरच राहतात. त्यांची प्रत्यक्षात अंमलबजावणी झालेली कोठेही दिसून येत नाही. अध्यक्ष महोदय, आत्महत्याग्रस्त जिल्हयामध्ये शेतकऱ्यांना देण्यात आलेल्या पॅकेजच्या संदर्भात कॅगने ताशेरे ओढले आहेत. या पॅकेजची अंमलबजावणी संशयास्पद आहे. राज्य अर्थसंकल्पाच्या तुलनेत, कृषी विभागावरील जो खर्च आहे, तो फक्त ४ टक्के आहे. शेवटी हा अर्थसंकल्प ४ टक्के विकासाचे आव्हान कसे पूर्ण करणार, हा मोठा प्रश्न सर्व जाणकारांसमोर उभा आहे.

[ॲड. उत्तमराव ढिकले]

अध्यक्ष महाराज, महाराष्ट्रातील शेतकरी आत्महत्या करण्याबाबत आघाडीवर आहे. परंतु, शेतकरी आत्महत्या का करतात, ते कर्जबाजारी का होतात, त्यांच्यावर ही परिस्थिती का येते ? ते कर्ज का फेडू शकत नाहीत, याबाबत अर्थसंकल्पात कुठेही उल्लेख केलेला नाही. अर्थसंकल्पामध्ये याचे सावटही दिसत नाही. आज या ठिकाणी मी पाहतो आहे की, केवळ पॅकेज देऊन मलमपट्ट्या करून शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या थांबणार नाहीत. यासंदर्भात टाटा इन्स्टिटयुट ऑफ सायन्सने २००५ मध्ये मुंबई हायकोर्टमध्ये, शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची जी कारणे दिली किंवा डॉ. नरेंद्र जाधव यांच्या समितीने जो अहवाल शासनाला दिला, त्या अहवालाच्या अमंलबजावणी बाबत या अर्थसंकल्पात तरतूद केली असती तर महाराष्ट्राच्या शेतकऱ्यांचे फार भले झाले असते. परंतु, या विषयाला बगल दिलेली दिसते. शेती विषय हा जनतेच्या अतिशय जिव्हाळ्याचा आहे. महाराष्ट्राच्या शेती उत्पादकतेची तुलना भारत व जगभरातील शेती उत्पादनाशी केली तर, ती सगळ्यात कमी आहे. त्याबाबत संशोधन करणे, नवनवीन तंत्रज्ञान अवगत करणे, शेती विकसीत करणे, या महत्त्वाच्या बाबी आहेत. संपूर्ण अर्थसंकल्पात या संशोधनावर, या तंत्रज्ञानावर कुठेही भर दिलेली नाही. मी असे म्हणेन की, अर्थशास्त्र हा शेतीचा कणा आहे. शेती जर सुधारली, शेतीचा जर विकास झाला, तर भारताचे, महाराष्ट्राचेही अर्थकारण बळकट होईल. शेतीमध्ये अशी अनेक पिके आहेत की, ज्याची आपण निर्यात करू शकतो आणि त्यातून परकीय चलनही उपलब्ध करू शकतो. मी एका वाक्यात सांगेन की, तरुण शहरामध्ये न येता ते खेड्यातच कसे राहतील, शेतीकडे कसे वळतील, आनंदाने व गोडीने शेती कसे करतील, याचे चित्र या अर्थसंकल्पामध्ये जर दिसले असते तर, मला असे वाटते की, खऱ्या अर्थाने शेतकरी आनंदी झाले असते व शेतकरी सुखी तर जग सुखी, हे देखील पहायला मिळाले असते.

अध्यक्ष महाराज, मी वारंवार आपल्या माध्यमातून या सभागृहात या गोष्टी मांडलेल्या आहेत की, कमी पावसात अधिकाधिक उत्पन्न कसे येईल ? ही बाब पाहिली पाहिजे. आपल्या शेजारच्या आंध्र प्रदेश राज्यामध्ये ही गोष्ट होत आहे. हैद्राबाद येथे याबाबतची इन्स्टिट्युट आहे. अमेरिका व इतरही राज्ये यांचा सल्ला घेतात. परंतु, आपण याकडे काणाडोळा करतो, म्हणून आपण शेतीमध्ये फार मागे आहोत. लोकसंख्येच्या मानाने ६५ ते ७० टक्के लोकसंख्या शेतीवर अवलंबून आहे. परंतु, शेतीमध्ये सिंचनाची व्यवस्था नाही. सगळ्या जगामध्ये भारत हा सगळ्यात जास्त धरणे असलेला देश आहे. महाराष्ट्रात अनेक नद्या आहेत. ४०० नद्या तर अशा आहेत की, ज्यांची नावे सहज घेता येतील. दीड हजार छोटे-मोठे नदी-नाले आहेत. परंतु, सिंचनाची काय परिस्थिती आहे ? ८० टक्के शेती क्षेत्र अजूनही पाण्यापासून वंचित आहे. यासाठी अर्थसंकल्पामध्ये विशेषत: शेतीमध्ये कमी पावसात अधिकाधिक उत्पन्न कसे घेता येईल, कोणत्या पद्धतीने पिके घेता येतील, हे पाहिले पाहिजे. मी आपल्याला सांगतो की, शेतकऱ्यांचे आत्महत्येचे कारण म्हणजे त्यांचा कर्जबाजारीपणा हे आहे. या बाबीचा अभ्यास जर केला तर असे कळेल की, त्याला उत्पादन खर्चावर आधारित भाव मिळत नाही. शेतकऱ्याने शेतीमध्ये १०० रुपये खर्च केले तर, त्यातले त्याला केवळ ६० ते ७० रुपयेच परत मिळतात. ३० रुपये त्याला बँकेचे घ्यावे लागतात, ते त्याला परत करता येत नाहीत, ते आर्थिकदृष्ट्या कमजोर असतात, त्यामुळे बिचारे परिस्थितीला बळी पडतात. केंद्रीय कृषी मूल्य आयोग आणि राज्याचा कृषीमूल्य आयोग यात तफावत आहे. राज्य सांगते १०० रुपये भाव घ्यावा तर केंद्र सांगते ६० रुपये भाव घ्यावा. केंद्र आणि राज्ये यामधील जी दरी आहे ती मुळात कमी झाली पाहिजे. त्यामुळे शेतकऱ्याला त्याच्या खिशातून गेलेले किमान पैसे तरी मिळाले पाहिजेत.

[ॲड. उत्तमराव ढिकले]

शेवटी मी एकच मुद्दा सांगतो. माझा मुद्दा दुग्धव्यवसाया संबंधी आहे. मी एका वर्तमानपत्रात काय वाचले ते सांगतो. मटण निर्यात करावे. मटण निर्यात करण्यासाठी केंद्र शासनाने सन २००४ साली अनुदान दिले. सन २००८ साली या अनुदानात दुप्पट वाढ केली. त्यामुळे मटणाची निर्यात ५०० कोटी पर्यंत गेली. त्यामुळे दुधाच्या उत्पादनामध्ये मोठ्या प्रमाणावर घट झाली. म्हैस आणि गाय परवडत नाही. पशुखाद्य महाग झाले. चारा वैरण महाग झाले. त्यामुळे पशुधन पाळायचे की, खाटीकांकडे पाठवायचे असा मोठा प्रश्न निर्माण झाला आहे. आवश्यक असलेले दूध सुद्धा आपण महाराष्ट्रात उत्पादित करू शकत नाही, हे दुर्दैव आहे. शेजारच्या गुजरात, कर्नाटक या राज्यामधील दूध येथे आणावे लागते. दूध व्यवसाय स्वयंपूर्ण झाला पाहिजे. ज्याला शेती परवडत नाही त्याने जोडधंदा म्हणून दूध व्यवसाय सुरू केला पाहिजे. त्यासाठी शासनाने शेतकऱ्यांसाठी भरीव अशी आर्थिक तरतूद केली पाहिजे अशी विनंती करतो. आपण मला संधी दिल्या बद्दल आपले आभार मानतो. धन्यवाद !

(अध्यक्षस्थानी तालिकासभाध्यक्ष ॲड. उत्तमराव ढिकले)

श्री. अबु आझमी (मानखुर्द-शिवाजीनगर) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ के बजट पर बोलते हुए मैं गृह विभाग की अनुदान मांगों पर अपने विचार व्यक्त करने के लिए खड़ा हुआ हूं. अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्र में पुलिस अधिकारियों एवं कर्मचारियों की संख्या १ लाख ९८ हजार ८६ है जिसमें पुलिस अधिकारियों की संख्या १७ हजार ८१९ है और पुलिस कर्मचारियों की संख्या १ लाख ८० हजार २२७ है. महाराष्ट्र में मुसलमानों की आबादी १३.५ प्रतिशत है. अध्यक्ष महोदय, सचचर कमेटी की रिपोर्ट हो, गोपाल सिंह पैनल की रिपोर्ट हो, श्रीकृष्णा आयोग की रिपोर्ट हो या प्रधानमंत्री जी का १५ सूत्रीय कार्यक्रम हो, इन सब में बताया गया है कि मायनोरिटीज के लोगों के साथ इंसाफ नहीं हो रहा है. इसके साथ ही जितने भी कमीशनों की रिपोर्ट आयी हैं उनमें कहा गया है कि मुसलमानों को भी पुलिस में नौकरी दी जाय. महाराष्ट्र में मुसलमानों की नौकरी का प्रतिशत ३.५ है. मैं मंत्री महोदय, से कहना चाहता हूं कि पुलिस विभाग में मुसलमानों की भर्ती की जाय.

अध्यक्ष महोदय, मुंबई में पुलिस अधिकारियों एवं कर्मचारियों की संख्या ४६ हजार ६२९ है जिसमें पुलिस अधिकारियों की संख्या ५ हजार ३०४ हैं. पुलिस कर्मचारियों की संख्या ४१ हजार २५ है. अध्यक्ष महोदय, मुंबई में २६/११ की घटना के बाद मुंबई पुलिस के मॉर्डनाईजेशन पर करोड़ों रुपये खर्च हुए हैं और करीब एक तिहाई पुलिस कर्मचारी मुंबई और ठाणे में ही तैनात हैं. इतनी पुलिस की तैनाती के बाद भी आज मुंबई के अंदर देश एवं विदेश में बैठे हुए माफियाओं का बोलवाला है. वे लोग फोन करते हैं और लोगों को गोली मार दी जाती है. यह बहुत ही चिंता का विषय है और इस तरह की घटनाओं पर रोक लगाने की जरुरत है. अध्यक्ष महोदय, एक वकील श्री शाहिद आझमी का मर्डर हुआ. इस केस में जो पकड़े गये उन पर मोक्का लगाया गया परन्तु एक साल में ही उनके ऊपर से मोक्का हट गया. अध्यक्ष महोदय, सरकारी प्रोसीक्यूशन पर एक बहुत बड़ी रकम खर्च होती है फिर भी माफिया छूट जाते हैं. माफियाओं के ऊपर से मोक्का हट जाता है और जो बेकसूर नौजवान हैं उन पर मोक्का लगा दिया जाता है एवं उन्हें जेल में भेज दिया जाता है. यह एक गंभीर मसला है.

[श्री. अबू आझमी]

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्र में जेलों की हालत बहुत खराब है. येरवडा जेल में २४४९ कैदियों के रहने की जगह है लेकिन वहां पर ३४७४ कैदी रह रहे हैं. मैंने मुंबई की जेल को देखा है. वहां पर ८०४ कैदियों के रहने की जगह है लेकिन वहां पर १७९३ कैदी रह रहे हैं. जिस बैरक में ६५-७० लोग रहने चाहिए उसमें १९५-१९८ लोग रहते हैं. वहां पर उन लोगों की दशा जानवरों जैसी है. कुछ लोगों के तो केस चल रहे हैं. जिन लोगों के केस चल रहे हैं, वे लोग पूरी तरह से कसूरवार नहीं हैं, अगर इन लोगों को सजा हो जाती तो ठीक है परन्तु जिन लोगों पर केस चल रहे हैं उनको इस तरह से जेलों में ठूंस देना उचित नहीं है. येरवडा जेल में २४४९ की जगह पर ३४७४, मुंबई की जेल में ८०४ की जगह पर तकरीबन २ हजार, ठाणे की जेल में ११०५ की जगह २४८७, औरंगाबाद की जेल में ५७९ की जगह पर ८९९ लोगों को रखा गया है. अध्यक्ष महोदय, जेलों में जो बेगुनाह लोग बंद हैं, उनके साथ इंसाफ होना चाहिए.

अध्यक्ष महोदय, मैं एक अहम् मुद्दा आपके सामने रखना चाहता हूं. साध्वी प्रज्ञा सिंह, दयानंद पांडे और कर्नल पुरोहित की गिरफ्तारी के बाद एक लैपटॉप पकड़ा गया था. उस लैपटॉप में दयानंद पांडे ने अपनी २० मीटिंगों की २० सी. डी. लोड की थीं लेकिन उसकी केवल १५-२० मिनट की बातचीत ही सामने आयी है बाकी बातें सामने नहीं आयी हैं. मैं मंत्री महोदय, से जानना चाहता हूं कि क्या यह बात सही है कि ये लोग नेपाल गये दो, नेपाल की सरकार से मिले थे, ये लोग थाईलेंड गये थे, ये लोग इस्त्राईल गये थे और वहां की सरकार से मिले थे एवं इन्होंने कहा था कि वे हिन्दू राष्ट्र बनाने का बहुत बड़ा आंदोलन देश में चलायेंगे और यदि उनके बीच में कोई आया तो उसको मार दिया जायेगा, उसको बख्शा नहीं जायेगा. इस तरह की बातें सामने आ रही हैं. इस तरह के डॉक्यूमेंट हमारे सामने आ रहे हैं. क्या ऐसा हुआ है ? ये लोग अभी जेल में बंद हैं. मालेगांव में ब्लास्ट हुआ है, न्यू मुंबई में ब्लास्ट हुआ है, ठाणे में ब्लास्ट हुआ है और नांदेड़ में ब्लास्ट हुआ है. इन मामलों में ये लोग गिरफ्तार हुए हैं. मुझे आश्चर्य होता है कि सिमी के ऊपर पाबंदी है. सन २००१ में महाराष्ट्र सरकार ने सिमी के ऊपर पाबंदी लगाने का प्रस्ताव भेजा था. मैं कहता हूं कि अगर सिमी आतंकवादी घटनाओं में लिप्त है तो इससे संबंधित लोगों को फांसी की सजा होनी चाहिए. हाई कोर्ट में ८ साल मुकदमा चला और उसके बाद श्रीमती गीता मित्तल नाम की जज ने २६५ पेज के जजमेंट में लिखा है कि मेरे हाथ कानून से बंधे हुए हैं. सरकार की ओर से सिमी के खिलाफ एक भी एवीडेंस नहीं दी गई है इसलिए मैं सिमी के ऊपर से पाबंदी उठाती हूं. यह सब होने के बाद अगले दिन सुप्रीम कोर्ट में जाकर फिर से सिमी के ऊपर पाबंदी लगा दी गई. हमारा कहना है कि अगर सिमी के खिलाफ सरकार के पास कोई प्रूफ है तो जरुर सिमी पर पाबंदी लगाईए, उसके लिए कोई मना नहीं कर रहा है परन्तु ये लोग जो जेल में बंद हैं और उनकी जानकारी बाहर आ रही है तो फिर इनके ऊपर पाबंदी क्यों नहीं लगाई जा रही है, यह क्या चक्कर है ? दिल्ली में राहुल गांधी जी बोल रहे हैं, दिग्विजय सिंह जी बोल रहे हैं. ये लोग केवल कह रहे हैं परन्तु इनके ऊपर पाबंदी क्यों नहीं लगाई जा रही है ? अध्यक्ष महोदय, यहां पर जो अल्पसंख्यक समुदाय के लोग हैं, उनको ऐसा लगता है कि उनके साथ इंसाफ नहीं हो रहा है. मालेगांव के मामले में जो लोग पकड़े गये हैं और जो लोग कसूरवार हैं उनके बारे में पूरे देश के लोग तो क्या पूरी दुनिया में कोई नहीं कहेगा कि उनको छोड़ दीजिए. इन लोगों को फांसी की सजा दी जानी चाहिए.

[श्री. अबू आझमी]

अध्यक्ष महोदय, मोक्का कानून के तहत तीन केस चल रहे हैं. एक केस में १३ लोग हैं. दूसरे केस में २१ लोग हैं. तीसरे केस में ९ लोग हैं. ये लोग २००६ से जेल में बंद हैं. अभी मोक्का का केवल एक केस ही चल रहा है. हम बार-बार हाऊस में बोलते हैं परन्तु मंत्री महोदय, की ओर से इसका कोई जबाब ही नहीं दिया जाता है. हमें लगता है कि इस देश में जो २० करोड़ मुसलमान हैं, उनकी कोई हैसियत ही नहीं है, उनको कोई पूछने वाला नहीं है. ये जो तीन मोक्का के केस हैं, वे २००६ से चल रहे हैं और इनका अभी तक कोई फाईनल जजमेंट नहीं आया है फिर भी इसमें जो आरोपी हैं, वे जेल में पड़े हुए हैं. मंत्रालय से जी. आर. निकाल दिया जाता है कि मोक्का की एक ही कोर्ट चलेगी. इस तरह से कितने दिनों तक ये केस चलायेंगे. अभी तीन दिन पहले मुंबई ट्रेन ब्लास्ट का एक गवाह जब कोर्ट में आया तो उसने कहा कि मेरे बदन पर पुलिस वालों ने सुई लगा दी और मेरा पूरा बदन गरम हो गया. मेरा पूरा बदन आग की तरह हो गया. पुलिस वालों ने उससे कहा कि अगर तुम बयान नहीं दोगे तो तुमको मार डालेंगे. उसने कहा कि उसको लालच दिया गया और डराया गया. उसने कहा कि उसने कुछ नहीं देखा है. पुलिस ने उसे जबर्दस्ती यहां लाकर खड़ा किया है. इस तरह की बातों पर पाबंदी लगनी चाहिए. जो पुलिस वाले इस तरह का काम कर रहे हैं, उनके खिलाफ कार्रवाई होनी चाहिए. अध्यक्ष महोदय, मैं पुलिस वालों के खिलाफ नहीं हूं. पुलिस वालों को घर दिये जाने का मसला है. हमारा कहना है कि पुलिस वालों को घर मिलना चाहिए. पुलिस वालों को कई-कई घंटों काम करना पड़ता है. पुलिस में ज्यादा लोगों की भर्ती होनी चाहिए. पुलिस वालों के बच्चों को एज्यूकेशन की सुविधांयें मिलनी चाहिए. पुलिस वालों पर जो जुल्म और ज्यादती होती है, वह रुकनी चाहिए परन्तु जो पुलिस वाले नाइंसाफी कर रहे हैं उनके खिलाफ अगर सरकार कठोर कदम नहीं उठायेगी तो महाराष्ट्र में कानून नाम की चीज नहीं रह जायेगी. एक बार एफआईआर दर्ज होने के बाद उस आदमी को जेल में जाना पड़ता है. उसने कुछ गलती नहीं की है फिर भी उसको ५-१० साल तक कोर्ट के चक्कर लगाने पड़ते हैं और बाद में वह कोर्ट से बेगुनाह छूट जाता है तो जो पुलिस वाले जोर जबर्दस्ती से लोगों को जेल में डाल देते हैं ऐसे पुलिस वालों के खिलाफ कार्रवाई होगी कि नहीं, इसके बारे में मंत्री महोदय, बतायें.

अध्यक्ष महोदय, मैं एक बात कहना चाहता हूं कि हम लोगों को सिक्योरिटी के लिए जो बॉडी गार्ड दिये जाते हैं, उनको कारबाईन दी हुई है, या रिवॉल्वर दी हुई है. मैं देखता हूं कि वे दरवाजा खोलकर सलाम करते हैं. मैं मंत्री महोदय, से कहना चाहूंगा कि सरकार की ओर से एक आदेश दिया जाना चाहिए कि इन लोगों को गुंडों और माफियाओं से लड़ने के लिए बंदूक दी गई है इसलिए वे लोग दरवाजा खोलकर सलाम करने का काम न करें. वे लोग हमारी सिक्योरिटी के लिए हैं. वे लोग बंदूक लेकर खड़े रहें. वे लोग चपरासी का काम न करें. पुलिस वालों को सलाम करवा-करवाकर बुजदिल बनाया जा रहा है, यह सब बंद होना चाहिए. इतना कहते हुए मैं अपनी बात यहीं समाप्त करता हूं. धन्यवाद !

श्री. बच्चू कडू (अचलपूर) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विकास या विभागांवर चर्चा करण्यासाठी मी उभा आहे. एकीकडे लुटणारा आणि दुसरीकडे पिकविणारा असा प्रकार सुरू आहे. गृह विभाग म्हणजे लुटणारे खाते झाले आहे. एका पोलीस स्टेशनमधील पोलिसांच्या हप्त्यातून संपूर्ण राज्याचे बजेट निर्माण होऊ शकते, इतका पैसा बेकायदेशीररीत्या पोलीस स्टेशनला मिळत आहे. आबा, आपण राज्याचे गृहमंत्री असताना, माननीय श्री. सतेज पाटील राज्यमंत्री असताना, राज्यातील मटका बंद होऊ शकला नाही. किती अन्याय सहन करायचा ? आपण कोणत्या गोष्टीवर नियंत्रण ठेवता ?

अध्यक्ष महोदय, पोलीस स्टेशनचा एक ठाणेदार वरळी मटका अवैध प्रवाशी वाहतूक चेंगळ, अवैध दारू, वेश्या व्यवसाय चालवतात. राज्याची ही स्थिती अत्यंत गंभीर आहे. गावागावात गुंड प्रवृत्तीचे लोक निर्माण होत आहेत. तालुक्याचे देखील तसेच आहे. माझ्या तालुक्यातील अल्पसंख्यांक कॉंग्रेस कमिटीचा अध्यक्ष तडीपारमध्ये आला आहे. तडीपारमध्ये येतात आणि पक्षात राहतात. कोणकोणत्या पक्षामध्ये असे लोक आहेत हे मला माहीत नाही. वरळी मटका, चंदन अशा अनेक प्रकारचे प्रकार आपण पाहतो. महिनाभर काबाड कष्ट करणारा, गावातील शेतकरी व शेतमजुराची मिळकत पाहिली तर रोजचे जीवन जगणे कठीण, दुसरीकडे अवैध धंदे करणारे मात्र बांधलेले घरगडी त्याचा थाटमाट बदलत जाते, कष्ट करून जगणे कठीण होते. दुसरीकडे मात्र अवैध धंदे हे ऐशोआरामात आहे.

अध्यक्ष महोदय, सर्वच पोलीस वाईट आहेत असे नाही. पोलीस स्टेशनमध्ये प्रामाणिक पोलीस देखील आहेत. १० टक्के पोलीस जे वाईट प्रवृत्तींशी संपर्क साधून आहेत, त्यांची आमदनी वाढली आहे प्रामाणिकपणे मात्र कष्ट करणाऱ्यांचे हाल होत आहेत. गुन्हेगारी संपली पाहिजे. आपण या धंद्यांना आळा घातला नाही तर मी म्हणतो, कायदेशीर वरळी मटका चेंगळ, अवैध दारू, वेश्याव्यवसाय सुरू करा. येऊ द्या बजेटमध्ये. गरिबांना, शेतकऱ्यांना, शेतमजुरांना न्याय द्या. अवैध धंदे चालू देणार नाही अशी शपथ घ्यायची आणि असे वागायचे हे योग्य नाही. आपणच आजच्या आज उत्तर सांगा की, येथून पुढे कोणत्याही प्रकारचा वरळी मटका चालला तर विधानसभेत एका पायावर उभा राहीन. आपण शब्द दिला पाहिजे. देशात, राज्यात बुवाबाजीवाल्यांचा धंदा सुरू आहे. बुवाबाजी करणारे अंगारा देऊन गुपचूप बसवितात. अंगाऱ्यामुळे ताप बसतो, अंगाऱ्यामुळे लग्न होते, अंगाऱ्यामुळे मुलगा होतो, अशाप्रकारच्या बुवाबाजीचे उधाण आले आहे. आपले लक्ष कुठे आहे ? गृह खात्याने यावर लक्ष ठेवणे गरजचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, एकीकडे बलिदान केलेल्यांचे स्मरण होत नाही. दुसरीकडे अंगारा देणाऱ्यांच्या जयंत्या, पुण्यतिथी चांगल्या प्रकारे होत असतील तर पुरोगामी महाराष्ट्र असे कसे काय म्हणणार ? महाराष्ट्र राज्य छत्रपती शिवाजी महाराज, महात्मा फुले यांच्या नावाने ओळखले जाते, तेथे अशाप्रकारे अंगारा देऊन लोकांची लुबाडणूक होत असेल तर यावर बंदी घातली पाहिजे. आपण अंधश्रध्दा निर्मूलन कायदा आणणे गरजेचे आहे व त्यासाठी व्यवस्थित पावले टाकणे गरजेचे आहे. माननीय राज्यमंत्री श्री. सतेज पाटीलसाहेब, आपण शाहू महाराजांच्या कोल्हापूर जिल्ह्यातील आहात. ही पुण्याची आणि भाग्याची गोष्ट आहे. अंधश्रध्दा निर्मूलन कायदा निर्माण होणे गरजेचे आहे. बुवाबाबांकडून लोकांची पिळवणूक होत आहे. भोळेभाबडे लोक बुवाबाजीकडे वळत आहेत. अंगाऱ्यांचे मशिद, मंदिर बांधले जात आहे. आता यावर कोण लक्ष देणार ? आपल्या सर्वांचे दुर्लक्ष होत आहे.

[श्री. बच्चू कडू]

गुंडगिरी वाढली आहे. समाजविघातक कार्य फोफावत आहे, त्याकडे आपण लक्ष दिले पाहिजे. माझ्या अचलपूर मतदारसंघामध्ये सरमतपूरा पोलीस स्टेशन बांधले आहे परंतु, त्याला इमारतच नाही. पोलिसांची गेल्या २ वर्षांपासून धावपळ चालली आहे. या कार्यालयाचे अधिकारी, कर्मचारी कोठे बसणार आहेत ? ते आपले काम कसे करू शकतील ? दिनांक २९ सप्टेंबर, २०१० रोजी कार्यालय इमारत बांधकामासाठी प्रशासकीय मान्यता मिळालेली आहे. हे काम ५० लाख रुपयांचे आहे. पण अद्याप इमारतीसाठी पैसे मिळालेले नाहीत. सांगली जिल्ह्याला ७७ तलाठी कार्यालये आणि निवासस्थाने मंजूर झाली आहेत. आमच्याकडे एक पोलीस स्टेशन मंजूर होत नाही. दिनांक २९ सप्टेंबर, २०१० रोजी प्रशासकीय मान्यता मिळालेल्या कामासाठी निधी मिळत नाही म्हणून त्या ठिकाणी कार्यालयाची इमारत उभी रहात नाही. मी अशी मागणी करतो की, या कामासाठी शासनाने निधी उपलब्ध करून द्यावा.

अध्यक्ष महोदय, आपण असे नेहमी म्हणतो की, " हा शेती पिकविणाऱ्यांचा देश आहे. या शेतकऱ्यांनी खऱ्या अर्थाने हे राष्ट्र घडविले आहे." " जय जवान, जय किसान", असा नारा देशाचे महान नेते कै. लालबहादूर शास्त्रीजींनी दिला होता. या देशात सैनिक आणि शेतकरी यांना सन्मान दिला जातो. पण हा शेतकरी आज मरणासन्न अवस्थेत आहे.

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्राची स्थिती पाहिली तर एका हेक्टरचे उत्पादन १ क्विंटलच्या वर जात नाही. शासकीय आकडेवारीनुसार १ क्विंटल ७५० ग्रॅम उत्पादन एका हेक्टरमध्ये होते. अशा उत्पन्नातून तेल, तूप, आरोग्य, शिक्षण याचा खर्च शेतकरी करू शकत नाहीत. याबाबत शासन कोणती उपाययोजना करणार आहे ? आपण पाहतो की, त्याबाबतीतही आपण कुचकामी ठरलो आहोत.

अध्यक्ष महोदय, गेल्या ७ वर्षांत शेतकऱ्यांच्या ३५२३ आत्महत्या झाल्या. केंद्र आणि राज्य शासनाने शेतकऱ्यांना पॅकेज दिले. पण शेतकरी जे मागतो आहे, ते त्याला का दिले जात नाही ? ज्या ठिकाणी जमिनीला पाणी मिळते, सिंचनाची व्यवस्था असते, हेक्टरी ३ ते ४ लाख रुपये पिकावर खर्च होतो, त्यांची गोष्ट वेगळी आहे. कोरडवाहू शेतकऱ्यांचे काय, त्यांच्यासाठी शासनाने कोणती उपाययोजना केली आहे ? एका पाण्यावर त्यांचे पीक पिकते. हे एकदा मिळणारे पाणी जर पिकांना मिळाले नाही तर ते निराश होतात, त्यांचे प्रचंड नुकसान होते आणि ते आत्महत्येचा मार्ग स्वीकारतात. म्हणूनच माझा असा प्रश्न आहे की, भरवशाचे पाणी, भरवशाचे खत आणि भरवशाचा भाव शेतकऱ्याला कधी मिळणार आहे ? माननीय कृषी मंत्र्यांनी या प्रश्नाचे उत्तर द्यावे. त्यांनी असे सांगावे की, पुढच्या वर्षी तुरडाळीला ५००० रुपये भाव देऊ. आज तुरडाळीला मिळणारा ३००० हजार रुपये भाव त्यांना परवडत नाही. आमची अशी मागणी आहे की, माननीय मंत्र्यांनी आज सभागृहात घोषणा करावी आणि असे सांगावे की, तूरडाळ, हरबरा, गहू सोयाबीनचे भाव पुढील वर्षी अमूक एवढे राहतील. असे तुम्हाला सांगता येईल का, अशी ताकद तुमच्यामध्ये आहे का ? या सरकारमध्ये अशी ताकद नाही.

अध्यक्ष महोदय, माननीय उपमुख्यमंत्र्यांनी सांगितले की, आम्ही दुजाभाव करीत नाही. या राज्यात ९८९२ कोटी रुपयांची कर्जमाफी झाली. पश्चिम महाराष्ट्राला ६ हजार कोटी, विदर्भाला १९९५ कोटी, कोकणाला ११८५ कोटी आणि मराठवाड्याला २००० कोटी रुपये एवढी कर्ज माफी झाली. ही जर

[श्री. बच्चू कडू]

वस्तुस्थिती पाहिली तर व्यवस्थित प्लॅनिंग आहे, असेच म्हणावे लागेल. म्हणून माझा असा प्रश्न आहे की, डॉ. नरेंद्र जाधव समितीची शिफारस केव्हा पासून लागू करण्यात येईल ? माननीय मंत्र्यांनी हे सांगावे की, अमूक तारखेपासून ही शिफारस लागू करू.

अध्यक्ष महोदय, आमच्या तालुक्यात कृषी खात्याच्या कार्यालयाला इमारत नाही. तलाठ्यांना इमारती आहेत. पण तालुका कृषी अधिकारी कार्यालयाला माझ्या मतदारसंघात अमरावती जिल्ह्यात एकतरी इमारत दाखवा. यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना शासनाला करावी लागेल.

अध्यक्ष महोदय, पशुधनाचाही विचार शासनाने करावा. ग्रामीण भागात प्रक्रिया उद्योग उभारणे आवश्यक आहे. याबाबत शासनाने सर्वेक्षण करावे आणि कोणकोणत्या तालुक्यात किती प्रक्रिया उद्योग आहेत, कोणत्या तालुक्यात कमी आहेत, याची माहिती गोळा करावी. ज्या ठिकाणी प्रक्रिया उद्योग नाहीत त्या ठिकाणी हे उद्योग उभारण्याचा विचार शासनाला करता येईल. येणाऱ्या वर्षात याबाबतची कार्यवाही शासनाने करावी, अशी मागणी करतो आणि माझे भाषण पूर्ण करतो.

क्रिकेट विश्वचषक स्पर्धेचा सामना पाहण्यासाठी शहरात ठिकठिकाणी व्हिडिओ स्क्रिन लावण्यास परवानगी मिळण्याबाबत

श्री. शिशिर शिंदे : अध्यक्ष महोदय, मी सकाळी सभागृहात असा विषय उपस्थित केला होता की, मुंबई पोलीस आयुक्तांच्या अरेरावीपणामुळे, मनमानीपणामुळे हजारो नागरिक, तरुण चिंतेत पडले आहेत. सार्वजनिक ठिकाणी व्हीडीओ स्क्रीन लावावी किंवा नाही, यासाठी हजारो नागरिक चिंतेत पडले आहेत. सरकारने याबाबतीत काहीच भूमिका घेतली नाही काय ? गृह मंत्री महोदय, चांगले आहेत, तुमच्याकडून तरुणांची अपेक्षा आहे, स्टेडियमवर तुम्ही जाल, तुमचे प्रमुख जातील परंतु सर्वसामान्य माणूस मॅच पाहण्यासाठी स्टेडियमवर जाऊ शकत नाही. मुंबईच्या आयुक्त पदी एक विदुषक माणूस आपण आणून बसविला आहे. त्याने अचानकपणे काल दुपारी एक परिपत्रक काढले की व्हीडीओ स्क्रीन लावता येणार नाही. त्यावेळी ऑलरेडी मॅच सुरू झाली होती. सरकार याबाबत काही ठोस निर्णय घेणार आहे किंवा नाही ? याबाबत मी सकाळी विषय उपस्थित केला आहे पण सरकार मख्खपणे बसून आहे. बाहेर लोकांमध्ये असंतोष पसरला आहे. याबाबत निर्णय घ्यावा असा माझा हरकतीचा मुद्दा आहे.

श्री. सतेज पाटील : अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्यांनी मुंबई पोलीस आयुक्तांबद्दल जे शब्द वापरले आहे ते रेकॉर्डवरून काढून टाकण्यात यावे. कारण अधिकाऱ्यांचा सन्मान राखणे ही आपल्या सर्वांची जबाबदारी आहे. जो विषय सन्माननीय सदस्यांनी मांडला आहे, त्याबाबत त्यांनी मला पत्र दिले आहे.

(अनेक सन्माननीय सदस्य एकाचवेळी उभे राहून बोलण्याचा प्रयत्न करतात)

तालिका सभाध्यक्ष (ॲड उत्तमराव ढिकले) : माझी सभागृहातील सन्माननीय सदस्यांना नम्रपणे विनंती आहे की, एकालाच कोणाला तरी बोलता येईल. सर्व सन्माननीय सदस्य जर एकाच वेळी बोलण्यासाठी उभे राहिले तर सभागृहाचे कामकाज कसे करता येईल ? मंत्री महोदय, बोलत आहेत इतर सर्व सन्माननीय सदस्यांनी खाली बसावे.

श्री. सतेज पाटील : क्रिकेट मॅचच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्यांनी मुद्दा उपस्थित केला आहे, टेलिव्हीजन राईटसच्या संदर्भातील मुद्दा असू शकतो ती शक्यता नाकारता येत नाही. यासंदर्भात उद्या सकाळी सरकार कडून निश्चितपणे निवेदन करण्यात येईल.

सन २०११-१२ च्या अनुदानाकरिता मागण्या. गृह विभाग, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग.

(चर्चा पुढे सुरू...

श्री. विवेक पाटील (उरण) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, या मागण्यांच्या निमित्ताने माझी गृह मंत्री महोदयांना, विनंती आहे की, महाराष्ट्र शासनाने उरण, पनवेल आणि पेण तालुक्यांतील शेतकऱ्यांच्या जमिनी एसईझेडसाठी घेण्याचे ठरविले होते, त्या विरोधात आंदोलने झाली, त्यामुळे एसईझेड प्रकल्प शासनाने मागे घेतला आहे. एसईझेड प्रकल्प आंदोलनाच्या माध्यमातून मागे घेण्यात आला आहे. एसईझेडच्या आंदोलनात काही शेतकऱ्यांवर पोलीस केसेस झालेल्या आहेत. एका शेतकऱ्यांच्या ग्रुपवर चार-चार पोलीस स्टेशनमध्ये आंदोलन दडपण्याच्या दृष्टीकोनातून गुन्हे नोंदविण्यात आले आहेत. ते गुन्हे शासनाने परत घ्यावेत. अशी माझी शासनाला विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. शिशिर शिंदे यांनी क्रिकेट मॅचच्या संदर्भात आता उल्लेख केला आहे. काल भारताने मॅच जिंकल्यानंतर जेथे शक्य असेल त्या ठिकाणी रस्त्यांवर जल्लोष झाला होता. खांदा कॉलनी मध्ये पोलीस अधिकारी व त्यांचे सहकाऱ्यांनी मॅच पाहिल्यानंतर तेथे लोक जल्लोष करीत होते, त्यांच्यावर लाठीमार करण्यात आला. त्या लोकांना हुसकावून लावण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. त्या ठिकाणी कोणताही जातीयवाद नव्हता. तेथील वस्ती कॉस्मोपॉलिटन आहे. मी स्वत: तेथील सिनिअर पोलीस ऑफिसरला फोन केला, त्यांनी तेथील तांबे नावाच्या अधिकाऱ्यांना फोन केला. त्याचा काहीही उपयोग झाला नाही. त्या ठिकाणी लोकल चॅनलच्या प्रतिनिधीकडून चित्रिकरण करण्यात येत होते. त्यांना मारहाण करून, त्यांचे कॅमेरे जप्त करण्यात आले आहेत. दुर्दैवाची गोष्ट म्हणजे त्यातील अर्धे पोलीस हे फुल दारू प्यायलेले होते, त्यांना कोणतीही शुद्ध नव्हती. त्या पोलिसांवर कारवाई झाली पाहिजे, अशी मी मागणी करीत आहे.

अध्यक्ष महोदय, जेएनपीटी परिसरात ऑईलचा मोठ्या प्रमाणात गैरव्यवहार होत आहे. तेथील काळ्या बाजाराच्या व्यवहारामुळे एक खून सुद्धा झालेला आहे. जेएनपीटी हे बंदर केंद्र सरकारचे असले तरी त्या ठिकाणी कायदा व सुव्यवस्था राखण्याचे काम राज्य सरकारचे आहे. त्या ठिकाणी पोलिसांनी

[श्री. विवेक पाटील]

जास्तीत जास्त लक्ष दिले पाहिजे. त्याचबरोबर मला एका गोष्टीचा उल्लेख केला पाहिजे की, ज्याप्रमाणे केंद्र सरकारने सेंट्रल इंडस्ट्रीअल सिक्युरिटी फोर्स हा कायदा केलेला आहे, त्या प्रमाणे राज्य सरकारने महाराष्ट्र इंडस्ट्रीअल सिक्युरिटी फोर्स स्थापन करण्याचा कायदा, दोन वर्षांपूर्वी विधानसभेत मंजूर करून घेतला आहे. परंतु त्यासंदर्भात आजपर्यंत कोणतीही कार्यवाही झालेली नाही. त्याचा संबंध इंडस्ट्रियल सिक्युरिटीच्या संदर्भात येतो. मी मघाशी जेएनपीटीचा उल्लेख केला. राज्य शासनाचे जेएनपीटी सारखे जे उद्योग आहेत त्यासाठी सिक्युरिटीची गरज आहे. शासनाने दोन वर्षांपूर्वी यासंदर्भात कायदा करण्याची घाई केली. त्यावेळी या कायद्यावर बोलत असताना हा कायदा लवकर पास झाला पाहिजे, त्याच दिवशी तो कायदा पास झाला पाहिजे, असा आग्रह शासन करीत होते. परंतु त्यासंदर्भात आजपर्यंत कोणतीही कार्यवाही झालेली नाही. शासनाने महाराष्ट्र इंडस्ट्रिअल सिक्युरिटी फोर्स स्थापन करण्याचे ठरविलेले आहे, त्याची सद्य:स्थिती काय आहे, याची माहिती मंत्री महोदयांनी त्यांच्या उत्तरामध्ये दिली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, मी पोलीस आणि पत्रकारांच्या संदर्भातील एक उदाहरण देतो. पनवेल शहर पोलीस स्टेशनमध्ये एका पत्रकाराने एका फिर्यादीला अपहरणाची खोटी केस दाखल करायला लावली. त्या पत्रकाराने पोलिसांवर दबाव आणला. पोलिसांना माहिती होते की, कोणतेही अपहरण झालेले नाही. परंतु केवळ दबावापोटी पोलिसांनी गुन्हा दाखल करून घेतला. पोलिसांनी तपास केल्यानंतर असे आढळून आले की, त्या पत्रकाराने दबाव आणून खोटा गुन्हा दाखल केलेला आहे. म्हणून स्थानिक पोलिसांनी त्या पत्रकारावर गुन्हा दाखल केला. परंतु वरिष्ठ पातळीवरून दबाव येत असल्यामुळे अद्याप त्या पत्रकारावर कोणतीही कारवाई करण्यात आलेली नाही. त्या पत्रकारावर ताबडतोब कारवाई झाली पाहिजे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, आम्ही मागील दोन वर्षापासून सभागृहामध्ये ऐकत आहोत की, कोणतीही घटना घडल्यानंतर त्या घटनेची सीबीआय मार्फत चौकशी करावी, अशी मागणी केली जाते. माझे असे म्हणणे आहे की, प्रत्येक प्रकरणाचा तपास सीबीआयकडे देण्यापेक्षा राज्य शासनाचा जो सीआयडी विभाग आहे तो शासनाने पॉवरफुल केला पाहिजे. राज्य शासनाचा सीआयडी विभाग सीबीआयपेक्षा चांगले काम करू शकतो. राज्य शासनाने सीआयडी विभाग पॉवरफुल करून त्यांना अधिकार दिले पाहिजेत आणि त्यापद्धतीने त्यांच्याकडून काम करून घेतले पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. सूर्यकांत दळवी सभागृहामध्ये उपस्थित आहेत. खेड तालुक्यातील भरणा नाक्यावर बसमधून जाणाऱ्या एका महिलेवर बलात्कार करून तिचा खून झाला होता. मी त्यावेळी कॉलेजमध्ये शिकत होतो. त्यावेळी आम्ही वर्तमानपत्रातील बातम्या वाचत होतो. राज्य शासनाच्या सीआयडी अधिकाऱ्याने तेथील एका हॉटेलमध्ये ६ महिने वेटरचे काम केले आणि वेटरचे काम करून त्या खुनाचा तपास केला. पूर्वी राज्य शासनाचे सीआयडी खाते इतके पॉवरफुल होते. प्रत्येक वेळी केंद्र शासनाच्या सीबीआयमार्फत चौकशी व्हावी, अशी मागणी केली जाते. आपण सीबीआयवर अवलंबून राहतो. राज्यामध्ये अनेक गुन्हे घडतात. मग ते आर्थिक घोटाळे असतील किंवा इतर गुन्हे असतील. त्या प्रकरणांचा तपास करण्यासाठी राज्य शासनाच्या विभागाला २० वर्षांपूर्वी सीआयडीचा दर्जा होता. राज्य शासनाचे अधिकारी अत्यंत चांगल्या प्रकारे गुन्हाचा तपास करीत होते.

[श्री. विवेक पाटील]

म्हणून राज्य शासनाने सीआयडी विभाग पूर्वीप्रमाणे पॉवरफुल केला पाहिजे. आपण प्रत्येक वेळी सीबीआयचे नाव घेतो. राज्य शासनाने आपला सीआयडी विभाग पॉवरफुल केला तर आपल्याला सीबीआयकडे जाण्याची गरज पडणार नाही. राज्य शासनाचे सीआयडी खाते आहे खाते पॉवरफुल करण्याच्या दृष्टिकोनातून या अर्थसंकल्पामध्ये जरी तरतूद केलेली नसली तरी पुरवणी मागण्यांमध्ये त्यासाठी तरतूद करावी, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, कृषी विभागाच्या बाबतीत मी बोलणार आहे. पनवेल, उरण, अलिबाग तालुक्यांतील शेतकऱ्यांची जमीन एसईझेडसाठी राखून ठेवण्यात आली होती. मी कृषी मंत्र्यांना सांगू इच्छितो की, कृषी विभागाकडून त्या एसईझेडच्या जमिनीवर कोणतीही योजना राबविण्यात येत नाही. पनवेल, उरण, अलिबाग तालुक्यांतील ४५ गावांतील एसईझेडसाठी ज्या जमिनी आरक्षित करण्यात आल्या होत्या त्या जमिनीवर कृषी विभागाची कोणतीही योजना राबविली जात नाही. शेतकऱ्यांना त्या योजनेचा लाभ होत नाही त्यामुळे तेथील शेतकऱ्यांचे फार मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होत आहे.

श्री. अमिन पटेल (मुंबादेवी) : अध्यक्ष महोदय, मैं सन २०११-१२ के अर्थसंकल्प की अनुदानों की मांगों पर बोलने के लिए और गृह विभाग तथा कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास एवं मत्स्यव्यवसाय विभाग की मांगों का समर्थन करने के लिए खड़ा हुआ हूं.

अध्यक्ष महोदय, मैं उप मुख्यमंत्री महोदय, और वित्त मंत्री महोदय, को धन्यवाद देना चाहता हूं क्योंकि उन्होंने गृह विभाग के लिए बजट में अच्छा प्रावधान किया है. इसमें नये इक्युपमेंट लेना, पुलिस हाऊसिंग के लिए पैसा देना, पुलिस वालों के लिए बिल्डिंग बनाना, उनकी ट्रेनिंग नेटवर्क के लिए पैसा लगाना, पुलिस वालों के लिए ६ हजार नये घर बनाना और पांच हजार सीसीटीव्ही कॅमेरे मुंबई में लगाने का काम गृह विभाग की ओर से किया जा रहा है. मेरी मंत्री महोदय, से गुजारीश है सीसीटीव्ही कॅमेरे की संख्या पांच हजार ही न रखते हुए, सुरक्षा के मुद्दे को ध्यान में रखते हुए, यह संख्या बढ़ायी जानी चाहिए, फिर चाहे सुरक्षा के लिए मुंबई में आठ हजार, दस हजार सीसीटीव्ही कॅमरे लगाने की जरुरत पड़ती है, तो भी उतने कॅमेरे लगाए जाने चाहिए.

अध्यक्ष महोदय, सुबह दादा ने बताया कि गृह विभाग खुद ऐसे कॅमेरे लगाएगा. हम चाहते है कि जो पुलिस कॉन्स्टेबल है, हमारा जो पुलिस ऑफिसर है, हमारा एसीपी, डीसीपी और पुलिस विभाग इतना सक्षम होना चाहिए कि जिस तरह विदेश में पुलिस विभाग सक्षम होता है, पुलिस विभाग का आदमी तंदुरुस्त होना चाहिए. कॉन्स्टेबल की सर्विस टॉप लेवल की होनी चाहिए. यदि कोई पुलिस स्टेशन में जाता है तो उसको बड़े प्यार से पूछना चाहिए. कोई शिकायत करने आता है तो उसकी शिकायत दर्ज करनी चाहिए. यह सब होना स्वाभाविक ही है. दूसरी बात मैं यह कहना चाहता हूं कि आज हम पुलिस को जो कुछ वेतन देते है, उसमें उसका गुजारा हो सकता है क्या ? मैं आपके द्वारा मंत्री महोदय, को बताना चाहता हूं. मंत्री महोदय, श्री. सतेज पाटील जी इस ओर ध्यान दीजिए कि एक-एक साल तक पुलिस को, कॉन्स्टेबल को टीए और डीए नहीं मिलता है. टीए और डीए मिलाकर उसको ९० रुपये मिलते है और वह एक साल का पैसा उसे

[**श्री. अमिन पटेल**]

नहीं मिलेगा तो वह क्या करेगा ? उसका वेतन उसको समय पर नहीं मिलेगा तो वह क्या करेगा ? पुलिस कॉन्स्टेबल को केवल दो युनिफॉर्म दिए जाते है. पुलिस विभाग में काम करने वाले ९० प्रतिशत लोग उस युनिफॉर्म को, उस कपड़े को नहीं पहनते है.

श्री. बच्चू कडू : अध्यक्ष महोदय, माझा हरकतीचा मुद्दा आहे. या अधिवेशनात एक अशासकीय ठराव आला होता. सभागृहात माननीय कृषी राज्यमंत्री श्री. गुलाबराव देवकरसाहेब उपस्थित आहेत. त्यांनी सभागृहात आश्वासन दिले होते की, उत्पादन खर्चावर आधारित भाव देण्याच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्यां समवेत बैठक घेतली जाईल. सदर बैठक केव्हा घेणार आहेत, या बाबत माननीय मंत्री महोदयांनी सभागृहाला माहिती द्यावी.

श्री. अमिन पटेल : अध्यक्ष महोदय, पुलिस कॉन्स्टेबल को जूते की दो जोड़ी दी जाती है. आठ दिन के अंदर उस जूते के सोल में होल गिर जाता है. हम उनको कपड़ा नहीं देंगे, जूता नहीं देंगे, उनको हथियार और औजार नहीं देंगे और हम उनसे अपेक्षा रखेंगे कि यदि कही पर आतंकवादी हमला होता है तो हमारे पुलिस ने एक घंटे के अंदर उस पर काबू पा लेना चाहिए. जिसके पास एके-४७ है, उसके सादा लड़ने के लिए हम पुलिस को लकड़ी देकर भेजेंगे तो कैसे चलेगा ? इस तरह से पुलिस बल का काम चलने वाला नहीं है. उनके लिए विशेष प्रोवीजन करनी पड़ेगी. पुलिस बल को मजबूत करना होगा. गृह विभाग को और माननीय मंत्री को इस ओर ध्यान देना पड़ेगा.

अध्यक्ष महोदय, पुलिस फोर्स बहुत अच्छा काम कर रहा है. यहां पर आबा उपस्थित नहीं है. जब नये पुलिस कमिश्नर और नये डी.जी. के बारे में बात चल रही थी, उस समय मैंने अपनी बात कही थी. कुछ प्रतिशत लोग पुलिस विभाग में ऐसे है जो कि भेदभाव करते है. जो पुलिस अधिकारी भेदभाव करते है, उन पर कडक कार्रवाई होनी चाहिए. एक प्रदेश में रहने वाले दो धर्म के समुदाय के बीच में यदि कोई पुलिस अधिकारी भेदभाव करवाता है, तो उस पर कडक कार्रवाई की जानी चाहिए. सब की तरफ देखने का पुलिस का नजरीया एक जैसा होना चाहिए. गुनाहगार को सजा देनी चाहिए और निर्दोष आदमी पर जुल्म नहीं होना चाहिए. आतंकवादियों का कोई मजहब नहीं होता, उनका कोई धर्म नहीं होता. उनका कोई ईमान नहीं होता. यदि कोई आतंकी है....आज आतंकी कसाब के ऊपर इतना रुपया खर्चा करने की हमको कोई जरुरत नहीं है. उसको चौराहे पर ला कर, फांसी लगाने का सब से पहला काम हमारी सरकार ने करना चाहिए. आतंकवाद और आतंकवादियों को बर्दाश्त नहीं करना चाहिए. लेकिन कुछ लोग छिपाने का काम करते है, कुछ लोग परदा डालने का काम करते है...आज सीमी पर पाबंदी डाली जानी चाहिए. इंडियन मुजाहिद्दिन पर पाबंदी होनी चाहिए. सनातन और अभिनव भारत पर भी पाबंदी लगायी जानी चाहिए. कसाब को आज और अभी फांसी दी जानी चाहिए. जो उग्रवादी है, जो ऐसे आतंकी हमले करता है, उसको फांसी देना चाहिए.

[श्री. अमिन पटेल]

अध्यक्ष महोदय, सन २००२ में नांदेड में बम ब्लास्ट हुआ था, २००८ में मालेगांव में बम ब्लास्ट हुआ था. इसमें जो नई चीज सामने आयी है, उसको ध्यान में रखते हुए मेरी माननीय मंत्री जी से गुजारीश है और मैं यह चाहता हूं कि उस विषय पर इस सभागृह में चर्चा क्यों नहीं होती ? इसका जवाब क्यों नहीं दिया जा रहा है ? असिमानंद के बयान के बाद, आज जो लोग बेकसूर है उनकी रिहाई होनी चाहिए. आज यह बात तय हो रही है कि मालेगांव बम ब्लास्ट केस में कुछ लोग बेकसूर है और जेल में बंद है. सीबीआई के पास यह मामला है. मैं जानता हूं कि सरकार उसको छोड़ नहीं सकती है. लेकिन कोर्ट में हकीकत बता कर के, जो लोग बेकसूर है, उनको छुड़ाने का काम सरकार क्यों नहीं कर रही है ? यदि दंगे होते है और कुछ लोगों को गिरफ्तार किया जाता है....मैं मुंबई के पुलिस कमिश्नर को मुबारक बात देना चाहता हूं कि उन्होंने अपनी ड्युटी ज्वाईंन करने के बाद मुंबई में जो दंगे हुए थे, उन पर काबू पाया था. मैं सम्माननीय सदस्य श्री शिशिर शिंदे जी का ध्यान इस ओर आकर्षित करना चाहता हूं कि शिवडी में जब दंगे हुए तो मुंबई के पुलिस कमिश्नर ने अपनी ड्युटी ज्वाईंन करने के बाद, २४ घंटे के अंदर, एक रात में उस दंगे पर कंट्रोल पा लिया गया. जो दोषी दो, उनको पकड़कर जेल में डाल दिया गया. उसमें एक भी निर्दोष आदमी को नहीं पकड़ा गया. जहां जहां ऐसी बात होती है, जो निर्दोष होता है, उस पर अत्याचार नहीं होना चाहिए. मुझे पूरी उम्मीद है कि हमारे जो तरुण गृह राज्यमंत्री है, दोनों माननीय मंत्रियों के नाम पाटील ही है. जो लोग बेकसूर है, उन पर शासन ने विचार कर के उनको न्याय देना चाहिए, उनके साथ इन्साफ होना चाहिए. आपने मुझे बोलने के लिए मौका दिया, उसके लिए मैं आपको धन्यवाद देता हूं और मेरा भाषण पूरा करता हूं.

सरदार तारा सिंह (मुलुंड) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ के बजट की अनुदानों की मांगों पर बोलने के लिए मैं खड़ा हुआ हूं.

अध्यक्ष महोदय, मैं गृह विभाग पर अपने विचार व्यक्त करना चाहता हूं. महाराष्ट्र में बहुत सारे माफिया हैं. तेल माफिया है, रेत माफिया है और अन्य प्रकार के माफिया हैं. मैं उस बात में नहीं जाना चाहता. मैं मुलुंड विभाग के बारे में बताना चाहता हूं. आज मुलुंड विभाग में ऐसी हालत है कि वहां पर सुरक्षा का कोई इंतजाम नहीं है. सुरक्षा का इंतजाम नहीं होने के कारण वहां पर बीयर बारों में लड़कियाँ काम करती है और गलत तरीके का धंधा वहां पर चलता है. १५ दिन पहले वहां पर चार-पांच होटलों पर छापा मारा गया था. छापे मारे जाने के बाद वहां पर ८० लड़कियाँ पकड़ी गई. उन लड़कियों को टीव्ही पर दिखाया गया. उनके मुंह पर चुनरी बांधी हुई थी.

अध्यक्ष महोदय, मैंने दस साल पहले चांदनी बार के खिलाफ शिकायत दर्ज की थी. चांदनी बार में इसी प्रकार की लड़कियाँ मिली. आज तक वह चांदनी बार होटल मुलुंड में खुला नहीं है. लेकिन यहां पर ८० लड़कियाँ मिलने के बाद भी, दूसरे दिन वह होटल वैसे ही चल रहा है जैसे कि कुछ हुआ ही नहीं. मुद्दा यह है कि इसमें पुलिस वाले मिले हुए है. एसीपी और डीसीपी मिले हुए है. इस कारण से इतने बड़े पैमाने पर गलत धंदे वहां पर होते है.

[श्री. सरदार तारा सिंह]

अध्यक्ष महोदय, परसों की एक बात मैं आपको बताता हूं. ३० तारीख को मॅच थी. कुछ लोग गाड़ी पर आकर ऐसा कहते है कि " तुम्हारा पैसा गिर गया है." और जल्दी से उसका बॅग उठाकर भाग जाते है. कल की एक घटना है. मुलुंड में दो जगहों पर ऐसे ही बॅग लेकर चले गए है. एक बॅग में एक लाख रुपये थे और दूसरी बॅग में लॅपटॉप था, वह चला गया. इसमें आगे कुछ नहीं हुआ. तांबे नगर नाम की एक बस्ती है. पुलिस स्टेशन से आधे किलोमिटर पर यह बस्ती है. वहां पर घर को फोड़ कर तीन लाख रुपये लेकर चले गए. कहने का मुद्दा यह है कि मुलुंड में किसी भी प्रकार की पुलिस सुरक्षा नहीं होती है. पुलिस ही भक्षक बन जाए तो गरीब लोगों का कौन वाली होगा ? मैंने पहले ही कई बार कहा कि " गरीब को मत सताओ, गरीब रो देगा, सुनेगा उसका मालिक तो जड़ से उखाड़ देगा."

अध्यक्ष महोदय, मुलुंड में पुलिस का कोई कंट्रोल नहीं है. वहां पर कोई प्रोटोकॉल नहीं है. वहां पर टपोरी लोग आकर बैठते हैं. वहां पर आमदार को कोई नहीं पूछता है. हम जानते हैं कि फलां एसीपी बेईमान है, डीसीपी बेईमान है, सीनियर पुलिस इंस्पेक्टर बेईमान है फिर भी १५ अगस्त को एसीपी, डीसीपी झंडा लहराते हैं और हम खड़े रहते हैं. मेरा मंत्री महोदय, से निवेदन है कि जो एसीपी एवं डीसीपी ईमानदार नहीं है, उनको वहां से हटाया जाय.

अध्यक्ष महोदय, मुलुंड में पुलिस चौकियां नहीं हैं. मैंने मुलुंड लिंक रोड पर एक पुलिस चौकी बनवाने का काम किया था. इस पुलिस चौकी में पिछले तीन साल से पुलिस कर्मचारी की व्यवस्था नहीं की गई है. इस पुलिस चौकी का उद्घाटन पूर्व पुलिस कमिश्नर श्री. एम.एन.सिंह ने किया था. दो-तीन साल तक वह पुलिस चौकी ठीक तरह से चली परन्तु अब वह पुलिस चौकी खाली पड़ी हुई है.

अध्यक्ष महोदय, मुलुंड में बहुत विकास हो रहा है. मैंने पुलिस कमिश्नर को दो-तीन पत्र लिखे थे कि नीलम नगर में पुलिस चौकी की जरुरत है. योगी हिल में पुलिस चौकी की जरुरत है. मैंने इन पुलिस चौकियों के लिए आमदार निधि से पैसा उपलब्ध कराने की भी बात की. मैंने उनसे कहा कि आप इन पुलिस चौकियों को बनाने की परमीशन दीजिए परन्तु अभी तक इन पुलिस चौकियों को बनाने की परमीशन नहीं दी गई है और न ही सरकार की ओर से पुलिस चौकी बनाई जा रही है. इसके साथ ही मैं कहना चाहूंगा कि अगर पुलिस चौकी बन भी गई तो वहां पर पुलिस कर्मचारी उपलब्ध नहीं कराये जाते हैं. मैं पिछले तीन साल से देख रहा हूं कि पुलिस में ११-११ हजार लोगों की भर्ती दो-तीन बार हुई है. मेरी समझ में नहीं आता है कि पुलिस की इतनी भर्ती होने के बाद भी मुलुंड में पुलिस की व्यवस्था क्यों नहीं की जाती है ? मेरा मंत्री महोदय, से निवेदन है कि मैं मुलुंड में नीलम नगर और योगी हिल में आमदार निधि के माध्यम से पुलिस चौकी बनवाने के लिए तैयार हूं. वहां पर पुलिस चौकी बनाने की परमीशन सरकार द्वारा दी जाय और वहां पर पुलिस कर्मचारी की व्यवस्था की जाय.

[**श्री. सरदार तारा सिंह**]

अध्यक्ष महोदय, मुलुंड में महिलायें सुरक्षित नहीं हैं. महिलायें जब पुलिस स्टेशन में शिकायत करने के लिए जाती हैं तो उनकी शिकायत दर्ज नहीं की जाती है. मैंने पहले भी एक पत्र लिखा था कि, वहां पर महिला एसीपी की पोस्टिंग की जाय. महिला पुलिस अधिकारी वहां पर होगी तो वह महिलाओं की समस्याओं को समझ सकती है. अध्यक्ष महोदय, पुलिस के ऊपर पूरी जनता की रखवाली का काम है अगर पुलिस ध्यान नहीं देगी तो यहां की हालत बहुत खराब हो जायेगी. अंत में मैं एक शेर सुनाना चाहूंगा-

" दिल के फफोले जल उठे इस दिल के दाग से,
इस घर को आग लगी इस घर के चिराग से."

इतना कहते हुए मैं अपनी बात यहीं समाप्त करता हूं. धन्यवाद.

ॲड. अशोक पवार (शिरूर) : अध्यक्ष महाराज, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह व कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महाराज, या राज्याचे माननीय उपमुख्यमंत्री तसेच अर्थ व नियोजन मंत्री यांनी या सभागृहात एक अतिशय चांगला अर्थसंकल्प सादर केलेला आहे.

अध्यक्ष महाराज, मी गृह विभागाशी संबंधित काही सूचना मांडणार आहे. ज्या महिला पोलीस कर्मचारी आहेत, त्यांना पोलीस स्टेशनमध्ये युनिफॉर्म चेंज करण्यासाठी चेंजिंग रुम नसते. तसेच, त्यांच्यासाठी विश्रांती कक्षही नसतो. महिला पोलीस कर्मचाऱ्यांना या सुविधा उपलब्ध करून दिल्या पाहिजेत. आर्मीमध्ये राष्ट्रपती पदक विजेत्याला जी मदत मिळते ती, पोलीस खात्यातील राष्ट्रपती पदक विजेत्यांना मिळत नाही, ती त्यांना मिळाली पाहिजे. माझ्या तालुक्यामध्ये पंचतारांकित एमआयडीसी रांजणगाव गणपती येथे मोठ्या प्रमाणात गुन्हेगारीचे प्रकार घडतात. तेथे पोलीस चौकी सुरू केली होती. ती गेली अनेक वर्षे बंद आहे. अशा मोठ्या एमआयडीसीच्या ठिकाणी खरे तर पोलीस स्टेशन व कार्यक्षम अधिकारी असणे गरजेचे आहे म्हणून राज्याचे गृहमंत्री श्री. आर. आर. पाटील हे न्याय देतील अशी मला आशा आहे. तसेच पोलिसांना उत्तम प्रकारचे प्रशिक्षण देण्याची आवश्यता आहे. सामान्य माणूस पोलीस ठाण्यामध्ये गेल्यानंतर पोलिसांना तो गुन्हेगारच वाटतो. किरकोळ कामासाठी सामान्य माणूस पहिल्यांदाच पोलीस ठाण्यामध्ये जातात तेव्हा त्यांना चांगली वागणूक मिळत नाही. त्यामुळे पोलिसांना वागणूक देण्यासंबंधी देखील प्रशिक्षण दिले पाहिजे.

या नंतर मी कृषी विभागावर बोलणार आहे. कृषी खात्यामार्फत आणि जिल्हा परिषदेमार्फत विविध योजना राबविल्या जातात. एकच योजना दोन्ही खात्यामध्ये राबविली जाते. त्यामुळे काही माणसे एकाच योजनेचा दोन्ही खात्यांकडून चुकीच्या पद्धतीने फायदा करून घेतात. तेव्हा यात सुसंगतपणा आणणे गरजेचे आहे. इलेक्ट्रिक मोटार द्यायची असेल तर कृषी खातेपण देते आणि जिल्हा परिषद देखील देते. तेव्हा सदर योजना ही कृषी खात्यामार्फत राबविण्यात यावी, असे माझे मत आहे. त्याचबरोबर पाणलोट क्षेत्रासाठी जिरायती कार्यक्रम अत्यंत वरदाई आहे. तो कार्यक्रम चांगल्या ठिकाणी राबविला पाहिजे. आपण पाणलोट क्षेत्रामध्ये १ फुटाचा चर काढतो. ती खोली ३ फुटांपर्यंत नेली तर पावसाचे पाणी तेथे मोठ्या प्रमाणावर साचेल, त्यामुळे भूगर्भातील पाण्याची पातळी वाढेल.

[ॲड. अशोक पवार]

पीक विमासंबंधी सभागृहात चर्चा होते. ही योजना वैयक्तिकरित्या शेतकऱ्याला लागू झाली पाहिजे. अनेक वेळा पाहतो की, गावात नुकसान झालेले असते. पण त्याच्या बाजूला असलेल्या गावात नुकसान झालेले नसते. म्हणून नुकसानभरपाई मिळत नाही म्हणून नियमावली बदलावी, अशी मी विनंती करतो.

नॅशनल हॉर्टीकल्चरची योजना आहे. त्यामधून शेतकऱ्यांना शेततळी दिली जातात. हा कार्यक्रम जोरात राबवावा. कमांड एरियामध्ये शेततळी घेतली जात नाहीत. माझी विनंती आहे की, कमांड एरियामध्ये देखील शेततळी घ्यावीत. कमांड एरियामध्ये कॅनॉलचे पाणी आले आणि ते साठवले तर निश्चितपणे भूगर्भातील पाण्याची पातळी वाढेल. आज शेततळ्यासाठी पैसा उपलब्ध आहे. त्याचा फायदा जिरायतीसाठी निश्चितपणे होईल. कृषी खात्यातर्फे इंजिन दिले जाते. पण किर्लोस्करसारखे मशीन मिळत नाही. कुठल्या तरी फालतू कंपनीचे इंजिन दिले जाते. चांगल्या कंपनीचा पंप दिला पाहिजे. असे का होत नाही, असा माझ्या सारख्या सामान्य कार्यकर्त्याला प्रश्न पडतो. त्यामुळे नामांकित कंपनी देखील आर. सी. मध्ये समाविष्ट करणे आवश्यक आहे. उच्च दर्जाच्या मोटारी घेतल्या पाहिजेत. किर्लोस्कर कंपनीच्या मोटारी आपण घेतल्या पाहिजेत. कडबा कुटी मशीन देखील पुरविले जाते. यासाठी एकच एजन्सी आहे. एकच एजन्सी राज्यामध्ये कडबाकुटी मशिन्स कशी काय पुरवू शकते, अनेक वेळा ती मिळत नाही.

मध्यंतरी कांद्याचे भाव वाढले होते. आठ दिवस बातम्या आल्या होत्या त्यामुळे ग्राहकांच्या डोळ्यात पाणी आले होते. आठ दिवसांनंतर आज काय अवस्था आहे. कांद्याला आज भाव आहे काय ? आज कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांचे किती नुकसान झाले म्हणून ऊसासह अन्य इतर पिकांना आधारभूत किंमत मिळते तशी कांद्याला का मिळू नये ? कांद्याला आधारभूत किंमत मिळाली पाहिजे, अशी मी मागणी करतो. तसेच ड्रिप इरिगेशनवर शासनाने जोर द्यावा. ड्रिप इरिगेशन अत्यंत महत्त्वाचे आहे. यामुळे वीज व पाणी वाचणार आहे. यासाठी आपण सबसिडी द्यावी, अशी मी मागणी करतो. धन्यवाद !

श्री. बाळा नांदगावकर (शिवडी) : अध्यक्ष महाराज, मी सन २०११-२०१२ च्या अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी उभा आहे.

अध्यक्ष महाराज, मी गृह विभागावर बोलणार आहे. राज्याचे गृह मंत्री माननीय श्री. आर. आर. पाटील यांचेवर सुरुवातीस महाराष्ट्रातील जनतेचा प्रचंड विश्वास होता, परंतु हा विश्वास आता थोडा कमी झालेला आहे किंवा थोडासाच राहिलेला आहे, असे मला वाटते. या ठिकाणी अनेक सन्माननीय सदस्यांनी गृह विभागावर आपले विचार व्यक्त करताना ज्या सूचना केलेल्या आहेत त्यासंदर्भात निश्चितपणे उत्तरे द्यावीत, अशी मी त्यांना विनंती करतो.

अध्यक्ष महाराज, सध्या राज्यात माफियांचे राज्य सुरू आहे, असे जनता सर्रासपणे बोलू लागली आहे. यापूर्वी देखील जनता असे बोलत होती, परंतु, आता उघड उघड बोलू लागली आहे. आपण बिहार आणि उत्तर प्रदेश राज्याला देखील मागे टाकले आहे असे बोलू लागली आहे. ही बाब आपल्या कानावर घालावी, असे मला वाटते कारण आपल्याला ऐकू येते की नाही, हे मला माहीत नाही. एक शुद्ध चारित्र्याचे आपले गृह मंत्री आहेत. जनतेच्या मनात काही कारण नसताना शंका-कुशंका उभ्या

[श्री. बाळा नांदगावकर]

राहिल्या आहेत. सन्माननीय सदस्य श्री. हर्षवर्धन जाधव यांच्या मारहाणी संदर्भात आमच्या मनात देखील शंका-कुशंका उभ्या राहिल्या होत्या. परंतु माननीय गृह मंत्र्यांनी खुलासा केला की, " यामध्ये माझा काही संबंध नाही. " यावर महाराष्ट्रातील जनतेने विश्वास ठेवायचा किंवा कसे, हा वेगळा प्रश्न आहे. परंतु, आम्ही आपल्यावर विश्वास ठेवला आहे.

अध्यक्ष महाराज, यापूर्वी जो गुपचूप कारभार व्हायचा त्याला चोरी म्हटले जायचे परंतु, आता उघड उघड चोऱ्यामाऱ्या होऊ लागल्या आहेत. माझ्या मतदारसंघातील शिवडी, काळाचौकी, लालबाग, परळ, एलफिन्स्टन रोड, ना. म. जोशी मार्ग या भागात मोठ्या प्रमाणावर घरफोड्या झालेल्या आहेत. या सर्व घरफोड्या चाळ सिस्टिममध्ये सुरू झालेल्या आहेत. त्यासंदर्भात मी आपली वैयक्तिक भेटसुद्धा घेतली होती. मुंबईच्या आयुक्तांना जाऊन भेटलो होतो. परंतु, अद्यापपर्यंत कोणालाही अटक झालेली नाही. घरफोड्या करणारे लोक रात्री २.३० ते ४.०० या कालावधीत चाळीत जाऊन ज्या घरामध्ये चोरी करावयाची आहे ते घर सोडून आजूबाजूच्या घरांना बाहेरून कडी लावतात आणि घरफोडी करतात. एका घरात मुलाचा वाढदिवस झाला होता. वाढदिवसानिमित्त त्याला भेटवस्तू आल्या होत्या. रात्री ते कुटुंब बाहेर गेले असता त्यांचे घर फोडून घरातील सर्व भेटवस्तू व ३५ तोळे सोने चोरीला गेले. मी हीबाब आपणास प्रत्यक्ष भेटून सांगितली होती. माननीय गृहमंत्र्यांनी त्यांचे पोलीस प्रशासन जागे केले पाहिजे. आता जे नवीन पोलीस आयुक्त आलेले ते जोर बैठका काढत आहेत, अशी बातमी मी वर्तमानपत्रात वाचली, हे खरे आहे किंवा कसे, हे आपण आम्हाला सांगावे. ती व्यक्ती चांगली असेल म्हणून आपण त्यांची नियुक्ती केली आहे. जर आपण चांगली व्यक्ती आयुक्त पदी आणली असेल तर त्यांचा पोलिसांवर वचक असला पाहिजे.

अध्यक्ष महाराज, जुहू येथे एका महिलेला ठार मारून तिचे प्रेत पोत्यात भरण्यात आल्याचे आढळून आले होते. अशीच घटना सँडहर्स्ट रोड येथे घडली. तेव्हा अशा प्रकारचे जे गुन्हे घडत आहेत त्याबाबत ठोस निर्णय घेण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महाराज, राज्यात पोलिसांच्या घरांचा मोठा प्रश्न आहे. आपण पोलिसांच्या घरांच्या बाबतीत संवेदशनील आहात. पोलिसांचे अनेक प्रश्न आहेत. त्यामध्ये त्यांच्या घरांचा मोठा प्रश्न आहे. त्याकडे आपण लक्ष दिले पाहिजे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी पोलिसांच्या वेतनाबाबतचा मुद्दा उपस्थित केला. आपण पाचव्या वेतन आयोगापर्यंत पोलिसांना चांगल्या प्रकारे वेतन दिले. परंतु सहाव्या वेतन आयोगामध्ये पोलिसांच्या वेतनात कपात केली. त्यांच्या वेतनामध्ये कपात करण्याची काय जरुरी होती ? आपणास राज्यातील गुन्हेगारी रोखावयाची असेल, त्यावर नियंत्रण ठेवायचे असेल तर आपल्याला पोलिसांना समाधानी ठेवले पाहिजे. तुम्हाला अशा प्रकारचा निर्णय घेणे आवश्यक आहे. मी त्याबाबत सभागृहात सांगितले होते आणि माहिती देखील दिली होती. सन १९९९ मध्ये युतीचे सरकार सत्तेवर असताना १ कोटी रुपयांच्या २ जॅमर गाड्या घेतल्या होत्या. माननीय गृहमंत्री महोदय, आपण हे मुद्दाम ऐकावे. सदर गाड्यांचा उपयोग व्हीआयपीज येतात, त्यावेळी करण्यात येतो. देशातील व्हीआयपीज मग ते माननीय राष्ट्रपती असोत, माननीय पंतप्रधान असोत, माननीय उपराष्ट्रपती असोत, राज्याचे माननीय

[श्री. बाळा नांदगावकर]

राज्यपाल असोत, राज्याचे माननीय मुख्यमंत्री असोत, सन्माननीय श्री. लालकृष्ण अडवाणीसाहेब असोत, सन्माननीय श्रीमती सोनिया गांधी असोत, सन्माननीय श्री. बाळासाहेब ठाकरे असोत, सन्माननीय श्री. राज ठाकरे असोत, सन्माननीय श्री. उद्धव ठाकरे असोत, ते प्रवासाला निघतात, त्यावेळी त्यांच्या ताफ्यात जॅमर गाड्या ठेवतात. रिमोट कंट्रोलने जर कुठे बॉंबस्फोट घडविला जाणार असेल किंवा तशा प्रकारची पेरणी केली असेल तर त्यावर नियंत्रण ठेवण्यासाठी अशा प्रकारच्या गाड्या घेतल्या होत्या. सदर गाड्यांची किंमत १ कोटी रुपये होती. आता त्याला ६-७ वर्षे होऊन गेली आहेत. त्या कुचकामी झाल्या आहेत, अशा प्रकारचा रिपोर्ट आम्ही तुमच्याकडे पाठविलेला आहे. हा रिपोर्ट भारत इलेक्ट्रॉनिक लिमिटेड या हैद्राबाद येथील कंपनीने दिला आहे. रिपोर्ट दिल्यानंतर सुद्धा, आपण त्या गाड्या, आजही बंदोबस्ताला पाठविता, याचा अर्थ, व्हिआयपींच्या जीवनासोबत पोलीस विभाग खेळत आहे, असे म्हटले तर ते चुकीचे ठरणार नाही. आबा, कदाचित तुम्हाला याबाबतीत कल्पना नसेल. अध्यक्ष महोदय, गृह खात्याकडे पोलीस दलाने ५ जॅमर गाड्या खरेदी करण्याचा प्रस्ताव पाठविला आहे. परंतु, त्या प्रस्तावावर अद्याप एकदाही विचार झालेला नाही. यासंदर्भात विचार होण्याची आवश्यकता आहे, असे मला वाटते. आपण हलगर्जीपणा करू नये. सन्माननीय श्री. बाळासाहेब ठाकरे यांसारख्या व्यक्ती बाबतीत जर महाराष्ट्रात काही घडले तर कायदा व सुव्यस्थेचा प्रश्न निर्माण होऊ शकतो, त्यामुळे आपण त्यासंदर्भात काळजी घेणे आवश्यक आहे.

अध्यक्ष महोदय, मुंबई शहरात वरळी, शिवडी, ना. म. जोशी मार्ग, नायगाव, डिलाईड रोड येथे सन १९२१ ते सन १९२५ च्या दरम्यान २०७ चाळी बांधलेल्या आहेत. सदर बीडीडी चाळींमध्ये साधारणपणे १६५४४ कुटुंबे वास्तव्य करीत आहेत. २९१६ सदनिकांमध्ये पोलीस राहतात. महोदय, या चाळी अत्यंत नादुरुस्त झालेल्या आहेत, मोडकळीस आलेल्या आहेत. सन १९९४ मध्ये कर्मचाऱ्यांना भाडेकरू हक्क बहाल केला. मात्र पोलिसांना त्यापासून वंचित ठेवण्यात आले. पोलीस कर्मचाऱ्यांचे कुटुंबिय त्या संदर्भात हायकोर्टात गेल्या, खोल्या आमच्या नावावर कराव्यात, आम्हाला भूखंड द्यावा, अशी त्यांनी याचिका दाखल केली. परंतु, अजूनही त्याबाबतीत कोणताही निर्णय घेतलेला नाही. पोलीस कर्मचाऱ्यांच्या मागण्यांच्या बाबतीत निर्णय घेण्याची आवश्यकता आहे. जे पोलीस कर्मचारी प्रचंड प्रामाणिकपणे शासनाची सेवा करीत आहेत, त्यांना सन्मान देण्याचा, न्याय देण्याचा प्रयत्न आपल्याला करण्याची आवश्यकता आहे. माननीय गृह मंत्री महोदय, तुरुंग अधीक्षिका श्रीमती स्वाती साठे यांचा बाबतचा एक महत्त्वाचा विषय आहे. श्रीमती स्वाती साठे आपल्याला प्रत्यक्ष येऊन भेटून गेल्या आहेत. ऑर्थर रोड तुरुंगात त्या कार्यरत होत्या, त्यांनी अत्यंत चांगल्या प्रकारचे काम केले आहे, याची आपल्याला जाणीव आहे. त्यांना ‘ अ +, अत्युत्कृष्ठ ’ शेरा सुद्धा आपण दिलेला आहे. त्यांनी आतंकवाद्यांच्या बाबतीत कठोर भूमिका घेतली, याची आपल्याला जाणीव आहे. माझ्याकडे एक सीडी आहे, ती मी माननीय गृह मंत्र्यांकडे पाठविणार आहे, हा विषय अतिशय महत्त्वाचा आहे. सर्व माहिती या सीडीमध्ये आपल्याला मिळेल. त्या ठिकाणी, पूर्वी म्हाडामध्ये कार्यरत असलेले भारतीय प्रशासन सेवेतील एक अधिकारी, श्री. जवाहर सिंग नव्याने आले आहेत. या अधिकाऱ्याचा गत इतिहास कसा आहे, याची संपूर्ण माहिती माननीय गृह मंत्र्यांना आहे. हे अधिकारी हेकेखोर आहेत, नियमबाह्य वागतात, माननीय गृह मंत्र्यांनी

[**श्री. बाळा नांदगावकर**]

दिलेल्या आदेशाचे ते पालन करीत नाहीत, अपर मुख्यसचिवांनी दिलेल्या आदेशाचेही ते पालन करीत नाहीत. त्यांच्यावर सामूहिक बलात्कार, १४ वर्षांच्या मुलीवरील बलात्कार, असे गंभीर स्वरूपाचे आरोप आहेत. या सगळ्या गोष्टींचा माहिती आपल्याला आहे, हा अधिकारी अतिशय विचित्र स्वभावाचा आहे. आता हेच अधिकारी जाणूनबुजून श्रीमती स्वाती साठे या महिला अधिक्षकांना त्रास देण्याचा प्रयत्न करीत आहेत, या सीडीमध्ये त्याबाबतची सर्व माहिती आहे.

अध्यक्ष महोदय, मुंबईमध्ये जो बॉम्बस्फोट झाला त्यामधील आरोपींना विनापरवानगी जेलच्या बाहेर काढता येत नाही. त्यांना जर बाहेर काढावयाचे असेल तर त्यांची जी वर्दी असते त्यामध्ये काढावे लागते. परंतु, या अधिकाऱ्याने त्यांना सिव्हिल ड्रेसमध्ये बाहेर काढले होते. श्रीमती स्वाती साठे यांच्याविरुद्ध त्यांनी जाणूनबुजून आरोपींना मारहाण करणे, दारू पिणे, अर्वाच्च्य भाषेत शिव्या देणे, अशा प्रकारचे निखालस खोटे आरोप करण्याचे कारस्थान केले आहे. अशा अधिकाऱ्याविरुद्ध शासन काही कारवाई करणार आहे की नाही ?

अध्यक्ष महोदय, माननीय गृह मंत्र्यांनी ही सीडी बघावी. जर श्रीमती स्वाती साठे या चुकीचे वागत असत असतील तर त्यांच्याविरुद्ध जरूर कारवाई करावी. परंतु, अशा प्रकारचा मुजोरपणा केवळ आयपीएस अधिकारी म्हणून कोणी करणार असेल, महाराष्ट्रातील पोलीस दलातील आमच्या भगिनीला, चांगले काम करणाऱ्या स्त्री अधिकाऱ्याला त्रास देणार असेल तर आमची माननीय गृह मंत्री, श्री. आर. आर. पाटील यांच्याकडून अपेक्षा आहे की, या भूमितील अधिकाऱ्यावर अन्याय होता कामा नये. या अधिकाऱ्याचा ताबडतोब बंदोबस्त त्यांनी केला पाहिजे, त्यांची संपूर्ण चौकशी झाली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, माझ्याकडे असलेली सीडी, माननीय गृह मंत्र्यांकडे, आपल्या माध्यमातून पाठवितो आणि माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री. अशोक जाधव (विलेपार्ले) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, मुंबई शहरामध्ये ज्यावेळी बंद पुकारला जातो, मोर्चे काढले जातात, संप होतात त्यावेळी होमगार्ड विभागाची मदत शासनाला वेळोवेळी होत असते. परंतु, या विभागाकडे बघण्याचा शासनाचा दृष्टिकोन बरोबर नाही, असे मला खेदाने म्हणावेसे वाटते. होमगार्ड विभाग, फायर ब्रिगेड विभागाला मदत करतो, सिग्नलवरील हवालदाराचे कामही करतो, पाणी सोडण्याचे कामही करतो. ज्या ज्या वेळी शहरात बंदची परिस्थिती असते त्यावेळी रुग्णालयांना मदत करण्याचे कामही करतो. हे होमगार्डस् नि:स्वार्थीपणे आपली सेवा बजावीत असतात आणि त्याचा फायदा आम जनतेला मिळतो. त्यांच्या काही मागण्या अनेक दिवसांपासून प्रलंबित आहेत. शासनाने त्यांच्या मागणीकडे गांभीर्याने लक्ष द्यावे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात नागरी संरक्षण संघटना आहे. त्यांनाही ॲक्टिव्ह करण्याची गरज आहे. मला या ठिकाणी सरकारला विचारावयाचे आहे की, ज्या पद्धतीने आज गृह विभागाचा कारभार चालला आहे, तो योग्य आहे का ? खरे पाहिले तर गृह विभाग हा शासनाच्या पाठीचा कणा आहे.

[श्री. अशोक जाधव]

पण जर या विभागामध्ये गोंधळाची परिस्थिती असेल तर सरकारला अनेक बाबतीत माघार घ्यावी लागते. राज्यातील प्रत्येक माणसाचे लक्ष पोलीस विभागाकडे असते. एखाद्या ठिकाणी अडचण निर्माण झाली, काही चुकीचे घडले तर पूर्वीच्या काळी पोलीस विभागाचा एवढा वचक होता की, ताबडतोब परिस्थिती नियंत्रणात आणली जायची परंतु, आजची परिस्थिती वेगळी आहे. १० हजार लोकसंख्या असलेल्या गावामध्ये एखादी जत्रा भरलेली असेल तर एक पोलीस कॉन्स्टेबल गर्दीवर नियंत्रण ठेवत होता परंतु, आता परिस्थिती फार विचित्र झाली आहे. मुंबई शहरामध्ये पोलीस खात्याबाबत नवीन पोलीस स्टेशन स्थापन करण्यासाठी जागा मिळत नाही. जागा मिळाली तर आवश्यक कर्मचारी मिळत नाहीत. मुंबई शहरातील परिस्थिती आता बदलली आहे. पुन्हा ५ वर्षांच्या काळानंतर आतंकवादाने डोके वर काढले आहे. गँगवार परत मार्केटमध्ये आले आहेत. माझ्या विभागातील अंबोली येथे दिवसाढवळ्या दोन लोकांना ठार करण्यात आले आहे. विलेपार्लेमध्ये फायरिंग करण्यात आली होती, परंतु, तो माणूस जागेवर नव्हता म्हणून वाचला आहे. अशी दहशत परत निर्माण होत आहे. मुंबई शहरातील लोक पोलीस विभागाकडे पाहत आहेत त्यांना असे वाटते की, आम्ही पोलीस संरक्षणात सुरक्षित आहेत. मुंबई शहरात गुन्हे मोठ्या प्रमाणात वाढत चालले आहेत. हे गुन्हे नियंत्रित करण्यासाठी गृह विभागाने काहीतरी बदल केले पाहिजेत. सायबर कॅफेच्या माध्यमातून गुन्हे होत आहेत. हे गुन्हे शहरापर्यंत मर्यादित आहेत. तालुक्यापर्यंत अजून ते पोहचले नाहीत. आज टॅक्नॉलॉजीचा जमाना आहे, त्याचा वापर होणे फार गरजेचे आहे. पोलीस स्टेशनमध्ये बऱ्याच वेळा पोलिसांचा ताफा नसतो. अचानकपणे काही घटना घडली तर तेथे आपण पोलीस पाठवूशकत नाही. पोलिसांची भरती चालू आहे, त्याला सुद्धा काही मर्यादा आहेत. किती दिवसांत किती पोलीस भरती होतील, याची माहिती अजून मिळालेली नाही.

आज मुंबई शहरात जे पोलीस राहत आहेत. त्यांच्या घरांची अत्यंत दुरवस्था आहे. सार्वजनिक बांधकाम विभागाला वेळेवर फंड मिळत नसल्यामुळे पोलिसांच्या घरांची डागडुजी रंगरंगोटी वेळेवर होत नाही. पोलिसांना १२ ते २४ तास ड्युटी करावी लागत आहे. पोलिसांच्या मुलांचे ॲडमिशन असेल तर शाळेकडून त्यांना कोणतेही सहकार्य मिळत नाही. पोलिसांच्या मुलांना शिकविण्यासाठी मुंबईतील कोणत्याही शाळेत त्यांना प्राधान्य दिले पाहिजे. कारण पोलिसांकडे वेळ नसतो. तो १२ ते २४ तास ड्युटी करीत असतो. त्यामुळे त्यांच्या मुलांची ॲडमिशन कोणी करावयाची ? शासनाला विनंती आहे की, यासाठी वेगळा कायदा करावा, ज्यावेळी पोलिसांची बदली होते त्यावेळी त्यांची मुले कोठे शिक्षण घेणार, त्यामुळे असा कायदा होणे गरजेचे आहे. पोलिसांच्या घरांचा प्रश्न सोडविणे गरजेचे आहे, पोलिसांची ड्युटी मर्यादित करणे गरजेचे आहे. पोलिसांना इमरजंसीमध्ये २४ तास ड्युटी देण्यात येते, तो सुद्धा माणूस आहे, मशीन नाही, त्यामुळे पोलिसांना आठ किंवा दहा तासांचीच ड्युटी दिली गेली पाहिजे. यासाठी पोलीस बळ वाढवावे लागणार आहे, याबाबीकडे शासनाने लक्ष देणे फार गरजेचे आहे.

अध्यक्ष महाराज, अंधेरी (पूर्व) मध्ये विशाल नावाची एक सोसायटी आहे. या सोसायटीच्या संदर्भात एक गुन्हा २७ तारखेला नोंदविण्यात आला आहे. त्याचा क्रमांक ६६५/११ असा आहे. या ठिकाणी मोठ्या प्रमाणात मारहाण झाल्यानंतर संबंधितांवर कोणतीच कारवाई झालेली नाही. आज गृह विभागावर चर्चा असल्यामुळे मला त्यांनी ही माहिती आणून दिली आहे. अंधेरी (पूर्व) येथील पोलीस स्टेशन मध्ये

[**श्री. अशोक जाधव**]

आमची तक्रार आहे. श्री. मस्के नावाच्या गुंडाने त्यांना मारहाण केली आहे, त्याची चौकशी होणे गरजेचे आहे. दहशत कमी करण्यासाठी एक विभाग स्थापन करण्यात आला आहे. त्या विभागात जी पदे आहेत ती अत्यंत कमी प्रमाणात आहेत. त्या विभागाचे प्रमुख श्री. रघुवंशी हे होते. त्या विभागासाठी कर्मचाऱ्यांची संख्या अत्यंत कमी आहे. या ठिकाणी जे गुंड आहेत ते या विभागातील अधिकाऱ्यांनाच घाबरतात. कॉमन पोलीस स्टेशनच्या अधिकाऱ्यांना ते काहीच जुमानत नाहीत.

अध्यक्ष महोदय, नक्षलवादाकडे शासनाला लक्ष देणे फार गरजेचे आहे. ज्या पद्धतीने पोलीस यंत्रणा मारली जात आहे. त्यामध्ये ज्या पोलिसांचा मृत्यू होतो त्यांना आपण फक्त सात ते आठ लाख रुपये देतो. घरातील कर्ता माणूस गेल्यानंतर त्या कुटुंबाचे पुढील आयुष्याचे काय होते हे आपणा सर्वांना माहिती आहे म्हणून या विषयाकडे अत्यंत बारकाईने लक्ष देणे गरजेचे आहे कारण ते कुटुंब पूर्णपणे विस्कळीत होत असते. अशा कुटुंबातील लोकांना नोकरी किंवा जो निधी देण्यात येतो तो चांगल्या पद्धतीने देणे आवश्यक आहे.

अध्यक्ष महोदय, फलोद्यान, मत्सव्यवसाय, तसेच दुग्धव्यवसाय या विभागावर बोलताना मी असे सांगितले की, पश्चिम महाराष्ट्रात मोठ्या प्रमाणात दुधाचा व्यवसाय चालतो. शेतकऱ्यांकडून दूध गेल्यानंतर त्याला काय मिळते हे कधी मंत्री महोदय पाहतात किंवा नाही याची मला माहिती नाही. यातील सर्व कमाई मोठ-मोठ्या संस्था घेऊन जात आहेत. ते शेतकऱ्यांना पिळून काढतात, त्या शेतकऱ्यांना त्यांचे पैसे वेळेवर मिळत नाहीत. कोणत्याही संस्थेकडून शेतकऱ्यांपर्यंत पैसा पोहचविला जात नाही. शासनामार्फत किंवा संस्थांमार्फत मदत करणे फार गरजेचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, फलोत्पादनाची सुद्धा तशीच अवस्था आहे. एमबीबीएसचे शिक्षण पूर्ण केल्यानंतर त्या डॉक्टरला एक वर्ष ग्रामीण भागामध्ये सेवा करावी लागते आणि त्यानंतर त्याला डिग्री दिली जाते. त्याप्रमाणे कृषी डिप्लोमा पूर्ण केल्यानंतर कृषी अधिकाऱ्यांकडे ५-६ महिने किंवा १ वर्ष ठराविक गावे देऊन त्याला डिग्री दिली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, मत्स्यव्यवसाय किंवा शेळी पालन व्यवसाय शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचत नाही. नैसर्गिक आपत्ती आली तर शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते म्हणून शेतकऱ्यांना मत्स्यव्यवसाय, शेळी-मेंढी पालन किंवा कुक्कुट पालन करण्यासाठी मदत केली पाहिजे. शासन शेतकऱ्यांसाठी विविध योजना करते परंतु, त्या योजना शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचत नाहीत त्यामुळे शेतकऱ्यांना त्या योजनांचा लाभ होत नाही. कृषी विभागाच्या योजना शेवटच्या माणसापर्यंत पोहोचत नाहीत. म्हणून माझी माननीय कृषी मंत्र्यांना विनंती आहे की, आपण त्या योजना शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी प्रयत्न करावेत, एवढे बोलून मी माझे दोन शब्द पूर्ण करतो.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्यांनी थोडक्यात आपले मुद्दे मांडावेत. अजून बऱ्याच सन्माननीय सदस्यांना बोलावयाचे आहे. जे सन्माननीय सदस्य चर्चेमध्ये भाग घेणार आहेत, त्यांची नावे मी वाचून दाखवितो.

[तालिका सभाध्यक्ष]

काँग्रेस पक्षातर्फे सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. प्रशांत ठाकूर, अनिल बावनकर, मधू चव्हाण आणि नीलेश देशमुख-पारवेकर बोलणार आहेत.

राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षातर्फे सन्माननीय सदस्य कृषिभूषण साहेबराव पाटील, सर्वश्री. किसन कथोरे, संजय सावकारे, मानसिंग नाईक आणि सुरेश धस बोलणार आहेत.

भारतीय जनता पक्षातर्फे सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. चंद्रशेखर बावनकुळे, प्रमोद जठार, विजय देशमुख, संजय भेगडे, प्रकाश शेंडगे, चिंतामण वनगा आणि राजकुमार बडोळे बोलणार आहेत.

शिवसेना पक्षातर्फे सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. अनिल राठोड, रवींद्र वायकर, विवेक पंडित, चंद्रदीप नरके, कॅ. अभिजित अडसूळ, संजय जाधव, रूपेश म्हात्रे, विनोद घोसाळकर, संजय राठोड आणि विजय शिवतारे बोलणार आहेत.

महाराष्ट्र नवनिर्माण सेनेतर्फे सन्माननीय सदस्य श्री. राम कदम बोलणार आहेत.

श्री. रमेश वांजळे : अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. राम कदम यांच्याऐवजी मी बोलणार आहे.

तालिका सभाध्यक्ष : ठीक आहे. शेतकरी कामगार पक्षातर्फे सन्माननीय सदस्य श्री. धैर्यशील पाटील बोलणार आहेत.

भारिप बहुजन महासंघातर्फे सन्माननीय सदस्य श्री. हरिदास भदे बोलणार आहेत आणि अपक्षांतर्फे सन्माननीय सदस्य सर्वश्री. शिरीष चौधरी, दीपक आश्राम, जयकुमार गोरे, डॉ. अनिल बोंडे आणि प्रशांत बंब बोलणार आहेत. माझ्याकडे नंतर जी नावे आलेली आहेत ती नावे मी वाचून दाखवितो. सन्माननीय सदस्य श्री. प्रवीण दरेकर, डॉ. सुजित मिणचेकर आणि श्री. सुधाकर भालेराव चर्चेमध्ये सहभागी होणार आहेत. आता माननीय संसदीय कार्यमंत्री कामकाज सल्लागार समितीचा अहवाल सभागृहास सादर करतील.

कामकाज सल्लागार समितीचा अहवाल सभागृहाला सादर करणे व संमत करून घेणे

श्री. हर्षवर्धन पाटील (संसदीय कार्यमंत्री) **:** अध्यक्ष महोदय, मी आपल्या अनुमतीने कामकाज सल्लागार समितीचे प्रतिवृत्त सभागृहाला सादर करतो.

कामकाज सल्लागार समितीच्या गुरुवार, दिनांक ३१ मार्च, २०११ रोजी भरलेल्या बैठकीत शुक्रवार, दिनांक १ एप्रिल, २०११ ते गुरुवार दिनांक २१ एप्रिल, २०११ पर्यंतचा विधानसभेच्या कामकाजाचा कार्यक्रम पुढीलप्रमाणे ठरविण्यात आला आहे.

शुक्रवार, दिनांक १ : (१) विरोधी पक्षातर्फे सुचविण्यात येणाऱ्या विषयावरील प्रस्तावावर चर्चा.
(२) अशासकीय कामकाज (ठराव)

सभागृहाला सादर करणे व संमत करून घेणे

[श्री. हर्षवर्धन पाटील]

शनिवार, दिनांक २ : बैठक होणार नाही.

रविवार, दिनांक ३ : सुट्टी.

सोमवार, दिनांक ४ : सुट्टी (गुढीपाडवा).

मंगळवार, दिनांक ५ : (१) अर्थसंकल्पीय मागण्यांवर चर्चा व मतदान (दुसरा दिवस).
(२) सत्तारूढ पक्षातर्फे सुचविण्यात येणाऱ्या विषयावरील प्रस्तावावर चर्चा.

बुधवार, दिनांक ६ : अर्थसंकल्पीय मागण्यांवर चर्चा व मतदान (तिसरा दिवस).

गुरुवार, दिनांक ७ : (१) अर्थसंकल्पीय मागण्यांवर चर्चा व मतदान (चौथा दिवस).
(२) विरोधी पक्षातर्फे सुचविण्यात येणाऱ्या विषयावरील प्रस्तावावर चर्चा.

शुक्रवार, दिनांक ८ : शासकीय विधेयके.

शनिवार, दिनांक ९ : अशासकीय कामकाज (विधेयके).

रविवार, दिनांक १० : सुट्टी.

सोमवार, दिनांक ११ : अर्थसंकल्पीय मागण्यांवर चर्चा व मतदान (पाचवा दिवस).

मंगळवार, दिनांक १२ : सुट्टी (रामनवमी).

बुधवार, दिनांक १३ : अर्थसंकल्पीय मागण्यांवर चर्चा व मतदान (सहावा व शेवटचा दिवस).

गुरुवार, दिनांक १४ : सुट्टी (डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर जयंती).

शुक्रवार, दिनांक १५ : बैठक होणार नाही.

शनिवार, दिनांक १६ : सुट्टी (महावीर जयंती).

रविवार, दिनांक १७ : सुट्टी.

सोमवार, दिनांक १८ : शासकीय विधेयके.

मंगळवार, दिनांक १९ : (१) विरोधी पक्षातर्फे सुचविण्यात येणाऱ्या विषयावरील प्रस्तावावर चर्चा.
(२) शासकीय विधेयके.

बुधवार, दिनांक २० : (१) सन २०११-२०१२ चे विनियोजन विधेयक.
(२) अंतिम आठवडा प्रस्ताव.

गुरुवार, दिनांक २१ : शासकीय विधेयके.

तालिका सभाध्यक्ष : कामकाज सल्लागार समितीचे प्रतिवृत्त सभागृहाला सादर झाले आहे.

श्री. सुधीर मुनगंटीवार : अध्यक्ष महोदय, आताच माननीय मंत्री महोदयांनी कामकाज सल्लागार समितीच्या सुट्ट्यांबाबतची माहिती सभागृहाला दिली. १० तारखेला सुट्टी, ११ तारखेला कामकाज, १२ तारखेला रामनवमीची सुट्टी व १३ तारखेला कामकाज ठेवलेले आहे. या संदर्भात आपण १३ तारखेची सुट्टी दिली असती तर, आम्हाला १२ ते १७ तारखेपर्यंत रामनवमीच्या कार्यक्रमासाठी जाता आले असते.

[**श्री. सुधीर मुनगंटीवार**]

आपण रामनवमीची सुट्टी दिली, ही बाब बरोबर आहे परंतु, एका दिवसाच्या कालावधीसाठी गडचिरोली, भंडारा, गोंदिया व चंद्रपूर या जिल्ह्यांतील आमदार जाऊ शकणार नाहीत. यासंबंधी आताच निर्णय घ्यावा, असे मी म्हणणार नाही. माननीय मंत्री महोदय, आपण बीएसीला गेला होता. माझी विनंती आहे की, १३ तारखेची एक दिवस सुट्टी जाहीर करून त्याऐवजी एखाद्या शनिवारी कामकाज ठेवावे.

श्री. हर्षवर्धन पाटील : अध्यक्ष महोदय, या विषयासंबंधी कामकाम सल्लागार समितीमध्ये बरीच चर्चा झाली, त्या बैठकीला ज्येष्ठ सन्माननीय सदस्य श्री. गिरीश बापट सुद्धा उपस्थित होते. बैठकीच्या वेळी सर्व विषयांवर चर्चा करूनच या सदनात प्रस्ताव मांडलेला आहे. तथापि, सन्माननीय सदस्य श्री. सुधीर मुनगंटीवार यांनी केलेली विनंती माननीय अध्यक्षांना कळविण्यात येईन.

अध्यक्ष महाराज, कामकाज सल्लागार समितीचे प्रतिवृत्त सभागृहास संमत आहे, असा मी आपल्या अनुमतीने प्रस्ताव मांडतो.

प्रस्ताव मतास टाकून संमत झाला.

पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशनसंबंधी

श्री. सुधीर मुनगंटीवार : अध्यक्ष महोदय, माझा पॉईंट ऑफ इन्फर्मेशन आहे. आता आपण अर्थसंकल्पावरील अनुदानाच्या मागण्यांवरील चर्चेत भाग घेणाऱ्या २३ सन्माननीय सदस्यांची नावे वाचून दाखवली आहेत. सभागृहाच्या कामकाजासाठी रात्री कितीही उशीर झाला तरी आजच्या कामकाज पत्रिकेवरील अर्धा-तास चर्चा घेणार आहात का ?

श्री. शिशिर शिंदे : अध्यक्ष महोदय, मी सुद्धा यासंबंधी बोलणार आहे...

श्री. हर्षवर्धन पाटील : अर्थसंकल्पीय चर्चेचा आजचा पहिला दिवस आहे. त्यात तीन विभागांच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर चर्चा सुरू आहे. कामकाज सल्लागार समितीच्या अहवालात अर्थसंकल्पीय मागण्यांवर चर्चा करण्यासाठी सहा दिवसांचा कालावधी ठेवलेला आहे. माझी आपल्याला एकच विनंती आहे की, यासंबंधी आपण अगोदरच वेळ ठरविला होता. यासंबंधी आपल्याकडे पक्ष प्रतोदांकडून सन्माननीय सदस्यांची नावे आलेली आहेत. परंतु त्या व्यतिरिक्त सन्माननीय सदस्यांची नावे येणार असल्यास, आपल्याकडे सहा दिवसांचा कालावधी चर्चेसाठी असल्यामुळे वेळोवेळी वेगवेगळ्या विषयांवर चर्चा करण्यासाठी इतर सन्माननीय सदस्यांना संधी देता येईल. परंतु, याबाबतीमध्ये एक वेळ निश्चित करावी आणि त्यानंतर दुसरा मुद्दा अर्धा-तास चर्चेच्या संदर्भातील आहे. अर्धा-तास चर्चेच्या संदर्भात नेहमी अन्याय होतो, ही बाब खरी आहे. आता काही वेळानंतर पुरवणी मागण्यांच्या संदर्भात रिप्लाय होणार आहे, त्यानंतर अर्धा-तास चर्चेची वेळ निश्चित करून द्यावी आणि त्याप्रमाणे येथून पुढचे कामकाज करावे, अशी विनंती आहे.

सन २०१०-२०१२ या अनुदानाकरिता मागण्या
गृह विभाग, कृषी पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

श्री. विनोद घोसाळकर (दहिसर) : सन २०१०-२०११ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, मघाशी सन्माननीय सदस्य श्री. शिशिर शिंदे यांनी मुंबई पोलीस कमिशनरच्या बद्दल काही शब्द वापरले होते. त्यावेळी माननीय राज्यमंत्री महोदयांनी असे सांगितले की, एका अधिकाऱ्याच्या विरुद्ध अशा प्रकारचे वक्तव्य करणे बरोबर नाही.

अध्यक्ष महोदय, सकाळी माननीय उपमुख्यमंत्री महोदयांनी माननीय विरोधी पक्षनेत्यांना वर्तमानपत्रातील बातम्यांवर विश्वास ठेऊ नका, असे सांगितले होते. माझ्याकडे महाराष्ट्र टाईम्सचे दैनिक असून त्यामध्ये एक बातमी छापून आलेली आहे आणि ती मी वाचून दाखविणार आहे. दहिसर पोलिसांच्या नाच पार्टीची चौकशी, पोलिसांच्या पार्टीत डान्सर न मिळाल्यामुळे चक्क तृतीयपंथीना आमंत्रण देऊन पार्टी करण्याचा पराक्रम दहिसर पोलिसांनी केला आहे. दोन अधिकाऱ्यांनी चक्क साडी घालून पार्टीत नाच केला. आता या प्रकरणाची वरिष्ठ पातळीवरून चौकशी सुरू आहे. अशा प्रकारे महाराष्ट्र टाईम्समध्ये बातमी छापून आलेली आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. हर्षवर्धन जाधव यांना पोलिसांनी केलेल्या मारहाणीच्या संदर्भात ज्यावेळी आम्ही चर्चा करीत होतो, त्यावेळी माननीय गृह मंत्री महोदयांनी युतीच्या लोकांवर दबाव टाकण्याचा प्रयत्न केला होता. पोलीस स्टेशनचे अधिकारी नाच पार्ट्या करीत आहेत. डान्सर मिळाला नाही म्हणून साडी घालून तृतीयपंथींना नाचवित आहे. तर दुसरीकडे माननीय गृहमंत्री हे डान्स बार बंद करायला निघाले आहेत. पोलिसांकडून अशा प्रकारची कार्यवाही करणे हे काही बरोबर नाही. या दहिसर पोलीस ठाण्यामध्ये अशा प्रकारची पार्टी झाली होती काय, पोलीस अधिकाऱ्यांनी साड्या नेसून डान्स केला होता काय, तृतीयपंथी नाचले होते काय ? या सर्व प्रश्नांची उत्तरे माननीय गृह मंत्र्यांनी दिली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, नागपूरचे हिवाळी अधिवेशन सुरू असताना दहिसर पोलीस स्टेशनचे एसीपी श्री. गायकवाड यांनी स्वत:वर गोळ्या घालून आत्महत्या केली होती, ही म्हणावी तेवढी साधीसुधी गोष्ट नाही. याची चौकशी केली का ? या प्रकरणाच्या संदर्भात कोणाला अटक झाली का ? हे प्रकरण झाल्यानंतर दहिसर पोलीस स्टेशनमध्ये दुसरे एक प्रकरण घडले होते. दहिसर पोलीस स्टेशनमध्ये श्री. काकड नावाच्या पोलीस अधिकाऱ्याची नियुक्ती केली होती, परंतु तीन महिने झाले नाही तर त्याची त्या ठिकाणाहून बदली करण्यात आली. बदली का केली, याची देखील सखोल चौकशी करण्याची गरज आहे. माझ्या माहितीनुसार या पोलीस अधिकाऱ्याचे एका महिलेशी संबंध होते. यासंदर्भातच दहिसर पोलीस स्टेनशनमधील एका कर्मचाऱ्याने त्यांच्या विरोधात तक्रार केली होती, त्यामुळे त्यांची बदली करण्यात आली. त्यानंतर प्रभारी पोलीस अधिकाऱ्याची दहिसर पोलीस स्टेशनमध्ये नियुक्ती करण्यात आली, ते डान्सबार सुरू करू लागले आहेत. दहिसर पोलीस स्टेशनमध्ये काय चालले आहे ? कसा पोलिसांवर विश्वास ठेवायचा ? असा प्रश्न आमच्या मनात निर्माण झालेला आहे. महिला पोलीस स्टेशनमध्ये कशा तक्रार करण्यासाठी येणार ? दहिसर पोलीस स्टेशनमध्ये एक एसीपी स्वत:वर गोळ्या घालून आत्महत्या करीत आहे. दुसरा पोलीस अधिकारी लंपटगिरी करीत आहे आणि तिसरा पोलीस

[श्री. विनोद घोसाळकर]

अधिकारी डान्सबार सुरू करू लागला आहे. दहिसर पोलीस स्टेशनमध्ये काय चालले आहे, हेच मला समजत नाही. आघाडी शासनाचा कशारीतीने कारभार सुरू आहे हेच यावरून दिसून येत आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. शिशिर शिंदे यांनी सांगितले होते की, मुंबई पोलीस आयुक्त विदूषक आहेत. मुंबईमध्ये राज्याचे अर्थसंकल्पीय अधिवेशन सुरू आहे. अशा वेळी नाना तऱ्हेची वक्तव्ये करण्याची हिंमत पोलीस आयुक्तांची कशी काय होते ? अधिवेशन सुरू असताना गँगवॉर होत आहेत, राज्यात खून होत आहेत, घरफोड्या होत आहेत, स्त्रियांची मंगळसूत्रे चोरीला जात आहेत. एके काळी अधिवेशन सुरू असताना शासनाचा दरारा होता. अधिवेशन काळात एखादा मोर्चा आला की, पोलिसांचे धाबे दणाणून जायचे, ते घाबरायचे त्यावेळी पोलीस सांगत की, आता काही गडबड करू नका, आम्ही काय आहे ते बघतो. आता अधिवेशन सुरू आहे. मात्र सध्या पोलिसांवर शासनाचा कोणताही दबाव राहिलेला नाही. या सर्व गोष्टी सातत्याने घडत असल्याचे आपल्याला दिसून येत आहे. यासंदर्भात शासनाने विचार करण्याची आवश्यकता आहे. मुंबईचे पोलीस आयुक्त काय म्हणाले, यावर तरी आपण विश्वास ठेवणार आहात की नाही ? मुंबईचे पोलीस आयुक्त नकला करतात. आपण नकला करता काय ? " एक्शन के बाद सेक्शन." अधिवेशन सुरू असताना हे काय चालले आहे ? मुंबईचे पोलीस आयुक्त असूनही ते कशा प्रकारचे वक्तव्य करीत आहेत ? " पहले जूता बाद में गीता" यासंदर्भात मत्री महोदयांनी उत्तर द्यावे. आज संपूर्ण राज्यामध्ये अतिशय चिंताजनक परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. राज्यातील पोलिसांच्या संदर्भात असंतोष आहे. जनतेमध्ये असंतोष पसरलेला आहे. अर्थसंकल्प महत्त्वाचा आहे. त्याच बरोबर राज्यामध्ये घडणाऱ्या घटनांकडे देखील लक्ष देणे महत्त्वाचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, वर्तमानपत्रामध्ये अनेक बातम्या छापून येतात. पोलिसांना निलंबित केल्याबद्दल बातमी येते. या सर्व गोष्टींची आपल्याला माहिती आहे. मागील अधिवेशनाच्या वेळी दहिसरमध्ये मॅनग्रोव्ह कापण्याच्या संदर्भात बोरिवली मधील एमएचबी पोलीस स्टेशनमध्ये तक्रार करण्यात आली होती. या संदर्भात सीआयडीकडे चौकशी करण्याची मी विनंती केली होती. माननीय मंत्री महोदयांनी असे आश्वासन दिले होते की, यासंदर्भात सीआयडीकडे चौकशी दिली जाईल. यानंतर मी ज्या वेळी चौकशी केली, त्या वेळी मला असे समजले की, सदर प्रकरणाची चौकशी अद्याप सीआयडीकडे देण्यात आलेली नाही. मंत्री महोदयांनी सभागृहात दिलेले आश्वासन पाळले जात नाही. हे योग्य नाही.

अध्यक्ष महोदय, मुंबई शहरामध्ये दहिसर परिसरामध्ये काही ठिकाणी पोलिसांच्या संरक्षणाखाली लेडिज बार सुरू आहेत, यासंदर्भात शासनाने लक्ष दिले पाहिजे. तसेच आज पोलीस वसाहतींची अतिशय दयनीय अवस्था झालेली आहे. कुलाबा येथील पोलीस वसाहत मी स्वत: पाहिली. बोरिवली मध्ये देखील पोलीस वसाहत आहे. या पोलीस वसाहतींमधील परिस्थिती सुधारण्याच्या संदर्भात शासनाने लक्ष दिले पाहिजे. अध्यक्ष महोदय, पोलीस वसाहतीमध्ये एकाच घरामध्ये दोन कर्मचारी राहत असतील तर दोघांकडून भाडे घेतले जाते. एखाद्या ठिकाणी वडील व मुलगा दोन्ही पोलीस कर्मचारी राहत असतील तर त्या दोघांकडून भाडे घेतले जाते. यामुळे पोलिसांमध्ये असंतोषाचे वातावरण आहे. आपल्या माध्यमातून माननीय मंत्री महोदयांना, मी विनंती करतो की, ही माहिती खरी असल्यास रेंट ॲक्ट प्रमाणे, एकाच व्यक्तीकडून भाडे घेण्यात यावे. यासंदर्भात कार्यवाही करावी. एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवतो. धन्यवाद !

श्री. हरिदास भदे (अकोला पूर्व) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अनुदानाच्या पुरवणी मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी या ठिकाणी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, अकोला जिल्ह्यामध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक न्यायभवन आहे ते गेल्या ४ वर्षांपासून मंजूर झालेले आहे. त्यासाठी निधीसुद्धा प्राप्त झालेला आहे. परंतु, प्रश्न असा आहे की, पोलीस प्रशासनाची जागा या सामाजिक न्यायभवनासाठी दिलेली आहे. या बाबतचा प्रस्तावही शासनाकडे पाठविलेला आहे. परंतु, सामाजिक न्याय भवनासाठी पोलीस प्रशासनाकडून ही जागा मिळत नाही. ही खेदाची बाब आहे. अकोला येथे नझूल शीट क्रमांक ४३, प्लॉट क्रमांक ५५ (अ) अधिक (ब) मधील मालमत्ता पत्रकानुसार ५२५३२ चौ. मी. व नझूल शीट क्रमांक ४३ प्लॉट क्रमांक ५/६ मधील मालमत्ता पत्रकानुसार ३४३४ चौ.मी अशी एकूण ५५९६६ चौ. मी. जागा पोलीस विभागाला जवळपास १९५६-१९५७ साली महानगरपालिकेकडून प्राप्त झाली आहे. यापैकी सामाजिक न्यायभवनासाठी, फक्त ८९३८ चौ. मी. म्हणजे जास्तीत जास्त दोन ते अडीच एकर जागेची मागणी होत आहे. ही दोन ते अडीच एकर जागा घेतल्या नंतरही पोलीस विभागाकडे जवळपास १२ एकर जागा शिल्लक राहत आहे. सामाजिक न्यायाच्या गोष्टी या देशामध्ये केल्या जात असताना जवळपास ४ वर्षांपासून तेथे सामाजिक न्याय भवन होत नाही, ही मोठी खेदाची गोष्ट आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी या देशाला लोकशाही दिली, त्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सामाजिक न्यायभवनासाठी जर पोलीस जागा देत नसेल तर यापेक्षा दुसरी दुर्दैवी गोष्ट कोणती असू शकत नाही. यासाठी मला विनंती करावयाची आहे की, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सामाजिक न्यायभवनासाठी अडीच एकर जागा उपलब्ध करून दिली पाहिजे. मला माहीत आहे की, अकोला येथे पोलीस आयुक्तालय होण्यासाठी या जागेची मागणी करण्यात आलेली आहे. परंतु, माझे असे मत आहे की, सामाजिक न्याय भवनाला अडीच एकर जागा दिल्यानंतरही तेथे १२ एकर जागा शिल्लक राहत आहे त्यामुळे तेथे सामाजिक न्यायभवन उभारणे हे सामाजिक न्यायाच्या दृष्टीने आवश्यक आहे म्हणून त्यासाठी अडीच एकर जागा दिली पाहिजे, असे मला वाटते.

माझी दुसरी मागणी अशी आहे की, अकोला येथे पोलीस आयुक्तालय असले पाहिजे, ही पोलीस प्रशासनाची मागणी अतिशय योग्य आहे. अकोला हे अतिशय संवदेनशील शहर आहे. अलिकडच्या काळात तेथे गुन्हेगारीच्या प्रमाणात वाढ झालेली आहे, लुटारू व चोरट्यांचा हैदोस वाढलेला आहे, तेथे मोठ्या प्रमाणात जुगारांचे अड्डे चालतात, तेथे घरफोड्यांचेही प्रकार वाढलेले आहेत, दंगेखोरांचे प्रस्थ वाढलेले आहे, मंगळसूत्र चोरीचे वर्षाला किमान चार हजार गुन्हे घडलेले आहेत. महिला येथे मोठ्या प्रमाणात असुरक्षित आहेत. तेथील रॉकेल माफियांचेही प्रमाण वाढलेले आहे. अवैध दारूचा पूर अकोला शहरात वाहतो आहे. येथे व्ही. आय. पीं. चा छळ होतो. सरकारी कर्मचाऱ्यांवर हल्ले होतात. जबरी चोऱ्या फार मोठ्या प्रमाणात होतात, घरगुती गॅस हॉटेलमध्ये वापरण्याचे प्रकार होतात. अनधिकृत लॉटरी मोठ्या प्रमाणात चालतात, वाहनांची चोरी मोठ्या प्रमाणात होते. पोलिसही येथे असुरक्षित आहेत. या सर्व गोष्टींमुळे अकोल्यामध्ये गेल्या ५ वर्षांपासून पोलीस आयुक्तालय व्हावे, ही मागणी सातत्याने केली जात आहे. परंतु, ते पोलीस आयुक्तालय आजपर्यंत झालेले नाही. जेवढे गुन्हे येथे होतात, त्यातील १० टक्के गुन्ह्यांचाही तपास लागत नाही. पोलिसांचे तेथे नियंत्रण राहिलेले नाही. यासाठी माझी कळकळीची विनंती आहे की, पोलीस आयुक्तालय जोपर्यंत अकोला येथे होत नाही तो पर्यंत त्या शहराला न्याय मिळणार नाही. याबाबत शासनाने तातडीने निर्णय घेतला पाहिजे अशी मी विनंती करतो.

[श्री. हरिदास भदे]

अध्यक्ष महाराज, गृह खात्याच्या बाबतीत दुसरा महत्त्वाचा प्रश्न उपस्थित करतो. श्री. सचिन विकास कोरके या २५ वर्षांच्या युवकाच्या गुदद्वारावर गाठ झाली होती. यासाठी त्याला दिनांक १२ फेब्रुवारी २०११ रोजी पुसद येथील डॉ. सुरेंद्र बिलवलीकर यांच्या हॉस्पिटलमध्ये नेले असता, त्या डॉक्टरांनी त्या रुग्णावर सर्जरी करावी लागेल, असे सांगून त्याला ॲडमिट करून घेतले. सगळ्या चाचण्या करून, त्याला ऑपरेशन थिएटरमध्ये नेले. ऑपरेशन करण्यापूर्वी त्याला भूल देण्यासाठी भूल तज्ज्ञ श्रीमती आणेलीवार यांना बोलावण्यात आले. त्यांनी त्या रुग्णाला भूल देण्यासाठी जे इंजेक्शन दिले त्यानंतर, अवघ्या अर्ध्या तासाने तो रुग्ण मृत्यू पावला. अतिशय दुर्दैवाची घटना येथे घडली. हा डॉक्टरांचा हलगर्जीपणा आहे. केसतोडमुळे आलेल्या गाठीवर उपचार करण्यासाठी २५ वर्षांचा तरूण आला होता. पण तेथे त्याला मृत्युचा सामना करावा लागला, हे अतिशय दुर्दैवी आहे. हा सेन्सेटिव्ह विषय आहे. डॉक्टरांच्या हलगर्जीपणामुळे त्या मुलाचा मृत्यू झाला. या मुलाच्या मृत्युसंबंधी हार्ट ॲटॅकने मृत्यू झाला असा रिपोर्ट आला आहे. हार्ट ॲटॅकने मृत्यू झाला असेल तर ऑपरेशन पूर्वी ज्या चाचण्या घेण्यात आल्या होत्या त्या विचारात घेतल्या पाहिजे. त्या मुलाचा ईसीजी नॉर्मल आला होता. त्यामुळे हार्ट ॲटॅक येण्याचा प्रश्नच निर्माण होत नाही. त्यामुळे या प्रकरणाची सीआयडी चौकशी केली पाहिजे. या मुलाच्या आई-वडिलांना न्याय मिळाला पाहिजे. त्या मुलाला नुकतीच शिक्षक म्हणून नोकरी मिळाली होती. त्याच्या नोकरीच्या निमित्ताने कुटुंबाला आर्थिक आधार मिळाला होता. अशा मुलाचा अचानक मृत्यू झाला आहे. त्यामुळे या प्रकरणाची सीआयडी मार्फत चौकशी झाली पाहिजे, अशी मी मागणी करीत आहे.

अध्यक्ष महाराज, आमच्या शिवनी येथे प्रस्तावित विमानतळ आहे. या विमानतळासाठी पंजाबराव कृषी विद्यापीठाची जागा घेण्यात येणार आहे. येथे १८०० मीटरची धावपट्टी अगोदरच तयार करण्यात आली आहे. ४०० मीटर धावपट्टीची गरज आहे. अजून ४०० मीटरची धावपट्टी आपण वाढविली तर येथे विमाने उतरण्याची सोय होऊ शकते. अकोला जिल्हा मोठा आहे. या जिल्ह्याची लोकसंख्या १८ लाख आहे. विमानतळ होण्याबाबत लोकांच्या शासनाकडून अपेक्षा आहेत. सदर धावपट्टी झाली तर लोकांची दळणवळणाची सोय होऊ शकते. येथे पंजाबराव कृषी विद्यापीठाची जमीन आहे. तसेच खाजगी लोकांची ३०-३५ हेक्टर जमीन आहे. या खाजगी लोकांना डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी विद्यापीठाची जमीन उपलब्ध करून दिली तर येथील लोकांची अपेक्षा निश्चितच पूर्ण होईल. उद्योगधंदे वाढीस लागतील. युवकांना रोजगार प्राप्त होईल.

तालिका सभाध्यक्ष : माझी सन्माननीय सदस्यांना विनंती आहे की, त्यांनी आपल्या भाषणाचा समारोप करावा.

श्री. हरिदास भदे : अध्यक्ष महाराज, मला कृषी मंत्र्यांना एवढीच विनंती करावयाची आहे की, १ जून ते ३० सप्टेंबर २०१० या कालावधीमध्ये अतिवृष्टी झाली. फार मोठा पाऊस झाला. ऑक्टोबर महिन्यामध्ये देखील फार मोठा पाऊस झाला. त्यामुळे ५० टक्क्यांपेक्षा जास्त नुकसान शेतीचे व फळबागांचे झाले. शासन निर्णयानुसार २५९८ हेक्टर क्षेत्राला मंजुरी देण्यात आली आहे.

तालिका सभाध्यक्ष : माझी सन्माननीय सदस्यांना विनंती आहे की, त्यांनी आपल्या भाषणाचा समारोप करावा. हे पहा मी कधीच घंटी वापरली नाही, आपण मला घंटी वाजवायला लावली आहे.

श्री. हरिदास भदे : अवकाळी पावसाळामुळे मोड येऊन पूर्ण पेरणी पुन्हा करावी लागली. अध्यक्ष महाराज, वेळेअभावी मी माझे भाषण संपवतो.

कृषिभूषण साहेबराव पाटील (अंमळनेर) **:** अध्यक्ष महाराज, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर चर्चा करण्यासाठी मी उभा आहे.

आदरणीय श्री. अजितदादा पवार यांनी सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पात मागेल त्याला वीज जोडणी, कृषी संजिवनी योजना, ५० हजार पर्यंत शेतकऱ्यांना शून्य टक्के दराने व त्यापुढील रुपये ३ लाखापर्यंतचे २ टक्के दराने कर्ज देण्याचा निर्णय घेतला आहे. हा चांगला निर्णय महाराष्ट्र शासनाने घेतला आहे. शेतकऱ्यांवर चर्चा करताना मी मागच्या अधिवेशनामध्ये सर्व आमदारांना एक निवेदन केले होते. शेतकऱ्यांच्या ठिबक सिंचन अनुदानामध्ये वाढ करावी. दुसरे म्हणजे ठिबक सिंचन मशीन पुरविणाऱ्या कंपन्यांचे दर जास्त आहेत. मी दाव्यानिशी सांगू शकतो की, या ठिबक सिंचन कंपन्या शेतकऱ्यांची लूटमार करीत आहेत. यासंदर्भात कृषी विभागाने एक समिती नेमून त्या समितीवर माझ्या सारख्या एका कृषिभूषण शेतकऱ्याची नियुक्ती करावी. तेव्हा यासंदर्भात कृषी विभागाने निर्णय घ्यावा, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, बदलत्या हवामानानुसार अति उष्ण आणि अति थंडीत कोणत्या प्रकारची पिके घ्यावीत, यासाठी कृषी विभागाने कृषी संशोधन विद्यापीठांना आदेश द्यावेत.

अध्यक्ष महाराज, दरवर्षी खरीप पिकांचा आढावा फक्त विभागीय पातळीवर घेण्यात येतो. शेतकऱ्यांपर्यंत शासकीय योजना जाऊ द्यावयाच्या असतील तर प्रत्येक जिल्हावाईज खरीप पिकांचा आढावा घेण्याची आवश्यकता आहे. तेव्हा याची दखल शासनाने घ्यावी.

अध्यक्ष महाराज, गृह विभागाबाबत बोलावयाचे झाले तर माझ्या जळगाव जिल्ह्यातील यावल भागात पोलीस अधिकाऱ्यांच्या मारहाणीमुळे श्री. चौधरी यांचा मृत्यू झाला. श्री. सोनावणे यांच्या जळीत मृत्युकांडाबद्दल त्यांच्या कुटुंबीयांना २५ लाख रुपयांची मदत करण्यात आली. परंतु, श्री. चौधरी यांच्या कुटुंबीयांना माननीय मुख्यमंत्री सहाय्यता निधीतून फक्त १ लाख रुपयांची मदत करण्यात आली. पोलीस अधिकाऱ्याचा मृत्यू झाला तर त्याच्या कुटुंबास २५ लाख रुपये मिळतात तर शेतकऱ्यांच्या कुटुंबास फक्त १ लाख रुपये मिळतात. तेव्हा ही तफावत भरून काढण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महाराज, सन २०१०-२०११ च्या मागण्यांवर चर्चा करताना दिनांक १३ एप्रिल, २०१० रोजी दुपारी ३.०० वाजता अंमळनेर शहरासाठी एक स्वतंत्र पोलीस स्टेशन द्यावे, अशी मी बकबक केली होती. मी हा शब्द मुद्दाम वापरत आहे कारण मी मागणी करूनही अद्यापपर्यंत त्याचा फॉलोअप झालेला नाही.

[कृषिभूषण साहेबराव पाटील]

अध्यक्ष महाराज, माझ्या जळगाव जिल्ह्यामध्ये कायदा आणि सुव्यवस्था राखण्यासाठी जळगाव, अंमळनेर, पारोळा व एरंडोल अशी चार पोलीस स्टेशन्स आहेत. परंतु, दिनांक ११ जून २०१० पासून पोलीस उपअधीक्षकाचे पद रिक्त आहे. हे रिक्त पद केव्हा भरणार आहात ?

अध्यक्ष महाराज, जिल्ह्यातील अवैध धंदे, दारुबंदी व इतर गैरप्रकारांना आळा घालण्यासाठी प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये एका समितीची स्थापना करावी. असे परिपत्रक आहे. दिनांक ६ डिसेंबर, २०१० रोजी समितीची स्थापना झाली. परंतु, त्या समितीची एकही बैठक झालेली नाही, तेव्हा याकडे शासनाने लक्ष द्यावे, अशी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, पोलीस पाटील पदाच्या मानधनात वाढ केली पाहिजे. त्यांनी आपल्या मागणीसाठी अनेकवेळा मोर्चा देखील काढलेला आहे, तेव्हा त्यांच्या मागणीचा विचार व्हावा. तसेच त्यांच्या प्रवास भत्त्यामध्ये देखील वाढ करावी, अशी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, तंटामुक्त अभियानाच्या अंतर्गत ज्या गावांचा समावेश होतो त्या गावांना आपण बक्षिसी रूपाने काही पैशांचे वाटप करतो. यासंदर्भात जिल्ह्याच्या पालक मंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली दर दोन महिन्याला बैठक होत असते, परंतु, आजपर्यंत एकही बैठक झालेली नाही. त्याशिवाय मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक होत असते, ती बैठक देखील झालेली नाही. त्याशिवाय पोलीस अधिकाऱ्यांसोबत देखील बैठक होते. ही बैठक देखील झालेली नाही. या सर्व बैठका वेळीच झाल्या तर तंटामुक्त अभियानाच्या संदर्भात एक चांगला संदेश जाईल. तंटामुक्त अभियानांतर्गत २०० मार्काचा पेपर असतो. त्यापैकी १०० मार्क्स हे सामोपचाराने गावातील तंटे मिटविण्यासाठी आहेत. ८० मार्क्स हे प्रतिबंधात्मक उपायासाठी आहेत तर २० मार्क्स हे मोहीम सुरू करण्यासाठी आहेत. (अडथळा) ७० कोटी रुपये जात आहेत. सर्व काही बोगसरीत्या सुरू आहे. प्रतिबंधात्मक उपायासाठी ८० मार्कांपैकी, प्रतिबंधात्मक उपाय, सार्वजनिक संरचनात्मक पद्धतीने शांततेने साजरा करणे, जातीय सलोखा निर्माण करणे, गाव सुरक्षा दल निर्माण करणे, गावामध्ये राजकीय सामंजस्य निर्माण करणे, गावातील अनिष्ठ प्रथा रद्द करणे गरजेचे आहे. अध्यक्ष महोदय, हे सगळ्यांना माहीत आहे, पण ते करीत नाहीत. गावांना बक्षिसे देतात. माझा दावा आहे की, महाराष्ट्रातील एक गाव आपण दाखवा की ज्यामध्ये ८० मार्कांच्या प्रश्नाचे काम कोणतेही गाव सोडत नाही. अशा सगळ्या नियमांचे पालन करण्यासाठी शासनाने दखल घ्यावी. अध्यक्ष महोदय, प्रत्येक तालुक्याला पशुधन तपासण्यासाठी मोबाईल व्हॅन देण्यात यावी. जनावरांच्या पैदासासाठी कृत्रिम रेतन अमेरिका, डेन्मार्क या देशांतून आणावे आणि शेतकऱ्यांना द्यावे. मुरा जातीच्या म्हशी चांगल्या दूध देणाऱ्या आहेत, त्यांची संख्या आपण वाढवावी, अशी मी आपल्याला विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्रामध्ये आतापर्यंत प्रत्येक क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकांना किंवा प्रत्येक विभागातील चांगल्या नाविन्यपूर्ण काम करणाऱ्या लोकांना शासनाकडून पुरस्कार दिले जातात. परंतु, ज्या बळीराजाच्या जीवावर सगळे काही टिकले आहे, मिळणार आहे, त्याला काही नाही. पोटाची खळगी भरणाऱ्या बळीराजाचा महाराष्ट्र भूषण पुरस्कार मिळण्यामध्ये समावेश करावा, अशी माझी शासनाकडे मागणी आहे. शेतकऱ्यांना ' महाराष्ट्र भूषण ' पुरस्कार द्यावा, एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवितो. जय हिंद ! जय महाराष्ट्र ! जय गजानन महाराज !

(अध्यक्षस्थानी तालिका सभाध्यक्ष ॲड. दिलीप सोपल)

श्री. चंद्रशेखर बावनकुळे (कामठी) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह, कृषी या विभागांच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे. मी पहिल्यांदा गृह विभागावर बोलणार आहे.

अध्यक्ष महोदय, कोणीही सन्माननीय सदस्य आपले प्रश्न घेऊन माननीय गृह मंत्र्यांकडे जातात, तेव्हा माननीय गृह मंत्री त्यांना न्याय देण्याचा प्रयत्न करतात. माननीय राज्यमंत्री हे यूथ फोरममधील आहेत. माननीय गृह मंत्री गडचिरोली जिल्ह्याचे पालक मंत्री असल्यामुळे, गडचिरोलीला येताना नागपुरहून जातात. ते गडचिरोली जिल्ह्याचे पालक मंत्री असल्यामुळे आणि प्रामुख्याने गडचिरोलीला जाताना नागपूर शहरातून जात असल्यामुळे नागपूर शहर व ग्रामीण पोलिसांवर वचक आहे. परंतु, गेल्या एक महिन्यामध्ये नागपूर शहर व ग्रामीण या ठिकाणी जी प्रकरणे घडत आहेत, त्यामुळे अतिशय चिंता वाटते.

अध्यक्ष महोदय, ११ तारखेला कु. मोनिका किरनापुरे नावाच्या एका २२ वर्षीय निष्पाप मुलीचा अज्ञात मारेकऱ्यांनी केटीएस कॉलेजच्या गेटवर जीव घेतला, तिच्या अंगावर इतके वार केले की मृत शरीर पाहिल्यावर थरकाप उडत होता. निष्पाप मुलीला मारण्यात आले. सदर प्रकरणाला २१ दिवस होऊनही अजूनपर्यंत पोलिसांच्या ताब्यात आरोपी आलेले नाही. महाराष्ट्र पोलिसांनी सदर प्रकरणी १ लाख रुपये बक्षिस ठेवले आहे. महिला अधिकाऱ्यांनी सर्व प्रयत्न केले आहेत. माझा त्याबद्दल आक्षेप नाही. सदर प्रकरणाचा तपास करण्यामध्ये महाराष्ट्र पोलीस सक्षम नाही, असे आता मला वाटायला लागले आहे. महिला पोलीस अधिकारी तपास करीत आहेत. आपण थोडे दिवस वाट पाहू. सदर घटनेचा सोक्षमोक्ष लागला नाही तर नागपुरमधील गुन्हेगारी पुन्हा मोठ्या प्रमाणात वाढल्याशिवाय राहणार नाही. नागपुरमध्ये इतके मोठे भयंकर प्रकरण घडले असल्यामुळे शासनाने कडक भूमिका घेण्याची गरज आहे. आपण त्यासंदर्भात कडक भूमिका घ्यावी, अशी मी विनंती करीत आहे. अध्यक्ष महोदय, गेल्या महिन्याभरात ४ खून झाले आहेत. माननीय गृह मंत्री नागपुरमार्गे गडचिरोलीला येत असताना वचक निर्माण झाला होता.

अध्यक्ष महोदय, माननीय गृह मंत्री गडचिरोली जिल्ह्याचे पालक मंत्री असल्यामुळे नागपूर शहर आणि ग्रामीण भागामध्ये पोलिसांचा खऱ्या अर्थाने वचक निर्माण झाला आहे, असे मला वाटते. परंतु, गेल्या काही दिवसांमध्ये जे ४-५ खून झाले आहेत, त्याबाबतीत शासनाने विशेष लक्ष देण्याची गरज आहे. माझी अशी विनंती आहे की, या सर्व प्रकरणांमध्ये आणखी काही ठोस ॲक्शन पोलीस विभागाने घ्यावी.

अध्यक्ष महोदय, नागपूर ग्रामीण भागातील एक गाव असे दाखवा की, ज्या ठिकाणी सट्टा, जुगार, अवैध दारू, रेती व रॉकेलची तस्करी, असे सगळे अवैध धंदे सुरू नाहीत. " एक गाव दाखवा आणि बक्षीस मिळवा ", असे जाहीर केले तर कोणालाही बक्षीस मिळणार नाही, असा मला ठाम विश्वास आहे. एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर नागपूर ग्रामीण भागातील गावांमध्ये अवैध व्यवसाय सुरू झाले आहेत. त्यामुळे शासनाने ग्रामीण भागाकडे लक्ष देण्याची आवश्यकता आहे.

[श्री. चंद्रशेखर बावनकुळे]

अध्यक्ष महोदय, अवैध वाहतुकीचाही प्रश्न निर्माण झाला आहे. मारोती कंपनीच्या ' मॅजिक ' नावाच्या नवीन गाड्या रस्त्यांवर आल्या आहेत आणि त्यांचा टॅक्सी म्हणून वापर करण्यात येत आहे. यामधून अवैध वाहतूक केली जात आहे. एस. टी. स्टॅण्डवरून महिलांना खेचून या गाड्यांमध्ये बसविले जात आहे, त्यांच्याशी छेडखानी केली जात आहे. ही अवैध वाहतूक थांबविण्याकरिता शासनाने प्रयत्न करण्याची गरज आहे. या गाडी चालकांकडून पोलीस ६ हजार रुपये हप्ता घेत आहेत आणि सर्व महाराष्ट्रात हा व्यवहार सुरू आहे.

अध्यक्ष महोदय, नागपूर ग्रामीण पोलीस अधीक्षक कार्यालयाची परिस्थिती अत्यंत वाईट आहे. या कार्यालयाला प्रशासकीय इमारत नाही. त्याचप्रमाणे परिवहन विभागालाही इमारत नाही. मागील १० वर्षांपासून या कार्यालयांना इमारती नाहीत. त्या ठिकाणी व्हेपन दुरुस्ती करण्यासाठी वर्कशॉप नसल्याने हे काम रस्त्यावर केले जात आहे. डॉग युनिटसाठी जागा नाही. पोलीस कर्मचाऱ्यांकरिता रुग्णालय नाही. अशा प्रकारे त्या ठिकाणी पोलीस दलासाठी कोणत्याही सोयी-सुविधा नाहीत.

अध्यक्ष महोदय, नागपूर ग्रामीण पोलीस विभागाकडून जेवढे प्रस्ताव प्राप्त झाले आहेत, त्यासाठी एका रुपयाचीही तरतूद या वर्षीच्या अर्थसंकल्पात केलेली नाही. माझी विनंती आहे की, कमीतकमी पुढील पुरवणी मागण्यांमध्ये नागपूर ग्रामीण पोलीस विभागाच्या सर्व प्रस्तावांचा समावेश करावा आणि त्यासाठी निधी उपलब्ध करून द्यावा.

अध्यक्ष महोदय, होमगार्ड विभागाचे देखील काही प्रश्न अद्याप प्रलंबित आहेत. होमगार्ड सेवकांनी त्यांच्या मागण्यांसाठी नागपूर येथील हिवाळी अधिवेशनात मोर्चा काढला होता. मुंबई येथील अधिवेशनाच्या निमित्ताने ते उपोषणाला बसले होते. त्यांच्या ११ प्रमुख मागण्या आहेत. त्यांना ११ महिने नियमित सेवा दिली पाहिजे, १ महिन्याचे प्रशिक्षण दिले पाहिजे, ५००० रुपये मानधन दिले पाहिजे, दैनिक भत्ता ४०० रुपये दिला पाहिजे, अशा काही मागण्या त्यांनी केल्या आहेत. या मागण्यांचा शासनाने गांभीर्याने विचार करावा, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, माननीय पशुसंवर्धन मंत्र्यांचे लक्ष मी याकडे वेधू इच्छितो की, नागपूर शहरामध्ये पशुवैद्यकीय दवाखाने आहेत. शहरामध्ये पशुवैद्यकीय दवाखान्यांची आवश्यकता आहे का ? त्यामुळे आपण राज्यातील सर्व जिल्ह्यांचे सर्वेक्षण करावे. खरे तर हे दवाखाने ग्रामीण भागामध्ये असणे गरजेचे आहे. शहरातील सर्व दवाखाने ग्रामीण भागामध्ये स्थलांतरित केले पाहिजेत. नागपूर जिल्हा परिषदेने अतिशय चांगला निर्णय घेतला आहे. नागपूर शहरातील सर्व दवाखाने ग्रामीण भागामध्ये स्थालांतरित करण्यात आले आहेत. याबाबत शासनाने जरूर विचार करावा, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, वेळेअभावी अनेक मुद्दे मी या ठिकाणी मांडू शकणार नाही. त्यामुळे मी हे मुद्दे संबंधित मंत्री महोदयांकडे लेखी पाठवितो. त्याचा त्यांनी जरूर विचार करावा, अशी विनंती करतो आणि माझे भाषण पूर्ण करतो. धन्यवाद.

श्री. प्रशांत ठाकूर (पनवेल) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे, कॉंग्रेस पक्षाच्या उर्वरित वेळेचा विचार करून मला बोलू द्यावे, अशी मी विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागावर बोलत असताना पनवेल मतदार संघामधील पनवेल शहर पोलीस स्टेशनची इमारत अत्यंत जुनी आहे. इमारत बांधण्यासाठी सिडकोने प्लॉट देऊ केलेला आहे. त्यासाठी निधीची आवश्यकता आहे. माझी मंत्री महोदयांना, विनंती आहे की, पनवेल शहराची मोठ्या प्रमाणात वाढ होत असताना तेथे स्वतंत्र पोलीस ठाण्याची आवश्यकता आहे. त्याचबरोबर खारघर हे शहर मोठ्या प्रमाणात विकसित होत आहे. तेथील पोलीस स्टेशनचा कारभार भाड्याच्या इमारतीत चालला आहे. त्या पोलीस स्टेशनसाठी इमारतीची आवश्यकता आहे. नवी मुंबई पोलीस आयुक्त परिसरात सायबर कॅफे चालत आहे. सायबर कॅफेच्या संदर्भात मला मंत्री महोदयांचे लक्ष वेधावयाचे आहे. एक हजार रुपये प्रति महिना प्रती संगणक अशा पद्धतीने पोलीस आयुक्त कार्यालयाकडून चार्ज करण्याचे ठरविण्यात आले आहे. त्याला अनुसरून इतर पोलीस आयुक्तालयांनी फी आकारावी, अशा पद्धतीचे आदेश गृह मंत्रालयाकडून काढण्यात आले आहेत. २५० रुपये प्रती महिना प्रती संगणक असे दर इतर ठिकाणी असताना एक हजार रुपये म्हणजे चौपट दर आकरण्यात येत आहेत. २५० रुपये हे वार्षिक आहेत. प्रचंड प्रमाणात ही तफावत आढळून येत आहे. सर्वच सायबर कॅफेवाले अवैध धंदे करून पोट भरतात, असे नाही. आज लोकांची जर गरज आहे, त्यामुळे दरात जी तफावत आहे ती दूर करावी, अशी मी मागणी करतो.

अध्यक्ष महोदय, हद्दपारीच्या गुन्ह्यांकडे मला मंत्री महोदयांचे लक्ष वेधावयाचे आहे. सर्वसाधारणपणे आपण पाहत आहोत की, अलिकडे फार मोठ्या प्रमाणात पोलीस अधिकाऱ्यांची ही प्रवृत्ती बोकाळत चालली आहे. जे सर्व सामान्य नागरिक आहेत. काही राजकीय कार्येकर्ते आहेत. त्याच्यावर एक किंवा दोन राजकीय गुन्हे दाखल झाले आहेत. अशा कार्यकर्त्यांना हद्दपारीच्या नोटिसा बजावण्यात येत आहेत. परस्पर अधिकाऱ्यांना जाऊन भेटल्यानंतर ते गुन्हे मागे घेण्याच्या संदर्भात तडजोड केली जाते. जे अट्टल गेन्हेगार आहेत ते बाजूला राहतात. सोनावणे यांचे प्रकरण घडले त्या प्रकरणाच्या माध्यमातून कायद्याचा बडगा दाखवून सर्वसामान्य कार्यकर्त्यावर अन्याय करण्यात येत आहे, तो दूर झाला पाहिजे. अशा प्रकारच्या प्रवृत्तीमधून या खात्यावरील नियंत्रण सैल होत चालले आहे, असे मला वाटते. सर्वसामान्य लोकांच्या या व्यथा आहेत.

अध्यक्ष महोदय, मत्सव्यवसायावर बोलत असताना कविवर्य बा. भ. बोरकरांची कविता मला आठवते., “ मासळीचा सेवित साद जुना, इतक्या लवकर येईन मरना ” सभागृहात असलेले अनेक सन्माननीय सदस्य असे आहेत की, त्यांनी मासळीचा स्वाद घेतलेला आहे. त्याची त्यांनी तारीफ केलेली आहे. मंत्री महोदय, मासळीचा स्वाद घेण्यापासून जरी दूर असले तरी मासळी पकडून आणणारा आमचा सर्वसामान्य मच्छीमार बांधव आहे. त्याच्या भावनांशी ते एकरूप नक्कीच होतील. याबाबत माझ्या मनात कोणतीही शंका नाही. महाराष्ट्राला ७२० किलोमीटरचा समुद्र किनारा आहे. या समुद्र किनाऱ्यावर मच्छीमारी करण्यात येते. १ लक्ष १२ हजार स्क्वेअर किलोमीटर सागरी मच्छीमारीसाठी योग्य क्षेत्र आहे. त्या व्यतिरिक्त गोड्या पाण्याची तळी आहेत. तसेच खार जमीन क्षेत्र आहे. या सर्व क्षेत्राच्या

[श्री. प्रशांत ठाकूर]

माध्यमातून मच्छीमारीचे उत्पन्न मिळत आहे. गेल्या तीन वर्षांची तुलना केली तर २००८-०९, २००९-१० आणि आता सन २०१०-११ या वर्षात मच्छीमारीचे उत्पादन कमी होत चालले आहे. अनुक्रमे ५.२६ मे. टन, त्यानंतर ५.३९ मे.टन व ४.२१ मे. टन इतके मच्छीमारीचे उत्पादन खाली आले आहे. यावर अनेक कारणे असू शकतील. एकीकडे आम्ही कोकणाच्या समुद्र किनाऱ्याची वाहवा करतो. आज आम्ही सांगतो की आमच्या कोकणाच्या समुद्र किनाऱ्याची क्षमता अशी आहे की, कोणत्याही विदेशाला ती लाजवू शकेल. अशा पद्धतीचे समुद्र वैभव आमच्याकडे आहे. मग आम्ही हे समुद्र किनारे फक्त ऊर्जा प्रकल्पांसाठीच द्यावयाचे काय ? या समुद्र किनाऱ्यांचे जतन करण्यासाठी तेथे पर्यटन व्यवसाय मोठ्या प्रमाणावर कसा वाढेल, हे बघितले पाहिजे. मत्स्यव्यवसाय वाढविण्यासाठी मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या माध्यमातून नव्याने योजना आणल्या पाहिजेत आणि त्यासाठी लागणाऱ्या निधीची माननीय अर्थ मंत्र्यांनी तरतूद केली पाहिजे, अशी माझी विनंती आहे. मत्स्यव्यवसाय करणारा जो परंपरागत मच्छीमार आहे त्याला भेडसावणाऱ्या अनेक अडचणी आहेत. समुद्रामध्ये जहाजांची टक्कर होऊन मोठ्या प्रमाणावर तेल गळती होते. त्यामुळे मच्छीमारांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते. मध्यंतरी ओएनजीसी कंपनीची तेल विहीर लिकेज झाल्यामुळे तेथील मच्छिमारांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले. कोकण परिसरामध्ये ८०० तेल विहिरी आहेत. तेल विहिरींच्या ३ किलोमीटरच्या परिसरामध्ये मच्छीमारी करण्यास बंदी आहे. मग मच्छीमारांचे जर नुकसान झाले तर त्यांनी कोणाकडे दाद मागावयाची ?

अध्यक्ष महोदय, नवीन प्रकल्पामुळे जे प्रकल्पग्रस्त होतात त्यासंदर्भात मी बोलणार आहे. प्रकल्प बाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन अधिनियम, १९९९ या कायद्यामध्ये मच्छीमारांच्या दृष्टिकोनातून म्हणावी तशी तरतूद नाही. आमच्या रायगड जिल्ह्यामध्ये जेएनपीटीचा प्रकल्प आहे. जेएनपीटीचे पहिले बंदर, दुसरे बंदर, तिसरे बंदर झालेले आहे आणि आता चौथे बंदर सुद्धा होईल. परंतु, ज्या मच्छीमारांनी आपला परंपरागत व्यवसाय सोडला त्या मच्छीमारांच्या पुनर्वसनाविषयी कोणतीही तरतूद नाही. सभागृहामध्ये त्यासंदर्भात चर्चा होत नाही. त्यासंदर्भात चर्चा झाली पाहिजे. मच्छीमारांचे पुनर्वसन करण्याची तरतूद झाली पाहिजे अन्यथा मच्छीमार आपल्या परंपरागत व्यवसायापासून दूर जाईल. म्हणून प्रकल्प बाधित व्यक्तींचे पुनर्वसन या कायद्यामध्ये मच्छीमारांच्या पुनर्वसनाच्या संदर्भात तरतूद केली पाहिजे. मत्स्य-व्यवसाय राज्याला वैभव प्राप्त करून देऊ शकतो. या राज्याचे वैभव म्हणजे कोकणातील समुद्र किनारे आहेत. कोकणातील समुद्र किनारे अबाधित राखण्यासाठी त्या किनाऱ्यांकडे विशेष लक्ष दिले पाहिजे आणि त्यासाठी विशेष ब्ल्यू प्रिंट तयार केली पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, आपण यावर्षी मत्स्यगंधा महामत्स्य व्यवसाय साजरा केला. त्या माध्यमातून अनेक नव्या योजना तयार केलेल्या आहेत. शासनाने प्रत्येक वर्षी मत्स्यव्यवसायाठी नवीन योजना तयार कराव्यात आणि त्या योजनांचा लाभ मच्छीमारांना द्यावा, अशी विनंती करून माझे दोन शब्द संपवितो.

श्री. रमेश वांजळे (खडकवासला) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

[श्री. रमेश वांजळे]

अध्यक्ष महोदय, माझा मतदारसंघ २५ टक्के ग्रामीण आणि ७५ टक्के शहरी असा आहे. माझ्या मतदारसंघाचे धाबेली पोलीस स्टेशन माझ्या मतदारसंघापासून १५ किलोमीटर अंतरावर आहे. माननीय गृह मंत्री आणि माननीय गृह राज्यमंत्री सभागृहामध्ये उपस्थित आहेत. मंत्री महोदयांनी फक्त आश्वासन देऊ नये, अशी माझी विनंती आहे. शेंदररोड आणि वडगाव येथे पोलीस स्टेशन झाले पाहिजे, अशी माझी मागणी आहे. पोलीस स्टेशन माझ्या मतदारसंघापासून १५ किलोमीटर अंतरावर आहे. माननीय गृह मंत्री श्री. आर. आर. पाटीलसाहेब, चांगले मंत्री आहेत. क्रिकेटच्या सामन्यांच्या तिकीटावरून काही सन्माननीय सदस्यांनी त्यांची कोंडी केली परंतु, तो विषय वेगळा आहे. शेंदररोड आणि वडगाव येथे पोलीस स्टेशन झाले पाहिजे. माननीय मंत्री महोदयांनी यासंदर्भात फक्त आश्वासन देऊ नये. प्रत्यक्ष कार्यवाही करावी, अशी माझी विनंती आहे. तुकाराम महाराज असे म्हणाले होते की,

“ स्वप्नींच्या व्यवहारा,
काळांतर लेखा,
जागृतीस रूका गाठ नाही,
तेचीं शब्दज्ञाने करिती चावटी,
ज्ञान पोटासाठी विको नये,
बोलाचीच कढी, बोलाचाच भात,
जेवूनिया तृप्त कोण जाला,
कागदी लिहिली नावाची साकर,
चाटिता मधुर केवी लागे,
तुका म्हणे जळो, जळो त्याचे ज्ञान्,
यमपुरी कोण दंड साहे.”

अध्यक्ष महोदय, मी संत वाङमयावर बोलेल असे माननीय गृह मंत्री महोदयांना, वाटले नसेल. अध्यक्ष महोदय, माझ्या तोंडातून तुकाराम महाराज आणि भुताच्या तोंडातून रामाचे नाव आल्यासारखे त्यांना वाटते. या ठिकाणी अनेक गोष्टी बोलण्यासारख्या आहेत. परंतु, वेळेची मर्यादा असल्यामुळे मी सभागृहाचा जास्त वेळ घेणार नाही.

अध्यक्ष महोदय, या राज्यात शिक्षक मतदारसंघातून, स्थानिक स्वराज्य संस्थांमधून तसेच आमदारांनी निवडून दिलेले अनेक लोकप्रतिनिधी येत असतात. राज्यात पोलिसांच्या अनंत समस्या आहेत. त्यांच्या समस्या सोडविण्याच्या दृष्टिकोनातून पोलिसांमधून आमदार प्रतिनिधी येणे अत्यावश्यक आहे. याबाबत माननीय गृह मंत्री महोदयांनी विचार करावा, अशी माझी त्यांना विनंती आहे.

आबा, आयपीएस, आयएएस अधिकाऱ्यांसाठी सेवानिवृत्तीची वयोमर्यादा ६० वर्षे आहे. प्रोफेसर व डॉक्टरांची सेवानिवृत्तीची वयोमर्यादा ६२ वर्षे केलेली आहे. या सर्व बाबींचा विचार करता, डीवायएसपी, एसीपी तसेच पीआय अशा सर्व गॅझेटेड ऑफिसरांच्या सेवानिवृत्तीची वयोमर्यादा ६० वर्षे करावी, अशी माझी आपल्याला विनंती आहे.

[श्री. रमेश वांजळे]

अध्यक्ष महोदय, पोलीस कर्मचाऱ्यांची पदे वाढविण्यासंबंधी अनेक सन्माननीय सदस्यांनी येथे उल्लेख केला आहे. पोलिसांची संख्या वाढविणे आवश्यक आहे. ज्याप्रमाणे मिलिटरी देशाच्या बॉर्डरवर सुरक्षा देत असतात त्याप्रमाणे पोलीस राज्यातील अंतर्गत सुरक्षा देत असतात. मिलिटरीसाठी मिलिटरी कॅन्टीन असते तेथे त्यांना करमुक्त दरात सर्व जीवनावश्यक वस्तू उपलब्ध होत असतात. राज्यातील पोलिसांसाठी सदर योजना शासनाने लागू करावी, अशी माझी विनंती शासनाला आहे. जेणेकरून पोलिसांचे पैसे वाचल्यास ते त्यांच्या संसाराला उपयोगी पडू शकतील.

आबा, डीजी पासून पोलीस शिपायांपर्यंत अनेक जणांना राष्ट्रपती पदक मिळालेले आहे. त्यांना सदनिका द्याव्यात किंवा कसे, याबद्दल मी काही बोलणार नाही. परंतु, ज्यांना राष्ट्रपती शौर्य पदक मिळालेली आहेत त्यांना विशेष महत्त्व देऊन त्यांना राहण्यासाठी सदनिका किंवा इतर सवलती मिळणे अत्यावश्यक आहे. कारण ते स्वत:चा जीव धोक्यात घालून कर्तव्य पार पाडत असतात. राष्ट्रपती पदके अनेक जणांना मिळालेली आहेत. परंतु, राष्ट्रपती शौर्य पदके फार कमी लोकांना मिळालेली आहेत. शासनाने यासंबंधी गांभीर्याने विचार करणे आवश्यक आहे.

अध्यक्ष महोदय, परवा सभागृहात संजय गांधी निराधार योजना व जीवनदायी योजनेच्या संदर्भात चर्चा सुरू असताना, माझे म्हणणे मांडण्यासाठी मी मध्येच उभा राहिलो व विषयाला सोडून बोललो. त्यावेळी माननीय अध्यक्ष साहेबांनी मला सांगितले की, आपण उपस्थित केलेला मुद्दा विषयाशी संबंधित नाही, आपण खाली बसावे. म्हणून मी खाली बसलो. अध्यक्ष महोदय, जीवनदायी योजनेवर शासनाचे करोडो रुपये खर्च होत असतात. त्यासंबंधी शासनाने खोलवर विचार करण्याची गरज आहे. अध्यक्ष महोदय, आपण रुग्णालयामध्ये जाऊन तेथील परिस्थिती पाहिल्यास आपल्याला असे दिसून येईल की, ५ ते १० वर्षे वयोगटातील मुलांपासून मोठ्या माणसांपर्यंत अनेक जणांच्या किडन्या खराब झालेल्या असतात. अनेक जणांना ह्रदयरोगासंबंधीचे आजार होतात. अनेक जणांना ब्लडप्रेशरचा त्रास असतो, अनेक जण डिप्रेशनमध्ये असतात, अनेक जण डायलेसिस करताना आढळतात. याचे मुख्य कारण म्हणजे अन्नधान्यामध्ये होणारी भेसळ हे होय. पूर्वी लोकांना इतक्या मोठ्या प्रमाणावर विकार होत नव्हते. दुधामध्ये भेसळ केली जाते. मी परवाच सांगितले होते दुधी भोपळ्याला इंजेक्शन मारले की, एका फुटाचा दुधी भोपळा दोन फुट होतो. कलिंगडाला ऑक्सिटोसीन नावाचे इंजेक्शन मारल्यानंतर ते जास्त लाल व मोठ्या आकाराचे होते. केमिकलच्या पाण्यातून केळी काढून कारपेटमध्ये पिकवतात. आंबे सुद्धा अशाच प्रकारे पिकवले जातात. यामुळे मोठ्या प्रमाणावर वाटोळे झाले आहे. पुण्यात 'सकाळ' वर्तमानपत्रात मोठ्या हेडिंगमध्ये बातमी प्रसिध्द झाली होती की, "भाजीपाल्यावर दारू स्प्रेड केली की, भाजी टवटवीत दिसते." अध्यक्ष महोदय, मद्यप्राशन केल्यानंतर अनेकांना टवीटवी येत असल्याचे मी पाहिले आहे. तसेच जास्त प्रमाणात मद्यप्राशन केल्यानंतर ते भाजीसारखेच झुंगाळतात. तसेच दुधाला फॅट येण्यासाठी युरियासारख्या अनेक गोष्टी त्यात भेसळ करीत असतात. अशा प्रकारे भेसळ करणाऱ्यांकडून अन्नामध्ये विष कालवण्याचे काम केले जात आहे. अशा पद्धतीने भेसळ केल्यास भावी पिढी आपल्याला माफ करणार नाही. म्हणून माझी मंत्री महोदयांना विनंती आहे की, अन्नधान्यामध्ये भेसळ करणाऱ्यांना जन्मठेप किंवा फाशीची शिक्षा देण्यासाठी शासनाने प्रभावी कायदा तयार केला पाहिजे.

[श्री. रमेश वांजळे]

" अन्नाचे परिमळे, जरी जाई भूक,
तरी का हे पाक घरोघरी
आपुलाले हित तुम्ही करा रे स्वहित,
वाचे स्मरा नित्य राम राम,
देखोनी जीवन जरी जाय तान
तरी का साठवण घरोघरी
देखोनीया छाया सुख न पाविजे
जंव न बैसिजे तया तळी,
हित तरी होय गाथा आईकता,
जरी राहो चित्ता दृढ भाव
तुका म्हणे होसि भावेचि तू मुक्त
काय वारिशी युक्त जाणिवेची. "

माननीय मंत्री महोदय, आपल्या हाती सत्ता असल्यामुळे आपण सर्व गोष्टींची जाणीव ठेवली पाहिजे. आबा, अतिशय चांगले गृहमंत्री आहेत, त्यांच्याबद्दल मला नितांत आदर आहे. त्याचप्रमाणे माननीय गृह राज्यमंत्री श्री. सतेज ऊर्फ बंटी डी. पाटील साहेब सुद्धा अतिशय चांगले आहेत. माननीय गृहमंत्री आणि माननीय गृह राज्यमंत्री सर्वसामान्य माणसाला महत्त्व देणारे आहेत. आबा, आपल्या खालची कार्यरत असलेली टीम बिघडली की, आमचे नुकसान होते. आबा, तुम्ही आपल्या टीममध्ये चांगली सुधारणा केली पाहिजे. आपला चेहरा चांगला आहे पण बाकीच्या लोकांनी घाण करून ठेवल्यामुळे पुन्हा त्याचे वाटोळे होत आहे.

तालिका सभाध्यक्ष (ॲड. दिलीप सोपल) : सन्माननीय सदस्यांनी लवकरात लवकर भाषण संपवावे.

श्री. रमेश वांजळे : अध्यक्ष महोदय, सेंद्रिय शेतीला महत्त्व दिले पाहिजे, हे मी यापूर्वी सुद्धा सांगितलेले आहे. आज केमिकल टाकून भेसळ केली जात आहे. खते निकृष्ट दर्जाची आहेत, यामुळेच आज नागरिकांचे आरोग्य धोक्यात आलेले आहे, यावर शासनाने गांभीर्याने विचार केला पाहिजे. माझ्यासारखा सदस्य ओरडला आणि त्यावर काहीच झाले नाही तर परत तेच कागदावर राहिल, त्याचा काहीच उपयोग होणार नाही. एक सामान्य कार्यकर्ता म्हणून माननीय गृहमंत्री महोदयांनी मी केलेल्या भाषणाची दखल घ्यावी अशी त्यांना विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, गोधनचा खूप नास होत चालला आहे. आज अनेक ठिकाणी सर्रासपणे गुरे कापली जात आहेत. माझ्या मतदारसंघात शिवापूर नावाचा एक विभाग आहे. त्या ठिकाणच्या रहदारीवर ट्रक अडवून, गुरे-ढोरे आम्ही गोर-गरीब शेतकऱ्यांना देत असतो. नास झालेले गोधन परत येणार नाही. एक दिवस दूध मिळणार नाही, अशी परिस्थिती निर्माण होणार आहे. तरी या विषयाच्या संदर्भात

[**श्री. रमेश वांजळे**]

शासनाने प्रभावी ॲक्शन घेतली पाहिजे. आज अनेक ठिकाणी मिलिभगत असल्यामुळे शिवापूर येथे गुरा-ढोरांचा अनैतिक धंदा करून त्यांची कत्तल करण्याचे काम केले जात आहे. आज डिझेलमध्ये खूप मोठ्या प्रमाणात भेसळ केली जाते. एक दिवस डिझेल संपल्यानंतर शेतात कसे काय ट्रॅक्टर चालविणार ? म्हणून शेतात बैलांची गरज आहे. याशिवाय आपल्या शेतीला शोभा येणार नाही. याकरिता गोधनाचे संरक्षण केले पाहिजे.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश वांजळे यांनी शेवटचा मुद्दा उपस्थित करून भाषण आटोपते घ्यावे.

(सत्ताधारी पक्षातील काही सन्माननीय सदस्य आता भैरवी घ्या असे म्हणत असतात.)

श्री. रमेश वांजळे : अध्यक्ष महोदय, भैरवी घेऊ काय ? लावणी चालली अभंगाला, हे कसे काय जमायचे ?

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश वांजळे यांनी भैरवीचा उल्लेख करावा...

श्री. रमेश वांजळे : अध्यक्ष महोदय, अगोदर तुकाराम महाराज, नंतर लावणी आणि त्यानंतर भैरवी घेणार आहे. आम्ही आता ढोलकी सोडून मृदृंगाकडे आलेलो आहोत. कशाला पुन्हा त्या ठिकाणी नेता ? आम्ही पण गजरे बांधणारे होतो. पण आता १०० टक्के नाही. १५ वर्षे आम्ही तसे केलेले आहे. पण आता सत्यता मांडली पाहिजे.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश वांजळे यांनी शेवटचा मुद्दा उपस्थित करून भाषण आटोपते घ्यावे.

श्री. रमेश वांजळे : अध्यक्ष महोदय, आम्हाला देखील रात्री ३० फुलांचा रोल लागायचा, पण आता १५ वर्ष झाल्यानंतर सर्व क्लिअर आहे. माननीय तालिका सभाध्यक्षांना भैरवीबद्दल जास्त सांगायला नको. त्यांच्याकडून आम्ही प्रशिक्षण घेतलेले आहे.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश वांजळे यांनी शेवटचा मुद्दा उपस्थित करून भाषण आटोपते घ्यावे.

श्री. रमेश वांजळे : अध्यक्ष महोदय, मी कृषी विद्यापीठाच्या संदर्भात बोलणार आहे. कृषी विद्यापीठाचा बारकाईने अभ्यास केला पाहिजे. जीवनदायी योजनेची सुरुवात शेतीवर केली तर त्याचा चांगला परिणाम होईल असे मला वाटते. परिणामी लोकांचे आरोग्य चांगले राहण्यास मदत होणार आहे आणि आपण पुण्याचे काम केले हा देखील वेगळा आनंद मिळणार आहे. लोकप्रतिनिधी म्हणून काम करीत असताना माझ्यासारख्याला हृदयापासून वाटते की, शासनाने या सर्व गोष्टींकडे गांभीर्याने लक्ष दिले पाहिजे. माननीय तालिका सभाध्यक्षांनी बोलण्याची संधी दिल्याबद्दल मी मनसे आभार मानतो आणि थांबतो.

श्री. नितीन भोसले : सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश वांजळे यांनी गजऱ्याच्या संदर्भात जो मुद्दा उपस्थित केलेला आहे, तो रेकॉर्डवरून काढून टाकण्यात यावा.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य श्री. रमेश वांजळे " मनसे " बोलले आहेत. यामध्ये वाईट काहीच नाही, ते खरे बोलले आहेत आणि ते स्वत:बद्दल बोलले आहेत. दुसऱ्या कोणाबद्दल बोलले नाहीत. मी सन्माननीय सदस्य श्री. रवींद्र वायकर यांचा गुरू आहे. त्यांना सुद्धा लॉबीत बसवून मला शिकवावे लागते. वॉर्ड असा उल्लेख न करता मतदारसंघ असा उल्लेख करण्यात यावा, असे मी सन्माननीय सदस्य श्री. रवींद्र वायकर यांना नेहमीच सांगत असतो.

श्री. धैर्यशील पाटील (पेण) **:** अध्यक्ष महोदय, मत्स्य विभागावर मी फक्त दोनच मुद्दे मांडणार आहे. मासेमारी दोन विभागात केली जाते. एक म्हणजे सागरी मासेमारी आणि दुसरी भूजलामधली मासेमारी होय. सागरी मासेमारी म्हणजे समुद्रात केली जाणारी मासेमारी आणि भूजलामध्ये केली जाणारी मासेमारी ही जमिनीच्या आत केली जाते. मासेमारी म्हटले की, नेहमी समुद्रातील मासेमारी डोळ्यासमोर येते. परंतु, भूजलामध्ये ३ लाख १८ हजार हेक्टर एवढ्या जमिनीखालील मासेमारी करण्यासाठी पाणी उपलब्ध आहे. दोन हजार किलो प्रती वर्ष एवढे उत्पन्न अपेक्षित असताना सध्या केवळ जास्तीत जास्त २० किलो उत्पन्न आपण घेत आहोत. म्हणजेच १०० किलो उत्पन्न अपेक्षित असताना १ किलो उत्पन्न मिळत आहे. या करिता ३ लाख हेक्टर जलक्षेत्र वाढविण्याची आवश्यकता आहे. या बाबीकडे शासनाने लक्ष दिले पाहिजे. मासेमारीच्या संदर्भात शासनाच्या धोरणामध्ये बदल करण्याची आवश्यकता आहे. नवीन तंत्रज्ञान वापरून मासेमारी केली तर यामुळे उत्पन्नामध्ये बऱ्याच प्रमाणात वाढ होऊ शकेल. माझा मासेमारी व्यवसाय आहे, त्यामुळे मला या संदर्भात माहिती आहे. ३ लाख हेक्टर जलक्षेत्राचा आपण वापर करू शकलो तर मासेमारीमधील उत्पन्न वाढू शकेल.

अध्यक्ष महोदय, ५० टक्के सबसिडी, मासे ठेवण्याकरिता शीतपेटी, डिझेल इत्यादी सुविधा दिल्या जातात. मागील २५ ते ३० वर्षांपासून शासनाच्या त्याच योजना, तीच माणसे, तीच दुकाने, काळ्या धंद्यातील खरेदी करणारी तीच माणसे अशी परिस्थिती आहे. या दुष्ट चक्रामध्ये हा व्यवसाय आज अडकलेला आहे. या संदर्भात शासनाने नवीन काही तरी योजना अमलात आणावी, अशी मी मंत्री महोदयांना, विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, आंध्रप्रदेश मधील रेड्डी लोक मासेमारी करून सधन झाले आहेत. ते आता संपूर्ण भारतात मासेमारीचे कॉंट्रॅक्ट घेतात. नेल्लूर येथे जशी भौगोलिक परिस्थिती आहे, तशीच परिस्थिती रायगड, पेण, ऊरण या भागामध्ये देखील आहे. इतर ठिकाणी तलाव खोदण्यासाठी ४१ लाख रुपये खर्च येत असेल तर या भागामध्ये केवळ ७० हजार रुपये खर्च येईल. एक एकर जमिनीवर तलाव तयार केला तर तेथे चांगल्या प्रकारे मासेमारी करता येऊ शकेल. आमच्या आग्री व कोळी बांधवांना मासेमारीची आवड आहे. त्यांच्याकडे मासेमारीचे चांगले ज्ञान आहे. त्यांचे पारंपरिक ज्ञान व आपले आधुनिक तंत्रज्ञान या दोघांचा मेळ घालून एखादी योजना सुरू करण्याचा विचार शासनाने करावा. तसेच आपण केलेल्या योजना त्यांना कशा उपयोगी पडतील, याचा विचार करावा, अशी मी विनंती करतो. आमच्या भागातील जिताडाला बाजारपेठेत चांगली मागणी आहे. २५० ते ३०० रुपये या दराने तो विकला जातो. या करिता एखादा पायलट प्रोजेक्ट तयार केला तर चांगले आऊटपूट मिळू शकेल.

[**श्री. धैर्यशील पाटील**]

अध्यक्ष महोदय, एक एकर जमिनीवर एक तळे या प्रमाणे १० तळी तयार केली व लोकांना मासेमारीचे चांगले मार्गदर्शन केले तर नेल्लूर सारखी संपत्ती खारेपाटण येथे आपण देखील तयार करू शकू. माननीय मंत्री महोदयांकडे मी अपेक्षा करतो की, त्यांनी १० ते १५ लाख रुपये खर्च करून एखादा पायलट प्रोजेक्ट हाती घ्यावा. हा प्रोजेक्ट फेल गेला तरी देखील शासनाचा जास्त खर्च वाया जाणार नाही. मात्र हा प्रोजेक्ट यशस्वी झाली तर भूजल मासेमारीला नवी दिशा मिळेल. एवढे बोलून मी माझे भाषण संपवतो. धन्यवाद.

श्री. मानसिंग नाईक (शिराळा) : अध्यक्ष महोदय, गृह विभाग व कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या सन २०११-१२ च्या अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यातील पोलीस यंत्रणा सक्षम झाली पाहिजे. त्याच बरोबर पोलिसांना सेवा सुविधा देखील मिळाल्या पाहिजेत, हा दृष्टिकोन शासनाने डोळ्यासमोर ठेवला पाहिजे. अनेक ठिकाणी पोलिसांना राहण्याची चांगली सोय नाही. पोलिसांच्या वसाहती मोडकळीस आलेल्या आहेत. माझ्या तालुक्यातील इमारत ८० ते ८५ टक्के पूर्ण झालेली आहे. मात्र एक ते दीड वर्षे होऊन देखील उर्वरित १५ ते २० टक्के काम पूर्ण झालेले नाही. अंतर्गत व्यवस्था पूर्ण न झाल्यामुळे त्या इमारतीचा वापर करता येत नाही. पोलिसांना राहण्याची चांगली सोय उपलब्ध करून दिली पाहिजे. पोलिसांना राहण्याची सोय उपलब्ध असेल तरच त्यांना काम करण्याची उर्जा निर्माण होईल. आबांनी तंटामुक्तीचा कार्यक्रम निश्चितपणे महाराष्ट्राला दिला. मात्र काही ठिकाणी पोलिसांना वाटते की, तंटा मुक्ती होऊ नये. कारण त्यांना वाटते की, पोलीस स्टेशनला जर लोक आले नाहीत, तर त्यांना काही वेगळ्या पद्धतीने मिळणारे थांबते आहे. त्यामुळे निश्चितपणे पोलीस स्टेशनला वेगवेगळ्या माध्यमातून लोकांना बोलावले जाते. काही ठिकाणी १५१ सारख्या कलमाचा वापर चुकीच्या पद्धतीने केलेला पहायला मिळतो. त्या दृष्टिकोनातूनही या विभागाकडे पाहण्याची गरज आहे.

कृषी विभागाच्या माध्यमातून खऱ्या अर्थाने शेतीमध्ये प्रगती करण्याचा फार मोठा वाव या कृषिप्रधान देशामध्ये आपल्याला आहे. कृषी विद्यापीठाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना फक्त शिक्षण दिले व कृषिविषयक ज्ञान दिले तर शेतीमध्ये प्रगती होईल असे नाही. कृषी विद्यापीठाच्या माध्यमातून प्रामुख्याने बी-बियाणाच्या संशोधनाच्या बाबतीत मोठ्या प्रमाणावर काम केले गेले पाहिजे. वसंतदादा शुगर इन्स्टिट्यूटमध्ये उसावर संशोधन करून नवीन नवीन बियाणे दिली जातात. अशा प्रकारे भात, गहू, मका, हरभरा, ज्वारी, बाजरी व सोयाबीन यांच्या बियाणाबाबत वेगवेगळ्या पद्धतीने संशोधन करून चांगले उत्पन्न देणारे बियाणे शेतकऱ्यांच्या हातामध्ये कशा पद्धतीने देता येईल, याबाबतही निश्चित पाहणे गरजेचे आहे.

आज जी खाजगी बियाणे मिळतात, या बियाणांबाबत आपण वाचतो की, बियाणे पेरली परंतु, ते उगवून आले नाही. अशा वेळी शेतकऱ्यांना नंतर बियाणे बदलून दिले जाते. परंतु, त्याचा तो सिजन वाया गेला, तर त्याचे नुकसान होते. त्याबाबत शेती खात्याने ठोस पाऊले उचलली पाहिजेत.

[**श्री. मानसिंग नाईक**]

खताची उपलब्धता पाहिजे त्या प्रमाणात योग्य वेळेला झाली पाहिजे. वापसा आल्यानंतर मशागत केली जाते. त्या काळामध्ये खताची उपलब्धता योग्य प्रमाणामध्ये करणे गरजेचे असते. त्या काळात शेतकऱ्याला जर खत उपलब्ध करून दिले तर, निश्चितपणे शेतीची क्षमता चांगल्या पद्धतीने सुधारलेली पहायला मिळेल. नैसर्गिक शेती व्यवसायाला आज महत्त्व यायला लागले आहे, त्यामुळे त्याकडे लक्ष देणे निश्चितपणे गरजेचे आहे.

दुग्ध व्यवसाय वाढविला जात आहे, दुधाचा आज महापूर आलेला दिसतो. परंतु, जनावरांची दूध देण्याची क्षमता वाढविण्यासाठी, चांगले पशुधन या देशामध्ये निर्माण झाले पाहिजे. त्याही दृष्टिकोनातून ब्राझिल, डेन्मार्क या सारख्या बाहेरील देशांमधून चांगले ब्रिड आणून पशुधनाची संख्या वाढविण्याबाबत महत्त्व देणे गरजेचे आहे.

मत्स्यव्यवसायाबाबत मी सांगू इच्छितो की, आमच्या शिराळा तालुक्यामध्ये चांदोली धरण येथे मत्स्यबीज सेंटर व्हावे, अशी मागणी होत आहे. त्यासाठी तरतूदही झाली. गेल्या दहा वर्षांपासून अधिकारी तेथे येतात, पाहणी करतात व निघून जातात मात्र हे सेंटर अजून सुरू झालेले नाही. हे सेंटर सुरू करण्याबाबत लक्ष द्यावे, अशी मी विनंती करतो. आपण मला बोलण्याची संधी दिली याबद्दल आभार मानून मी माझे दोन शब्द संपवतो. जय हिंद ! जय महाराष्ट्र !

श्री. विवेक पंडित (वसई) : अध्यक्ष महाराज, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

तत्पूर्वी, अध्यक्ष महाराज मी आपल्या मार्फत सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो की, म. वि. स. नियम ५७ मध्ये आवश्यक त्या सुधारणा केल्या पाहिजेत. नियम २४६ व २५१ वगळता नियम ५७ अस्तित्वात असणे आवश्यक आहे. येथे सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर आपण चर्चा करीत आहोत. या मागण्यांवर महत्त्वपूर्ण चर्चा होत असताना, या चर्चेसाठी वेळेचे बंधन असता कामा नये. परंतु, हल्ली नियमांचा आधार घेऊन चर्चेचा कालावधी कमी करून अनेक विषय मंजूर केले जातात. या अनुषंगाने मला प्रकर्षाने वाटते की, म. वि. स. नियम ५७ मध्ये बदल करण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महाराज, अत्यंत महत्त्वाच्या विषयावर आपण बोलत आहोत. पोलीस या शीर्षाला गृह विभागामध्ये खर्च कमी कमी होत चालला आहे, हे वास्तव आहे. कारण गृह विभागामध्ये पोलिसां-व्यतिरिक्त इतरही शीर्ष आहेत. परंतु, मला त्याहीपेक्षा सर्वात महत्त्वाचे असे वाटते आणि ज्याची माननीय गृह मंत्र्यांकडून माझी अपेक्षा आहे. १८६१ चा पोलीस कायदा ब्रिटिशांनी बनविलेला आहे. तो राष्ट्रीय पोलीस आयोगाने बदलावा म्हणून शिफारस केली. सर्वोच्च न्यायालयाने देखील यासंबंधी सांगितले की, पोलीस हे सत्तेचे गुलाम आहेत. पोलीस इज पॉवरफुल पोलिटिकल व्हेपन, असे ब्रिटिशांचे म्हणणे होते. तेच म्हणणे आजही आहे. आपण पोलिसांच्या वर्तनाबद्दल चर्चा केली. त्यात एक पोलीस जबाबदार आहे, असे म्हणता येणार नाही. पोलिसांसाठी आपण निर्माण केलेली व्यवस्था कारणीभूत आहे. आपण

[श्री. विवेक पंडित]

ब्रिटिशांचा वारसा चालू ठेवलेला आहे. तो बदलण्याकरिता आपण काय करणार आहोत. सर्वोच्च न्यायालयाने मॉडेल पोलीस ॲक्ट दिलेला आहे. तो महाराष्ट्र सरकार स्वीकारणार आहे की नाही ? पोलीस जनतेचे मित्र आहेत असे नेहमी बोलले जाते. पोलीस फोर्स आणि पोलीस सर्व्हिस यात फरक आहे. या देशाला, या राज्याला पोलीस फोर्स नको आहे. पोलीस सेवा पाहिजे. जनतेचे मित्र असणारे पोलीस पाहिजेत. गुंडांचे माफियांचे मित्र असणारे पोलीस नको. तेव्हा अशी व्यवस्था बदलणारा कायदा आपण आणणार की नाही, हा माझा मूलभूत प्रश्न आहे. एका बाजूला आपण पोलिसांच्या वर्तनाबद्दल, हप्तेखोरीबद्दल टीका करतो. आज बीडीडी चाळीतील पोलिसांची अवस्था जाऊन बघा. त्यांच्याकडे आपण पाहणार आहात की नाही ? मला याकडे माननीय उपमुख्यमंत्र्यांचे लक्ष वेधावयाचे आहे. पोलीस महिला जेव्हा रस्त्यावर येतात आणि सरकारच्या विरोधात घोषणा देतात त्याकडे आपण गांभीर्याने पाहण्याची आवश्यकता आहे. माननीय गृहमंत्री पोलीस दलासंबंधी नेहमी दक्ष असतात. पोलीस दलाने केलेल्या चुका ते मोठ्या मनाने माफ करून पोटात घालतात व आमच्या समोर चांगल्या पद्धतीने येतात. त्याबद्दल मी त्यांचे अभिनंदन करतो. कारण त्यांचे बरोबर आहे. ते पोलीस दलाचे प्रमुख आहेत. बीडीडी चाळीतील पोलिसांचे जे प्रश्न आहेत त्याकडे पाहण्याची आवश्यकता आहे. मला येथे एक उदाहरण द्यायचे आहे. नवघर-माणिकपूर पोलीस ठाणे भाड्याच्या इमारतीमध्ये आहे. त्यांना गाडी पार्क करायला जागा नाही. १५ एकरची जागा मिळावी अशी मागणी केलेली आहे. तेथे पोलिसांचे चांगले कार्यालय व निवासस्थान होऊ शकते. १९२७ मध्ये पोलिसांसाठी निवासस्थाने बांधण्यात आली. त्याची अजूनही दुरुस्ती होत नाही. जनावरांसारखी अवस्था पोलिसांची होत आहे. तेव्हा पोलिसांच्या निवासस्थानाकडे देखील आपण लक्ष द्यावे, अशी मी विनंती करीत आहे.

मला अजून एका गोष्टीकडे लक्ष वेधावयाचे आहे. त्याबद्दल आतापर्यंत चर्चा झालेली नाही. ती चर्चा कारागृहाबद्दल आहे. आपल्याकडे कारागृहाच्या क्षमतेपेक्षा २५ टक्के जास्त बंदींची संख्या आहे. सन्माननीय गृहमंत्र्यांच्या कृपाशीर्वादामुळेच पाच दिवस मला ठाण्याच्या कारागृहामध्ये काढता आले. त्यामुळे तेथील पाण्याची अवस्था काय आहे, हे बघता आले. ५७ लाख रुपये पाण्याच्या टाकी करता मंजूर झाले. दोन वर्ष झाली तरी देखील पाण्याची टाकी बांधली जात नाही. एका मनोरुग्णाकडून दोन पोलीस शिपायांची हत्या झाली. जेलमध्ये हत्या झाली. त्यांच्या कुटुंबीयांना सेवेमध्ये सामावनू घेतले पाहिजे, अशी मागणी केली जाते. पोलिसांचा असंतोष राज्य शासनाला परवडणारा नाही. आमचा असंतोष दाबण्याकरिता पोलीस दल निर्माण केले आहे. पोलिसांमध्ये असंतोष निर्माण झाला तर आपण कशा पद्धतीने सावरणार आहात, हा माझा प्रश्न आहे. म्हणून पोलिसांमधील असंतोष दूर करावा एवढी विंनती करतो. जय हिंद जय महाराष्ट्र.

श्री. नीलेश देशमुख-पारवेकर (यवतमाळ) : अध्यक्ष महाराज, गृह व कृषी विभागावर चर्चा करण्यासाठी मी उभा आहे. आपल्या राज्याचे गृह खाते जेव्हा पासून सन्माननीय मंत्री श्री. आर. आर. पाटील व माननीय गृह राज्यमंत्री श्री. बंटी पाटील यांनी घेतले तेव्हा पासून या खात्याची प्रतिमा पहिल्यापेक्षा जास्त उंचावली आहे. श्री. आर. आर. पाटील आणि श्री. बंटी पाटील यांच्यासारखे मंत्री या खात्यामध्ये काम करीत आहेत तेव्हा पासून या खात्याला न्याय आणि सन्मान मिळत आहे. पूर्वी

[श्री. नीलेश देशमुख-पारवेकर]

पोलीस खात्याची जी प्रतिमा झाली होती ती या दोघांनी निश्चितपणे बदलली आहे. ती परिस्थिती आज निश्चितपणे बदलली आहे. पोलीस विभागाचे आणखी आधुनिकीकरण करणे आवश्यक आहे. २६/११ रोजीच्या हल्ल्यानंतर राज्य शासनाने अनेक निर्णय घेतले. आपणास केंद्र शासनाकडून देखील निधी मिळाला होता. हा निधी पोलीस विभागाचे अत्याधुनिकीकरण करण्यासाठी वापरला असला तरी आपणास अजून चांगल्या प्रकारे पोलीस विभागाचे अत्याधुनिक करणे गरजेचे आहे. त्याकडे लक्ष दिले पाहिजे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, आज पोलीस विभागात पोलीस अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांची संख्या अपुरी आहे. पोलीस विभागात फक्त ६७ टक्के पोलीस कर्मचारी आहेत. तेव्हा पोलीस विभागातील रिक्त पदांची त्वरित भरती केली पाहिजे. तसा प्रस्ताव माननीय गृहमंत्र्यांनी दिलेला आहे. पोलीस अधिकाऱ्यांना आणि कर्मचाऱ्यांना चांगल्या प्रकारे काम करता आले पाहिजे या दृष्टीने पोलीस विभागातील रिक्त पदे भरण्यात यावीत. ही रिक्त पदे भरल्यास पोलिसांवरील ताण कमी होऊन त्यांना काम करताना आनंद वाटेल अशा प्रकारचे वातावरण आपण निर्माण केले पाहिजे. आज पोलिसांची असलेली संख्या आणि त्यांना कराव्या लागणाऱ्या ड्युटीजचा विचार करता त्यांच्यावरील ताण खूप वाढत आहे. आपणास हा ताण कमी करावयाचा असेल तर पोलिसांची रिक्त पदे भरणे आवश्यक आहे. त्याशिवाय पोलिसांना अत्याधुनिक अशी शस्त्रास्त्रे दिली पाहिजेत.

अध्यक्ष महाराज, सहाव्या वेतन आयोगामध्ये पोलिसांचे वेतन कमी करण्यात आले असे येथे सांगण्यात आले. त्यांना कमी पगार मिळतो म्हणून अवैध काम करण्याकडे त्यांचा कल जात असेल त्यास वेळीच आळा घालण्याची गरज आहे. शासनाने पोलिसांच्या दृष्टीने काही हिताचे निर्णय घेतलेले आहेत. पोलिसांच्या मानधनात वाढ केलेली आहे. त्यांच्यावरील ताणतणाव कसा दूर होईल यादृष्टीने प्रयत्न सुरू आहेत.

अध्यक्ष महाराज, माझ्या यवतमाळ जिल्ह्यामध्ये जे जेल आहे ते शहराच्या मध्यभागी आहे. माझी या निमित्ताने मागणी आहे की, कोणत्याही जिल्ह्यातील जेल हे शहराच्या मध्यभागी असता कामा नये. ते शहरापासून १० ते १५ कि. मी. अंतरावर लांब असले पाहिजे. तेव्हा ज्याठिकाणी अशी मध्यवर्ती ठिकाणी जेल असतील ती शहरापासून लांब ठेवली पाहिजेत. तसेच ज्या कारागृहांच्या इमारतींची अवस्था अतिशय वाईट झालेली आहे त्यांची दुरुस्ती केली पाहिजे.

अध्यक्ष महाराज, माझा यवतमाळ भाग हा जिल्ह्याचे ठिकाण असूनसुद्धा त्याठिकाणी डॉग युनिट नाही. आम्हाला अमरावती विभागाकडून डॉग युनिट मागवावे लागते. आमच्या येथील होमगार्ड डिस्ट्रिक्ट कमांडरचे पद अनेक वर्षांपासून रिक्त आहे. हे रिक्त पद त्वरित भरले पाहिजे. पोलीस पाटील पदांची अनेक पदे रिक्त आहेत ती त्वरित भरली पाहिजेत, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महाराज, आपल्या येथे कोणतीही निवडणूक असो वा राजकीय कार्यक्रम असो अशा वेळी जेव्हा सामाजिक तणाव निर्माण होतो. त्यासाठी पोलिसांची कुमक मागविली जाते. तेव्हा तालुक्याच्या ठिकाणी पोलिसांसाठी चांगल्या बॅरॅक्स बांधल्या पाहिजेत. आम्ही यवतमाळ जिल्ह्यामध्ये तसा प्रस्ताव दिलेला आहे. त्यासाठी निधी उपलब्ध करून दिला पाहिजे, अशी माझी विनंती आहे.

[**श्री. नीलेश देशमुख-पारवेकर**]

अध्यक्ष महाराज, माझा यवतमाळ भाग हा आदिवासी आणि नक्षलग्रस्त एरियाने जोडलेला आहे. आमच्या भागात अनेक शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या झालेल्या आहेत. आमच्या जिल्ह्यातून नॅशनल व स्टेट हाय-वे जातात. तेव्हा त्याठिकाणी हाय-वे ट्रॅफिकचे बुथ झाले पाहिजेत. आमचा भाग दुर्गम असल्यामुळे बऱ्याच ठिकाणी पोलीस यंत्रणा कामी येत नाही. त्यामुळे तो भाग अत्याधुनिक यंत्रणांनी जोडला पाहिजे.

मी आता कृषी विभागासंदर्भात बोलणार आहे. आमच्या यवतमाळ जिल्ह्यामध्ये अतिवृष्टी झाल्यामुळे राज्य शासनाने १ हजार कोटी रुपये दिले होते. परंतु, त्या १ हजार कोटी रुपयांचा आमच्या जिल्ह्याला जास्त काही लाभ झालेला नाही. आमच्या जिल्ह्यात फक्त एकाच तालुक्यात ५० टक्क्यांपेक्षा कमी आणेवारी निघाली. त्यामुळे आमच्या इतर कोणत्याही तालुक्यांतील शेतकऱ्यांना त्याचा लाभ मिळाला नाही. आमचे शेतकरी लाभापासून वंचित आहेत. कृषी विद्यापीठाच्या माध्यमातून अनेक संशोधने केली आहेत. कृषी विद्यापीठाचे उपकेंद्र आमच्या भागात यवतमाळ जिल्ह्याच्या नक्षलग्रस्त, आदिवासी भागात झाले पाहिजे, अशी विनंती करतो. अध्यक्ष महोदय, आमच्या येथे बेंबळा व अरुणावती अशी दोन मोठी धरणे आहेत. मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या माध्यमातून मत्स्य बीज उपलब्ध करून दिले पाहिजेत. एवढे बोलून मी माझे दोन शब्द संपवितो. धन्यवाद !

श्री. संजय सावकारे (भुसावळ) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह व कृषी विभागाच्या मागण्यांवर चर्चा करण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, भारत हा कृषी प्रधान देश आहे. सभागृहातील सर्वच सन्माननीय सदस्यांनी कृषी विभागावर, शेतकऱ्यांविषयी भावना व्यक्त केल्या आहेत. सदर अर्थसंकल्पात शेतकऱ्यांसाठी भरीव तरतूद देखील केलेली आहे. परंतु, शेतकऱ्यांसाठी अजूनही भरपूर करण्यासारखे आहे.

अध्यक्ष महोदय, मला वाटते की, कृषी विभागाने ग्रामीण क्षेत्रात कृषी उत्पादनावर आधारित उद्योग उभारले पाहिजेत व त्यासाठी विभागाने सर्व्हे केला पाहिजे. नागपूर येथे संत्रा, खानदेश येथे केळी, कापूस आहे, कोकण येथे काजू अशा प्रकारे त्या त्या क्षेत्रात उत्पादनावर आधारित उद्योगधंदे आले तर शेतकऱ्यांना निश्चितपणे त्याचा फायदा होईल, त्यांना हक्काची बाजारपेठ मिळेल आणि स्थानिकांना रोजगार देखील मिळेल. पाऊस कमी झाला, जास्त झाला किंवा अवकाळी पाऊस झाला तर शेतकऱ्यांचे नुकसान होते, त्या संदर्भात शासनाने भरीव अशी मदत दिली आहे.

अध्यक्ष महोदय, माझ्या जळगाव जिल्ह्यात दिनांक २८ फेब्रुवारी व दिनांक २१ मार्च या दिवशी प्रचंड प्रमाणात गारपीट झाली. शासनाने त्या संदर्भात जळगाव जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना मदत द्यावी, अशी मी विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, मी आता शेततळ्यांसंदर्भात बोलणार आहे. माननीय कृषी राज्यमंत्री हे आमच्या विभागातीलच आहेत, ते जळगावचे आहेत, त्यांनाही माहीत आहे की, जळगाव जिल्ह्याचे शेततळ्यांचे उद्दिष्ट पूर्ण झालेले नाही. कारण तेथील जमिनीचा पोत खडकाळ आहे. शेतकऱ्यांना दिले जाणारे अनुदान कमी पडते. अध्यक्ष महोदय, शेततळी बनविताना तेथे मोठ्या प्रमाणात खडक लागतो. जमीन खडकाळ असल्यामुळे जास्त खर्च येतो. परिणामी, शेततळ्यांचे उद्दिष्ट पूर्ण होऊ शकले नाही. माझी माननीय कृषी मंत्र्यांना विनंती आहे की, आपण त्यांना शेतजमिनीच्या पोतनुसार अनुदान देण्याचा निश्तिपणे विचार करावा.

[श्री. संजय सावकारे]

अध्यक्ष महोदय, दुधाच्या बाबतीत महाराष्ट्र राज्य एके काळी पहिल्या क्रमांकावर होते. परंतु, दिवसेंदिवस क्रमांक खाली येत आहे. गायी, म्हशी अशा दुधाळ जनावरांच्या खाद्यासंदर्भात, आरोग्यासंदर्भात माझी मागणी आहे. आपल्याला माझी विनवणी आहे की, प्रत्येक तालुक्याच्या ठिकाणी प्रथम श्रेणीचा पशु वैद्यकीय दवाखाना असला पाहिजे. माननीय पशुसंवर्धन मंत्री यांनी याची दखल घ्यावी, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागावर बोलताना मला एक गोष्ट सांगावीशी वाटते की, माझ्या माहितीनुसार सन १९८२ पर्यंत हत्यारी पोलीस व बिगर हत्यारी पोलीस असे दोन स्वतंत्र विभाग होते. परंतु, सन १९८२ नंतर वेगवेगळे असणारे हे दोन्ही विभाग एकत्र करण्यात आले. त्यामुळे सन १९८२ पूर्वी गृह विभागाचा जो दरारा होता, तो नंतर राहिला नाही. हत्यारी पोलीस दल आणि बिनहत्यारी पोलीस दल वेगवेगळे असल्यामुळे हा दरारा होता. हत्यारी पोलिसांचे काम वेगळे होते आणि बिनहत्यारी पोलिसांचे काम वेगळे होते. त्यांच्याकडून वेगवेगळे काम करवून घेतले जात होते. त्यामुळे माझी शासनाला अशी विनंती आहे की, पूर्वीची पद्धत पुन्हा सुरू करून हे दोन विभाग वेगवेगळे निर्माण करावेत.

अध्यक्ष महोदय, मध्यंतरी मॅटच्या बाबतीत बरीच चर्चा झाली. मुळात बदलीचा कायदा रद्द केला तर त्याचा चांगला फायदा होईल. बदलीच्या कायद्याचा गैरफायदा घेऊन अधिकारी बदली झाल्यानंतर मॅटमध्ये जातात. त्यामुळे बदलीचा कायदा रद्द केला पाहिजे, असे मला वाटते.

अध्यक्ष महोदय, या अर्थसंकल्पात ९१५ कोटी रुपयांची तरतूद ६००० पोलीस कर्मचाऱ्यांच्या निवासस्थानांसाठी करण्यात आली आहे. परंतु, ही तरतूद कोणत्या दर्जाच्या अधिकाऱ्यांच्या निवासस्थानासाठी करण्यात आली आहे, याचा कोठेही उल्लेख नाही. याबाबतचे स्पष्टीकरण माननीय मंत्र्यांनी करण्याची आवश्यकता आहे. कारण, राज्यातील आयएएस आणि आयपीएस दर्जाचे अधिकारी गृह विभागाचे भूखंड लाटतात, त्यावर आपली घरे तयार करतात आणि खालच्या अधिकाऱ्यांना घरे मिळत नाहीत. आजही गृह विभागाकडे अनेक भूखंड आहेत. त्यामुळे याबाबतचे स्पष्टीकरण व्हावे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, वारंवार सभागृहात सांगितले गेले आहे की, गृह विभागाला कमी निधी मिळतो. सन्माननीय सदस्य श्री. गिरीश बापट हे लोकलेखा समितीचे समिती प्रमुख आहेत. त्यांनी हिवाळी अधिवेशनामध्ये सभागृहात लोकलेखा समितीचा अहवाल मांडला. त्यामध्ये असे नमूद करण्यात आले आहे की, गृह विभागाला जो निधी दिला गेला, तो खर्च होऊ शकला नाही. त्यामुळे यासंदर्भात गृह विभागाने गांभीर्याने विचार करावा, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, वेळेअभावी मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

धन्यवाद.

श्री. जयकुमार गोरे (माण) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्य सरकारने केंद्र सरकारच्या मदतीने शेततळ्यांचा कार्यक्रम तयार केला आहे. महाराष्ट्रामध्ये सगळ्यात जास्त शेततळी माण-खटाव तालुक्यात झाली आहेत. साधारणपणे २५०० ते ३००० शेततळ्यांचे उद्दिष्ट या तालुक्याला दिलेले आहे. मघाशी सन्माननीय सदस्यांनी मुद्दा मांडला की, खडकाळ जमिनीमध्ये शेततळ्यांसाठी निधी उपलब्ध होत नाही. हा महत्त्वाचा मुद्दा आहे. त्याहीपेक्षा महत्त्वाचे हे आहे की, शेततळ्यांमध्ये पॉलिथिन पेपर घातला नसेल तर काही उपयोग होत नाही. खडकाळ जमिनीतील शेततळ्यांमध्ये पाणी साठत नाही आणि शेततळ्यांचा उद्देश सफल होत नाही.

अध्यक्ष महोदय, खतांबाबत असे सांगितले गेले आहे की, खतांचा मुबलक साठा निर्माण केला गेला आहे. परंतु, जुलै महिन्यामध्ये पाऊस पडल्यानंतर पुन्हा खतांची टंचाई निर्माण होते. त्यामुळे साठेबाज आणि वितरक यांच्यावर बंधने आणणे आवश्यक आहे. गृह विभागाची दहशत त्यांच्यावर असल्याशिवाय खत वितरण चांगल्याप्रकारे होणार नाही. कारण, काळाबाजार मोठ्या प्रमाणावर होतो. याबाबत गृह विभागाने लक्ष घालावे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, ठिबक सिंचनाचा विषयही महत्त्वाचा आहे. या ठिकाणी माननीय गृहमंत्री श्री. आर. आर. पाटील आणि माननीय गृह राज्यमंत्री श्री. सतेज ऊर्फ बंटी पाटील बसलेले आहेत. मी सर्वसामान्य कार्यकर्ता आहे. मी खूप मोठ्या विषयावर बोलणार नाही. एवढेच सांगेन की, आमच्या तालुक्याच्या पोलीस स्टेशनच्या अधिकाऱ्यांना राहण्यासाठी निवासस्थाने नाहीत. ते सध्या लॉजमध्ये राहतात. ग्रामीण भागामध्ये त्यांना कोणत्याही सुविधा उपलब्ध होत नाहीत. पोलिसांकडून चोवीस तास सेवेची अपेक्षा आपण करतो. परंतु, त्यांना अनेक अडचणी भेडसावीत असतात. याबाबत गृह विभागाने कार्यवाही करावी, अशी विनंती आहे.

मंत्री महोदयांना, मी सांगू इच्छितो की, पोलीस २४ तास काम करीत असताना पोलिसांकडे लोकांचा पाहण्याचा दृष्टिकोन थोडा वेगळा दिसून येत आहे. पोलीस कारवाई करीत असताना किंवा पोलीस ड्युटी करीत असताना अलीकडील कालखंडात पोलिसांवर गुन्हे दाखल करण्याचे प्रमाण वाढलेले आहे.

अध्यक्ष महोदय, अनेक वेळा असे म्हटले जाते की, महाराष्ट्राचे बिहार झाले आहे, पंरतु, महाराष्ट्रात सुद्धा खुनाची सुपारी घेतल्याचे आरोप पोलिसांवर झाले आहेत. पोलिसांवर गुन्हे दाखल झाले आहेत ही मोठी खेदजनक बाब आहे. माण तालुक्याच्या ठिकाणी सुद्धा अशी परिस्थिती निर्माण होत आहे. मंत्री महोदयांनी सीआयडी चौकशी करण्याचे मान्य केले आहे, परंतु, चौकशी पुढे जात नाही. यामध्ये लक्ष घालण्याची आवश्यकता आहे. यात नेमकी वस्तुस्थिती काय आहे, खरच पोलीस दोषी होते काय ? पोलिसांवर ३०७ चे गुन्हे दाखल होतात, हत्या करण्याचे गुन्हे त्यांच्यावर दाखल होतात. ज्या लोकांनी पोलिसांच्या गाड्या जाळल्या, ज्यांनी पोलिसांवर हल्ला केला त्यांना पोलीस स्टेशनमध्ये आणून चहा पाजून त्यांचा जामीन करण्यात येतो. आपल्या कालखंडात या गोष्टी चांगल्या होत आहेत, असे मला म्हणावयाचे नाही. यासंदर्भातील सर्व पेपर मी आपणाला दिलेले आहेत. माझ्या तालुक्यातील विषय असल्यामुळे मी यासंदर्भात बोलत आहे.

[श्री. जयकुमार गोरे]

अध्यक्ष महोदय, पवनचक्की मालकांनी शेतकऱ्यांवर खूप मोठ्या प्रमाणात अन्याय केला आहे, ही वस्तुस्थिती आहे. पवनचक्की मालकांनी शेतकऱ्यांच्या जमिनी कमी किमतीमध्ये व फसवणूक करून घेतल्या आहेत. पवनचक्की मालकांकडे काही संघटना व राजकारण्यांचा बघण्याचा दृष्टिकोन असा झाला आहे की, पैसा मिळण्याचे ते साधन आहे. ते योग्य आहे किंवा नाही, याची मला माहिती नाही. परंतु, पवनचक्की मालकांच्या पाठीमागे कोण आहे, या खोलात न जाता यामध्ये वस्तुस्थिती काय आहे. हे पाहण्याची आवश्यकता आहे. संघटनेचा वापर उद्योजकांकडून पैसा वसुलीसाठी होत आहे. एखादा साधा संघटनेचा कार्यकर्ता दीड कोटी रुपयांची खंडणी पवनचक्की मालकांना मागत असेल. तर यातील खरी वस्तुस्थिती काय आहे, ती तपासण्याची गरज आहे. अशी वाईट परिस्थिती ग्रामीण भागात निर्माण झालेली आहे. मंत्री महोदयांनी यामध्ये लक्ष घालावे, अशी मी विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, खंडणी माफिया, वाळू माफिया, दूध माफिया, असे सर्व माफिया झालेले आहेत. या सर्व गोष्टीकडे एका वेगळ्या दृष्टिकोनातून पाहण्याची आवश्यकता आहे. पवनचक्कीच्या संदर्भात आपण खास चौकशी लावून त्यातून सत्य काय आहे ते बाहेर आले पाहिजे. लोकप्रतिनिधींच्या नावाने बातम्या येऊन आमची बदनामी त्या ठिकाणी करण्यात येत आहे. त्या बातम्या आपण पेपरामध्ये वाचल्या असतील सर्वांचीच बदनामी करण्यात येत आहे, परंतु, नेमकी वस्तुस्थिती काय आहे कोणाला पैसे पाहिजे, याचा तपास होण्याची आवश्यकता आहे. पवनचक्कीवाला चुकला असेल तर त्याला शिक्षा झाली पाहिजे. परंतु, अनेक अधिकारी यामध्ये गुंतलेले आहेत. बांधकाम खात्याच्या अधिकाऱ्यांकडून खंडणी वसूल केली जात आहे, याकडे लक्ष द्यावे, अशी विनंती करतो व माझे भाषण पूर्ण करतो.

डॉ. सुजित मिणचेकर (हातकणंगले) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, अर्थसंकल्पामध्ये गृह खात्यासाठी ५८ कोटी रुपयांची तरतूद केंद्र शासनाच्या माध्यमातून करण्यात आली आहे. महाराष्ट्र शासनाच्या माध्यमातून कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही. असे असताना गृहमंत्री व गृह राज्यमंत्री महोदयांना, गृह खात्यावर वर्षभर वचक ठेवावयाचा आहे. हे एक प्रश्न चिन्ह निर्माण झाले आहे. राजा उदार झाला, अशा पद्धतीने पोलीस खात्यातील कर्मचाऱ्यांसाठी सहा हजार घरे बांधण्याची संकल्पना आहे. त्यासाठी ११५ कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली आहे. परंतु, ११५ कोटी रुपयांत सहा हजार घरे बांधण्याचा विचार केला तर साधारणपणे १२९ चौरस फूट इतक्याच एरियाचे घर तयार होऊ शकते. त्या छोट्या घरामध्ये एखादे कुटुंब राहील, असे मला वाटत नाही. शासनाच्या एसआरए योजनेप्रमाणे २६९ चौरस फुटांचे घर बांधण्याचे ठरविले तर त्यातून जेमतेम २,५०० घरेच बांधता येतात.

अध्यक्ष महोदय, पोलीस कर्मचाऱ्यांना ८ तास, १० तास, २४ तास ड्युटी करावी लागते. त्यामुळे पोलीस कर्मचाऱ्यांच्या शरीरावर ताण पडतो, त्यांचे मानसिक संतुलन बिघडते. शासनाने याचा गांभीर्याने विचार करून पोलीस विभागातील कर्मचाऱ्यांना साप्ताहिक सुट्या दिल्या पाहिजेत. तसेच, त्यांना ८ ते १० तासाचीच ड्युटी दिली पाहिजे. त्यासाठी शासनाने पोलीस कर्मचाऱ्यांची भरती करावी. त्यांना २४ तास ड्युटी देऊ नये, अशी माझी विनंती आहे.

[डॉ. सुजित मिणचेकर]

अध्यक्ष महोदय, मी माझ्या मतदारसंघातील मुद्दा मांडतो. वडगाव पोलीस स्टेशनमध्ये एका आरोपीने आत्महत्या केली होती. त्या आरोपीने आत्महत्या केल्यानंतर महिला एपीआय यांना सस्पेंड करण्याऐवजी त्यांची फक्त बदली करण्यात आलेली आहे. आम्ही त्यांच्या सस्पेन्शनची मागणी करीत आहोत.

अध्यक्ष महोदय, मी कृषी विभागावर माझे विचार मांडणार आहे. कृषी विभागामार्फत जवाहर विहिरींसाठी अनुदान दिले जाते. त्या अनुदानाची रक्कम १ लाख रुपये आहे. मला असे वाटते की, १ लाख रुपयामध्ये कोणत्याही शेतामध्ये विहिरीचे काम पूर्ण होत नाही. हे अनुदान विहिरीचे काम पूर्ण झाल्यानंतर देण्यात येते. जे अनुदान देण्यात येते ते तुटपुंजे आहे. शासनाने या अनुदानामध्ये वाढ करावी, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, मघाशी सन्माननीय सदस्यांनी रासायनिक खतांच्या संदर्भात मुद्दा उपस्थित केला. शेतकऱ्यांना कमी प्रमाणात रासायनिक खते मिळत असल्यामुळे शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते.

अध्यक्ष महोदय, या आघाडी सरकारच्या कारभाराविषयी मी आपल्याला एक बतावणी सांगतो.

" एका गावात होते एक देऊळ,
देवळा मागे होते वारुळ,
त्या वारुळात होती एक मुंगी,
वाजवित पुंगी (गाजराची, वाजली तर वाजली)
चालली चालली अधिवेशनाला,
तिथे न्याय देणार आम्ही महाराष्ट्राला,
सर्वांनी वाटुनी खाऊ शेंगा,
नाही दाखवणार विरोधकांना ठेंगा,
अशी ही शंभर नंबरी थाप-हो जी जी."

अध्यक्ष महोदय, अशा प्रकारचा कारभार या आघाडी शासनाच्या माध्यमातून सुरू आहे. आपण मला बोलण्याची संधी दिली, त्याबद्दल आपले आभार मानून मी माझे दोन शब्द संपवितो.

श्री. प्रमोद जठार (कणकवली) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, माननीय गृहमंत्र्यांनी सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये येणे बंद केल्यामुळे तेथे कायदा आणि सुव्यवस्थेची मोठी अडचण निर्माण झालेली आहे. तेथे प्रत्येक महिन्याला एक खून आणि एका महिलेवर बलात्कार होतो. मी यासंदर्भातील आकडेवारी देणार होतो. परंतु, वेळ कमी असल्यामुळे मी ती आकडेवारी देत नाही.

[श्री. प्रमोद जठार]

अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. विवेक पंडित यांनी त्यांच्या भाषणामध्ये सांगितले की, पोलिसांची अवस्था धड सांगताही येत नाही आणि सहनही होत नाही, अशी आहे. ४० वर्षांपूर्वी एका पोलीस अधिकाऱ्याचा मुलगा महाराष्ट्राचा नव्हे तर देशाचा डॉन झाला. त्याचे नाव दाऊद असे आहे. माननीय गृहमंत्री महोदय, आपण पोलिसांची अशा प्रकारची परीक्षा पाहू नका. पोलिसांचे पगार, त्यांची राहण्याची व्यवस्था याकडे आपण लक्ष द्यावे, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये पर्यटन आता संपलेले आहे. आमच्या सिंधुदुर्ग जिल्ह्यामध्ये मोठ्या प्रमाणावर खनिजाची वाहतूक होत आहे. कळणे ते रेडी येथे मोठ्या प्रमाणावर डंपर चालविले जातात. त्यामुळे तेथे मोठ्या प्रमाणावर अपघात होतात. माननीय गृहमंत्री महोदयांनी याला आवर घातला पाहिजे. त्या ठिकाणी २४ तास वाहतूक सुरू आहे, त्यावर शासनाने बंधन घालण्याची गरज आहे.

अध्यक्ष महोदय, शासनाने कोकणासाठी ६ गस्ती नौका उपलब्ध करून दिल्या आहेत. परंतु, त्यांची दुरुस्ती करण्यासाठी कर्मचाऱ्यांची नेमणूक केलेली नाही. त्यामुळे नौकांची दुरुस्ती करण्यासाठी गोव्याला जावे लागते. नौकांची दुरुस्ती वेळेवर होत नसल्यामुळे परिणामी गस्ती होत नाहीत.

अध्यक्ष महोदय, सावंतवाडीला एक कारागृह आहे. जेवणासाठी तेथे नारळ आणली जातात. तेथील एका कैद्याने नारळांच्या किशीपासून दोरी तयार केली व त्या दोरीच्या मदतीने कारागृहाच्या भिंतीवरून पळून गेला. सदर कारागृहाच्या भिंतीची उंची अतिशय कमी आहे. माझी माननीय मंत्री महोदयांना, विनंती आहे की, सदर कारागृहाच्या भिंतींची उंची वाढविण्याची गरज आहे.

अध्यक्ष महोदय, हातखांबा येथे एक वाहतूक अपघात मदत केंद्र आहे. परंतु, बाव नदी ते बांदा अशा १८५ कि.मी. अंतरावर एकही वाहतूक अपघात मदत केंद्र नाही. शासनाने यासंबंधी तातडीने लक्ष घालून बाव नदी ते बांदा अशा १८५ कि.मी. मध्ये वाहतूक अपघात मदत केंद्र तयार करावे, अशी माझी माननीय मंत्री महोदयांना, विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात ११,००० नौकांची नोंदणी केलेली नाही. त्यामुळे कोकणच्या किनारपट्टीवरून मोठा धोका निर्माण होण्याची शक्यता आहे. माझी शासनाला विनंती आहे की, संरक्षणाच्या दृष्टिकोनातून ११,००० नौकांची तातडीने नोंदणी होणे गरजेचे आहे.

महोदय, कृषी विभागाच्या संदर्भात मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात ऊसाचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणावर वाढलेले आहे. राज्य शासनाने केंद्र शासनाकडे राज्यातील ऊस उत्पादक जिल्ह्यांची यादी पाठविलेली आहे. शासनाने सिंधुदुर्ग जिल्ह्याच्या ऊस उत्पादकाविषयी शिफारस करून त्या यादीत सिंधुदुर्ग जिल्ह्याचा समावेश करावा, अशी माझी माननीय मंत्री महोदयांना, विनंती आहे.

महोदय, कृषी क्षेत्रासंबंधी शासनाने मोठ्या प्रमाणावर लक्ष देण्याची गरज आहे. शासनाने विविध कृषी विद्यापीठे निर्माण केली, तेथे कृषी अधिकारी निर्माण केले. परंतु, शेतकरी निर्माण केला नाही. माझी शासनाला विनंती आहे की, प्रत्येक माध्यमिक शाळांमध्ये कृषी शिक्षकाची नेमणूक करून भविष्यातील शेतकरी निर्माण करावा.

[**श्री. प्रमोद जठार**]

महोदय, राज्यात शेतकरी अपघात विमा योजना सुरू आहे. परंतु, मला सांगायला अतिशय खेद वाटतो की, ७/१२ उताऱ्यावर ज्याचे नाव असते त्यालाच शेतकरी अपघात विमा मिळतो. परंतु, त्याच्यावर अवलंबून असलेल्या कुटुंबाला सदर योजनेचा फायदा होत नाही. म्हणून माझी शासनाला विनंती आहे की, या योजनेत शेतकऱ्यांच्या कुटुंबांमध्ये असलेल्या व्यक्तींच्या नावांचा समावेश करणे गरजेचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात गेल इंडिया नावाच्या कंपनीकडून मोठ्या प्रमाणावर जमिनी गिळंकृत करण्याची कामे सुरू आहेत. शेतकऱ्यांची शेती खणून कंपनीकडून पाईपलाईन टाकली जात आहे. शेतकऱ्यांच्या शेतीला संरक्षण देण्यासाठी शासनाने संबंधित कंपनीविरुध्द तातडीने कारवाई करणे गरजेचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, कोकणात बांदा येथे मत्स्यगंधा नावाचा एक कार्यक्रम झाला होता. त्यावेळी केंद्रीय कृषी मंत्री श्री. शरद पवार साहेब यांनी सांगितले होते की, तेथे असलेले कोळी वाडे मच्छीमारांना देऊन टाका. परंतु, या सदंर्भात शासनाने अर्थसंकल्पात कोणतीही तरतूद केली नाही. तेव्हा माननीय केंद्रीय मंत्री श्री. शरद पवार यांनी असाही उल्लेख केला होता की, पुढील वर्षी होणाऱ्या मत्स्यगंधा महोत्सव कार्यक्रमापर्यंत राज्याच्या मत्स्यव्यवसाय मंत्र्यांनी जर केंद्र शासनाकडून एका मोठ्या व चार लहान बंदरांना मंजुरी मिळविल्यास हा महोत्सव यशस्वी झाल्या सारखा होईल. अशा प्रकारे बंदरांना मंजुरी देण्यासाठी केंद्र शासनाची तयारी आहे. परंतु, त्यासाठी राज्य शासनाने तातडीने कार्यवाही करणे गरजेचे आहे.

अध्यक्ष महोदय, आपण समुद्राकडून निरनिराळ्या प्रकारचे मासे व इतर गोष्टी घेत असतो. मात्र समुद्राला आपण काहीच देत नाही. माझी शासनाला विनंती आहे की, शासनाने मत्स्यव्यवसाय विभागाद्वारे समुद्रामध्ये मत्स्यबीज दान करावे. जेणेकरून मोठ्या प्रमाणात मासे वाढतील व आपल्याला मोठ्या प्रमाणावर मच्छीमारी करता येईल.

अध्यक्ष महोदय, देवगडला १९८३ साली ४० कोटी रुपयांचा आनंदवाडी बंदर प्रकल्प मंजूर झाला. सदर प्रकल्प अद्यापही अपूर्णावस्थेत आहे. त्यासंबंधी अनेकदा बैठका झाल्या आहेत. माझी शासनाला विनंती आहे की, सदर प्रकल्प लवकरात लवकर पूर्ण करावा.

अध्यक्ष महोदय, सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात जिल्हा दुग्ध विकास अधिकारी कार्यरत नाही. शासनाने सिंधुदुर्ग जिल्ह्यात त्वरित जिल्हा दुग्ध विकास अधिकारी द्यावा, अशी मी माननीय मंत्री महोदयांना विनंती करतो. अध्यक्ष महोदय, आपण मला या ठिकाणी बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल आपले आभार मानून माझे भाषण संपवितो.

जय हिंद ! जय महाराष्ट्र !

श्री. चंद्रदीप नरके (करवीर) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी या ठिकाणी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, यावर्षी गुळाला अतिशय कमी भाव मिळाला आहे. त्यासंबंधी माननीय कृषी मंत्री व माननीय सहकार मंत्री महोदयांसमवेत यांची बैठक झाली होती. त्या बैठकीत माननीय कृषी मंत्री यांनी या अर्थसंकल्पात गुळाच्या अनुदानाचा प्रस्ताव घेण्यासंबंधी माननीय सहकार मंत्री महोदयांना, विनंती केली होती. त्यासाठी ५०० रुपये प्रती क्विंटल अनुदान द्यावे, अशी विनंती आहे. राज्यातील कोल्हापूर आणि इतर ठराविक भागामध्ये ऊस चांगला पिकविला जातो. त्याला तातडीने ५०० रुपये प्रती क्विंटल अनुदान द्यावे अशी मी मागणी करीत आहे. वेळेवर खते उपलब्ध करून दिली पाहिजे अशा तऱ्हेची मागणी मी शासनाकडे करीत आहे.

अध्यक्ष महोदय, मार्केट कमिटीसाठी कोल्ड स्टोअरेजसाठी अर्थसंकल्पात कोणतीही तरतूद करण्यात आलेली नाही. कृषी खात्यामार्फत मार्केट कमिटीमध्ये कोल्ड स्टोअरेजची सुविधा निर्माण करून द्यावी, अशी माझी माननीय कृषी मंत्री महोदयांना विनंती आहे. यासाठी शासनाने भरीव अनुदान देण्याची गरज आहे. जेणेकरून शेतकऱ्याला आपला शेतीमाल त्या ठिकाणी ठेवण्यास मदत होणार आहे. कोल्ड स्टोअरेजमुळे त्याला आपला शेतीमाल फेकून देण्याची वेळ येणार नाही.

अध्यक्ष महोदय, यावर्षी ऊसाचे उत्पन्न जास्त आलेले आहे. परिणामी ९५ लाख टन साखरेचे उत्पन्न होणार आहे. एप्रिल आणि मे महिन्यात कमी ऊस तोडणी होणार असल्यामुळे ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांना तूट अनुदान देण्याची गरज आहे.

अध्यक्ष महोदय, शासनाने कृषी खात्यामार्फत शेततळ्याची योजना आखलेली आहे. रोजगार हमी योजनेमध्ये शेततळे बांधण्यासाठी पैसे दिले जातात. पण एनएचएममध्ये गेल्या वर्षी केंद्रीय कृषी खात्यामार्फत एक स्कीम राबविली होती. त्यामध्ये शेततळ्याला एचडीव्हीफिल्म दिली जात होती. एचडीव्हीफिल्म असल्याशिवाय पाणी साठू शकत नाही, असे मी वारंवार प्रत्येक अधिवेशनात सांगितलेले आहे. त्यामुळे शेतकऱ्याला एचडीव्हीफिल्म अनुदान स्वरूपात देण्याची गरज आहे. अशा कृषी विभागाच्या प्रमुख मागण्या मी शासनाकडे करीत आहे.

मी गृह खात्याच्या संदर्भात माननीय गृहमंत्री महोदयांचे लक्ष वेधणार आहे. कडे तालुका पन्हाळा या ठिकाणी पोलीस स्टेशन व्हावे म्हणून त्यासंदर्भातील प्रस्ताव शासनाकडे पाठविलेला आहे. सदर पोलीस स्टेशन मंजूर झाले तर १०० गावांना त्याचा फायदा होणार आहे. कायदा व सुव्यवस्थेवर मी जास्त बोलणार नाही..

तालिका सभाध्यक्ष (ॲड. दिलीप सोपल) : सन्माननीय सदस्य श्री. चंद्रदीप नरके यांनी कायदा व सुव्यवस्थेच्या संदर्भात फक्त पाठपुरावा करावा.

श्री. चंद्रदीप नरके : अध्यक्ष महोदय, कोल्हापूरमधील कायदा व सुव्यवस्थेची परिस्थिती कोलमडलेली आहे.....अडथळा....

[**श्री. चंद्रदीप नरके**]

अध्यक्ष महोदय, कोल्हापूरमधील अनैतिक धंद्याच्या संदर्भात सीआयडी चौकशी सुरू करण्याचा माननीय गृहमंत्री महोदयांनी निर्णय घेतलेला होता. एक वर्ष होऊन सुद्धा सीआयडी चौकशीतून काहीही निष्पन्न झालेले नाही. कायदा व सुव्यवस्थेच्या संदर्भात काहीतरी भरीव सुधारणा कराव्यात, अशी माझी त्यांना विनंती आहे. आज आपल्याच खात्यातील मंत्री एकमेकांवर आरोप-प्रत्यारोप करीत आहेत. अध्यक्ष महोदय, वेळेअभावी मी माझे भाषण या ठिकाणीच संपवितो.

श्री. अनिल बोंडे (मोर्शी) **:** अध्यक्ष महोदय, विदर्भामध्ये कृषी खात्याचा खूप मोठा गंभीर आणि गहन प्रश्न आहे. विदर्भ आणि अमरावती जिल्ह्यामध्ये थंडीच्या लाटेमुळे तुरी आणि कापूस जळून गेलेला आहे. मध्यप्रदेश शासनाने थंडीच्या लाटेमुळे पिकांचे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना भरीव नुकसान भरपाईची मदत दिलेली आहे. परंतु, राज्य शासनाने मध्यप्रदेशप्रमाणे आपल्या शेतकऱ्यांना मदत दिली नाही. विदर्भाचा काही भाग मध्यप्रदेशला लागून आहे. त्यामुळे थंडीची लाट मराठवाडा, पश्चिम महाराष्ट्र, मुंबईपर्यंत आलेली नाही. दिनांक ५ आणि ६ जानेवारीला विदर्भातील संपूर्ण कापूस, तूर जळून गेलेला आहे. याचे कृषी विभागाने सर्वेक्षण सुद्धा केले होते. परंतु, अजूनपर्यंत मदतीचा कोणताही प्रस्ताव आलेला नाही.

अध्यक्ष महोदय, ठिबक सिंचनासाठी ९० टक्के सबसिडी देण्याचे माननीय केंद्रीय कृषी मंत्री श्री. शरद पवार यांनी सन २००९ मध्ये वरुडला घोषित केले होते. वरुड आणि मोर्शी तालुका ड्राय झोनमध्ये येतो. त्या ठिकाणी १ हजार विहिरी मिळालेल्या नाहीत. एक हजार विहिरींना १०० टक्के अनुदान दिले तर तेथील शेतकऱ्यांना निश्चित प्रकारे लाभ मिळू शकेल. आज अशी परिस्थिती आहे की, कमी क्षेत्रामध्ये, कमी पाण्यामध्ये जास्त उत्पन्न घेता आले तरच शेतकऱ्यांना शेती व्यवसाय परवडू शकेल. सन्माननीय सदस्य श्री. वांजळे यांच्या अंगावर जेवढे सोने आहे, तेवढे सोने विदर्भातील प्रत्येक शेतकऱ्याच्या बायकोच्या अंगावर असेल तेव्हा कृषी खात्याचे काम अतिशय चांगले झाले, असे आपल्याला म्हणता येईल. विदर्भामध्ये ठिबक सिंचनाच्या माध्यमातून हॉर्टिकल्चर योजना चांगल्या योजना राबविण्याची आवश्यकता आहे. पॉली हाऊस व नेट हाऊस ही योजना चांगल्या प्रकारे राबविता येईल. मागील वर्षी ३०० कोटी रुपये केंद्र शासनाकडे परत गेले. जलसंधारणाच्या सर्व योजना रोजगार हमी योजनेशी निगडीत आहेत. त्यामुळे जलसंधारणाला देखील अधिक महत्त्व दिले पाहिजे.

अध्यक्ष महोदय, माझ्या मतदारसंघामध्ये संत्रा पीक मोठ्या प्रमाणावर घेतले जाते. मात्र कृषी विद्यापीठाकडून बायप्टोथारा या रोगाचे मूळ कारण गलगल हे मूळकांडे आहे असे सांगण्यात आले. मात्र आता असे सांगण्यात आले आहे की, गलगल मूळकांड्याचा सदर रोगाशी काहीही संबंध नाही. केव्हीकेच्या माध्यमातून जनुकीय तपासणी केली जाते. मात्र त्यामध्ये कलमाची शुद्धता प्रमाणित केली जात नाही. एमएनआरसीसीचा जनुकीय चार्ट वापरला गेला तर संत्रा कलमाचे शुद्धीकरण मोजले जाऊ शकते, त्यामुळे संत्रा कलमाची जनुकीय तपासणी करण्याचे काम एमएनआरसीसी किंवा केव्हीके यांना देण्यात यावे व जनुकीय डेटा उपलब्ध करून द्यावा, अशी मी या ठिकाणी शासनाकडे मागणी करू इच्छितो.

[श्री. अनिल बोंडे]

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागाच्या संदर्भात मी सांगू इच्छितो की, मोर्शी येथे उपविभागीय कार्यालय आहे. सध्या पोलीस विभागात महिलांची संख्या वाढत आहे. तेथे काही महिला कॉंस्टेबल व महिला इन्स्पेक्टर आहेत. मात्र या ठिकाणी त्यांच्याकरिता स्वतंत्र स्वच्छतागृह नाही तसेच त्यांना राहण्याची सोय उपलब्ध नाही. याकरिता महिलांसाठी स्वतंत्र स्वच्छतागृह व विश्रामगृह तयार करण्यात यावे, एवढी विनंती करून माझे भाषण पूर्ण करतो.

श्री. संजय भेगडे (मावळ) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या गृह विभाग व कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या पुरवणी मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, पुणे जिल्ह्यातील मावळ मतदारसंघातील लोणावळा शहर पर्यटनाच्या दृष्टीने अतिशय महत्त्वाचे आहे. या शहरामध्ये लोणावळा पोलीस ठाण्याची इमारत शासकीय कामाकरिता अपुरी पडत आहे. यामुळे लोणावळा नगरपरिषदेने आरक्षण क्रमांक २७, रेव्हेन्यू सर्व्हे क्र. २२८, लोणावळा येथे ३५०० स्क्वे. फू. जागा आरक्षित केलेली आहे. विशेष भूसंपादन अधिकारी, क्र.१४, पुणे यांच्याकडे प्रस्ताव सादर करण्यात आलेला असून देखील लोणावळा शहरातील इमारतीच्या आरक्षणाकरिता अर्थसंकल्पात तरतूद केलेली नाही. यामुळे मी आपल्या माध्यमातून मंत्री महोदयांना विनंती करू इच्छितो. या जागेचे भूसंपादनाकरिता मोबदला देण्याकरिता शासनाने ९८ लाख ७३ हजार रुपयांची तरतूद करावी. ही जागा लोणावळा नगरपालिकेच्या माध्यमातून लोणावळा पोलीस स्टेशनला मिळाली पाहिजे, अशी मागणी मी या ठिकाणी करीत आहे.

अध्यक्ष महोदय, पुणे जिल्ह्यातील वाढती गुन्हेगारी या संदर्भात आज सकाळी तारांकित प्रश्नावर अर्धा तास चर्चा झाली. एक वर्षापूवी माननीय गृह मंत्री श्री. आर. आर. पाटील यांनी पुणे जिल्ह्यातील ग्रामीण अधिक्षक यांच्याकडे एक बैठक घेतली होती. त्यावेळी पुणे जिल्ह्यातील सर्व सन्माननीय आमदारांनी तेथील गुन्हेगारीच्या संदर्भात आपली मते मांडली होती. तडीपारीच्या गुन्हेगारांच्या संदर्भातील अनेक प्रश्न प्रलंबित आहेत. त्या संदर्भात कारवाई करण्याबाबत माननीय गृहमंत्र्यांना आम्ही विनंती केली होती. त्या प्रमाणे शासनाकडून निर्णय घेतला गेला व उपाययोजना केली गेल्यास तेथील गुन्हेगारीचे प्रमाण बरेच कमी होऊ शकेल.

अध्यक्ष महाराज, मावळ तालुक्यामध्ये लोणावळा ग्रामीण पोलीस स्टेशनच्या अखत्यारीमध्ये जवळपास ६५ गावे येतात. लोणावळा ग्रामीण पोलीस स्टेशनच्या हद्दीतून जो भौगोलिकदृष्टिया ग्रामीण भाग आहे त्यामध्ये पवनानगर हे पोलीस स्टेशन जर निर्माण झाले तर योग्य होईल.

अध्यक्ष महाराज, तळेगाव हे वाढते शहर आहे. औद्योगिकरणाच्या व राहण्याच्या दृष्टीने येथे नागरिक मोठ्या प्रमाणावर येत असतात. तळेगाव शहर व तळेगाव ग्रामीण असे दोन पोलीस विभाग करण्याची मी माननीय मंत्र्यांना विनंती करतो.

अध्यक्ष महाराज, मी आपल्या माध्यमातून माननीय मंत्र्यांना विनंती करतो की, दिनांक ७ एप्रिल १९७२ रोजी माननीय, श्री. शरदचंद्र पवार या राज्याच्या गृह पदी असताना, स्वर्गीय यशवंतरावजी चव्हाण यांचे अनुयायी या माध्यमातून पवार साहेब आले, त्यांचे अनुयायी म्हणून माननीय, श्री. आर. आर. पाटील

[**श्री. अनिल बोंडे**]

साहेब आपण या पदावर काम करीत आहात. या संदर्भात त्यावेळेचे माजी आमदार श्री. कृष्णराव भेगडे यांनी असा विषय उपस्थित केला होता की, पोलीस खाते जर पुढील काळामध्ये सक्षम करावयाचे असेल, आणि त्यांचे काम करण्याचे मनोबल वाढवावयाचे असेल तर त्यांना आठवड्यातून किमान एक दिवस तरी सुट्टी दिली पाहिजे. आठ तासांची त्यांची डयुटी केली पाहिजे, तरच खऱ्या अर्थीने त्यांचे काम करण्याचे मनोबल वाढेल. या माझ्या सूचनेवर विचार करावा, एवढे बोलून मी माझे दोन शब्द संपवतो. धन्यवाद ! जय हिंद ! जय महाराष्ट्र.

तालिका सभाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्य, श्री. दीपक आत्राम यांनी आपल्या सूचना थोडक्यात मांडाव्यात.

श्री. दीपक आत्राम (अहेरी) : अध्यक्ष महाराज, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह व कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार मांडण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महाराज, मला गडचिरोली जिल्ह्याबद्दल बोलावयाचे आहे. आपण थोडा अधिक वेळ बोलण्याची संधी मला दिल्यास योग्य होईल. महाराष्ट्र नोव्हेंबर महिन्यामध्ये राज्यामध्ये जी अतिवृष्टी झाली, त्यावेळी माझ्या निर्वाचन क्षेत्रातील पाच तालुक्यांमध्ये नुकसान झाले नव्हते. परंतु, सप्टेंबर व ऑक्टोबर या महिन्यामध्ये ज्यावेळेस अवकाळी पाऊस आला, त्यामध्ये जवळपास माझ्या निर्वाचन क्षेत्रातील पाचही तालुके हे ६-६, ७-७ दिवस संपर्कापासून दूर होते. महाराष्ट्र राज्याचे गृहमंत्री व आमचे पालक मंत्री आदरणीय आबांनी ही परिस्थिती चांगल्या रितीने पाहिलेली आहे. गडचिरोली जिल्ह्यामध्ये माननीय मुख्यमंत्री महोदय, माननीय वन मंत्री महोदय, आणि आदरणीय आबा आलेले असताना, तेथे झालेल्या २-३ बैठकांमध्ये मी याबाबत सविस्तर माहिती दिली होती. सप्टेंबर व ऑक्टोबर मध्ये जे नुकसान झाले, त्याबाबत नुकसानभरपाई मिळणाऱ्या गावांमध्ये, या गावांचा समावेश करून त्यांनाही नुकसान भरपाई देण्याबाबत आदेश देण्यात आला होता. परंतु, हजार कोटी रुपये, जे नुकसानभरपाईसाठी देण्यात आले होते, त्यातून सर्व तालुक्यांतील लोकांना नुकसानभरपाई देण्यात आली. परंतु, माझ्या निर्वाचन क्षेत्रातील पाचही तालुक्यातील शेतकऱ्यांना एकही पैसा नुकसान भरपाई पोटी देण्यात आला नाही. सन्माननीय मंत्र्यांनी माझ्या निर्वाचन क्षेत्रातील नुकसान झालेल्या पाचही तालुक्यातील शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत द्यावी.

अध्यक्ष महाराज, याच अधिवेशनामध्ये, मी शेतकऱ्यांना कृषी उत्पादन खर्चावर आधारित शेतमालाला भाव मिळण्याबाबत अशासकीय ठराव मांडला होता. त्यावर सन्माननीय कृषी राज्यमंत्री, श्री. गुलाबराव देवकर यांनी आश्वासन दिले होते की, " त्याबाबत सविस्तर चर्चा केली जाईल." त्याबाबत येथे सविस्तर खुलासा झाला पाहिजे व तसा ठराव केंद्र शासनाकडे पाठविण्यात यावा, अशी मी आपणा समोर विनंती करतो.

[**श्री. दीपक आत्राम**]

अध्यक्ष महाराज, गडचिरोली हा जिल्हा संपूर्ण देशामध्ये नक्षलग्रस्त व अतिसंवेदनशील जिल्हा आहे. जेथे लाहिरीचे एन्काउंटर झाले १७ तेथे जवान शहीद झाले. तेथे राजाराम खानलाचे एन्काउंटर झाले जेथे ४ जवान शहीद झाले. कुरखेड्याचे एन्काउंटर झाले तेथे ५ जवान शहीद झाले. अशा पेरमिली, कसनसूर, लाहिरी, राजाराम खानला, ताडगाव, मन्या राजाराम, जांगीया, गट्टा, धानोरा, कुरखेडा, कुरची या सर्व तालुक्यांमध्ये एन्काउंटरर्स झालेले आहेत. त्यामध्ये जवळपास १०० च्या आसपास जवान शहीद झालेले आहेत. मला अशी विनंती करावयाची आहे की, जेव्हा जेव्हा तेथे एन्काउंटरर्स होतात, तेव्हा तेथे जवळपास दवाखान्याची सोय उपलब्ध नसल्याने जखमींना जिल्ह्याच्या ठिकाणी दवाखान्यात न्यावयाचे म्हटले तर कमीत कमी १०० ते १५० कि. मी. अंतरावर जावे लागते. ब्लास्टिंगमध्ये सापडलेल्या कर्मचाऱ्यांना, जनतेला लवकरात लवकर दवाखान्यात नेण्याची आवश्यकता असते. त्यांच्या जीविताला धोका निर्माण होण्याची शक्यता असते. त्यामुळे हेलिकॉप्टर देण्याची व्यवस्था शासनाने करावी अशी मी विनंती करतो. नक्षलवाद्यांनी ज्यांचे एन्काउंटर केले, पोलीस खबरे म्हणून मारले आहे अशांच्या कुटुंबांना एक लाख रुपये सानुग्रह अनस्थान शासनातर्फे दिले जात आहे. आपण त्या रकमेमध्ये वाढ करावी, अशी मी विनंती करीत आहे. गडचिरोलीला विदर्भाची काशी समजले जाते. येथे मार्कंडेश्वराचे मंदिर आहे. रेपणपल्ली येथे महाभारतातील लाक्षागृह आहे. पांडव तेथून द्रौपदीला घेऊन जात असता त्यांच्या पायाचे ठसे दोन ठिकाणी उमटले आहेत. दहा दहा फुटाचे पाऊल आहे. त्या एवढ्या मोठ्या व्यक्ती होत्या. लाक्षागृह तेथे आहे. महाभारत येथे झाले. म्हणून पर्यटनाला वाव मिळाला पाहिजे. भामरागड येथे मोठा धबधबा आहे. एवढे बोलून वेळेअभावी मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

कॅ. अभिजित अडसूळ (दर्यापूर) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह, कृषी विभागाच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर चर्चा करण्यासाठी उभा आहे.

अध्यक्ष महाराज, केंद्र शासनाने महाराष्ट्र राज्याच्या भारतीय पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांचा संवर्ग (कॅडर रेव्ह्यू) मार्च, २०१० सालीच राजपत्रात प्रसिद्ध केलेला आहे. त्यामुळे महाराष्ट्र राज्यात आयपीएस अधिकाऱ्यांची संख्या वाढलेली आहे. २० जागांवर महाराष्ट्र पोलीस सेवेतील अधिकाऱ्यांना भारतीय पोलीस सेवेत सामावून घेण्याकरिता निर्णय झालेला आहे. परंतु, महाराष्ट्र पोलीस सेवा अधिकाऱ्यांच्या या रिक्त जागांवर पदोन्नतीसाठी बऱ्याच काळापासून शासनाचे प्रयत्न झालेले नाहीत. तसेच महाराष्ट्र राज्यात पोलीस सेवा बजावणाऱ्या अधिकाऱ्यांना दरवर्षी भारतीय पोलीस सेवेत पदोन्नती देण्यामध्ये शासनास काय अडचण आहे याचा खुलासा मा. गृहमंत्र्यांनी करणे गरजेचे आहे.

राज्यातील वाढता माफियाराज, अधिकारी व कर्मचाऱ्यांच्या संगनमताने महाराष्ट्रा सारख्या एकेकाळच्या प्रगतिशील राज्यात वाळू माफिया, पेट्रोल रॉकेल भेसळ माफिया, दूध माफिया, जमीन माफिया, सहकाराच्या नावाखाली सर्व सामान्य ठेवीदारांचे पैसे लुबाडणाऱ्या सहकार माफिया ह्यांनी घातलेला धुमाकूळ, राज्य प्रशासनातील अधिकाऱ्यांच्या संगनमताने कायदा व सुव्यवस्था वेशीला टांगून सर्वसामान्य नागरिकांना लुटणाऱ्या माफिया राजाला प्रतिबंध करण्याकरिता कठोर कायदे व संघटित गुन्हेगारांना प्रतिबंध करणाऱ्या मोक्का कायद्याच्या धर्तीवर राज्य शासनाने प्रभावी कायदा तयार करून राज्यातील जनतेला माफिया व भ्रष्टाचाराच्या पकडीतून सुटका करण्याकरिता कडक कायदा तयार करण्याबाबतची कार्यवाही करणे गरजेचे आहे.

[कॅ. अभिजित अडसूळ]

राज्यातले भ्रष्ट पोलीस अधिकारी शिक्षा म्हणून झालेली बदली टाळण्यासाठी मॅटचा आधार घेतात. राज्यातील श्री. अशोक ढवळे नावाचा पोलीस अधिकारी पोलिसांच्या जीपमधून दमण येथून अबकारी कर कमी असल्यामुळे दारूची ने-आण करत होता. एक्साईज अधिकाऱ्यांनी त्याला पकडून फौजदारी गुन्हा दाखल केला. तरी देखील काही महिन्यामध्ये सुटण्याची किमया या अधिकाऱ्याने करून दाखविली. अशा प्रकारची शेकडो प्रकरणे गृह खात्यामध्ये घडलेली असताना देखील त्यावर काही कारवाई होत नाही. त्यावर विचार करण्याची गरज आहे.

(अध्यक्षस्थानी माननीय उपाध्यक्ष)

माझ्या दर्यापूर विधानसभा मतदार संघातील अंजनगाव सुर्जी तालुक्यात अति तापमानामुळे व विद्युत भारनियमनामुळे केळी, लिंबू व फळपिकांचे नुकसान झाले होते. कृषी विभागाने संत्रा, केळी, लिंबू या पिकांचे सर्वेक्षण देखील केले होते. त्या सदंर्भातील अहवाल देखील शासनाकडे पाठविला होता. परंतु, जेव्हा मदत देण्याचा प्रश्न आला त्यावेळी फक्त संत्रा पिकाला हेक्टरी १५ हजार रुपये मदत देण्यात आली. परंतु, लिंबू आणि केळी पिकाचे ७० टक्केपेक्षा जास्त नुकसान होऊनही त्या पिकांना मदत दिलेली नाही. माझ्या मतदारसंघातील ६६० शेतकऱ्यांचे केळी आणि लिंबूचे जवळपास ५२५ हेक्टरांचे नुकसान झालेले आहे. त्या संदर्भातील अहवाल कृषी विभागाने पुढील कार्यवाहीसाठी पाठविला होता. परंतु, त्या संदर्भातील मदत अजून मिळालेली नाही.

अध्यक्ष महाराज, माझ्या मतदारसंघातील अंजनगाव सुर्जी आणि दर्यापूर तालुक्यातील शेतकऱ्यांच्या शेतीला शहानूर प्रकल्पातून मुख्य पाट आणि पाटचऱ्याच्या माध्यमातून पाणी पुरवठा केला जातो. परंतु या पाट व पाटचऱ्यांची योग्य प्रकारे साफसफाई होत नसल्यामुळे पाण्याचा प्रचंड अपव्यय होतो. त्यामुळे खारपाण पट्ट्यात असलेल्या आमच्या शेतकऱ्यांना योग्य प्रमाणात पाणीपुरवठा होत नसल्यामुळे शेतकऱ्यांना नापिकीला सामोरे जावे लागत आहे. शहानूर प्रकल्पामुळे अचलपूर आणि अंजनगाव सुर्जी तालुक्यातील ९ हजार हेक्टर क्षेत्र ओलिताखाली येते. आपण हा पाणीपुरवठा पाईपलाईनद्वारे केल्यास जवळपास १५ हजार हेक्टर क्षेत्र ओलिताखाली येऊ शकेल. तेव्हा या नावीन्यपूर्ण योजना कृषी विभागाने जाहीर केली तर शेतकऱ्यांना मदत होईल, एवढे बोलून मी माझे दोन शब्द पूर्ण करतो.

ॲड. चिंतामण वनगा (विक्रमगड) : अध्यक्ष महाराज, मी सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह विभागाच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी उभा आहे.

अध्यक्ष महाराज, आपण मला बोलण्याची संधी दिली त्याबद्दल मी आपला आभारी आहे. वेळ कमी आहे याची मला जाणीव आहे. त्यामुळे मी फक्त मुद्दे मांडण्याचा प्रयत्न करणार आहे.

अध्यक्ष महाराज, मी नागपूर अधिवेशनामध्ये माननीय गृहमंत्र्यांना एक पत्र दिले होते. त्या पत्रात मी उल्लेख केला होता की, ठाणे जिल्ह्यामध्ये हायवेवर लूटमार करणारी एक गँग कार्यरत आहे. ही गँग सोने-चांदीची दुकाने आणि इतर लूटमारी करतात. या गँगमधील काही आदिवासींना पकडले होते त्याबद्दल आबांनी संबंधितांचा सत्कार देखील केला होता. परंतु, ज्या आरोपींना पकडून दिले होते ते आरोपी महिन्याभरापूर्वी पळून गेले आहेत. हे पळून गेलेले आरोपी आदिवासी आहेत. त्यांच्यावर

[ॲड. चिंतामण वनगा]

दरोडेखोरी आणि खुनाचे गंभीर आरोप आहेत. आदिवासींना काम मिळत नाही म्हणून आपली उपजीविका चालविण्यासाठी ते या मार्गाला जात असतील तर त्याची वेळीच दखल घेणे आवश्यक आहे. मी हा मुद्दा सातत्याने पोलीस विभागाकडे मांडत आहे. ठाणे जिल्ह्यातील जव्हार, मोखाडा, विक्रमगड, तलासरी हे भाग मुंबईपासून जवळ आहेत. तेव्हा आपण याची वेळीच दखल घेतली नाही तर हा नक्षलवाद मुंबईपर्यंत येण्यास वेळ लागणार नाही. तेव्हा आदिवासींमध्ये ही नवीन कृती तयार होत आहे, त्यास कुठेतरी पायबंद घातला पाहिजे.

अध्यक्ष महाराज, आपल्याकडे जी कारागृहे आहेत ती ब्रिटिशकालीन आहेत. या कारागृहांच्या इमारती मोडकळीस आलेल्या आहेत. त्यामुळे डहाणू येथील कारागृहातून आरोपी फरार झाले. आरोपींनी कारागृहातून पलायन करण्याची ही तिसरी वेळ आहे. पालघर येथील कारागृहातून १९ आरोपींनी पलायन केले होते. या आरोपींवर देखील दरोडेखोर आणि खुनाचे गुन्हे आहेत. तेव्हा ही सर्व कारागृहे नव्याने बांधण्याची आवश्यकता आहे.

अध्यक्ष महाराज, जे आरोपी पळून गेले होते त्यावेळी तलासरी तालुक्यातील २२ वर्षीय एक महिला पोलीस अधिकारी आणि दुसरी २५ वर्षीय महिला पोलीस कर्मचारी त्यावेळी ड्यूटीवर कार्यरत होत्या. त्यांना अशा रात्रीच्या वेळी ड्यूटी देणे कितपत योग्य आहे, हे आपण मला सांगावे. त्यांना कोणत्या अधिकाऱ्याने ही ड्यूटी दिली त्याची चौकशी झाली पाहिजे. आरोपी पळून गेल्यामुळे त्या महिला पोलीस अधिकाऱ्यांना निलंबित करण्यात आलेले आहे. तेव्हा या संदर्भातील चौकशी करून त्या महिला पोलीस अधिकारी आणि महिला पोलीस कर्मचाऱ्याचे निलंबन मागे घेतले पाहिजे, अशी मी विनंती करतो. ठाणे जिल्ह्यात सागरी पोलीस आयुक्तालय सुरू करू, असे आपण बऱ्याच वेळा सांगत आहात. आपण त्या बाबतीतील निर्णय लवकर घेतला तर वसईपासून झायीपर्यंतच्या समुद्रकिनाऱ्याला त्याचा लाभ मिळेल, ते सुरक्षित राहतील. तसेच, गैरप्रकारात निश्चितपणे पायबंद बसेल, असे मला वाटते. अध्यक्ष महोदय, आपण मला बोलण्यास संधी दिल्याबद्दल आपला आभारी आहे. धन्यवाद !

श्री. राजकुमार बडोले (अर्जुनी मोरगाव) **:** अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील कृषी विभाग, मत्स्यव्यवसाय विभाग यांच्या अनुदानाच्या मागण्यांवर मी २-३ मुद्दे मांडणार आहे.

अध्यक्ष महोदय, सन २००६-०७, सन २००७-०८ या वर्षांत केंद्र पुरस्कृत कृषी अभियांत्रिकी योजना गोंदिया जिल्ह्यात राबविण्यात आली होती. त्यावेळी राज्य शासनाने प्रत्येक ट्रॅक्टर मागे ३० हजार रुपयांचे अनुदान द्यायचे ठरविले होते. परंतु, चार वर्षे होऊन देखील हे अनुदान राज्य शासनाकडून जिल्हा परिषदेला मिळालेले नाही. माझी या संदर्भात माननीय मंत्र्यांना विनंती आहे. राज्य शासनाकडे सर्व प्रस्ताव प्रलंबित आहेत. जवळपास ७० लाख रुपयांचे बाकी अनुदान आहे, ते त्वरित देण्यात यावे, ही आपणास विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, माझी दुसरी महत्त्वाची सूचना होती. गोंदिया जिल्ह्यात सातत्याने २ वर्षांपासून मोठ्या प्रमाणात पाऊस होत आहे. त्या ठिकाणी ओल्या दुष्काळाची परिस्थिती निर्माण झाली होती. धान उत्पादक शेतकऱ्यांची स्थिती अत्यंत हलाखीची आहे, ती स्थिती सुदृढ होणे अत्यावश्यक आहे. धानाला

[श्री. राजकुमार बडोले]

निर्यातबंदीमुळे यावर्षी भाव देखील मिळाला नाही. कोकणात फलोत्पादनाच्या संदर्भात एमआरईजीएसची स्कीम राबविण्यात येते, त्याच धर्तीवर धान उत्पादक शेतकऱ्यांसाठी पेरणीपासून कापणीपर्यंतचे काम एमआरईजीएसमधून घेतले तर शेतकऱ्यांना थोडाफार लाभ मिळेल. त्यामुळे माझी विनंती मान्य करण्यात यावी.

अध्यक्ष महोदय, मी आपणापुढे महत्त्वाची सूचना मांडतो. गोंदिया जिल्हा तलावांचा जिल्हा आहे. सर्वात जास्त तलाव गोंदिया, भंडारा व गडचिरोली जिल्ह्यांत आहेत. तेथे मोठ्या प्रमाणात मच्छीमार समाज राहतो. तेथे जवळपास ९० टक्के समाज दारिद्र्यरेषेखालील आहे. केंद्र शासनाकडून राष्ट्रीय कल्याण निधी अंतर्गत घरकुलाची योजना मंजूर करण्यात आली होती. आतापर्यंत त्याचा कोणताही लाभ गोंदिया जिल्ह्यातील मच्छीमारांना मिळालेला नाही. आपणाकडून तो लाभ देण्यात यावा, त्यांना घरकूल देण्यात यावे, अशी माझी सूचना आहे.

अध्यक्ष महोदय, माझी पुढील सूचना अशी आहे की, सन २००९ मध्ये गोंदिया जिल्ह्यातील मोरगाव-अर्जुनी तालुक्यात ६५ मी. मी. पेक्षा जास्त पाऊस पडला होता. सदर ठिकाणी १३९४ जणांनी पीक विमा योजना घेतली होती. अवेळी पाऊस पडल्यामुळे तेथील शेतकऱ्यांना ५ हजार रुपये प्रती हेक्टरप्रमाणे त्याचा लाभ मिळाला. परंतु, पीक विमा योजनेचा लाभ मात्र तेथील शेतकऱ्यांना मिळाला नाही. ज्या १३९४ जणांनी पीक विमा योजना घेतली होती, त्यांना त्या योजनेचा लाभ देण्यात यावा, अशी मी या ठिकाणी सूचना करतो. मला बोलण्यास संधी दिल्याबद्दल मी आपले आभार मानतो. धन्यवाद !

प्रा. शरद पाटील (धुळे ग्रामीण) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय या विभागांच्या मागण्यांवर बोलण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, संपूर्ण देशाला अन्न पुरवठा करणारी ६० टक्के लोकसंख्या शेतीवर अवलंबून आहे, एकूण लोकसंख्येचा ५२ टक्के भाग कृषी क्षेत्रावर अवलंबून आहे. ढोबळ राष्ट्रीय उत्पन्नात शेतीचा १६ टक्के वाटा असताना, महाराष्ट्र शासनाच्या १ लाख ५४ हजार करोड रुपयांच्या बजेटमध्ये फक्त ४०२४ कोटी रुपयांचे कृषी बजेट माननीय अर्थमंत्र्यांनी आम्हाला दिलेले आहे.

अध्यक्ष महोदय, शेजारचे कर्नाटक सरकारचे मुख्यमंत्री श्री. येडीयुरुप्पा यांनी या संदर्भात स्वतंत्र अर्थसंकल्प सादर करून १७ हजार ५०० कोटी रुपयांची तरतूद केली. मी या निमित्ताने शासनाला प्रश्न विचारतो की, महाराष्ट्र राज्याचे माननीय मुख्यमंत्री, माननीय अर्थमंत्री पुढील वर्षी स्वतंत्र कृषी बजेट सादर करण्याचे धाडस करतील का ?

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्र राज्यात पीक विम्याच्या संदर्भात अनेक तक्रारी येत आहेत. सभागृहात पाच वेळा हा विषय उपस्थित झाला. पण चर्चा होऊ शकली नाही. येत्या काळात राज्य शासन शेतकऱ्यांसाठी राज्य पीक विमा महामंडळ निर्माण करेल काय ? सध्या सुक्ष्म सिंचनामध्ये राज्याची प्रगती शून्य आहे. १७ टक्के सिंचन क्षेत्र पाटबागायतीखालील आहे आणि जवळपास ८४ टक्के क्षेत्र विहिरी बागायतीखालील आहे. सूक्ष्म सिंचनाच्या संदर्भातील राज्याची योजना वर्षभरापासून ठप्प आहे. गेल्या वर्षीचे अनुदान प्राप्त झालेले नाही. येणाऱ्या काळात आपण शेतकऱ्यांना दिलासा देणार का ? हवामान

[**श्री. राजकुमार बडोले**]

खात्याला समकक्ष यंत्रणा आपण उभी केली आहे. परंतु, पीक विम्याची माहिती देत असताना पर्जन्यमापक यंत्रे प्रत्येक ठिकाणी नसल्यामुळे अडचण निर्माण होते. तालुक्यामध्ये केवळ २ ठिकाणी ही यंत्रे असतात. त्यामुळे शेतकऱ्यांना नुकसानभरपाई मिळण्यामध्ये अडचण निर्माण होते. प्रत्येक सर्कलमध्ये एक पर्जन्यमापक यंत्र उपलब्ध करून द्यावे आणि त्यासाठी पुरवणी मागण्यांमध्ये तरतूद करावी, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्र राज्यामध्ये फार मोठ्या प्रमाणात कापसाचे उत्पादन होते. शेतकऱ्यांनी ७ हजार रुपये प्रती क्विंटल या दराने कापूस विकला. मागील काळात जागतिक स्तरावर ५२ लाख कापसाच्या गाठ्यांची तूट निर्माण झाली होती. भारताला त्यावेळी ११० लाख गाठ्या निर्यात करण्याची संधी होती. आज परिस्थिती अशी आहे की, कापूस पणन महासंघाचा कारभार बंद पडल्यासारखा आहे. त्यामुळे सरकारनेच प्रोसेसिंग युनिटस् उभारून कापसाच्या गाठ्या निर्यात केल्या तर शेतकऱ्यांना जागतिक बाजारपेठ खुली होऊ शकेल. अशा प्रकारचे धाडस हे सरकार करणार आहे का ? असा माझा शासनाला सवाल आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात मोठ्या संख्येने शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या होत आहेत. याचे प्रमुख कारण हे आहे की, शेतीला पूरक असणारे जोडधंदे पाहिजे तेवढे उपलब्ध करून देण्यात आलेले नाहीत. यांत्रिकीकरणामुळे पशुधन संपत चालले आहे. १ हजार लोकसंख्येमागे १७० एवढे पशुधन शिल्लक आहे. तथापि, आमचे शासन याबाबत कोणतेही नियोजन करीत नाही.

अध्यक्ष महोदय, वेळेअभावी मी माझे भाषण पूर्ण करतो.

धन्यवाद.

श्री. रवींद्र वायकर (जोगेश्वरी पूर्व) : अध्यक्ष महोदय, सन २०११-२०१२ च्या अनुदानाच्या मागण्यांवर माझे विचार व्यक्त करण्यासाठी मी उभा आहे.

अध्यक्ष महोदय, महाराष्ट्राची लोकसंख्या १२ कोटी एवढी आहे. या लोकसंख्येसाठी एकूण पोलीस मनुष्यबळ १ लाख ६५ हजार ६८३ एवढे आहे. म्हणजेच १ लाख लोकसंख्येसाठी १३९ एवढे मनुष्यबळ सध्या उपलब्ध आहे.

अध्यक्ष महोदय, आपण नेहमी पोलीस दलावर आरोप करतो. राज्यात एवढे गुन्हे घडले, तेवढे गुन्हे घडले, असे वर्तमानपत्रातून वाचत असतो. पोलीस दलावर प्रचंड ताण आहे. पण आपण त्यांच्यासाठी काय करतो, याचे मनन माननीय गृहमंत्र्यांनी स्वत: करावे, अशी माझी त्यांना विनंती आहे. आपण पोलिसांना कोणत्या सुविधा देत आहोत ? त्यांना घरे उपलब्ध करून देत आहोत का, त्यांच्या मेसची व्यवस्था आपण केली आहे का, त्यांना आरोग्याची सुविधा दिली आहे का ? या सर्व सुविधा मानवतावादी दृष्टिकोनातून उपलब्ध करून देणे, ही शासनाची जबाबदारी आहे.

[श्री. रवींद्र वायकर]

अध्यक्ष महोदय, किती लोकसंख्येला १ पोलीस स्टेशन असावे आणि त्या ठिकाणी कोणत्या सोयी सुविधा असाव्यात, किती मनुष्यबळ असावे, याचा खुलासा एकदा माननीय गृहमंत्र्यांनी सभागृहात करावा. मुंबई शहरामध्ये लोकसंख्या सतत वाढत चालली आहे. या शहरातील काही परिसर अतिशय संवेदनशील आहे. मेघवाडी, जोगेश्वरी, आरे येथील पोलीस स्टेशन भाड्याच्या जागेत आहेत. ही कार्यालये अतिशय नाजुक परिस्थितीत आहेत. याबाबत शासन कोणती व्यवस्था करणार आहे, याचा सुद्धा खुलासा माननीय गृहमंत्र्यांनी करावा, अशी माझी विनंती आहे.

अध्यक्ष महोदय, दुग्धव्यवसाय विभागामार्फत शहराला दुधाचा पुरवठा करण्यासाठी आरेची स्थापना करण्यात आली आहे. ३१६२ एकर जागेवर काही तबेले आहेत, त्या तबेल्यांच्या बाबतीत निर्णय घेणे अत्यंत आवश्यक आहे. या तबेल्यातून दूध मुंबई शहरात जाते, त्यांचे प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. त्यांच्या संदर्भातील निर्णय घेणे अत्यंत गरजेचे आहे. अध्यक्ष महोदय,....

उपाध्यक्ष : सन्माननीय सदस्यांनी खाली बसावे, आता माननीय मंत्री महोदय उत्तर देतील.

श्री. रवींद्र वायकर : अध्यक्ष महोदय, माननीय मंत्री महोदयांचे उत्तर झाल्यानंतर मला प्रश्न विचारण्यास परवानगी देण्यात यावी, मी माझे भाषण संपवितो.

श्री. आर. आर. पाटील (गृहमंत्री) **:** अध्यक्ष महोदय, माननीय विरोधी पक्ष नेत्यांसह एकूण ४३ सन्माननीय सदस्यानी गृह विभागाच्या चर्चेमध्ये भाग घेतला आहे. सुरुवातीलाच गृह खात्याच्या मागण्यांना सभागृहाने एकमताने पाठिंबा द्यावा, अशी मी विनंती करतो. गेल्या वर्षी गृह विभाग, पोलीस होमगार्डस् आणि तुरुंग या विभागांचा २०१०-११ चा एकूण खर्च ६५४४ कोटी रुपये इतका होता. सन २०११-१२ साठीचा खर्च ७३१० कोटी रुपये एवढा गृहित धरण्यात आलेला आहे. एकूण ७६६ कोटी रुपयांची वाढ या वर्षाच्या बजेटमध्ये करण्यात आलेली आहे. वार्षिक योजनेसाठी ४७५ कोटी रुपये एवढी तरतूद गृह विभागासाठी प्राप्त झाली आहे. गृह विभागाने अधिक रकमेची मागणी केली असती तरी अर्थमंत्री महोदयांची अधिकचा निधी देण्याची तयारी होती. या वर्षी साधारणत: किती खर्च करता येईल, ते पाहूनच गृह विभागाने मागणी केली होती. अनेक वेळा तरतूद करण्यात येते पण खर्च करताना अनेक अडचणी येत असतात. शस्त्रे खरेदी करण्याबाबतचे केंद्र सरकारचे धोरण आहे. केंद्र सरकारच्या कारखान्यात, जी शस्त्रे तयार होतात, त्याचा कोटा सर्व राज्यांना वाटला जातो. पैसे असले तरी केंद्र सरकारच्या कारखान्याकडून आपल्याला शस्त्रे उपलब्ध होत नाहीत. देशामध्ये एकूण किती शस्त्रे आयात करावयाची, त्याबाबत केंद्र सरकारची पॉलिसी ठरलेली असते. त्यातून कोणत्या राज्याला किती शस्त्रे, कोणत्या देशातील द्यावयाची हे केंद्र सरकार निश्चित करीत असते. हे धोरण ठरवित असताना आज शस्त्रे पुरविणारे जे देश आहेत. ते आपण विकलेल्या शस्त्रांनी निरपराध माणसे मरणार नाहीत. मानवी हक्कांचे उल्लंघन होणार नाही, या दृष्टिकोनातून शस्त्र विकणारी व तयार करणारी राष्ट्रे पाहत असतात.

अध्यक्ष महोदय, सुदैवाने महाराष्ट्राच्या बाबतीत सर्वांच्या दृष्टीने अभिमानाची अशी गोष्ट आहे की, जगात शस्त्र तयारी करणारी जी राष्ट्रे आहेत ती महाराष्ट्राला शस्त्र देण्यामध्ये उत्सुक आहेत. देशातील काही राज्यांना शस्त्रे पुरविण्याबाबत अन्य देशांनी बॅन केले असले तरी महाराष्ट्राच्या बाबतीत तशी

[श्री. आर. आर. पाटील]

अडचण नाही. काही ठिकाणी निधी उपलब्ध होतो तर शस्त्रात ठेवण्यासाठी जागा उपलब्ध होत नाही. त्यामुळे किती पैसे लागतील, याचा अचूक अंदाज घेऊनच विभागाने मागणी केली होती. त्यानुसार विभागाला निधी प्राप्त झालेला आहे. अनेक सन्माननीय सदस्यांची भाषणे ऐकल्यानंतर ही तरतूद अपूर्ण आहे. अशाही भावना विरोधी पक्ष नेत्यांसह सर्व सन्माननीय सदस्यांनी मांडल्या आहेत. बैठकीत व अनौपचारिक चर्चेतही गृह खात्याला आणखी निधी लागला तर तो देण्याचे अर्थमंत्री महोदयांनी मान्य केले आहे. या मागण्यांच्या निमित्ताने मी असे सांगू इच्छितो की, ज्या मागण्यांचा येथे समावेश झाला नसेल त्या मागण्यांचा समावेश पुरवणी मागण्यांमध्ये करून घेण्यात येईल. सरकारचा असा प्रयत्न राहील की, राज्याचे पोलीस दल अत्यंत आधुनिक व कार्यक्षम बनले पाहिजे. हे दल तशा पद्धतीचे बनवित असताना नेहमीच महाराष्ट्राला आतंकवाद्यांकडून टारगेट केले जात आहे. राज्यातील काही जिल्ह्यांमध्ये नक्षलवादी कारवाया आढळून आल्या आहेत. अनेक वेळा जागतिक समस्येलाही राज्याने तोंड दिले आहे. तिन्ही महत्त्वपूर्ण बाबींशी सक्षमपणे लढू शकेल असे दल उभे करणे हे आपल्या दृष्टीने आवश्यक आहे. २६/११ च्या घटनेनंतर पोलीस दलावर केला जाणारा खर्च हा विकासावरचा खर्च नाही, असे म्हणण्याची पद्धत आता बंद झालेली आहे. कोणत्याही राज्याचा विकास हा सुरक्षिततेच्या माध्यमातून होत असतो. राज्यात कायदा व सुव्यवस्था राहिली तरच विकासाची कामे होऊ शकतात. हे सत्ताधारी पक्षाला, महाराष्ट्रातील जनतेला आणि विरोधी पक्षाला सुद्धा कळून चुकलेले आहे. नक्षलवादी समस्येच्या बाबतीत बोलताना मी एवढेच सांगेन की, मागील तीन महिन्यांतील घटना बघितल्या तर एक घटना वगळता नक्षलवादी महाराष्ट्रात कोणतेही कृत्य करू शकलेले नाहीत, एवढ्या मोठ्या प्रमाणात पोलिसांनी ऑपरेशन्स केलेली आहेत.

अध्यक्ष महोदय, गडचिरोली परिसरामध्ये एका वर्षापूर्वी कोणतेही टेंडर काढले तर कॉन्ट्रॅक्टर टेंडर भरत नव्हते. तीन-तीन वेळा टेंडर काढूनही कॉन्ट्रॅक्टर मिळत नव्हते. विकासाची कामे व्हावीत म्हणून आपण निधी उपलब्ध करून देत होतो. परंतु, काम करण्यासाठी कॉन्ट्रॅक्टर पुढे येत नव्हते. जेथे जाण्यासाठी अधिकारी तयार नाहीत तेथे काम करण्यासाठी कॉन्ट्रॅक्टर सुद्धा पुढे येत नव्हते. परंतु, यावर्षी ज्या कामांचे टेंडर काढण्यात आले त्यातील सर्व कामांसाठी ५ पेक्षा अधिक टेंडर गडचिरोली जिल्ह्यामध्ये आलेली आहेत आणि त्यातील काही टेंडर्स बिलो एस्टिमेट आलेली आहेत. कॉन्ट्रॅक्टरला सुद्धा आपल्या साधन सुविधा जाळल्या जाणार नाहीत, असुरक्षित होणार नाहीत याचा पुरेपूर अंदाज आल्यामुळे आपल्याला हे बदल होताना दिसत आहेत.

अध्यक्ष महोदय, अन्य राज्यातील नक्षलवादी ॲक्टिव्हिटीजपेक्षा आपल्या राज्यातील नक्षलवादी ॲक्टिव्हिटीज कमी आहेत. माननीय पंतप्रधानांनी, केंद्रीय गृहमंत्र्यांनी सर्व राज्यातील मुख्यमंत्र्यांच्या आणि गृहमंत्र्यांच्या बैठका घेतल्या होत्या. त्या बैठकीमध्ये सर्व राज्यातील मुख्यमंत्र्यांच्या समोर महाराष्ट्राचा गौरोवोद्‌गार करून आपल्या राज्यातील पोलीस दलाचे आणि राज्य शासनाने घेतलेल्या भूमिकेचे जाहिरपणे कौतुक करण्यात आलेले आहे, याकडेही मी सभागृहाचे मुद्दाम लक्ष वेधू इच्छितो. आपल्या राज्याबरोबरच इतर काही राज्यांमध्ये नक्षलवादी चळवळ सुरू झालेली आहे. आज संपूर्ण राज्य नक्षलवादी प्रभावाखाली आहेत. परंतु, एका जिल्ह्यापुरता नक्षलवाद मर्यादित ठेवण्यात आणि तेथूनही

[श्री. आर. आर. पाटील]

पाठीमागे रेटण्यामध्ये आपल्या पोलीस दलाला निश्चितपणे यश आलेले आहे. यावर्षी जे जवान शहीद झाले त्यांना मी विनम्र अभिवादन करतो. प्रतिकूल परिस्थितीमध्ये सुद्धा आज पोलीस लढत आहेत. त्यांचे धैर्य कोठेही कमी होऊ नये अशाच पद्धतीचे आपले सर्वांचे निर्णय असले पाहिजेत.

अध्यक्ष महोदय, सन्माननीय सदस्य श्री. दीपक आत्राम यांनी सांगितले की, जर एखादी चकमक झाली आणि पोलीस जखमी झाले तर त्यांना नागपूर येथील हॉस्पिटलमध्ये आणावे लागते. त्यामध्ये खूप वेळ जातो आणि रक्तस्त्राव झाल्यामुळे अनेक वेळा आपण त्यांना वाचवू शकत नाही. अनेक दिवसांपासून पोलिसांची हेलिकॉप्टरची मागणी होती. आपण आपल्या देशात हवाई हल्ला करू शकत नाही. पोलिसांना हेलिकॉप्टरमधून हल्ले करण्याची परवानगी नाही. परंतु, जर जवान जखमी झाले किंवा चकमकीच्या ठिकाणी काही मदत पोहोचवायची असेल, तेथे अजून जवान पाठवायचे असतील तर एका हेलिकॉप्टरची आवश्यकता होती. मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, मी यासाठी बऱ्याच दिवसांपासून प्रयत्न करीत होतो. परंतु, भाड्याचे का होईना पवन हन्स कंपनीचे हेलिकॉप्टर परवा गडचिरोलीला पोहोचलेले आहे. त्या हेलिकॉप्टरचा निश्चितपणे जखमी होणाऱ्या जवानांसाठी आणि त्याचबरोबर जर आवश्यक कुमक पाठवायची असेल तर त्यासाठी पोलीस दलाला चांगला उपयोग होणार आहे. आम्ही ज्या पद्धतीचे हेलिकॉप्टर मागितले होते त्याच पद्धतीचे हेलिकॉप्टर केंद्र शासनाने आम्हाला उपलब्ध करून दिलेले आहे आणि ते हेलिकॉप्टर पोलीस दलाच्या सेवेमध्ये आलेले आहे.

अध्यक्ष महोदय, मागील महिन्यामध्ये गॅंगस्टरची मुंबई, नवी मुंबई आणि नाशिक येथील तीन घटना सोडल्या तर मागील संपूर्ण वर्षभरात गॅंगस्टर डोके वर काढू शकले नाहीत. मी सभागृहाला ग्वाही देतो की, या गॅंगस्टर्सना ठेचून काढण्याचे काम येत्या काही दिवसात पोलीस दलाने केलेले असेल. दुसऱ्या देशातून आणि दुसऱ्या राज्यातून येथे येऊन जर कोणी निरपराध लोकांना मारत असेल तर त्या गोष्टी आम्ही निश्चितपणे सहन करणार नाही. त्यांचे धागेदोरे आम्हाला मिळालेले आहेत. त्यांच्या पर्यंत पोलीस निश्चितपणे पोहोचतील आणि ज्यापद्धतीने त्यांचा प्रतिकार केला पाहिजे त्याचपद्धतीने त्यांचा प्रतिकार केला जाईल, हे देखील मी या निमित्ताने सांगतो. मुंबई शहरावर झालेल्या हल्ल्याची दखल घेऊन सागरी गस्त वाढविणे, फोर्स-१ सारख्या यंत्रणेची उभारणी करणे, क्विक ॲक्सेस टीम तयार करणे आणि पोलीस दल त्या परिस्थितीला तोंड देण्यासाठी सक्षम करणे यासाठी केंद्र शासनाने सुद्धा आपल्याला चांगली मदत केलेली आहे. आपल्या राज्यातील पोलिसांना प्रशिक्षित करण्यासाठी अन्य देशामध्ये या क्षेत्रात काम करणाऱ्या एजन्सीची सुद्धा आम्ही मदत, सहकार्य आणि मार्गदर्शन घेतलेले आहे. मला खात्री आहे की, भविष्यात तशा प्रकारचा प्रसंग निर्माण होणार नाही. दुर्दैवाने तसा प्रसंग आलाच तर त्याला तोंड देण्यासाठी शासनाने फोर्स-१ ची अतिशय चांगली रचना केली आहे. त्यासाठी या अर्थसंकल्पात १७ कोटी रुपयांची तरतूद केली आहे. अलीकडच्या काळात अनेक प्रकारे संशोधन होत आहे, नवीन इक्विपमेंटस्, दळणवळणाच्या विविध सोयी प्राप्त होत आहेत. त्या सोयी उपलब्ध करून देण्यासाठी शासन प्रयत्न करीत आहे.

[श्री. आर. आर. पाटील]

महोदय, शासनाने येत्या वर्षात राज्यातील १०३१ पोलीस स्टेशन ऑनलाईन करण्याचा निर्णय घेतला आहे. यासाठी "क्राईम ॲण्ड क्रिमिनल ट्रॅकिंग नेटवर्क सिस्टिम" डेव्हलप केली जाईल. त्यासाठी आवश्यक असलेल्या सर्व खर्चासाठी शासनाने तरतूद केली आहे.

अध्यक्ष महोदय, प्रती चौरस फुटाचा भाव काढून ११५ कोटी रुपयांमध्ये पोलिसांसाठी ६००० घरे कशी बांधणार आहेत, असा प्रश्न या सभागृहात उपस्थित करण्यात आला होता. अनेक वर्षांपासून शासनाकडून पोलिसांच्या घरासाठी निधी दिला जात आहे. त्या निधीतून काही ठिकाणी ९० टक्के, काही ठिकाणी ५० टक्के तसेच काही ठिकाणी ७० टक्के घरे बांधून झाली आहेत. परंतु, नंतर निधी उपलब्ध न झाल्यामुळे सदर कामे आहे त्याच स्थितीत थांबली होती. यासंबंधीचा सर्व आढावा घेऊन ११५ कोटी रुपयांचे अंदाजपत्रक तयार करण्यात आले. हा निधी उपलब्ध झाल्यास ६००० घरांची कामे पूर्ण होऊ शकतील व त्या ठिकाणी पोलीस दलातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना राहता येऊ शकेल. अशा प्रकारे गृह विभागाने, वित्त विभागाकडे ११५ कोटी रुपयांची मागणी केली होती. त्यानुसार वित्त विभागाने ११५ कोटी रुपयांचा पूर्ण निधी मंजूर केला व त्या रकमेसाठी अर्थसंकल्पात तरतूद केली आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात अनेक ठिकाणी पोलीस स्टेशन नाहीत, मराठवाड्यात काही पोलीस स्टेशन निजामकालीन इमारतीमध्ये सुरू आहेत. काही ठिकाणी अत्यंत नादुरुस्त अवस्थेत भाड्याच्या इमारतीमध्ये पोलीस स्टेशन सुरू आहेत. यासंबंधी दोन्ही बाजूच्या अनेक सन्माननीय सदस्यांनी आपापले विचार व्यक्त केले आहेत. तसेच चांगल्या स्वरूपाची पोलीस स्टेशन बांधून द्यावीत अशी मागणी केली होती. पोलिसांना १४-१४ तास ड्यूटी करावी लागते. कार्यालयातील वातावरण तसेच घरातील वातावरण चांगले नसल्यास पोलिसांच्या कार्यक्षमतेवर निश्चितपणे परिणाम होणे स्वाभाविक आहे. यावर्षी अपूर्ण असलेल्या कार्यालयांची कामे पूर्ण करण्यासाठी १०० कोटी रुपयांचा निधी प्राप्त झाला आहे.

अध्यक्ष महोदय, यावर्षी राज्यात वाढलेल्या लोकसंख्येचा विचार केल्यास काही ठिकाणी मोठ्या प्रमाणावर गुन्ह्यांचे प्रमाण वाढलेले आहे. ही सर्व परिस्थिती लक्षात घेऊन राज्यात ५० पोलीस स्टेशनची नव्याने निर्माण केली जाणार आहेत. राज्यात ज्या ज्या ठिकाणी आवश्यकता आहे तेथे टप्या-टप्प्याने पोलीस स्टेशनची संख्या वाढविण्यासंबंधी शासनाने निर्णय घेतलेला आहे. माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी त्यांच्या भाषणात असा उल्लेख केला होता की, राज्यात गुन्ह्यांची संख्या वाढली असताना, पोलिसांची संख्या कमी आहे, पोलिसांचे पगार कमी आहेत. अध्यक्ष महोदय, मी सभागृहाला सांगू इच्छितो की, पोलिसांच्या पगारासंबंधी अनौपचारिक चर्चा झाली आहे. पाचव्या वेतन आयोगापासून पोलीस दलातील कर्मचारी आणि महसूल विभागाचे कर्मचारी यांच्या वेतनामध्ये बरीच तफावत निर्माण झाली आहे. पोलिसांचे पगार देशस्तरावर असलेल्या पोलिसांइतके असावे, अशी वेतन आयोगाने भूमिका घेतल्यामुळे पोलीस वेतनामध्ये खूप पाठीमागे राहिलेले आहेत. एका बाजूला १४-१४ तास ड्यूटी करायची आणि दुसऱ्या बाजूला त्यांचे पगार अतिशय कमी आहेत. अध्यक्ष महोदय, पोलिसांच्या वेतनासंबंधी अन्य राज्यांनी केलेल्या वाढी लक्षात घेऊन राज्यातील पोलीस कर्मचारी तसेच पोलीस पाटील यांचे वेतन वाढविण्यासंबंधी शासनाने निश्चितपणे निर्णय घेण्याचे ठरवले आहे. त्यानुसार प्रस्ताव तयार करण्याचे काम सुरू आहे.

[श्री. आर. आर. पाटील]

यासंदर्भात वित्त विभागासमवेत झालेल्या एका बैठकीत वित्त विभागाने पोलिसांचे पगार वाढविण्यास मान्यता दिली आहे. यासंबंधी लवकरात लवकर प्रस्ताव तयार करून, त्यासाठी मंत्रिमंडळाची मान्यता घेतली जाईल. पोलिसांच्या पगारामध्ये भरीव वाढ करण्याची प्रक्रिया शासनामार्फत स्वीकारली जाईल. अध्यक्ष महोदय, देशातल्या कोणत्याही राज्यापेक्षा महाराष्ट्र राज्याच्या पोलीस दलाला मिळणारे वेतन नक्कीच जास्त राहीन या बाबतची दक्षता गृह मंत्री या नात्याने मी निश्चितपणे घेणार आहे. महाराष्ट्रात यापूर्वी पोलिसांना मिळत असलेले वेतन अन्य राज्यांमधील पोलीस दलांपेक्षा जास्तच होते.

अध्यक्ष महोदय, मुंबईत सीसीटीव्ही कॅमेरे बसविणे, शस्त्रास्त्रांचे आधुनिकीकरण करणे, चांगली शस्त्रे देणेकरिता गृह विभागाला १६४ कोटी रुपयांची तरतूद प्राप्त झालेली आहे. महाराष्ट्र राज्याचा ७२० कि.मी. चा सागरी किनारपट्टा लक्षात घेता " मरीन ॲकेडमी " सुरू करण्याचा निर्णय शासनाने घेतलेला आहे. याकरिता बजेटमध्ये ३ कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आलेली आहे. " अर्बन टेरेरिझम ट्रेनिंग सेंटर " हे शहरी भागामध्ये होणार आहे. आतंकवाद्यांना त्यांच्या कृत्यापासून रोखण्यासाठी एक ट्रेनिंग सेंटर महाराष्ट्रामध्ये निर्माण करण्यात आले आहे. आतंकवाद्यांना ज्या तांत्रिक माहिती असतात त्यापेक्षा अधिकच्या तांत्रिक माहिती पोलीस दलाला माहीत असणे आवश्यक आहे. वित्त विभागाने अतिशय चांगला निधी गृह विभागाला दिलेला आहे. गृह विभागासाठी गरज पडली तर आणखी निधी उपलब्ध करून देण्याचे वित्त विभागाने मान्य केलेले आहे. त्यामुळे या तरतुदीवर गृहमंत्री म्हणून मी स्वत: समाधानी आहे. सदनाने या अनुदानाच्या मागण्याला मान्यता द्यावी, अशी मी पुन्हा एकदा विनंती करतो.

अध्यक्ष महोदय, बजेटवर बोलताना बजेटच्या बाबी पुढे आणल्या जातात. पण विरोधी पक्षाने मोठ्या चलाखीने आज दोन चर्चा एकत्रित घडवून आणल्या आहेत. म्हणूनच आपल्या सगळ्यांना आज एवढ्या उशिरापर्यंत थांबावे लागत आहे. कायदा व सुव्यवस्था संदर्भातील चर्चा नेहमी वेगळी केली जाते. टीका करता यावी किंवा आरोप करता यावेत म्हणून आज विरोधी पक्षाने ही चर्चा उपस्थित केलेली आहे. टीका करणे हा विरोधी पक्षाचा अधिकार आहे. दोन्ही बाजूच्या सन्माननीय सदस्यांनी राज्यातील गुन्ह्याबद्दल चिंता व्यक्त केलेली आहे. यासंदर्भात वरिष्ठ पातळीवर नेहमीच बैठका आयोजित केल्या जातात. अनेक वेळेस गुन्हा रजिस्टर केला जातो. स्थानिक अधिकाऱ्यांना गुन्ह्यामध्ये काही तथ्य नाही असेही वाटत असते. अशा प्रकारचे गुन्हे नोंदवावे किंवा कसे याबद्दल बैठकीमध्ये विचारणा केली जाते. यासंदर्भात मी सदनाला सांगू इच्छितो की, एक वेळा राज्यामध्ये गुन्हे वाढले ही टीका मी विरोधी पक्षाची सहन करेन पण राज्यामध्ये गुन्हे नोंदविले जात नाहीत ही टीका मलाच काय पण महाराष्ट्रातील जनतेला सहन होणार नाही. पोलीस ज्यावेळी गुन्हे नोंदवून घेत नाही, त्यावेळी नागरिकांना अन्य दादांचा आधार घ्यावा लागतो. परिणामी ते आपल्या व्यवस्थेच्या दृष्टीने योग्य नाही. मी अन्य राज्याबद्दल बोलत नाही. पण अनेक सेंट्रल एजन्सीने महाराष्ट्रात चांगल्या पद्धतीने गुन्ह्याची नोंद किंवा एफआयआर नोंदविलेले आहेत. लोक सुद्धा आता खूप हुशार आणि जागरुक झालेले आहेत. जर गुन्हा नोंदविला जात नसेल तर त्याच्या प्रती वरपर्यंत पाठविल्या जातात. अनेक वेळा न्यायालयात जाऊन १५६ (३) खाली चौकशी सुरू करण्याची परवानगी मिळवितात. महाराष्ट्रात अन्यायाविरुध्द दाद मागण्याची पद्धत असल्यामुळे गुन्ह्याची नोंद न करणे पोलिसांना परवडत नाही. लोक सुद्धा सुशिक्षीत झालेली आहेत, गुन्हे वाढलेले आहेत हा विरोधी पक्षाचा आरोप मी मान्य करीन. पण काही बाबतीत आपल्या राज्याचा संदेश बाहेर चुकीच्या पद्धतीने पाठविला जातो यावर सुद्धा नियंत्रण आणण्याची आवश्यकता आहे.

[श्री. आर. आर. पाटील]

अध्यक्ष महोदय, अनेक सन्माननीय सदस्यांनी महिलांच्या गुन्ह्या संदर्भात प्रश्न उपस्थित केले होते. देशात महिलांच्या बाबत जे गुन्हे होतात, त्यातले १२.५ टक्के हे आंध्र प्रदेशमध्ये होत आहे. उत्तर प्रदेशमध्ये ११.४ टक्के गुन्हे होत आहेत. पश्चिम बंगालमध्ये ११.४ टक्के गुन्हे होत आहेत. राजस्थानमध्ये ८.५ टक्के गुन्हे होत आहेत. मध्य प्रदेशमध्ये ७.८ टक्के गुन्हे होत आहेत. महाराष्ट्रात ७.४ टक्के गुन्हे होत आहेत. मोठ्या राज्यांमध्ये महाराष्ट्राचा सहावा ते सातवा नंबर लागतो. महिलांच्या गुन्ह्याच्या संदर्भात विचार केला तर देशामध्ये आंध्रचा तिसरा क्रमांक लागतो. राजस्थानचा चौथा क्रमांक लागत आहे. पश्चिम बंगालचा पाचवा क्रमांक लागत आहे. दिल्लीचा सहावा क्रमांक लागतो. केरळचा सातवा क्रमांक लागतो. मध्य प्रदेशचा आठवा क्रमांक लागतो. हरियाणाचा नऊवा क्रमांक लागतो. तर महाराष्ट्राचा १७ वा क्रमांक लागत आहे. इतर मधल्या स्टेटची नावे मी वाचलेली नाहीत. महाराष्ट्र राज्यात महिलांचे प्रमाण जास्त असताना देखील महिला गुन्ह्यांचे प्रमाण खूप कमी आहे. मी दिलेल्या आकडेवारीवरून हीच गोष्ट स्पष्ट होत आहे. आज राज्यात पोलिसांचा धाक उरलेला नाही. त्याच अनुषंगाने माझा ही धाक उरलेला नाही. येथपर्यंतचे निर्णय आपण अनेकांनी काढलेले आहेत. एखाद्या पोलीस अधिकाऱ्याने थप्पड मारली तर खाजगी तक्रार नोंदविली जाते... अध्यक्ष महोदय, मानवी हक्क आयोग आहे, न्यायालये आहेत, लोकप्रतिनिधी आहेत, अनेक प्रसार माध्यमे आहेत या सर्वांच्या नजरेत राहून पोलिसांना कधीही कायदा हातात घेऊन काम करून चालणार नाही. आज पोलिसांनी थर्ड डीग्रीचा वापर केला तरी लोक कोर्टात जाऊन सांगतात की, आम्हाला पोलिसांनी मारहाण केली. ३ -३ डॉक्टरांची पथके तपासणी करतात. पोलिसांनी मारहाण केली असेल तर अशा अनेक पोलिसांवर गुन्ह्याची नोंद झालेली आहे. मला हे कळत नाही की, जर सर्वांच्या डोळ्यासमोर एखादा चोर मंगळसूत्र तोडून पळाला तर त्याला पोलिसाने थप्पड मारली तर अशा वेळी पोलिसांना आरोपीच्या पिंजऱ्यात उभे केले जात असेल तर मी या पोलिसांच्या हातात कोणते चॉकलेट देऊ ? पोलिसांना गुन्हेगाराला चॉकलेट देऊन त्याच्याकडून खरे वदवून घेता येईल काय ? पोलिसांच्या धाकाच्या बाबतीत आपण सर्वांनीच त्यांना कॉर्नर केलेले आहे. पोलिसांवर नियंत्रण आलेले आहे. कायद्यातील एखादे कलम लावले, गुन्ह्याची नोंद झाली तर पिढ्यानपिढ्या कोर्टात प्रकरणे प्रलंबित राहतात. कोर्टात प्रलंबित प्रकरणांची संख्या सतत वाढते आहे.

अध्यक्ष महोदय, राज्यात पोलिसांनी अनेक गुन्हेगार पकडले. मात्र नंतर ते पळून गेले असे या ठिकाणी सांगण्यात आले. आज पोलिसांवरील कामाचा ताण प्रचंड प्रमाणात वाढलेला आहे. पोलिसांनी रिपोर्ट केल्यानंतर देखील महसूल आयुक्तांकडून तुरुंगात शिक्षा भोगणाऱ्या आरोपींना रजा मंजूर केली जाते. त्यांनी रजा मंजूर केली नाही तर ते आरोपी शासनाकडे अर्ज करतात. तेथे देखील रजा मंजूर झाली नाही तर मानवतेच्या दृष्टिकोन ठेवून न्यायालयामध्ये अर्ज केला जातो. पोलीस व जेल ॲथोरीटीने विरोध केलेला असून देखील त्याकडे दुर्लक्ष करून मानवतेच्या दृष्टिकोनातून या गुन्हेगारांना रजा मंजूर केली जाते. या नंतर ते गुन्हेगार अन्य राज्यात किंवा बाहेर पळून जातात. अशा पळून गेलेल्या आरोपीला किती वेळा पोलिसांनी पुन्हा पकडून आणायचे ? अशा प्रकारचे एक मोठे आव्हान आज पोलिसांसमोर निर्माण झालेले आहे. मी सांगू इच्छितो की, पळून जाणाऱ्या पोलिसांची संख्या जास्त आहे. एका आढावा

[श्री. आर. आर. पाटील]

बैठकीमध्ये असे निदर्शनास आले की, १ ते ५ क्रमांकाचे गंभीर गुन्हे असणारे आरोपी पळून गेले असतील तर त्यांना तातडीने पुन्हा पकडण्याकरिता एक व्यापक मोहीम राज्य शासनाने हाती घेतले आहे. त्यातील काही आरोपींना पुन्हा पकडण्यात देखील आले आहे. मात्र ज्या आरोपींनी किरकोळ गुन्हे केले आहेत, १०० रुपयांची चोरी केली आहे, कुठे थोडीशी धक्काबुक्की केली आहे, हे आरोपी अन्य राज्यात पळून गेले असतील किंवा त्यांनी राहण्याची जागा बदलली असेल तर त्यांना पुन्हा पकडण्याबाबतची प्रायोरिटी थोडीशी खाली ठेवली जाईल. गंभीर गुन्ह्यातील फरार आरोपी प्रथम पकडले जातील.

अध्यक्ष महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेते यांनी हिंगोली व जळगाव जिल्ह्यातील काही घटनांचा या ठिकाणी उल्लेख केला. तो पोलीस अधिकारी चुकला आहे. त्याला तेथील शाळेमध्ये सुरू असणारी कॉपी पकडावयाची होती. त्यावेळी अती उत्साहाच्या भरात तो होता. मी आतापर्यंत हे देखील अनुभवले आहे की, पोलीस अधिकाऱ्याने अवैध धंदे पूर्णपणे बंद करण्याकरिता वचक निर्माण करणे आवश्यक आहे. मात्र असा एखादा अधिकारी कुठे सापडला किंवा अडचणीत आला तर इतर सर्व घटक त्याच्या विरोधात जाऊन रस्त्यावर येऊन उभे राहतात. माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी पोलीस अधिकारी शंकरवार बद्दल गंभीर तक्रारी केल्या. त्याच्या हातून चूक घडली. मात्र ही घटना होईपर्यंत त्या अधिकाऱ्या बद्दल सर्व पक्षीय नेत्यांचे मत अतिशय चांगले होते. हे मी या ठिकाणी खात्रीपूर्वक सांगू इच्छितो. मी त्या पोलीस अधिकाऱ्याला पुन्हा त्याच जिल्ह्यामध्ये का टाकले, हे देखील मी आपणास सांगतो. सर्व पक्षाच्या लोकप्रतिनिधींनी त्या अधिकाऱ्याबद्दल पत्र पाठविले होते. या अधिकाऱ्याला पाठीशी घालण्याचे काम शासनाकडून झालेले नाही. हृदयविकारामुळे मृत्यू झाल्याचे प्रमाणपत्र ३ डॉक्टरांनी दिल्या नंतर देखील अशा प्रकरणाची चौकशी सीआयडीकडे देण्यात आली. ही चौकशी पूर्ण होईपर्यंत आरोपीला जामीन मिळू नये, अशी भूमिका शासनाने घेतलेली आहे. स्थानिक पोलीस स्टेशनमध्ये एका पोलीस अधिकाऱ्याबद्दल कोणतीही नि:पक्षपातीपणे चौकशी होऊ शकत नाही. म्हणून हा तपास सीआयडीकडे दिलेला आहे. जोपर्यंत सदर पोलीस अधिकाऱ्याकडून चूक झाली नव्हती, तोपर्यंत तो पोलीस अधिकारी एक अतिशय चांगला अधिकारी होता. मात्र तो या ठिकाणी चुकला आहे म्हणून त्याला पाठीशी घालण्याची भूमिका शासनाने घेतलेली नाही.

अध्यक्ष महोदय, गृह विभागाच्या संदर्भात सन्माननीय सदस्यांनी अनेक प्रश्न उपस्थित केले. राज्यात गुन्हेगारीचे प्रमाण वाढत आहे, अशी टिका काही सन्माननीय सदस्यांनी केली. सन २००८ मध्ये २७७३ खून राज्यात झाले होते. हे प्रमाण २००९ मध्ये २६४० इतके होते व गेल्या वर्षी २७२६ इतके होते. हे प्रमाण साधारणत: सारखेच आहे, त्यामध्ये कुठेही वाढ झालेली दिसत नाही. खुनाचा प्रयत्न करणे या सारख्या आकडेवारीमध्ये मी जात नाही. परंतु, जे महत्त्वाचे १ ते ५ क्रमांकाचे गुन्हे मानले जातात, त्यामध्ये वाढ झालेली नाही, ही गोष्ट मी या ठिकाणी सांगू इच्छितो.

चेन स्नॅचिंगचे प्रकार, भुरट्या चोऱ्या, काही घरफोड्या या घटनांबाबत येथे बोलले गेले. या गुन्ह्यांबाबत डिटेक्शनचे प्रमाण वाढलेले आहे. माननीय आमदारांनी डहाणू परिसरातील बाबीची चर्चा या सभागृहात केली. मध्यप्रदेशमधील झावबा टोळीतील दरोडेखोरांनी ठाणे जिल्ह्यातील लोकांना त्रस्त केले होते. तेथील नागरिक व पोलीस यांनी पुढाकार घेऊन, जंगलामध्ये जाऊन तीन दिवस पाठपुरावा

[श्री. आर. आर. पाटील]

करून, तेथे लपून बसलेल्या सगळ्या गुन्हेगारांना पकडले. त्यामध्ये एका गुन्हेगाराचा मृत्युही झालेला आहे. अन्य प्रांतातून आपल्या राज्यात यायचे आणि येथे गुन्हे करावयाचे अशा प्रकारचे गुन्हे घडलेले दिसतात. काही स्थानिक गुन्हेगारांनीही चेन स्नॅचिंगचे गुन्हे केलेले आहेत. तसेच, गुजरात, मध्य प्रदेशमधून येऊन मोटार सायकल चोरणारे, चेन स्नॅचिंग करणारे गुन्हेगारही पकडण्यात आले आहेत. यातील बहुतांश टोळ्या पोलिसांनी मुद्देमालासहित पकडल्या आहेत. माझी निश्चितपणे खात्री आहे की, हे प्रकार बंद झाले पाहिजेत. एखादे मंगळसूत्र चोरीला गेल्यानंतर, किती आर्थिक नुकसान झाले, यापेक्षा तो भावनात्मक प्रश्न असतो. कोणाला ते वाडवडिलांकडून मिळालेले असते. या गोष्टीचे वेगळे महत्त्व लक्षात घेऊन मोठ्या शहरांमध्ये असे प्रकार जेथे होत आहेत, तेथे गस्ती वाढविण्याचा निर्णय गृह विभागाने घेतलेला आहे.

अध्यक्ष महाराज, 'माफिया' हा शब्द, अलीकडच्या काळामध्ये महाराष्ट्रामध्ये फार डायल्यूट झालेला आहे. परंतु, मला असे वाटते की, हा शब्द मोठ्या गुन्हेगारांसाठी असला पाहिजे. मध्यंतरी दिल्लीमध्ये बोफोर्स प्रकरण झाले होते. त्यानंतर एखाद्याने एखाद्याला १० रुपयांना जरी फसविले तरी त्याबाबतही गावामध्ये १० रुपयांचा बोफोर्स केला अशी चर्चा होत होती. एखाद्या गुन्हेगाराकडे १५ लिटर रॉकेल सापडले आणि त्याचे रॉकेल माफिया असे मोठेच्या मोठे वर्णन झाले असा प्रकार आहे. आता ज्याच्याकडे १५ लिटर रॉकेल असेल तो जर माफिया असेल तर, या व्यवसायातील मोठ्या लोकांसाठी काही तरी वेगळा शब्द शब्दकोषातून शोधून काढण्याची आवश्यकता आहे. महाराष्ट्रामध्ये जणू काही माफियांचेच राज्य आहे असे जे म्हटले जात आहे, त्याबाबतीत त्यांना पळता भुई थोडी होईल असे करण्याचे आम्ही ठरविले आहे.

अध्यक्ष महाराज, ही गोष्ट खरी आहे की, तेलाच्या, डिझेलच्या बाबतीत पोलिसांचे अधिकार काय आहेत, याबाबत खूप बोलले गेले. माननीय श्री. सुरेशदादा जैन त्यावेळेस माझ्याकडे आले होते. आमच्या खात्यामध्ये पोलिसांची ढवळाढवळ का ? पोलिसांना आमच्या खात्याचा कारभार कळत नाही अशीच बहुतेकांची भूमिका राहिलेली आहे. उपविभागीय अधिकारी व डिवायएसपी पेक्षा कमी दर्जाच्या कुठल्याही अधिकाऱ्याने धाडी घालू नयेत, असे एक परिपत्रक निघाले. अध्यक्ष महाराज, अनेकदा पोलिसांना अधिकार नसतातही, कुठेही काही घडले की मात्र पोलिसांकडे उत्तर मागितले जाते. पोलीस दलाची साधारणत: अशी भावना असते की, अवैध दारूचे प्रकरण असेल तर, एक्साईज विभागाने पुढे जावे, अवैध वाळूचे प्रकरण असेल तर, महसूल विभागाने पुढे जावे, अन्नामध्ये भेसळ होत असेल तर, अन्न व औषधी विभागाच्या इन्स्पेक्टरने काम करावे. कोणी गुन्हेगार जर एखाद्याला मारहाण करण्याची शक्यता असेल व त्याला जर प्रोटेक्शनची आवश्यकता असेल तर, पोलिसांनी त्यांना प्रोटेक्शन द्यावे. पण आज सगळ्याच कामांची अपेक्षा जर पोलिसांकडून करायला लागलो तर, अगोदरच त्यांच्यावरच्या जबाबदाऱ्या इतक्या वाढलेल्या आहेत की, सगळ्या खात्यांचा व्हिजिलन्स ही जबाबदारी पोलीस खात्याकडे देणे योग्य आहे काय ? हा विचार सदनानेही करण्याची गरज आहे.

[श्री. आर. आर. पाटील]

अध्यक्ष महाराज, वाळू, तेल आणि दूध याबाबत थोड्या तीव्र स्वरूपाच्या घटना या महाराष्ट्रामध्ये घडल्या आणि पोलिसांना अधिकार देऊन याविरुध्द एक मोहिम राज्यामध्ये सुरू केली. वाळूची तस्करी करणारे व चोरणारे ३६५ गुन्हेगार पकडलेले आहेत. १० कोटी १४ लाख रुपये किमतीची वाळूही जप्त करण्यात आलेली आहे आणि जवळजवळ अडीचशेच्यावर व्हेईकल्सही पोलिसांनी ताब्यात घेतलेली आहेत. तेलाची चोरी करणारे, भेसळ करणारे, गरिबांना दिलेले तेल बाहेर नेऊन विकणारे ४१६ लोक पकडलेले आहेत. ११ कोटी ५९ लाख रुपयांचे तेल त्यांच्या कडून जप्त करण्यात आले आहे.

भेसळ दुधाच्याबाबतीत पोलिसांनी ४५ जणांवर कारवाई केली आहे. लाखो रूपयाचे दूध जप्त केले आहे. अशा लोकांचा बंदोबस्त केल्याशिवाय स्वस्थ बसण्याची भूमिका घेतली जाणार नाही. ज्या विभागांना जितके म्हणून प्रोटेक्शन लागेल तेवढे त्यांना पोलीस दलाकडून पुरविले जाईल. यामुळे संबंधित विभागाचे अधिकारी देखील जखमी होणार नाहीत. त्यांच्यावर हल्ले होणार नाहीत याची दक्षता घेतली जाईल. विरोधी पक्ष नेत्यांनी अनेक प्रश्न उपस्थित केले. रिक्त पदांचा मुद्दा उपस्थित केला. नॉमिनशच्या बाबतीत मुद्दा उपस्थित केला. महाराष्ट्र शासनाला देखील वाटते की, आपले पोलीस अधिकारी आयपीएस केडरमध्ये जावेत. या अधिकाऱ्यांचा प्रस्ताव राज्य सरकारने कन्फर्मेशनसाठी दिल्लीला यापूर्वीच पाठविला आहे. त्यांचे कन्फर्मेशन आल्यानंतर नावाची यादी युपीएससीकडे पाठविली जाईल. मी एवढेच सांगेन यापूर्वीच राज्य शासनाने कार्यवाही सुरू केलेली असल्यामुळे या अधिकाऱ्यांची प्रमोशन्स होतील. काही पदे रिक्त आहेत. त्याची मला देखील कल्पना आहे. परीक्षेच्या तोंडावर अधिकाऱ्यांच्या बदल्या केल्या तर त्यांच्याही मुलांचे नुकसान होते. म्हणून एप्रिल महिन्या पर्यंत बदली करू नये अशा प्रकारचे धोरण आम्ही स्वीकारले होते. काही वरिष्ठ पदे रिक्त आहेत. तसेच कनिष्ठ कर्मचाऱ्यांना पदोन्नती देण्याची गरज आहे. एप्रिल आणि मे महिन्यांमध्ये ही सगळी प्रक्रिया पूर्ण केली जाईल व रिक्त पदेही भरली जातील. अधिकाऱ्यांविरुद्ध आपली मते व्यक्त करीत असताना एक गोष्ट लक्षात ठेवली पाहिजे. शेवटी तो आपल्या दलाचा प्रमुख आहे. त्याला किती नामोहरम करायचे हे सुद्धा आपण बघितले पाहिजे. त्यांचे मॉरल टिकविण्याचे काम करणे जरुरीचे आहे. शक्य तो ज्येष्ठता न डावलता ज्यांना मेडल्स मिळाली आहेत, रेकॉर्ड चांगला आहे त्यांना चांगल्या ठिकाणची पोस्टींग देण्याची भूमिका आपण नेहमीच स्वीकारली आहे. पण ज्युनिअर असताना सुद्धा काही अधिकाऱ्यांच्या महत्त्वाचाकांक्षा वाढतात. अन्य अधिकाऱ्यां बरोबर असताना सुद्धा आपण अमक्या पोस्ट वर गेले पाहिजे, याची स्वप्ने बघतात. एखाद्याला पोस्टींग दिले तर मग माहिती देणे, बातम्या देणे, बदनामी करणे अशा प्रकारच्या मोहिमा सुरू होतात. स्वत:च्या फायद्यासाठी कोण गटबाजी करत असेल तर ती गोष्ट देखील आपण सहन करता उपयोगाची नाही. एका वर्दीमध्ये शिस्तीने काम करणारे दल असणे हे राज्याच्या हिताचे आहे. कोणाचे नुकसान होईल, फायदा होईल अशा प्रकारची भूमिका घेता उपयोगी नाही.

श्री. देशभ्रतार यांच्याबाबत एवढी चर्चा करावी अशा प्रकारचा तो अधिकारी होता काय ? याची किमान खाजगीत तरी माझ्याकडून माहिती घ्यायला पाहिजे होती. मी त्यांचे सगळे एसीआर तपासले. मागच्या सगळ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी त्यांच्या बद्दल लिहिलेले रिमार्कस् मी बघितले. अगदी ट्रेनिंगच्या वेळीच श्री. इनामदार नावाच्या ज्येष्ठ अधिकाऱ्याने यांना पोलीस दलामध्ये ठेवू नये अशा प्रकारचा रिमार्क

[श्री. आर. आर. पाटील]

दिलेला आहे. एवढेच नव्हे तर अन्य तीन वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी यांना शक्य तो लवकरात लवकर पोलीस दलातून काढून टाकावे अशा पद्धतीचा रिमार्क लिहिलेला आहे. अशा पद्धतीचे प्रतिकूल रिमार्कस् अनेक अधिकाऱ्यांनी दिल्यावर सुद्धा, ॲव्हरेज एसीआर सगळ्यांनी दिल्यामुळे त्यांना नियमितपणे पदोन्नती मिळत गेली. मला एग्झिक्युटीव्ह पोस्टवर ठेवले जात नाही, अशा प्रकारची तक्रार करत तेच माझ्याकडे आले होते. कॅटने त्यांच्या बाजूने निकाल दिल्यानंतर विभागाने आणि वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी माझ्याकडे कॅटच्या विरोधात अपील करण्यासंबंधीचा प्रस्ताव पाठविला होता. पण मी थोडेसे सहानुभूतीचे धोरण ठेवले. आपण नियमाचे पालन केले पाहिजे, आदेशाचे पालन केले पाहिजे. एखाद्या कर्मचाऱ्याच्या विरोधात सरकारने हायकोर्टामध्ये, सुप्रीम कोर्टामध्ये लढू नये ही भूमिका घेतली. त्यानंतर माझे वारंवार नाव घेतले गेले. पण पुन्हा मान्यही केले. मी पुन्हा एकदा सांगू इच्छितो. ही गोष्ट सन्माननीय सदस्य श्री. देवेंद्र फडणवीस यांनी मान्यही केली आहे आणि सभागृहातही दोनदा सांगितली आहे. पण ज्यादिवशी मी येथे नाही, कुणीच नाही, अशी मिटींग झाली, अशा पद्धतीच्या सी. डी. काढणे हे किती योग्य आहे ? तेव्हा त्यांची चौकशी होईपर्यंत कारवाई करू नये अशी मी व्यवहार्य भूमिका घेतली. चौकशीचा रिपोर्ट आल्यानंतर ही कारवाई केली. कुठे तरी रिपोर्ट लिक होतात आणि मंत्रालयामध्ये काय चालले आहे हे अनेकांना कळते. सस्पेंशनची कारवाई चालू आहे असे समजल्यावर मला अमुक केसमध्ये सुप्रीम कोर्टामध्ये जाऊन माहिती द्यावयाची आहे, असे त्यांच्याकडून भासविण्यात आले. काही पोलीस अधिकारी आपण समजतो त्यापेक्षा अधिक हुशार आहेत. त्यांना या संदर्भातील माहिती मिळाल्यावर त्यांनी तो अर्ज दिला. त्यांना कोणत्याही कोर्टात माहिती द्यावयाची असेल तर ती देण्याची सरकारची तयारी आहे. आम्ही त्यांना अडविण्याची काहीही आवश्यकता नाही. परंतु त्यांनी ही माहिती इतके दिवस का लपवून ठेवली हा माझ्यासमोर प्रश्न आहे.

अध्यक्ष महाराज, माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी विचारले की, ॲसीबीकडे त्यांच्या विरोधात तक्रार आली असताना त्याबाबत चौकशी का करण्यात आली नाही. ज्यावेळी हसन अलीला अटक करण्यात आली होती. त्यावेळी ते एका मध्यस्थामार्फत पैसे मागत आहेत अशी लेखी स्वरुपातील तक्रार ॲसीबीकडे प्राप्त झाली होती. एसीबीने रेड देखील ॲरेंज केली होती, हे रेकॉर्डवर देखील आहे. परंतु याचा त्यांना सुगावा लागल्यावर ते रुग्णालयात जाऊन ॲडमिट झाले आणि बाहेर आले नाहीत. तोपर्यंत हसन अलीची सुटका झाली होती. काही अधिकारी हुशारीने फायदा घेतात.

अध्यक्ष महाराज, या ठिकाणी जव्हार सिंग बद्दल सांगण्यात आले. मी देखील थोड्या चलाखीने असे अधिकारी बाहेर जातील तेवढे पाठवीत असतो. अन्य विभागामध्ये देखील व्हिजीलन्स अधिकाऱ्यांची आवश्यकता असते. हे अधिकारी बाहेरच्या बाहेर फिरत होते. काही अधिकाऱ्यांना अशी बाहेरची पोस्टींग देणे मी पत्करले. परंतु मला म्हाडाच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी येऊन सांगितले की, 'आपण त्यांची बदली करणार नसाल तर म्हाडामधून आमच्या बदल्या करा'. मी श्री. जव्हार सिंग यांच्याबद्दल सांगत आहे. या अधिकाऱ्याची दुसरीकडे कुठे बदली करता येते काय हे मी बारकाईने पाहिले. अनेक वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी मला सांगितले की, हे अधिकारी आमच्या ऑफिसमध्ये नको. त्यांना कोणताच अधिकारी घेण्यास तयार नव्हता आणि कारागृहातील पद रिक्त असल्यामुळे तेथे त्यांची बदली करण्यात आली.

[श्री. आर. आर. पाटील]

मला वाटले त्या ठिकाणी बदली झाल्यावर शांत राहतील. परंतु ते त्या ठिकाणी बॉम्बस्फोटातील आरोपी, दंगलीतील आरोपींना बाहेर राहून विचारत होते की, जेल अधिकारी कसे आहेत, देशभ्रतारचा हा दुसरा अवतार आहे.

अध्यक्ष महाराज, पोलीस अधिकारी श्रीमती साठ्ये यांचा उल्लेख झाला. त्यांचे सर्व रेकॉर्ड ए+ आहे. जे अधिकारी चांगले आहेत त्यांना चांगलेच म्हटले पाहिजे. मी त्यांच्या अनेकवेळा ज्या ठिकाणी बदल्या केल्या त्या ठिकाणी जाण्याची त्यांनी तयारी दर्शविली. मी नाशिक कारागृहाला देखील भेट दिली होती. त्यावेळी कैद्यांनी माझ्यासमोर तक्रार केली की, या अधिकारी फार शिस्तप्रिय आहेत आणि त्याचा आम्हाला त्रास होतो. आमचे अधिकारी शिस्तीने वागले आणि त्यांचे वरिष्ठ अधिकारी आरोपींचे व्हीडिओ शूटिंग करून ते माध्यमांना पुरवून चांगल्या अधिकाऱ्यांना बदनाम करायला लागले तर कनिष्ठ अधिकारी कसे काम करू शकतील ? मी या घटनेची देखील चौकशी करण्यास सांगितलेले आहे. त्यासाठी दोन महिन्यांची मुदत दिलेली आहे. ते चौकशीमध्ये दोषी आढळणे स्वाभाविकच आहे. गेस्ट हाऊसमध्ये आरोपींना बोलावून घेणे हे चुकीचे आहे. त्या आरोपींकडून आपल्या अधिकाऱ्यांना बदनाम करण्याचा घाट घालणे ही बाब गंभीर आहे. मी इतकेच सांगू इच्छितो की, अशाप्रकारे वर्तन करणाऱ्या अधिकाऱ्यांना एक जबरदस्त शिक्षा करून अशाप्रकारच्या चुका करणाऱ्या अधिकाऱ्यांना शासन सोडत नाही, हा संदेश पोलीस विभागाला देण्यास आम्ही कुठेही कमी पडणार नाही.

अध्यक्ष महाराज, खरे म्हणजे हे गुन्हेगार असताच कामा नये, दुर्दैवाने प्रत्येक व्यवस्थेमध्ये ते असतात, त्याला श्री. बाळा नांदगावकर आपण काय करणार ? समोरचे सन्माननीय सदस्य रामराज्य करायला निघाले होते त्यावेळी गुन्हे होत नव्हते काय ? खऱ्या रामराज्यमध्ये देखील सीतामाईवर अन्याय झाला होता. त्यावेळी रामाला धनुष्यबाण हाती घेऊन रावणाबरोबर लढावे लागले होते. चांगला आणि वाईट हा संघर्ष पूर्वीपासून आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी सुद्धा बलात्कारा प्रकरणी रांजणच्या पाटलांचा कडेलोट केला होता. अध्यक्ष महोदय, अगदी चांगल्या राजवटीमध्ये सुद्धा चांगला आणि वाईट यांचा संघर्ष असतो. समाजामध्ये कायद्याचे पालन करणारे चांगले नागरीक असतात, तसेच समाजामध्ये खोडकर, खट्याळ, गुन्हेगार लोकसुद्धा असतात. कुठेही शंभर टक्के चांगले लोक नसतात आणि अशांचा बंदोबस्त करणे हे पोलीस दलाचे प्रमुख काम आहे. गृह विभाग ते चांगल्या पद्धतीने करीत आहे. आपण अन्य राज्यांची उदाहरण देता. मी सन्माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) साहेबांना आवाहन करतो. आपण म्हणत आहात, त्याप्रमाणे बिहारमध्ये कायदा व सुव्यवस्था इतकी चांगली असेल तर आपण एकदा बिहारमध्ये फिरून या. मी गृह मंत्री आहे म्हणून हे बोलत नाही. मी याचे श्रेय फक्त पोलिसांना देखील देत नाही, याचे श्रेय महाराष्ट्रातील जनतेलासुद्धा आहे. कायद्याचे पालन करणारी शांतताप्रिय जनता आपली आहे. महाराष्ट्रामध्ये खूप सुरक्षिततेचे वातावरण आहे. पोलीस येण्याच्या अगोदर नागरिक येऊन उभे रहातात आणि कोणी चूक करीत असेल तर त्याला प्रतिबंध करतात. महाराष्ट्र राज्य हे देशातील एक शांत, सुरक्षित असे राज्य आहे. म्हणूनच राज्यामध्ये अनेक बाबतीत विकास होताना दिसत आहे आणि हे फक्त राज्यामध्ये कायदा व सुव्यवस्था असल्यामुळे घडत आहे. आपण गुन्हेगारांच्या बाबतीत कठोर भूमिका घेतली आहे.

[श्री. आर. आर. पाटील]

अध्यक्ष महोदय, आज महाराष्ट्रातील काही तुरुंग क्षमतेपेक्षा दीड पटीने भरलेले आहेत. आपण तेथेही आधुनिकीकरण सुरू केले आहे. सन्माननीय सदस्य श्री. देवेंद्र फडणवीस यांनी मागील अधिवेशनात एक ओझरता उल्लेख केला होता की, " शासन एमटीएनएलकडून व्हिडिओ कॉन्फरन्सिंग करून घेत आहे, त्याऐवजी स्वत: का करीत नाही " ? मी सांगू इच्छितो की, तो निर्णय आम्ही घेतला आहे. एमटीएनल ही केंद्र शासनाची मोठी संस्था आहे. आपण आतापर्यंत त्यांच्याकडून ते करून घेत होतो. परंतु, आता त्यापेक्षा स्वस्त दरात हे काम करणे आपल्याला शक्य असल्यामुळे, त्यासंदर्भात आम्ही निर्णय घेऊन, त्या कामासाठी २ कोटी रुपयांची अर्थसंकल्पात तरतुदही केली आहे.

अध्यक्ष महोदय, तुरुगांच्या बाबतीत अनेक असुविधा आहेत, असुरक्षितता आहे. गुन्हेगार पळून जात आहेत. बजेटमध्ये या कामासाठी २६ कोटी रुपयांची तरतूद केलेली आहे. प्राथमिक गरजा व इतर सगळ्या कामांसाठी चांगल्या पद्धतीचा निधी उपलब्ध करून दिला आहे.

अध्यक्ष महोदय, बोलण्यासाठी कोणताही मुद्दा नाही, त्यामुळे सन्माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी ओढूनताणून बलवा प्रकरण सभागृहात काढले. मला हेही विचारले की, विमान वापरल्यावर बिले पेड केली आहेत काय ? बिले दाखवा असे सांगितले. मी सांगू इच्छितो की, या कंपनीची विमाने सगळ्याच पक्षांनी वापरली आहेत, सगळ्याच पक्षाच्या नेत्यांनी वापरली आहेत. तुम्ही देखील ती वापरली आहेत. अध्यक्ष महोदय, दिनांक ८ फेब्रुवारी, २०११ ला बलवांना अरेस्ट केले. त्यापूर्वी त्यांचा वावर सगळीकडे होता. सीबीआयने एका प्रकरणामध्ये त्यांना ताब्यात घेतले, हे लोकांना माहीत होईपर्यंत, त्यांचा सगळीकडें मुक्त वावर होता. त्यांच्यावर महाराष्ट्रात कोणत्याही स्वरूपाचा गुन्हा नाही. आमच्या एटीएसकडे, क्राईम ब्रँचकडे त्यांच्यासंबंधी कोणतीही माहिती नाही. दिल्लीमध्ये त्यांना चौकशीसाठी ताब्यात घेतल्यावर, ते गुन्हेगार झाले. अजून त्यांच्यावरील गुन्हा चौकशी प्रक्रियेत आहे. बलवा बरोबरीची उपस्थिती, त्यांच्या कंपनीची विमाने वापरणे हे आता लोकांचे लक्ष वेधणारे ठरले, त्यांच्या कंपनीची विमाने आमच्या नेत्यांनीही वापरली आहेत, पक्षानेही वापरली आहेत. आपण त्यांची बिले पाहिली तर समजेल.

अध्यक्ष महोदय, बलवांना दिनांक ८ फेब्रुवारी, २०११ मध्ये अरेस्ट केली. त्यांच्या कंपनीची विमाने वापरली, त्यावेळी पक्षाने कंपनीला अधिकृतपणे चेकने पेमेंट केले. दिनांक १ एप्रिल, २००९ पर्यंत यांच्यावर कोणत्याही स्वरूपाचा गुन्हा नव्हता, कुठेही त्यांच्याबद्दल चर्चा नव्हती. त्यावेळी राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाने त्यांना २५ लाख रुपयांचा धनादेश दिला, दिनांक २२ जुलै, २००९ रोजी ५८ लाख २७ हजार ६५० रुपयांचा धनादेश देऊन पेमेंट केले. दिनांक २० फेब्रुवारी, २०१० रोजी ५० लाख रुपयांचे पेमेंट धनादेशाने कंपनीला केले. दिनांक ६ ऑक्टोबर म्हणजे निवडणुकीच्या दरम्यान .... (अडथळा) आमचा पक्ष मोठा आहे, आमचा राष्ट्रीय पक्ष आहे. अटक करण्यापूर्वी आणि नंतर सुद्धा ज्या ज्या वेळी विमाने वापरण्यात आली, त्यावेळी त्यांचे पेमेंट धनादेशाद्वारे केले आहे.

अध्यक्ष महोदय, मी माननीय विरोध पक्षनेत्यांना सांगू इच्छितो की, आपण शिवसेनेच्या मांडीला मांडी लावून बसता. एकत्रितपणे निवडणुका लढविता. तारखा तुम्हीही सांगितल्या. मग आता मला त्यांनी हे सांगावे की, मुंबई-नागपूर विमान प्रवास, श्री. उद्धव ठाकरे आणि ६, दिनांक १६ फेब्रुवारी, पुणे-मुंबई

[श्री. आर. आर. पाटील]

विमान प्रवास श्री. उद्धव ठाकरे आणि ७, दिनांक ५ ऑक्टोबर, २०१०, मुंबई-औरंगाबाद विमान प्रवास, श्री. उद्धव ठाकरे आणि ५, पुणे-औरंगाबाद विमान प्रवास, श्री. उद्धव ठाकरे आणि ४, दिनांक २१ ऑक्टोबर, २०१०, नागपूर-मुंबई विमान प्रवास श्री. उद्धव ठाकरे आणि ८, दिनांक २१ ऑगस्ट, २००९, मुंबई-दिल्ली-मुंबई विमान प्रवास, श्री. उद्धव ठाकरे आणि ४, दिनांक २५ ऑगस्ट, २००९ अशा प्रकारे विमान प्रवास करण्यात आलेला आहे. त्यांनी सन २००९ सालापासून या कंपनीची हेलिकॉप्टर्स आणि विमाने वापरली आहेत. परंतु, एक दमडा देखील त्यांनी कंपनीला दिलेला नाही. पैसे दिले असतील तर तसे सिध्द करावे. मी पूर्ण माहिती घेतलेली आहे. पण एक नवा पैसाही त्यांनी कंपनीला दिलेला नाही. ही विमाने त्यांनी तशीच वापरली की, पैसे द्यायचे राहून गेले, माहीत नाही. पण काही जणांच्या खिशाला इनलेट असते, पैसे आत जातात, पण बाहेर निघत नाहीत. त्यामुळे ही बिले राहिलेली आहेत की, दिलेलीच नाहीत की, मैत्रीखातर दिली नाहीत ? त्यांच्याबरोबर फिरणारे, विमान वापरणारे जर सगळेच दोषी असतील तर जे कोणी फिरत होते, ते सगळे पक्के दोषी ठरू शकतात. आता सेनेचे काम असे असते की, ते फार विचार करीत नाहीत, ते फक्त रेटतात. पण माननीय श्री. खडसेसाहेब, आपला पक्ष हा अत्यंत हुशार पक्ष आहे. मी आपल्या पक्षाची स्तुती करीत आहे, काही टीका केलेली नाही. मी हुशार पक्ष म्हटल्याबाबत आपले काही ऑब्जेक्शन असेल तर तसे सांगावे, मी माझे शब्द मागे घेण्यास तयार आहे.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, आमच्या पक्षाला माननीय गृहमंत्र्यांकडून हुशारीचे सर्टिफिकेट नको आहे.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, बराच काळ त्या पक्षात राहिल्यामुळे, माननीय विरोधी पक्षनेते सुद्धा त्यांच्या पक्षासारखेच हुशार झाले आहेत. ते पावत्या घेऊन आले आहेत. आपल्या सगळ्यांचे वरिष्ठ नेते, श्री. गोपीनाथ मुंडे यांनी त्यांच्या विमानातून प्रवास केला आहे. श्री. किरीट सोमय्या यांनीही केला आहे. श्री. व्यंकय्या नायडू यांनीही विमान प्रवास केला आहे. श्री. विपुल गोयल यांनीही केला आहे. उद्यापासून कदाचित टी. व्ही. चॅनलवाले या नेत्यांच्या मागे लागतील. माझ्याकडे विमान प्रवासाच्या तारखाही आहेत.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मी माननीय गृहमंत्र्यांना मदत करू इच्छितो. विमान वापराबद्दल मी प्रश्न विचारलेला नाही. मागील आठवड्यामध्ये माननीय केंद्रीय कृषी मंत्री, श्री. शरद पवार यांनी, " मी बलवांना ओळखत नाही, ते माझे मित्र कसे होऊ शकतील. " असे वक्तव्य केले होते. म्हणून मी प्रश्न असा विचारला होता की, " त्या तारखेला ते गेले होते किंवा नाही ? त्यांच्याबरोबर कोणकोण होते ?" बलवा स्वत: त्यांच्याबरोबर होते. बलवा स्वत:चे विमान हायर करू शकत नाहीत. मी देखील बलवा यांचे विमान भाड्याने घेतले आहे. माझे नांव माननीय गृह मंत्र्यांनी कसे सांगितले नाही, याचे मला आश्चर्य वाटले.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, माननीय विरोधी पक्षनेत्यांचे नावही यादीमध्ये आहे. पण मी ते वाचले नाही.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मी पैसे भरून विमान घेतले आहे. माझा प्रश्न एवढाच होता की, "८ तारखेला माननीय श्री. शरद पवारसाहेब बलवा यांच्याबरोबर होते किंवा नाही ?" ते परिवारासह गेले होते. मग माननीय श्री. शरद पवार साहेब असे का सांगत आहेत की, " मी बलवांना ओळखत नाही." मी कोणावरही आरोप केलेले नाहीत. माझी एवढीच अपेक्षा आहे की, त्या तारखेला ते बलवांबरोबर गेले होते किंवा नाही ? बाकी मी काहीच विचारलेले नाही. भाड्याने त्यांनी विमान घेतले असेल तर माझी काहीच मनाई नाही. मी माझ्या भाषणातही हे सांगितले आहे की, " भाड्याने कोणीही विमान घेऊ शकतो." पण माननीय श्री. पवारसाहेबांनी नकार दिला. " मित्र कसे असू शकतील, माझा काय संबंध आहे ", असे वक्तव्य त्यांनी केले, म्हणून याबाबतीत मला असा खुलासा हवा होता की, ते गेले होते का ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, मी सगळी नावे वाचून सभागृहाचा वेळ घालवू इच्छित नाही. माझ्या हातातील ही यादी शिवसेना पक्षाची आहे, दुसरी यादी छोट्या अक्षरातील असल्यामुळे मोठी आहे व ती भारतीय जनता पक्षाची आहे. शिवसेना पक्षामध्ये, श्री. उद्धव ठाकरे सोडून कोणालाही विमान घेता येत नाही, फक्त त्यांच्या बरोबर जाता येते.

(सन्माननीय सदस्य, श्री. रवींद्र वायकर बसून बोलण्याचा प्रयत्न करीत असतात.)

सन्माननीय सदस्य श्री. रवींद्र वायकर मी आपल्याला दोष देत नाही, शिवसेना पक्षापेक्षा भारतीय जनता पार्टीची यादी मोठी आहे. तो पक्षही मोठा आहे, ते मी मान्य करतो. मी आपणाला हुशार एवढ्यासाठी म्हटले आहे की, आज आमच्याकडे पावत्या आहेत, आपणाकडे असेल तर दाखवा. मी सांगतो ते सन्माननीय सदस्यांनी एकून घेतले पाहिजे. श्री. उध्दवजी यांनी पैसे दिले नाहीत. मी कंपनीकडून माहिती घेतली आहे, त्यांच्याकडून माहिती शोधून काढली आहे. तुम्हाला मी हुशार एवढ्याच साठी म्हटले आहे की, "तुम्ही विमान वापरले परंतु पैसे कधी दिले तर त्याला अटक केल्यावर." त्याचे नाव वर्तमानपत्रात आल्यावर आपला पहिला चेक दिनांक २२ फेब्रुवारी २०११ रोजी दिला गेलेला आहे. त्या अगोदर जर तुम्ही पैसे दिले असते तर वेळच्या वेळी तुम्ही पैसे देतात असे मी समजलो असतो.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मी स्वत: त्या विमानातून गेलो होतो, मी दोन वर्षांच्या ॲडव्हान्स पावत्या देईन. त्यांचा तो व्यवसाय आहे, त्यांची ती एअर टॅक्सी आहे. त्याचे पैसे आम्ही दिले आहेत. आमचा प्रश्न वारंवार एकच आहे की, आठ तारखेला श्री. पवार साहेब त्यांच्या बरोबर गेले होते किंवा नाही ? मला त्यांनी विमान फुकट दिले असेल त्याचा आपण विचार करू नका. परंतु श्री. पवार साहेबांसोबत बलवा दुबईला गेला होता किंवा नाही ? याची माहिती मला देण्यात यावी.

श्री. देवेंद्र फडणवीस : अध्यक्ष महोदय, या अगोदर पैसे दिले आहेत, मी मंत्री महोदयांना, पावती दाखवू शकतो.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, यांनी पावती दाखवावी मी माझ्याकडील रेकॉर्डमध्ये लगेच दुरुस्ती करून घेईन. आपण जशा पावत्या दाखवित आहात, तशा पावत्या आमच्याकडे सुद्धा आहेत. तुम्ही जसे फुकट गेला नाहीत तसे आम्हीही फुकट गेलो नाही. अलीकडील काळात हा प्रवास झालेला आहे. काही गोष्टी प्राजंळपणाने कबूल केलेल्या चांगल्या असतात. एक चूक केली तर दुसरीही चूक होत जाते. या सर्व प्रवासाचे पैसे २२ फेब्रुवारी २०११ रोजी देण्यात आले आहेत. काही पैसे तर १० मार्च २०११ रोजी देण्यात आले आहेत. माझ्या मनात असा संशय आहे की, बलवा यांना अटक केली नसती तर हे पैसे श्री. उध्दवजी ठाकरे यांच्या मार्गाने जमा झाले असते. अध्यक्ष महोदय, विरोधी पक्षनेत्यांनी मागचे रेकॉर्ड पहावे. त्यांनी विषय उकरून काढल्यामुळे हा विषय मलाही तेवढाच उकरून काढावा लागत आहे. त्यातून काय निघते ते पाहिले पाहिजे.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मंत्री महोदयांना, काय उकरून काढावयाचे आहे त्यांनी ते काढावे, आम्ही फुकट जाऊ, विकत जाऊ, यापेक्षा तुम्ही हे सांगा की, श्री. शरद पवारसाहेब दुबईला शाहिद बलवा यांच्या सोबत गेले होते किंवा नाही ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, विनोद गोएंका यांच्या वडिलांचा बारामती येथे कारखाना आहे. त्यांचे इतक्या वर्षाचे संबंध आहेत, ते उद्योजक आहेत. वर्तमानपत्रामध्ये काही बातमी आली, देशात काही झाले की, एकदम श्री. पवारसाहेबांचे नाव घेऊन सनसनाटी निर्माण करावयाची, साहेबांवर टीका करण्याची भूमिका विरोधी बाजूच्या लोकांनी घेतली आहे. त्यावेळी साहेब एवढेच बोलले होते की, त्यांचे वय काय, माझे वय काय त्यामुळे आमची मैत्री कशी असू शकते. विरोधी पक्षनेते तुम्ही सांगा तुम्ही ज्यांना ओळखता ते सर्व लोक तुमचे मित्र आहेत काय ? आपण ज्याला ओळखतो जे ओळखीचे असतात ते सर्व लोक मित्र असू शकतात काय ? आपण आयुष्यात अनेक वेळा गाडीतून प्रवास करतांना काही लोक अमुक अमुक माहिती सांगावयाची आहे म्हणून बसतात. असे अनेक वेळा होत असते. सार्वजनिक जीवनात वावरतांना त्यांचे कॅरेक्टर प्रमाणपत्र आपण पाहत नाही. कोणाच्या गाडीतून किंवा कोणी विमानातून चालला तर त्याच विमानाने गुन्हेगार का जातो, असाही प्रश्न उपस्थित केला जाऊ शकतो. सुतावरून स्वर्ग गाठावयाचा अनेक वेळा प्रयत्न करण्यात आलेला आहे. आजपर्यंत त्याला यश आले नाही. या वेळी मी खात्रीने सांगेन की, कशा रीतीने कोणाला बदनाम करण्याचा घाट घातला तर त्यातही बिलकुल यश मिळणार नाही. मी एवढेच सांगेन की ,आपण जो उल्लेख केला आहे, त्याबाबत मी माझेही रेकॉर्ड दोन-तीन तासांमध्ये तपासण्याचा प्रयत्न केला आहे. दाऊदशी कोणी बोलले आहे काय ? माननीय विरोधी पक्षनेत्यांनी श्री. भरत शहा यांचे दाऊदशी संबंध आहेत असाही उल्लेख केलेला आहे.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, श्री. भरत शहाने अंडरवर्ल्डशी संभाषण केले म्हणून त्याला मोक्का लावला. श्री. गोयंका यांचे भाऊ दाऊदच्या भावाच्या लग्नामध्ये स्वागत करतांनाची बातमी मागील ८ दिवसांपासून टीव्हीवर दाखविली जात आहे. श्री. भरत शहा याला फक्त संभाषणावरून मोक्का लावला. मग श्री. गोयंका यांच्या भावावर का कारवाई केली जात नाही ? ती बातमी आजही टीव्हीवर दाखविली जात आहे. मी आपल्याला ती चित्रफित दाखवितो, सीडी देतो. दाऊदच्या भावाच्या लग्नामध्ये श्री. गोयंका यांचे भाऊ होते किंवा नाही ? ते दाऊद सोबत होते, गळ्याला

[श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)]

गळा मिळवत होते, स्वागत करीत होते. मी आपल्याला सीडी देतो. श्री. भरत शहा याला मोक्का लावण्यात आला आणि ते सुप्रीम कोर्टाने सुद्धा मान्य केलेले आहे. परंतु आपण त्याला दोन वर्षापासून अटक केली नाही. आपण ती सीडी तपासून घ्यावी. आपण श्री. गोयंका यांच्या भावावर कारवाई करणार आहात काय ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, श्री. भरत शहाच्या केस संदर्भात कोर्टातील कागदपत्रे, एटीएसकडे असलेली सर्व कागदपत्रे आणि क्राईम ब्रँचकडे असलेली सर्व कागदपत्रे मी उद्या मागवून घेतलेली आहेत. यासंदर्भात कोर्टाने काय निर्णय दिलेला आहे हे शासन तपासून बघेल आणि मेरिटवर जी ॲक्शन घ्यावयाची आहे ती निश्चितपणे घेतली जाईल. आपण जी सीडी देणार आहात त्या सीडीचा देखील आम्ही तपास करू. परंतु मी खात्रीने एवढेच सांगेन की, क्राईम रेकॉर्ड पूर्णपणे बघितल्यानंतर, एटीएसकडून सर्व माहिती घेतल्यानंतर असे संबंध आम्हाला कोठेही आढळून आलेले नाहीत, अशी माहिती मला माझ्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी खात्रीने दिलेली आहे.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मी सुप्रीम कोर्टाची ऑर्डर माननीय गृह मंत्र्यांकडे पाठवितो.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, सीबीआयच्या तपासामध्ये जर काही आढळून आलेले असेल तर आम्ही सीबीआयकडून सुद्धा माहिती घेऊ. ज्यांचे संबंध असतील त्यांच्यावर कारवाई करण्याची भूमिका शासनामार्फत स्वीकारली जाईल, हे मी निश्चितपणे सांगू इच्छितो.

अध्यक्ष महोदय, अनेक सन्माननीय सदस्यांनी त्यांच्या मतदारसंघातील कामांच्या संदर्भातील प्रश्न, पोलीस स्टेशनच्या संदर्भातील प्रश्न, पोलिसांच्या वागण्याच्या संदर्भातील प्रश्न उपस्थित केलेले आहेत. मध्यंतरी प्रसिद्ध गायिका श्रीमती आशा भोसले यांनी सुद्धा पोलिसांच्या वागण्याबाबत एक गंभीर तक्रार केलेली आहे. आपण टप्प्याटप्प्याने यामध्ये जरुर बदल करू. लोकांशी कसे वागावे यासंदर्भातील ट्रेनिंग आपल्या प्रशिक्षणामध्ये नाही. ते ट्रेनिंग सुद्धा पोलिसांना देण्याचा आमचा प्रयत्न आहे. शासनाच्या परीने पोलिसांचा कारभार सुधारण्याचा शंभर टक्के ताकदीने प्रयत्न सुरू आहे. त्यासाठी आम्ही निधीही देत आहोत. आपण सुद्धा आमचे काम वाढवू नका. तुमच्याकडून टीका होते की, अजूनही डान्सबार सुरुच आहेत. डान्सबार बंद झाले पाहिजेत, अशी माझी सुद्धा प्रामाणिक इच्छा आहे. परंतु कोणाचे नाव आल्याबरोबर सर्टिफिकेट मिळणार असेल, कोणी डान्सबार चालविणार असेल, माहितीच्या अधिकाराखाली माहिती मागविणाऱ्यांवर हल्ले होत आहेत अशी आपण तक्रार केली. मी आज सकाळी घडलेली घटना सांगतो. श्री. पालांडे नावाचा कार्यकर्ता महाराष्ट्र नवनिर्माण सेनेबरोबर आल्यानंतर नगरसेवक श्री. शिंदे यांनी त्या कार्यकर्त्यावर हल्ला केला. त्यांचे वॉर्डातील राजकारण होते. एका बाजूला सर्टिफिकेट सुद्धा तुम्हीच देणार आणि राज्यातील कायदा व सुव्यवस्था बिघडली म्हणून शासनावर टीका सुद्धा करणार, हे बरोबर नाही. तुमचे ढोलक दोन्ही बाजूने वाजत आहे. आपण ते ढोलक थोडे एका बाजूने वाजवा. कायदा व सुव्यवस्था राखण्यामध्ये आपण सर्वांनी शासनाला सहकार्य केले तर आपण राज्य निश्चितपणे यापेक्षा अधिक सुरक्षित बनवू. सन्माननीय सदस्यांनी अनेक प्रश्न उपस्थित केलेले आहेत. काही

[**श्री. आर. आर. पाटील**]

सन्माननीय सदस्यांनी मला स्वत: भेटून काही प्रश्न सांगितलेले आहेत. ते प्रश्न सोडविण्याचा आम्ही निश्चितपणे प्रयत्न करू.

अध्यक्ष महोदय, सभागृहाने गृह विभागाच्या मागण्या मान्य कराव्या, अशी मी सभागृहाला विनंती करतो.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, माझ्या दोन-तीन प्रश्नांचे उत्तर मिळालेले नाही. सभागृहातील सर्व सन्माननीय सदस्यांचे असे म्हणणे आहे की, शासनाने वर्ल्ड कपच्या संदर्भात सवलती दिलेल्या आहेत. म्हणून आम्हाला क्रिकेटच्या सामन्याचे तिकीट मिळेल काय ?

अध्यक्ष महोदय, दुसरा विषय असा आहे की, ठाणे येथील वर्तक नगरमध्ये दिवसाढवळ्या एका महिलेवर बलात्कार झालेला आहे आणि पोलिसांनी जी वागणूक दिली ती योग्य नाही. म्हणून यासंदर्भात गृह मंत्री चौकशी करणार आहेत काय ? तिसरा मुद्दा म्हणजे त्या विमानामध्ये फक्त ८ लोक होते. माझा प्रश्न असा आहे की, त्या मारोती कांबळेचे काय झाले ? आपण यासंदर्भात उत्तर दिले म्हणजे मी खाली बसतो. हा विषय इतर विषयांप्रमाणे नाही आणि मी आरोप-प्रत्यारोप देखील करीत नाही. मी एवढेच म्हटले की, ते सोबत होते. त्या मारोती कांबळेचे काय झाले ? हे जर आपण सांगितले तर हा प्रश्न संपेल.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, प्रवास केलेला असू शकतो, तोंड ओळख असू शकते.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : ठीक आहे.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, एखाद्या विमानात एकत्र प्रवास करीत असताना प्रवासात असलेल्या कोणा एखाद्या व्यक्तीला पार्टनर किंवा मित्र मानणे ही बाब चुकीची आहे. आपणही विमानातून प्रवास करीत असताना, त्याच विमानात एखादी गुन्हेगार व्यक्ती प्रवास करीत असेल व त्या व्यक्तीला तुम्ही ओळखत असल्यास, ती व्यक्ती आपला मित्र किंवा पार्टनर होऊ शकत नाही. त्याला मारुती कांबळेचे नाव जोडून, कोणाला तरी बदनाम करायचे असेल तर, ते पाप आपण करू नये. माननीय श्री. शरद पवारसाहेबांनी ही बाब यापूर्वीच स्पष्ट केली आहे. त्याच्यावर काही आरोप असल्यास किंवा त्याची चौकशी सुरू असल्यास, त्याचा अशाप्रकारे संबंध जोडणे, ही बाब योग्य नाही.

श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) : अध्यक्ष महोदय, मी त्यांचा सन्मान करतो. मी आदर करणारा माणूस आहे. माझे असे म्हणणे आहे की, ते विमान शाहीद बलवाचे आहे. त्या विमानातून शाहीद बलवा स्वत: प्रवास करीत होता. शाहीद बलवाकडे दोन खाजगी विमान आहेत. त्यापैकी एक विमान एअर टॅक्सी म्हणून भाड्याने घेतलेले आहे. दुसरे विमान शाहीद बलवा स्वत:साठी वापरतो. स्वत:साठी वापरत असलेल्या शाहीद बलवाच्या विमानातून आठ जणांनी प्रवास केला होता. त्यासंबंधी पासपोर्ट व इमीग्रेशनवर नोंद आहे. ती आपण बघावी. मला कोणावरही आरोप-प्रत्यारोप करायचे नव्हते. परवाच्या दिवशी त्यांनी जे काही सांगितले होते, त्याचाच आपण या ठिकाणी उल्लेख केला. अशा प्रकारे अनोळखी माणसासमवेत फॅमिलीसह कोणी जाऊ शकत नाही. त्यांच्या फॅमिलीमध्ये ८ जण होते. त्यामुळे

[**श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील)**]

त्यांनी दिनांक ८ फेब्रुवारी २०१० रोजी शाहीद बलवासमवेत प्रवास केला होता का ? यासंबंधी माननीय मंत्री महोदयांनी सभागृहाला माहिती द्यावी. त्यांनी प्रवास केला असला तरी, त्याबद्दल आम्हाला काही अडचण नाही. ते गुन्हेगार आहेत की नाही, ही बाब अजून सिध्द व्हायची आहे. परंतु त्यांनी सांगितले की, माझा त्याच्यांशी काही संबंध नाही. अध्यक्ष महोदय, त्यांचा संबंध नव्हता तर ते त्या दिवशी फॅमिलीसह शाहीद बलावाच्या विमानातून कसे गेले ? यासंबंधी दुबई इमीग्रेशनवर नोंद आहे. त्यांनी प्रवास केला होता की नाही, याबाबत आपण सभागृहाला माहिती द्यावी.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, अनेकदा विमानातून प्रवास केला जातो. त्यांनी अशा प्रकारचा प्रवास केला आहे किंवा कसे, याची मी माहिती घेईन. तसेच प्रवास केला असला तरी, चौकशीच्या संदर्भात त्याच्यावर जे आरोप आहेत, त्याच्याशी त्यांचा कोणताही संबंध असू शकत नाही.

माननीय विरोधी पक्षनेते श्री. एकनाथराव गणपतराव खडसे (पाटील) यांनी मॅचच्या संदर्भात उल्लेख केला होता. त्यासंबंधी मी सांगू इच्छितो की, राज्य शासनाला अलर्ट मिळाल्यामुळे सामन्याच्या वेळी अतिशय कडेकोट बंदोबस्त ठेवलेला आहे. सामुदायिक ठिकाणी अशा पद्धतीने मोठ्या संख्येने लोक जमल्यानंतर त्यांची तपासणी केलेली नसते. अशा परिस्थितीत अनोळखी माणसाने त्या ठिकाणी काही स्फोटके आणून ठेवल्यास व त्यामुळे धोका निर्माण झाल्यास, त्या व्यक्तीला शार्प टार्गेट करता यावे यासाठी शासनाने सेन्ट्रल एजन्सी व इतर सर्व दलांची मदत घेतली आहे. आज अनेक ठिकाणी मुले मोठमोठ्या स्क्रीन लावून मॅचचा आंनद लुटत आहेत. सोसायटी किंवा गल्लीतल्या लोकांना एकत्रितपणे येऊन, स्क्रीनवर मॅच बघायची असल्यास तेथे स्क्रीन लावण्यासाठी परवानगी द्यावी अशा संबंधितांना सूचना दिल्या जातील. पंरतु तेथे ओळखीच्याच व्यक्तींना प्रवेश देण्याबाबत खबरदारी घेणे आवश्यक आहे. यासंबंधी पोलिसांकडून सुद्धा खबरदारी घेतली जाईल.

(विरोधी पक्षाचे अनेक सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

श्री. गिरीश बापट : अध्यक्ष महोदय, सन २००५ पासून हा विषय प्रलंबित आहे. राष्ट्रीय पक्षांच्या कार्यकर्त्यांवर कामे करीत असताना अनेक गुन्हे दाखल करण्यात आले होते, ते मागे घेण्यासंबंधी शासनाकडून सकारात्मक कार्यवाही करण्यात आली नाही. मोर्चे काढणे किंवा रास्ता रोको केल्यामुळे अनेक कार्यकर्त्यांना गुन्हेगार समजून त्यांच्याविरुद्ध गुन्हे दाखल केलेले आहेत. परिणामी कार्यकर्त्यांना अनेकदा कोर्टात हेलपाटे मारावे लागतात. यासंदर्भात माननीय मंत्री महोदयांनी सभागृहात आश्वासन दिले होते की, सदर कार्यकर्त्यांविरुध्द दाखल केले, गुन्हे परत काढून घेण्यासंबंधी मी संबंधितांना आदेश देतो. अशाप्रकारे शासनाने आदेश देऊन सुद्धा त्या बाबत पुढे कोणतीही कार्यवाही झाली नाही, या बाबत पुढे कोणती कार्यवाही करण्यात आली ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, यासंदर्भात शासनाने जीआर काढलेला आहे. अशा प्रकारच्या ज्या गुन्ह्यामध्ये ५ लाख रुपयांपेक्षा कमी नुकसान झालेले असेल तर त्याची भरपाई करून ते गुन्हे परत पाठीमागे घेण्या संदर्भात अधिकार जीआर काढून जिल्हाधिकारी यांना देण्यात आलेले आहे.

(विरोधी पक्षातील अनेक सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

श्री. देवेंद्र फडणवीस : अध्यक्ष महोदय, जिल्हाधिकाऱ्यांनी या जीआरचे तंतोतंत पालन करण्याबाबत माननीय मंत्री महोदय, आदेश देतील का ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, शासनाने जीआर काढलेला असताना सुद्धा ज्या जिल्ह्यामध्ये अशा स्वरूपाचे गुन्हे परत घेतले जात नसतील तर तेथील जिल्हाधिकाऱ्यांना पुन्हा एकदा गुन्हे परत घेण्याच्या संदर्भात सक्त ताकीद दिली जाईल. शासनाने एसईझेड रद्द करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. यामध्ये ज्या शेतकऱ्यांनी आंदोलने केली आणि ज्या घटनेमध्ये ५ लाख रुपयांपेक्षा कमी नुकसान झालेले आहे ते सगळे गुन्हे परत घेण्यात येतील.

(विरोधी पक्षातील अनेक सन्माननीय सदस्य एकाच वेळी बोलण्याचा प्रयत्न करतात.)

श्री. शिशिर शिंदे : अध्यक्ष महोदय, विश्वचषक अंतिम सामन्यासाठी सार्वजनिक ठिकाणी व्हिडिओ स्क्रीन लावण्याची परवानगी शासनाकडून दिली जाणार आहे काय ? हजारो तरुण-तरुणी क्रिकेटचा आनंद घेत असतात. तरी यासंदर्भात शासनाने अधिकाऱ्यांवर विसंबून न राहता स्वत: निर्णय घेण्याची गरज आहे. सार्वजनिक ठिकाणी व्हिडिओ स्क्रीन लावण्याची परवानगी शासनाकडून दिली जाणार आहे काय ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, लोकांच्या सुरक्षिततेला प्राधान्य देत असताना अशा प्रकारे रस्त्यावर कार्यक्रम होऊ नये याकरिता शासन नेहमी दक्षतेची भूमिका घेत असते. आझाद मैदानावर मोठा स्क्रीन लावून क्रिकेट मॅच बघण्याचा प्रयत्न केला तर त्या ठिकाणी लाखोंच्या संख्येने माणसे जमू शकतील. जर त्या ठिकाणी कोणता अनुचित प्रकार घडला तर मला उत्तर द्यावे लागेल. अतिरेकी अशाच संधीची वाट बघत असतात. म्हणून पोलीस विभागाकडून नेहमी सावधानतेची भूमिका घेतली जाते. ज्या ठिकाणी सोसायटया आहेत, छोटी मैदाने आहेत, ओळखीचे लोक आहेत, गल्ल्या आहेत.....

श्री. शशिकांत शिंदे : अध्यक्ष महोदय, यासंदर्भात स्थानिक पोलिसांना अधिकार देण्यात यावे एवढीच माझी माननीय मंत्री महोदयांकडे विनंती आहे.

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महोदय, कोणताही अनुचित प्रकार घडू नये याकरिता लोकांनी सुद्धा पूर्णपणे खबरदारी घेतली पाहिजे. कोणत्याही अनोळखी माणसाला व्हिडिओ स्क्रिनवर मॅच बघत असताना त्या ठिकाणी येण्याची परवानगी देऊ नये. उद्या जर अडचण आली तर त्याचे उत्तर मलाच द्यावे लागणार आहे. अध्यक्ष महोदय, गल्ली, सोसायटया आणि छोटया मैदानावर विभागातील लोक एकत्रित येऊन स्क्रीनवर क्रिकेटचा सामना पाहणार असतील तर परवानगी देण्याबाबत संबंधितांना सूचना दिल्या जातील.

श्री. प्रवीण दरेकर : अध्यक्ष महोदय, कांदिवली पोलीस स्टेशनमधील दोन-तीन पोलीस अधिकारी खूप मस्तावलेले आहेत. श्री. किरण हेमानी नावाचा एक विकासक आहे. सदर विकासक पोलिसांना बरोबर घेऊन सोसायटीच्या चेअरमनकडे जाऊन " तू अमुक ठिकाणी स्वाक्षरी कर, या ठिकाणी ॲग्रीमेंट कर " अशा पद्धतीने धमकावित असतो. याची सद्य:स्थिती माननीय गृहमंत्री महोदय, लक्षात घेतील काय ? पोलीस अधिकारी विकासकाच्या पेरोलवर राहून अशा प्रकारची कार्यवाही करीत असतात. यासंदर्भात माननीय गृह मंत्री महोदयांनी योग्य ती चौकशी करून संबंधितांविरुध्द कडक कारवाई करावी.

[श्री. प्रवीण दरेकर]

अध्यक्ष महोदय, सिंधुदुर्ग येथील बलात्काराच्या प्रकरणाबद्दल मी माननीय गृह मंत्री महोदयांना, माहिती देणार आहे. श्रीमती सुजाता माळकर नावाच्या एका महिलेवर बलात्कार करून तिचा खून करण्यात आला होता. तिला न्याय देण्याच्या संदर्भात महाराष्ट्र नवनिर्माण सेनेने एक मोर्चासुद्धा काढलेला होता. संबंधित प्रकरणातील आरोपींना अजूनपर्यंत पकडण्यात पोलिसांना यश आलेले नाही. तरी आरोपींना पकडण्याच्या संदर्भात कोणती कार्यवाही केली जाणार आहे ?

अध्यक्ष महोदय, माननीय श्री. राजसाहेब ठाकरे हे महाराष्ट्रातील एक लोकप्रिय नेते आहेत. ते जातील तिकडे प्रचंड गर्दी होत असते. त्यांनी मराठी लोकांचे जिव्हाळ्याचे प्रश्न सोडविण्यात पुढाकार घेतल्याने बिहारमधील श्री. राहुल राज नावाचा एक तरुण त्यांना मारायला येतो. राज्यात नको त्या व्यक्तींना संरक्षण दिले जाते. अशा लोकांची यादी मी माननीय गृह मंत्री महोदयांना, द्यायला तयार आहे. पण माननीय श्री. राजसाहेब ठाकरे साहेबांना आज झेड दर्जाची सिक्युरिटी दिली जात नाही. ती न देण्याचे कारण माननीय गृह मंत्री महोदय, सांगतील काय ? माननीय श्री. राजसाहेब ठाकरे साहेबांना झेड दर्जाची सिक्युरिटी दिली जाणार का ?

श्री. आर. आर. पाटील : अध्यक्ष महाराज, ज्या ज्या नेत्यांना ज्या ज्या पद्धतीने संरक्षण आवश्यक आहे त्याचा निश्चितपणे आढावा घेण्यात येईल.

श्री. सुधीर मुनगंटीवार : कांदा उत्पादकांच्या केसबाबतसुद्धा विचार करावा.

(उत्तर देण्यात आले नाही.)

श्री. गुलाबराव देवकर : (कृषी राज्यमंत्री) : अध्यक्ष महोदय, कृषी विभागाच्या विविध मागण्या-अंतर्गत सादर करण्यात आलेल्या योजनेतर योजनांसाठी रुपये १४२०.२ कोटी रुपये व योजनांतर्गत योजनांसाठी ९९४.४९ कोटी रुपये अशा एकूण २४१४.६९ कोटी रुपयांच्या मागण्या सभागृहाने मंजूर कराव्यात अशी मी विनंती करतो.

श्री. मधुकरराव चव्हाण (पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय मंत्री) : अध्यक्ष महाराज, पशु संवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाअंतर्गत मागणी क्रमांक डी खाली सादर करण्यात आलेल्या योजनेतर योजनांसाठी १३२२ कोटी ८९ लाख रुपये व योजनांतर्गत योजनांसाठी २४० कोटी ७२ लाख रुपये अशा एकूण १५६३ कोटी ६१ लाख रुपयांच्या मागण्या सभागृहाने मंजूर कराव्यात अशी मी विनंती करतो.

श्री. सुधीर मुनगंटीवार : माननीय मंत्री, ठिबक सिंचनाच्या तरतुदीबाबत काही सांगावे.

श्री. गुलाबराव देवकर : सन्माननीय सदस्य, श्री. सुधीर मुनगंटीवार ठिबक सिंचनाच्या तरतुदीबाबत मी आपणांस सांगू इच्छितो की, सन २०११-२०१२ साठी केंद्र शासनाच्या माध्यमातून ५५०.५१ कोटी रुपये व राज्य शासनाच्या माध्यमातून १३७. ५५ कोटी रुपये अशी एकूण ६८८ कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आलेली आहे.

[श्री. गुलाबराव देवकर]

अध्यक्ष महाराज, गृह विभागासोबत परिवहनचा एक छोटासा पार्ट होता. त्या संदर्भातील मागणी मी सभागृहासमोर ठेवतो आहे. परिवहन विभागाच्या सन २०११-२०१२ च्या मागण्यांबाबत सभागृहात झालेल्या चर्चेस अनुसरून मी सभागृहाच्या निदर्शनास आणून देऊ इच्छितो की, राज्यास ४ हजार कोटी रुपये इतके उद्दिष्ट ठरवून दिलेले आहे. ते उद्दिष्ट गाठण्यासाठी परिवहन विभागाच्या मागण्यांना मंजुरी देण्यात यावी, ही विनंती.

उपाध्यक्ष : आता मी सन २०११-२०१२ च्या अर्थसंकल्पातील गृह विभाग, कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्ध व्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागाच्या मागण्या म्हणजे मागणी क्रमांक बी-१, बी-२, बी-३, बी-४, बी-५, बी-६, बी-७, बी-८, बी-९, बी-१०, बी-११, डी-१, डी-२, डी-३, डी-४, डी-५, डी-६, डी-७, डी-८, डी-९, डी-१०, डी-१२ आजच्या दिवसाच्या कामकाजपत्रिकेच्या सूचीत दर्शविल्याप्रमाणे एकत्रितपणे मतास टाकतो.

मागण्या मतास टाकून संमत झाल्या.

अर्धा तास चर्चा

श्री सप्तशृंगी देवीचे वास्तव्य असलेल्या सप्तशृंग गडाचा नियोजनबद्ध विकास करणे या संबंधी श्री. सुधीर मुनगंटीवार, वि. स. स. यांनी उपस्थित केलेली अर्धा-तास चर्चा

श्री. सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर) : अध्यक्ष महाराज, मी आपल्या अनुमतीने सन्माननीय सदस्य, श्री. हरिष पिंपळे, यांनी म. वि. स. नियम ९३ अन्वये पुढील विषयावर दिलेली अर्धा-तास चर्चा उपस्थित करतो.

"श्री सप्तशृंगी देवीच्या वास्तव्याने पावन झालेला सप्तशृंग गड हे प्रसिद्ध तीर्थक्षेत्र असणे, महाराष्ट्रासह देशाच्या कानाकोपऱ्यातून वर्षभर या ठिकाणी भाविक दर्शनाला येणे, नवरात्रौत्सव व चैत्रोत्सव हे दोन उत्सव मोठ्या प्रमाणात या ठिकाणी साजरे करण्यात येणे, वर्षभरात सुमारे ५० ते ६० लाख भाविक गडावर येऊन श्री सप्तशृंगी देवीचे दर्शन घेणे, सप्तशृंगी निवासीनी देवी ट्रस्टने मंदिराचा जीर्णोद्धार करून विविध सोई-सुविधा याठिकाणी उपलब्ध केल्या असल्यातरीही प्राथमिक स्वरूपाच्या या सोई-सुविधा, त्या त्या योजना कालानुरूप केल्या असल्याने व अल्प कालावधीत भाविकांची गर्दी वाढल्याने सर्वच योजना कालबाह्य ठरणे, त्यामुळे सप्तशृंग गडाचा नियोजनबद्ध पद्धतीने विकास व्हावा व भाविकांना अध्यात्मासह पर्यटनाचाही लाभ मिळावा यादृष्टीने काही योजना शासनाने कार्यान्वित करण्याची नितांत आवश्यकता, शासनाचे याकडे होत असलेले दुर्लक्ष, परिणामी भाविकांची होणारी गैरसोय, याबाबत शासनाने तातडीने करावयाची कार्यवाही."

अध्यक्ष महाराज, श्री सप्तशृंगी देवीच्या वास्तव्याने पावन झालेल्या सप्तशृंग गड या प्रसिद्ध तीर्थक्षेत्राच्या विकासासाठी ....